

FAMILIA *română*

ROMÂNII
DIN COVASNA
ȘI HARGHITA

Românii din Covasna și Harghita

FAMILIA ROMÂNĂ

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE CULTURĂ ȘI CREDINȚĂ ROMÂNEASCĂ

Editori: Consiliul Județean Maramureș, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare
și Asociația Culturală „Familia română”

Director fondator: Dr. Constantin MĂLINAȘ

Director executiv - redactor șef: **Dr. Teodor ARDELEAN**

Redactor șef adjunct: **Prof. Ioana PETREUȘ**

Secretar de redacție: **Anca GOJA**

COLEGIUL DE REDACȚIE

Hermina **Anghelescu** (Detroit, SUA) ♦ Vadim **Bacinschi** (Odesa) ♦ Vasile **Barbu** (Uzdin, Serbia) ♦
♦ Ion M. **Botoș** (Apșa de Jos, Ucraina) ♦ Florica **Bud** ♦ Sanda **Ciorba** (Algarve, Portugalia) ♦ Eugen
Cojocar (Stuttgart, Germania) ♦ Flavia **Cosma** (Toronto, Canada) ♦ Cornel **Cotuțiu** ♦ Nicolae
Felecan ♦ Mirel **Giurgiu** (Frankenthal, Germania) ♦ Săluc **Horvat** ♦ Ion **Huzău** (Slatina,
Ucraina) ♦ Cătălina **Iliescu** (Alicante, Spania) ♦ Lidia **Kulikovski** (Chișinău) ♦ Natalia **Lazăr** ♦
Adrian **Marchiș** ♦ Ștefan **Marinca** (Limerick, Irlanda) ♦ Viorel **Micula** (Sacramento, SUA) ♦
Mihai **Nae** (Viena) ♦ Ion **Negrei** (Chișinău) ♦ Nina **Negru** (Chișinău) ♦ Ada **Olos** (Montreal, Can-
ada) ♦ Mihai **Pătrașcu** ♦ Gheorghe **Pârja** ♦ Viorica **Pâtea** (Salamanca, Spania) ♦ Gheorghe **Pop** ♦
Mihai **Prepeliță** (Moscova, Rusia) ♦ Paul **Remetean** (Toulouse, Franța) ♦ George **Roca** (Sydney,
Australia) ♦ Origen **Sabău** (Apateu, Ungaria) ♦ Lucia **Soreanu Șugariu** (Aachen, Germania) ♦
Vasile **Tărâțeanu** (Cernăuți) ♦ Teresia B. **Tătaru** (Augsburg, Germania) ♦ Traian **Trifu-Căta**
(Petrovasâla, Serbia) ♦ Erika **Vârșescu** (Israel).

PRIETENII ȘI SUSȚINĂTORII REVISTEI*

Valeriu **Achim**, redactor șef al revistei „Pro Unione”, Baia Mare ♦ Gavril **Babiciu**, colonel(r), Baia
Mare ♦ Ioan **Bâtea**, procuror magistrat(r), Baia Mare ♦ Pamfil **Bilțiu**, profesor etnolog, Baia Mare ♦
Ioan **Boroica**, muzeograf, Sighetu Marmăției ♦ Ion **Buzași**, prof. univ. dr., Universitatea „1
Decembrie 1918”, Alba Iulia ♦ Silvia **Caba-Ghivireac**, scriitoare, Herța, Ucraina ♦ Lucia **Davis**,
ziarist, Auckland, Noua Zeelandă ♦ Corneliu **Florea**, redactor șef al revistei „Jurnal liber”, Canada
♦ Stelian **Gomboș**, consilier la Secretariatul de Stat pentru Culte, București ♦ Eugenia **Guzun**,
ziarist, Radio București ♦ Vasile **Ilica**, Asociația „Pro Basarabia și Bucovina”, Oradea ♦ Diana
Ionescu, prof., Baia Mare ♦ Vasile **Iuga** de Săliște, președintele Societății Culturale Pro Ma-
ramureș „Dragoș Vodă”, Cluj-Napoca ♦ Lidia Elena **Kozma**, conf. univ. dr., Universitatea de Nord,
Baia Mare ♦ Vasile **Malanețchi**, redactor șef al revistei „Atelier”, Chișinău, Republica Moldova ♦
Liviu **Marta**, muzeograf, Satu Mare ♦ Ioan **Miclău**, redactor șef al revistei „Iosif Vulcan”, Crin-
gila, Australia ♦ Tiberiu **Moraru**, președintele Fundației „Morărița”, Oradea ♦ Ana **Olos**, prof.
univ. dr., Universitatea de Nord, Baia Mare ♦ Liviu **Papuc**, redactor șef al publicației „Revista
Română”, Iași ♦ Mia **Pădurean**, scriitoare, Ottawa ♦ Raisa **Pădurean**, prof., Tiraspol ♦ Zinaida
Pinteac, profesor, Frumușica Veche, Ucraina ♦ Vlad **Pohilă**, redactor șef al revistei „BiblioPolis”,
Chișinău ♦ Iosif **Popa**, ziarist, Oradea ♦ Silvia **Scutaru**, profesor, Chișinău, Republica Moldova ♦
Viorel **Thira**, preot, Baia Mare ♦ Antoaneta **Turda**, bibliotecar, Baia Mare ♦ Viorica **Ursu**,
muzeograf, Baia Mare ♦ Mugur **Voloș**, profesor, Baia Mare.

* Lista este deschisă tuturor celor care doresc să susțină și să colaboreze cu *Familia română*

Redactori: Laviniu ARDELEAN, Ana BIZĂU, Casilda CIOLTEA,
Ioana DRAGOTĂ, Remus-Daniel DRAGOȘ, Simona DUMUȚA,
Simona GABOR, Ana GRIGOR, Valentina ROTARU, Paula RUS,
Ștefan SELEK, Corina ȘANDOR-MARTIN, Oana UNGUREAN

Tehnoredactare: Firuța ȘOMCUTEAN

Culegere text: Edit STOICHIȚĂ

Documentar întocmit cu binecuvântarea Înaltpreasfin-
țitului Ioan, Arhiepiscopul Episcopiei Covasnei și Harghitei de:
dr. Ioan Lăcătușu, director Centrul European de Studii Covasna
– Harghita, prof. dr. Luminița Cornea, președinte Despărță-
mântul ASTRA Covasna-Harghita și pr. dr. Ciprian Staicu,
consilier cultural al Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Har-
ghitei; imagini: Erich Mihail Broanăr.

ADRESA REDACȚIEI:

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „PETRE DULFU”

(Pentru redacția revistei „Familia română”)

Bd. Independenței, 4B, 430123, Baia Mare

MARAMUREȘ - ROMÂNIA

Tel: +4 0262 275583, Fax: +4 0262 275899

Email: familiaromana@yahoo.com

Web: www.bibliotecamm.ro

Tipar EUROTIP

Baia Mare, str. Dacia 4, tel./fax: 0262-211118

email: eurotipbm@yahoo.com

ISSN 1454-8607

Harghita și Covasna – temple de credință și spații de ființare românească

Dr. Teodor ARDELEAN

Când călcau pentru prima dată pe un teritoriu, primii oameni obișnuiau să așeze la loc vizibil câteva pietre, suprapuse unele peste altele, ca semn pentru ceilalți semenii că înaintea lor a trecut cineva pe acolo. Mai târziu, semnele de acest fel au fost tot mai evidente, mai consecvente și mai concludente, căci pietrele cele suprapuse erau chiar pietrele de temelie din așezările amenajate. De aceea, chiar și în zilele noastre semnele de temelie sau mostrele din temelii sunt foarte importante pentru exprimarea și justificarea unei identități, mai ales când e vorba de cea colectivă.

Cu aceste colocviale gânduri și sub straja permanentă a celor mai nobile intenții am poposit cu „Familia Română” acasă la „Românii din Harghita și Covasna”, teritorii pe care le-am numit dintru început și pragmatic „Temple de credință și spații de ființare românească”. Oameni de ispravă și de bine, însemnați cu peceti veritabile și ridicați la cerul sufletului românesc ca un exercițiu necesar de jertfe pilduitoare. Românii de la cotituri de Carpați și de istorie, exponenți vrednici pentru demnitatea românească în exercițiul faptelor. Mucenici și mărturisitori ai dreptei credințe, a căror dragoste față de biserică și neamul românesc constituie o bună pildă. Cărturari și eroi, preoți și dascăli, fruntași în hotarele de păstorire a oamenilor dintr-un rai pământean cu reverberații de frumuseți celeste, animați atât de iubirea pentru Dumnezeu, cât și de mântuirea prin limba română și trăire românească. Purtători de valori identitare, de cele mai multe ori probate mult mai aprig decât în alte zone cu viețuire similară. Repere de suflet într-un spațiu drag, unde, tot ce s-a făcut, dacă n-a fost șters din existență de vremuri și oameni tulburi, constituie azi semn de voință și stăruință, destoinicie și trăinicie, dăruire și credință.

Am găsit aici, acasă la ea, o istorie culturală atât de încheșată și de încărcată în ramuri cu rod deplin încât e posibil ca lectura materialelor ce vor urma să provoace nu doar bucurie și uimire, ci chiar o invidie etnoregională altor frați români din teritorii consacrate în timp ca prolifică cultural-națională. Am întâlnit un trecut în mare măsură sădit sau amprentat cu lacrimi de durere, dar și un prezent superb și elevat, în care emulația și semnele determinante ale elocinței, elocvenței și eminenței pot fi evidențiate cu asupră de măsură. „Românii din Harghita și Covasna” viețuiesc spiritual la cote nebănuite de anvergură și performanță, iar exercițiul acesta de existență nu este nici de paradă și nici în semn de de replică la un ceva anume.

Evident că cele mai pertinente argumente pentru ceea ce am vrut să demonstrăm (n.n. - și observați, stimați cititori, că limbajul nostru evită toate expresiile politice care au inundat vocabularul ultimilor ani!) le-am găsit cu prioritate și preponderent în perimetrul de mișcare al bisericilor românești. Episcopia Ortodoxă, mănăstirile, bisericile, schiturile, preoții, diaconii, călugării, credincioșii, care constituie împreună adevărata structură din casa aceasta românească, parte a „Grădinii Maicii Domnului”, sunt totodată și cele mai valoroase exemple de trăire românească autentică. Iar Marele Păstor al regiunii, ÎPS Ioan

Selejan, nu e altceva decât o figură apostolică exemplară și un demn urmaș al Păstorului Cel Bun, care, în același timp, este călăuză vie și culturii românești din zonă. Un învățător de elită ce a primit drept și putere de a binecuvânta, și care este el însuși, pentru toți ai săi, și pentru noi toți o adevărată binecuvântare.

Vom continua astfel de prezentări și în anii care vor veni. Prin voia Domnului și prin bunătatea și bunăstarea națiunii sperăm să putem ajunge și la românii din Dobrogea sau din Bucovina, din Timoc sau Crimeea, din Sălaj sau Mărginime, din Basarabia sau Hațeg, din Ucraina sau Argeș, din Cadrilater sau Spania, din Gorj sau Ungaria etc. Dar am început-o de aici, din Harghita și Covasna și pentru că aici e centrul geografic al răspândirii românismului în România, și în jurul ei, și pentru că am vrut să ștergem din câmpul vizual cu vedete naționale, referirile de tip lamentatio-benevolensis sau exercițiile de paradă din preajma kitschurilor ridicate în ultimii ani. Totodată, aici, în zona în care scheletul reliefului românesc face o curbura strategică, am găsit și colaboratori vrednici, a căror talie este eminent națională. Alături de Întâi Stătătorul IOAN, au stat la masa de lucru dr. Ion Lăcătușu și dr. Luminița Cornea însoțiți și de alte condeie locale, care au încredințat redacției noastre un număr de revistă sobru, coerent și foarte doct, ceea ce a ușurat misiunea proiectului nostru. Proiect care, de altfel, nici nu ne aparține în totalitate, dacă stăm să ne aducem bine aminte că la Toplița, la sfințirea bustului lui Grigore Vieru, unde am dăruit „poporului” numărul din revista noastră dedicat marelui scriitor român trecut la ceruri, Înalt Prea Sfinția Sa Ioan Selejan, admirând revista și anvergura distribuției acesteia către românii din întreaga lume, și-a exprimat speranța că, într-o zi, un astfel de volum va fi „închinat” și românilor pe care-i păstorește!

Vă dăruim acest număr, iubiți cititori, pentru că îl meritați. Aveți nevoie de cea mai fidelă oglindă de reflexie și de reflecție spre a privi corect „stările de lucruri” din această regiune românească. Și, totodată, vă dăruim acest număr acum, la jumătatea lunii noiembrie, deoarece ÎPS Ioan împlinește acum (14 noiembrie a.c.) 60 de ani. Și cum nu le-a admis colaboratorilor Săi să îi alcătuiască un volum de „Laudatio et gratulatio”, așa cum se obișnuiește la orice „curte” cu performanțe evidente și cu personaje admirabile, considerați că „rolul” acesta poate fi „jucat” de către volumul de față. Va fi astfel, cred, cea mai frumoasă distincție pentru acest Mare „Dascăl de Suflet și Simțire Românească”, căruia orice fel de titlu din categoria „Bene Merenti” nu i-ar putea recompensa pe măsură meritele din lucrarea sa misionară.

„Fratele Teodor”, așa cum mă numiți, care probabil că păcătuiește și prin a vă iubi tot așa de mult ca pe Șaguna sau Bărnăuțiu, vă îmbrățișează iubite părinte arhiepiscop cu toată căldura sufletului său și vă dorește multă sănătate și permanentă bună sporire în marea și importanta lucrare pastorală și culturală încredințată de la destinul sacru al Neamului nostru Românesc.

Întru dăinuire

† IOAN

Arhiepiscopul din Carpați

Anul 1989 a marcat cursul istoriei pe bătrânul continent european și în special în partea de Răsărit a Europei, peste care se așternuse valul roșu al ateismului. S-au declanșat atunci tensiuni interetnice și s-au produs noi configurații în arhitectura de Răsărit a Europei.

Asemenea manifestări au avut loc și în spațiul nostru românesc, în special în frământatul pământ transilvan. Dacă majoritatea comunităților românești din țară au trăit cu bucurie și speranță eliberarea de sub un regim al conștiințelor îngrădite, românii din Covasna și Harghita aveau să se confrunte și după acest moment cu un val de conflicte interetnice și interreligioase, simțindu-se abandonați în mijlocul unei mări învolburate.

În acel vid de putere și autoritate a statului, românii care trăiau în Carpații Răsăriteni și-au pus nădejdea în Bunul Dumnezeu și în Biserica întemeiată de Hristos.

Preoți și mireni, mânați de același dor sfânt de a-și păstra graiul românesc și credința strămoșească, s-au îndreptat către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, rugându-i pe ierarhi să analizeze cu mult discernământ situația în care se aflau românii și locașurile de cult din această parte de țară, cât și asupra stării de spirit a clerului și credincioșilor. Au fost alungați preoți care slujeau în Sfintele noastre biserici ortodoxe românești, rămânând comunități fără păstorii lor duhovnicești și așa puțini, atât fiind cât le-a fost permis de autoritățile de stat existente înainte de 1989.

Un comitet de inițiativă format din clerici și mireni au cerut în mod expres înființarea unei Episcopii pentru cele două județe Covasna și Harghita și respectiv aducerea unui ierarh care să păstorească comunitățile ortodoxe românești. Această solicitare practic urma să desăvârșească o altă cerință făcută în 1936, prin care se propunea înființarea unui vicariat la Târgu Mureș pentru românii din această zonă.

După dezbaterile din Sinodul Mitropoliei Ardealului cât și ale Sfântului Sinod în anul 1994 se aprobă înființarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, primul ei episcop fiind instalat pe 25 septembrie 1994 la Miercurea Ciuc, de către Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, Prea Fericitul Partenie, Patriarhul Alexandriei, un mare sobor de ierarhi ai BOR și din Patriarhia Alexandriei și în prezența unui număr mare de preoți și credincioși din cadrul Eparhiei și din cele învecinate.

La chemarea Sfântului Sinod am venit aici de la Ierusalim, asumându-mi conducerea acestei Eparhii nou înființate și cu multiple și specifice probleme pastorale. Am găsit aici, printre preoții care mai rămăseseră, doar cinci care proveneau din comunitățile românești ale Covasnei și Harghitei, ceilalți fiind din alte părți ale țării și care datorită situației tensionate din zonă se îndreptau spre alte Eparhii din cadrul Patriarhiei Române. Aflându-mă în această situație am pregătit o primă serie de 12 tineri pe care i-am dus la Facultatea de Teologie din București și un alt număr de 35 tineri pe care i-am dus la Seminarul Teologic din capitală. Am îndrumat apoi în fiecare an tineri spre Seminariile și Facultățile de Teologie din țară și așa se face că astăzi din Eparhia noastră au absolvit aceste unități de învățământ teologic un număr de peste 300 de tineri. Dintre aceștia o parte au fost hirotoniți și slujesc în bisericile și mănăstirile noastre, alții își desfășoară activitatea în învățământ, în unități de asistență socială precum și în muzee, arhive și în alte sectoare din activitatea publică.

Un număr important de absolvenți de teologie au urmat cursuri de master, iar opt urmează cursuri de doctorat, unii obținând deja titlul de doctor în teologie.

În paralel cu activitatea de pregătire a tinerilor de slujire am început un amplu

proces de refacere a bisericilor care au fost distruse după Dictatul de la Viena din 30 august 1940, a altor biserici aflate în stare avansată de degradare, cu un număr puțin de credincioși, fără posibilitate de restaurare a bisericilor lor parohiale, precum și zidirea de noi biserici și mănăstiri de pe cuprinsul Eparhiei.

Dacă înainte de 1989, în această parte de țară, ardea doar o singură candelă monahală, mănăstirea „Sfântul Ilie” Toplița, ctitorie a primului Patriarh al României, Miron Cristea, născut în această localitate, astăzi prin mila lui Dumnezeu și prin jertfelnicia monahilor, a monahiilor și a bunilor credincioși, în Eparhia noastră ființează opt mănăstiri și două schituri, în care slujesc lui Dumnezeu și neamului nostru un număr de 140 de viețuitori.

Au fost restaurate un număr de 134 de biserici, au fost zidite 36 de biserici și mănăstiri, au fost reparate 57 de case parohiale și 20 construite. Astfel nu a fost parohie cât de mică în care atât biserica cât și casa parohială să nu fi fost restaurate. S-au înființat încă două protopopiate, la Toplița și Întorsura Buzăului; au fost organizate apoi două centre culturale la Sfântul Gheorghe și Miercurea Ciuc; a fost înființată o foaie de spiritualitate ortodoxă a Episcopiei Covasnei și Harghitei „Grai românesc”, în care s-a oglindit activitatea pastorală, socială și culturală a Episcopiei noastre de la înființare și până astăzi, realizându-se astfel o cronică a Eparhiei care va rămâne mărturie peste vremuri despre viața religioasă, culturală și socială a românilor din această parte de țară, activitate care cu greu am putut să o reconstituim din secolele trecute, lipsindu-ne în mare parte informația scrisă, folosindu-ne doar de documente arhivistice existente, urmele arheologice și tradiția populară.

În acest sens la editura Eparhiei „Grai românesc”, în anul 2003 am editat un prim volum de mărturii istorice despre cultura, civilizația și viața creștină a românilor de aici intitulat „Românii din Covasna și Harghita. Istorie. Biserică. Școală. Cultură”.

În volumul „O candelă în Carpați. Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei – 15 ani de la înființare (1994-2009)”, s-a prezentat activitatea desfășurată de preoții și credincioșii din această Eparhie ca mulțumire lui Dumnezeu pentru ajutor și binecuvântare, cât și spre slava lui Dumnezeu și spre veacuri ca mărturie că aici au fost, sunt și vor rămâne, lipiți de glia și Carpații lor românești, așteptându-L pe Hristos să izbăvească pentru totdeauna neamul nostru românesc.

Autorii acestei cărți sunt preoții și credincioșii din Episcopia noastră, pe care-i îndemn și-L rog pe Bunul Dumnezeu să le ajute să scrie cât mai multe asemenea cărți cu care să îmbogățească istoria Bisericii noastre Ortodoxe și Cultura neamului nostru românesc.

Mă întreb acum ce vom mai scrie sau ce se va mai scrie despre noi, când astăzi, mai mult ca și odinioară, sunt oameni care vor să decupeze din harta României acest spațiu binecuvântat de Dumnezeu, spațiu în care trăim noi românii în această parte de țară.

Se bate azi tot mai mult la „înalta Poartă Europeană”, care necunoscând frământata istorie a neamului românesc, printr-o aprobare tacită ar putea să ducă la anularea unuia dintre cele mai importante idealuri ale românilor și anume acela de stat național unitar.

Prea am fost obișnuiți în ultimul timp cu expresii ca acestea: pierderi istorice, pierderi colaterale, compromis istoric etc.; aceste expresii au fost străine poporului român care și-a scris istoria cu sângele sutelor de mii de feciori căzuți în luptele de apărare a acestei țări, țară care se așterne ca o poală de mireasă în jurul Carpaților.

Doamne, oare nu-i fi Tu de vină că ai creat prea mândră această țară, sau noi că nu mai suntem vrednici să ținem în mâini acest potir ?!

Aducem pe această cale mulțumirile și recunoștința noastră unui mare român – Prof. Dr. Teodor Ardelean-care a scris cu slove românești pe tricolor și-l poartă pe mai multe meridiane ale planetei, arătând și altor neamuri că Dumnezeu a binecuvântat graiul nostru românesc în care s-au rugat strămoșii noștri.

- I -

EPISCOPIA ORTODOXĂ A COVASNEI ȘI HARGHITEI - O CANDELĂ ÎN CARPAȚI

Episcopia Covasnei și Harghitei peste 15 ani de hărnicie și jertfelnicie

REPERE CRONOLOGICE

Prima mențiune despre propunerea de înființare a unei Episcopii, cu aria de acoperire a parohiilor ortodoxe din Arcul intracarpatic, datează din perioada interbelică. Astfel, în primăvara anului 1936, primăria municipiului Târgu Mureș a propus înființarea unui vicariat ortodox pentru credincioșii din „secuime” cu sediul în acest oraș.

După decembrie 1989, pe fondul frământărilor existente în viața credincioșilor din județele Covasna și Harghita, a fost reluată propunerea de înființare a unei Episcopii în zonă, de către mai multe personalități laice și bisericești și de către reprezentanții societății civile românești din județele Covasna și Harghita.

Între anii 1990-1994, conducerile asociațiilor Liga cultural-creștină „Andrei Șaguna” din Sfântu Gheorghe și Fundația cultural-creștină „Miron Cristea” din Miercurea-Ciuc întreprind numeroase demersuri pentru sprijinirea Bisericii Ortodoxe din zonă (dezbatere, memorii, un film documentar - care a fost vizionat și de către membrii Sf. Sinod), formulând propunerea de înființare a unei eparhii, inclusiv în cadrul unor audiențe la Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României, la Înalt-preasfințitul Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, la Președintele României, Ion Iliescu și la Adrian Năstase, Președintele Camerei Deputaților.

La data de 11 ianuarie 1994, Adunarea Națională Bisericească a hotărât înființarea unei noi Eparhii a Bisericii Ortodoxe Române, în județele Covasna și Harghita. În zilele de 14-16 ianuarie 1994, la Alba Iulia și Sibiu, se reunesc, în ședințe extraordinare, Consiliile Eparhiale ale Episcopiei de Alba Iulia, de care aparținea ju-

dețul Harghita și ale Arhiepiscopiei Sibiului, de care aparținea județul Covasna, care hotărăsc desprinderea celor două județe de Episcopiile cărora le aparțineau și cuprinderea lor în noua Episcopie.

Pe baza hotărârilor luate de Adunările Eparhiale ale Arhiepiscopiei Sibiului și Episcopiei de Alba Iulia, în 22 - 23 martie 1994, Sfântul Sinod al BOR a aprobat organizarea și delimitarea teritorială a Episcopiei Covasnei și Harghitei, cu sediul la Miercurea-Ciuc, pentru cei aproximativ 100 000 de credincioși ortodocși, reprezentând 25% din populația totală a județului Covasna și 15% din populația totală a județului Harghita.

În prezența Î.P.S. Antonie și P.S. Andrei, în 31 mai 1994, la Catedrala Ortodoxă din Miercurea-Ciuc s-a constituit Adunarea Eparhială a Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei.

Ca urmare a demersurilor întreprinse de prefectii celor două județe, Adrian Cășuneanu-Vlad și Ioan Doru Voșloban, pentru asigurarea condițiilor necesare înființării și funcționării Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei,

prin Hotărârea Guvernului României, semnată de Prim-ministrul Nicolae Văcăroiu, i s-a atribuit imobilul proprietate de stat (Hotelul Oltul), situat în Miercurea-Ciuc, str. 1 Mai (azi strada Patriarh Miron Cristea).

În 12 iulie 1994, Colegiul Electoral Bisericesc a procedat la alegerea întâistătătorului nou înființatei Episcopii a Covasnei și Harghitei, cu sediul la Miercurea-Ciuc, sufragana a Mitropoliei Ardealului, în persoana P.C. Arhimandrit Ioan Selejan, Superiorul Așezămintelor românești de la Ierusalim și Iordan.

La sărbătoarea și praznicul Sfântului Prooroc Ilie Tesviteanul, în 20 iulie 1994, la Mănăstirea „Sfântul Ilie” din Toplița, ctitorie a patriarhului Miron Cristea, s-a săvârșit hirotonia P.C. Arhimandrit Ioan Selejan ca Episcop al Episcopiei de Covasna și Harghita. În sobor, au slujit Î.P.S. Antonie - Mitropolitul Ardealului, Î.P.S. Nestor, Mitropolitul Olteniei, P.S. Andrei, Episcopul Alba Iuliei, P.S. Ioan, Episcopul Oradiei, P.S. Emilian, Episcopul Caransebeșului, P.S. Calinic, Episcopul Argeșului, P.S. Vincențiu, Episcop vicar patriarhal, ca delegat al P.F. Teoctist, Patriarhul României, 34 de preoți și 10 diaconi.

Duminică, 25 septembrie 1994, a avut loc, la Miercurea-Ciuc, instalarea primului episcop al noii Episcopii a Covasnei și Harghitei, în persoana Prea Sfințitului Ioan Selejan. Sfânta Liturghie a fost săvârșită de Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul României și Prea Fericitul Partenie al Alexandriei - aflat în vizită

în țara noastră - cu un mare sobor de mitropoliți, arhiepiscopi, episcopi, preoți și diaconi

În luna mai 1998, a fost aleasă cea de-a doua Adunare Eparhială, membrii Consiliului și Consistoriului eparhial și membrii în Adunarea Națională Bisericească, din partea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei.

În luna mai 2002, a fost aleasă cea de-a treia Adunare Eparhială, membrii Consiliului și Consistoriului eparhial și membrii în Adunarea Națională Bisericească, din partea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei.

În luna iunie 2006, a fost aleasă cea de-a patra Adunare Eparhială, membrii Consiliului și Consistoriului eparhial și membrii în Adunarea Națională Bisericească, din partea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, întrunit în ziua de 12 septembrie 2007, în ședință extraordinară, și-a desemnat candidații pentru demnitatea de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Cei trei ierahi nominalizați au fost: ÎPS Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și Locțiitor de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, ÎPS Bartolomeu, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și PS Ioan - Episcopul Covasnei și Harghitei.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în zilele de 18-19 iunie 2009 a hotărât ridicarea la rangul de Arhiepiscop al Preasfințitului Ioan Selejan, pentru „activitatea ierarhică pilduitoare și slujire chiriarhală deosebită și îndelungată a Bisericii”

ACTIVITATEA MISIONARĂ ȘI PASTORALĂ

Prin alegerea și instalarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan ca episcop al nou înființatei Eparhii a Covasnei și Harghitei, în septembrie 1994, a început un nou capitol în viața preoților, monahilor și credincioșilor din județele Covasna și Harghita.

Noua Eparhie cuprindea două protopopiate, Sfântu Gheorghe și Miercurea-Ciuc, 99 de parohii, 61 de preoți și un număr de 24 viețuitori în cele trei mănăstiri și un schit (Mănăstirea Toplița, Mănăstirea Doamnei-Moglanești, Mănăstirea Mărcuș și Schitul Dumbrăvioara).

Avea să înceapă, pentru IPS Ioan, lungul drum al muncii de teren, al nenumăratelor vizite canonice, al reparării, construirii, pictării și repictării de lăcașuri sfinte, biserici și mănăstiri, al hirotoniilor de preoți și al muncii neobosite de apropiere a credincioșilor de sfintele altare și de înflorire a vieții monahale.

În cei 15 ani de existență a Episcopiei, ÎPS

Ioan a hirotonit un număr de 78 de preoți. Din cei 120 de preoți slujitori ai Eparhiei, în anul 2009, 85 sunt cu studii superioare și 35 cu studii medii. Dintre preoții cu studii superioare, 10 sunt absolvenți de Master în Teologie, 5 sunt doctoranzi, iar unul are titlul de Doctor în Teologie.

Pentru a intensifica pastorația credincioșilor, IPS Ioan a îmbunătățit organizarea administrativ-bisericească prin înființarea unor parohii noi, numărul lor a crescut de la 99 de parohii în 1994, la 132 în anul 2009.

Prin intervenția Înalt Preasfinției Sale, prin hotărâre de Guvern, aprobată ulterior de Parlamentul României, s-a obținut un număr de 250 de posturi pentru personalul neclerical din Eparhie.

La propunerea Î.P.S. Ioan, Adunarea Eparhială din primăvara anului 2006 a aprobat înființarea, pe lângă cele două protopopiate existente, Protopopiatul Miercurea-Ciuc și Protopopiatul

Sfântu Gheorghe, a încă două protopopiate: Toplița și Întorsura Buzăului.

Numeroși preoți s-au remarcat în toată această perioadă de 15 ani, 1994-2009, printr-o activitate deosebită pe plan pastoral și gospodăresc, ceea ce a dus la acordarea de distincții bisericești de către PS Ioan:

- 3 preoți și 3 mireni au primit „Crucea Patriarhală”;

- 17 preoți au primit distincția de „Iconom stavrofor”;

- 10 preoți au primit distincția de „Iconom”;

- 3 preoți au primit distincția de „Sachelar”.

Înalt Preasfințitul Ioan acordă o atenție deosebită revitalizării, extinderii și diversificării legăturilor credincioșilor români din Arcul intracarpatic cu românii din țară și străinătate.

La hramurile mănăstirilor din Eparhie, la sărbătorile naționale și la alte evenimente de cultură și spiritualitate din zonă se remarcă prezența credincioșilor români din județele vecine, din afara granițelor, precum și a tinerilor din principalele centre culturale ale țării.

În perioada sărbătorilor de iarnă, a Nașterii Domnului, Centrul Eparhial din Miercurea-Ciuc, devine gazdă generoasă a zeci de grupuri și cete de colindători din cele două județe, dar și din alte localități din întreaga țară.

VIATA MONAHALĂ

La înființarea Episcopiei Covasnei și Harghitei, aceasta avea în jurisdicția ei patru așezăminte monahale:

■ *Mănăstirea Toplița*, județul Harghita cu hramul „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul”, înființată în anul 1928 de primul Patriarh al României, Dr. Elie Miron Cristea, fiu al Topliței Române.

■ *Mănăstirea Doamnei*, Moglânești, județul Harghita, cu hramul „Intrarea în biserică a Maicii Domnului” și „Nașterea Maicii Domnului”, înființată în anul 1658;

■ *Mănăstirea Mărcuș*, județul Covasna, cu hramul „Tuturor Sfinților Români” și „Aco-perământul Maicii Domnului”, înființată în anul 1991;

■ *Schitul Dumbrăvioara*, cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena” și „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”, înființat în anul 1930.

O contribuție deosebită la reînnoirea vieții monahale în Eparhia Covasnei și Harghitei o are Înaltpreasfințitul Părinte Ioan, sub a cărui oblăduire duhovnicească s-au înființat 5 mănăstiri și un schit, pe lângă cele existente care au fost reorganizate:

■ *Mănăstirea Izvoru Mureșului*, județul

De remarcat disponibilitatea ÎPS Ioan de a interveni la Foruri superioare de Stat, pentru soluționarea atât a unor probleme foarte importante pentru funcționarea unor primării, școli, unități de cultură și alte instituții, cât și a unor cazuri punctuale ale credincioșilor din Eparhie.

ÎPS Ioan a inițiat un parteneriat între Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei și Inspectoratele pentru Situații de Urgență din cele două județe. Potrivit documentului menționat, în cazul unor situații de urgență (cutremure, inundații și alte calamități), mănăstirile și parohiile din cadrul Eparhiei, într-o primă fază a dezastrului, asigură adăpost și hrană pentru populația sinistrată. În acest context, ÎPS Ioan acționează pentru promovarea unor relații speciale cu instituțiile fundamentale ale Statului român: Școala, Armata, Poliția, Jandarmeria ș.a.

ÎPS Ioan a fost implicat de mai multe ori în problemele dificile ale țării, în situații de conflicte sociale, cum a fost cel din ianuarie 1999, când prin intervenția ÎPS Sale s-a trecut peste o mare înclăștare socială, fiind numit Episcopul Păcii de la Cozia. Prin aceasta a dovedit că Biserica și slujitorii ei - ca următori ai poruncilor Mântuitorului - este cea care are întotdeauna soluția cea mai bună: pacea, dragostea față de semenii.

Harghita, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, mănăstire de maici, construită între anii 1996-2000;

■ *Mănăstirea Făgețel*, județul Harghita, cu hramul „Sfânta Treime” și „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul”, mănăstire de călugări, reactivată de PS Ioan în anul 1995;

■ *Mănăstirea „Sfântul Nicolae”*, mănăstire de maici înființată în anul 1994, care funcționează pe lângă Centrul Eparhial din Miercurea-Ciuc;

■ *Mănăstirea Sita-Buzăului*, județul Covasna, cu hramul „Schimbarea la Față”, mănăstire de maici, construită între anii 1997-2009;

■ *Mănăstirea Valea Mare*, județul Covasna, cu hramul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul”, mănăstire de călugări, construită între anii 1998-2009;

■ *Schitul Gura Izvorului - Secu* (Toplița), cu hramul „Tuturor Sfinților”, schit de călugări, construit între anii 1999-2009;

La această dată, în Episcopia Covasnei și Harghitei sunt 10 așezăminte monahale: 8 mănăstiri și 2 schituri, dintre care 5 sunt de monahi și 5 de monahii.

Hramurile mănăstirești și parohiale au

fost tot atâtea prilejuri pentru a trăi în comuniune, pentru unirea forțelor spirituale spre propulsarea binelui comun; cu aceste ocazii împreună cu numeroși credincioși, au fost prezenți

ACTIVITATEA ECONOMICĂ

O importanță deosebită s-a acordat refacerii patrimoniului parohiilor.

În perioada 1994-2009, în Eparhia Covasnei și Harghitei s-au desfășurat ample lucrări de restaurare a bisericilor și caselor parohiale, de construire a unor noi biserici, mănăstiri și case parohiale, de pictare și refacere a picturii locașurilor de cult, din cadrul Eparhiei: 30 de biserici construite, 6 mănăstiri și schituri construite, 20 de case parohiale construite, 134 de biserici reparate, 57 de case parohiale reparate, 39 de biserici pictate și repictate, 4 capele militare construite, 2 capele școlare amenajate, o capelă amenajată în Spitalul Municipal din Toplița, o capelă amenajată la Penitenciarul din Miercurea-Ciuc.

Prin strădania PS Ioan s-a acordat o atenție deosebită pentru identificarea și recuperarea spațiilor sacre din cuprinsul Eparhiei. În acest sens, pe locul bisericilor dărmate în perioada 1940-1989, cele mai multe după Dictatul de la

binefăcători și prieteni constanți ai Episcopiei, personalități ale vieții publice locale, regionale, naționale, studenți, elevi, grupuri de colindători ș.a.

Viena, au fost ridicate Cruci la Căpeni, Comolău, Vârghiș, județul Covasna, și au fost rezidite bisericile-ruină de la Herculan și Doboseni, județul Covasna.

Pentru asigurarea surselor proprii de finanțare, prin strădania PS Ioan, în cei 17 ani de activitate, Episcopia și-a constituit un patrimoniu social-economic valoros, format din: 32 de imobile cu destinație culturală, socială, economică și locativă. La toate imobilele cumpărate, Episcopia a executat lucrări de reparații și amenajări și au fost puse în circuitul economic public.

În toată perioada 1994-2011, acest mare volum de investiții pentru construirea, repararea, pictarea, restaurarea bisericilor, mănăstirilor și caselor parohiale, s-a realizat din fondurile proprii ale Episcopiei Covasnei și Harghitei, din cele primite de la bugetul de Stat, alocate prin Secretariatul de Stat pentru Culte și din donații ale ctitorilor și credincioșilor din Eparhie și din întreaga țară.

ACTIVITATEA CULTURALĂ

După separarea instituțiilor de cultură pe criterii etnice și transformarea fostelor muzee județene în muzee secuiești, PS Ioan a acordat o atenție deosebită sprijinirii, înființării și funcționării unor instituții de cultură aflate în subordinea Ministerului Culturii și Cultelor și drept urmare, finanțate de la bugetul central al Statului: Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni și Centrul Cultural Toplița; înființarea și asigurarea condițiilor optime de funcționare a unor instituții proprii de cultură bisericească și laică:

- Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, înființat în anul 1996 în fostul sediu al Băncii Române de Dezvoltare din Sfântu Gheorghe, primit de Episcopia Covasnei și Harghitei, prin hotărâre de Guvern.

- Centrul Cultural „Patriarh Miron Cristea” din Miercurea-Ciuc, înființat în anul 2001, în casa construită de primul prefect român al județului Ciuc, în perioada interbelică și achiziționat de Episcopie.

Activitatea tipografică a Episcopiei a început în anul 1995, când s-a tipărit o scurtă monografie „Românii din Episcopia Covasnei și Harghitei”, în colaborare cu Departamentul Informațiilor Publice al Guvernului; lucrarea a

fost tipărită în șase limbi, în condiții grafice deosebite, ea adresându-se atât cititorilor din țară, dar în mod deosebit celor din străinătate. Lucrarea a fost trimisă mai multor instituții abilitate din străinătate, dorindu-se prezentarea cât mai clară și realistă a situației românilor și Bisericii din zona Harghitei și Covasnei.

În anul 1999, s-a înființat Editura „Grai Românesc”, care, împreună cu Editura „Eurocarpatica” a Centrului European de Studii din Sfântu Gheorghe, a editat până în prezent 90 de volume, lucrări cu tematică teologică, istorică, demografică, literară, sociologică.

În anul 2003, apare lucrarea *Românii din Covasna și Harghita. Istorie. Biserică. Școală. Cultură*, volum de sinteze monografice, 750 de pagini. Este o lucrare monumentală, elaborată din inițiativa, purtarea de grijă, sprijinul și coordonarea PS Ioan Selejan.

Volumul, coordonat de dr. Ioan Lăcătușu, Vasile Lechințan și Violeta Pătrânel, prezintă, într-o formă sintetică, comunitățile românești din Covasna și Harghita, din punct de vedere geografic, arheologic, istoric, etnografic, cultural, ecleziastic. Cuprinde istoricul bisericilor, școlilor, instituțiilor și asociațiilor culturale, al

personalităților născute sau care au activat în aceste localități, aspecte ale legăturii comunităților locale cu românii din întreg spațiul transilvan, precum și cu cei de peste Carpați, momente ale conviețuirii interetnice, prezentându-se monumentele istorice, cele de for public și alte urme perene ale culturii și spiritualității românești din arcul intracarpatin.

Episcopia Covasnei și Harghitei editează:

■ Revista trimestrială *Grai Românesc - foaie de spiritualitate ortodoxă a Episcopiei Covasnei și Harghitei*, ajunsă în cei 10 ani de la apariție, la numărul 44;

■ *Angvstia* - seria arheologie, istorie, etnografie și sociologie, anuarul Centrului Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” și al Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni din Sfântu Gheorghe. În perioada 1996-2008 au fost editate 12 numere.

■ Almanahul *Grai Românesc / 2006*, cu ocazia împlinirii a 10 ani de la înființarea Centrului Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”.

Sub patronajul ÎPS Ioan, în județele Covasna și Harghita, își desfășoară activitatea un număr de 22 de asociații, ligi, fundații cultu-

ral-creștine și civice, majoritatea făcând parte din Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș, președinte de onoare ÎPS Ioan Selejan.

În semn de cinstire a înaintașilor, cu binecuvântarea PS Ioan, s-au editat lucrări despre viața și activitatea unor ierarhi născuți pe aceste meleaguri românești și a unor cărturari: Patriarhul Miron Cristea, Mitropolitul Nicolae Colan, Episcopul Veniamin Nistor, Episcopul Justinian Teculescu, Protopopii Aurel Nistor și Elie Câmpeanu, Octavian Codru Tăslăuanu, Romulus Cioflec, Teodor Chindea, Ghiță Popp; s-a acordat numele acestor personalități unor școli, străzi și instituții de cultură; s-au organizat sesiuni, simpozioane, expoziții și alte momente aniversare și comemorative; au fost ridicate un număr de 22 Monumente de for public.

Ca urmare a demersurilor întreprinse de Preasfințitul Ioan, mai multe instituții de cultură, școli, străzi au primit numele unor personalități ale istoriei naționale, laice și bisericești, o realizare notabilă este redenumirea străzii pe care este situat Centrul Eparhial: Strada 1 Mai devenită Strada Patriarh Miron Cristea din Miercurea-Ciuc:

ÎNVĂȚĂMÂNTUL TEOLOGIC ȘI CEL RELIGIOS

ÎPS Ioan a acordat o grijă deosebită învățământului teologic seminarial, universitar și postuniversitar, îndrumând mulți licențiați în Teologie pentru continuarea studiilor la Master și Doctorat, în țară și străinătate.

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Ioan au fost școlarizați în cei 17 ani: 70 de elevi seminariști; 152 studenți teologi; 33 de studenți masteranzi; 6 doctoranzi; 2 doctori în teologie; 8 studenți la Facultățile de Medicină.

Dintre tinerii licențiați în Teologie, unii au fost hirotoniți preoți pentru parohiile din Episcopie, alții predau religia, limba română, limbile străine în școlile și liceele din cadrul Eparhiei, iar o parte lucrează în Administrația de Stat.

Prin strădania ÎPS Ioan, în anul 1997, s-a reușit înființarea Secției Filologie-Teologie în cadrul Colegiului Național „Mihai Eminescu” din municipiul Toplița. Este prima clasă de liceu cu profil teologic din eparhie.

Înaltpreasfințitul Ioan a sprijinit școlile din cadrul Eparhiei prin: contactul direct și nemijlocit cu profesorii și elevii din zonă, ceea ce a permis o bună cunoaștere a problemelor cu care se confruntă învățământul românesc din cele două județe; păstrarea unor relații foarte apro-

piate cu miniștrii și cu alți conducători din cadrul Ministerul Educației și Învățământului și pe această bază inițierea demersurilor necesare pentru acordarea sprijinului de care au avut nevoie școlile din cadrul Eparhiei; efectuarea lucrărilor de reparații la unele școli, din fondurile și cu participarea nemijlocită a Vlădicului Ioan; acordarea de premii elevilor merituosi, în bani și obiecte, din partea Episcopiei; amenajarea de capele și cabinete de Religie; acordarea numelor unor sfinți și ierahi (ale Sfântului Andrei, Patriarhului Miron Cristea, mitropoliților Andrei Șaguna și Nicolae Colan) câtorva școli din Toplița, Miercurea-Ciuc, Sf. Gheorghe ș.a., încurajarea și sprijinirea manifestărilor religioase, exprimate prin concursuri, olimpiade, excursii la mănăstiri și muzee, contribuind cu ajutor financiar și colportaj religios; organizarea olimpiadei școlare de religie, acordarea de ajutoare școlilor și grădinițelor în care învață copiii români și maghiari.

Înaltpreasfinția Sa Ioan Selejan a inițiat și coordonat, ca o măsură concretă de a marca anul 2008 ca an jubiliar al Sfintei Scripturi și al Sfintei Liturghii, programul „Nici o familie fără Biblie”, prin care, pe de o parte, a distribuit, de la Centrul Eparhial, un număr de 500 exemplare

din Sfânta Scriptură și 2.100 exemplare din Mica Biblie parohiilor eparhiei în vederea catehizării credincioșilor și, în special, a tinerilor, iar pe de altă parte a stabilit împreună cu proto

popii un calendar pentru efectuarea, în parohii, a unor cateheze biblice și cateheze cu privire la temele de importanță majoră ale credinței noastre ortodoxe strămoșești.

SECTORUL SOCIAL - FILANTROPIC

În cadrul Episcopiei Ortodoxe de Covasna și Harghita, activitatea socială, misionară, religioasă este coordonată de Înaltpreașfințitul Ioan Selejan. Biroul de asistență socială al Episcopiei a inițiat și a sprijinit în perioada 1995-2009 programele sociale:

1. „Solidaritate creștină”, program care constă în asigurarea unor pachete cu alimente pentru 100 de familii nevoiașe din Sfântu Gheorghe și împrejurimi, agape cu ocazia marilor sărbători creștine, soluționarea unor probleme medicale ale persoanelor vârstnice, intervenții la unele autorități publice locale pentru soluționarea unor probleme urgente ale unor credincioși ortodocși, precum și acordarea de burse unor elevi pentru terminarea cursurilor liceale.

2. „Ajutor de urgență pentru familiile sărace”, program care are caracter permanent și constă în acordarea de sprijin material (alimente, îmbrăcăminte, medicamente) și financiar obținut din donații, persoanelor aflate sub pragul de sărăcie.

3. „Aproape de semeni”, program social pe care Episcopia Covasnei și Harghitei îl desfășoară în cele două județe, prin care 100 de copii ce provin din familii aflate în situații de dificultate, primesc în sezonul rece o masă de prânz la cantinele celor două licee: Colegiul „Brâncuși” din Sf. Gheorghe și Colegiul „Octavian Goga” din Miercurea-Ciuc.

4. „Lăsați copiii să vină la Mine”, constând în acordarea de burse, îmbrăcăminte, rechizite, daruri de Sfintele Paști, Sfântul Nicolae, Crăciun, elevilor și studenților care provin din familii fără posibilități financiare pentru întreținerea copiilor lor în școli și facultăți; stimularea elevilor cu rezultate deosebite la învățătură prin acordarea de premii la sfârșit de an școlar, concursuri, olimpiade.

5. „Copiii în vacanță”, ce-și propune trimiteră copiilor, care provin din familii sărace, în diferite tabere, sau pelerinaje pe la mănăstirile din Eparhie și din țară, în vederea întăririi simțămintelor lor religioase și naționale.

6. „Tinare talente”, elevilor cu înclinație spre pictură și muzică, Episcopia le oferă posibilitatea de a-și valorifica și cultiva talentul în cadrul cercului de pictură și muzică „Românașul” ce funcționează pe lângă Centrul Cul-

tural „Miron Cristea”, înființat din purtarea de grijă a Înaltpreașfințitului Ioan Selejan. Elevilor li se pun la dispoziție toate materialele necesare, ajutându-i să participe la diferite concursuri din țară cu lucrările realizate de ei, la Olimpiada națională „Meșteșuguri tradiționale și artistice” de la Sibiu și la Concursul Național „Icoana din sufletul copilului” al Patriarhiei Române.

7. Tabăra „Acasă la noi” - prin care anual un număr de copii din Basarabia sunt găzduiți de familii din Eparhie, oferindu-li-se programe de cunoaștere a realităților istorice și culturale românești.

În cadrul Episcopiei Covasnei și Harghitei funcționează, cu binecuvântarea și sprijinul Înaltpreașfințitului Ioan, Asociația de binefacere „Sfânta Iustina” cu sediul pe teritoriul mănăstirii de maici Mărcuș. Scopul Asociației este creșterea și educarea în spirit religios creștin-ortodox și științific și protejarea până la vârsta majoratului a copiilor de sex feminin abandonati. În prezent Asociația are în grijă 10 fete, cu vârsta de 6 ani. Așezământul beneficiază de o creșă, o grădiniță și un paraclis pentru rugăciune zilnică cu hramul Sfântul Mina și Sfânta Iustina.

În cele două județe, Covasna și Harghita, se înregistrează un număr foarte mare de persoane care au nevoie de ajutoare materiale, mai ales de hrană, sprijinul Episcopiei noastre îndreptându-se și către persoanele de altă etnie.

Episcopia Covasnei și Harghitei, în perioada 2004-2007, primind ajutoare umanitare (legume, fructe, conserve, ulei, zahăr, detergenți) de la diferiți donatori și sponsori, în valoare de 3,7 miliarde lei vechi, le-a distribuit familiilor nevoiașe, spitalelor județene, municipale, liceelor, seminariilor teologice, grădinițelor, orfelinelor, azilelor și instituțiilor de asistență socială pentru protecția copilului, fundațiilor din județele Eparhiei noastre și ale altor Eparhii. Printre beneficiarii acestui program social s-au numărat și sinistrații din Tecuci.

La Spitalul județean din Miercurea-Ciuc, în anul 2002, a avut loc recepția oficială a unui aparat de litroțiție extracorporală - donația Spitalului clinic Kempteu-Allgau, Germania, prin efortul și stăruința ÎPS Ioan.

Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei a donat un număr de 6 aparate de dializă

Spitalului Județean din orașul Miercurea-Ciuc. ÎPS Ioan a făcut demersuri pentru avizarea favorabilă a actului constitutiv al unei stații de salvare în orașul Toplița.

Din inițiativa ÎPS Ioan și prin bunăvoința conducerii Spitalului din municipiul Toplița, județul Harghita, a fost amenajată, în anul 2005, o capelă, cu fondurile Episcopiei, care a fost pictată și dotată cu cele necesare săvârșirii slujbelor religioase.

Începând cu apelul adresat de către Patriarhia Română, la începutul anului 2005, pentru ajutorarea victimelor Tsunami din sudul Asiei, credincioșii din Eparhia noastră au dat un semnal pozitiv, colectându-se, în această etapă, 265 milioane lei vechi, cu toate că cei spre care s-au îndreptat aceste fonduri, erau de altă credință și departe de România.

Au urmat, apoi, inundațiile din Banat și din sudul Moldovei, când, din nou, s-a făcut apel la credincioșii din Eparhia noastră, colectându-se suma de peste 1,5 miliarde lei vechi.

La începutul lunii august 2005, având în vedere că cele două județe ale Eparhiei au zone împădurite destul de mari, Î.P.S. Ioan a avut inițiativa unei colecte de material lemnos, paralel cu colectarea de ajutoare financiare. S-au colectat și depozitat la Centrul eparhial din Miercurea-Ciuc peste 250 mc de cherestea, din care, cu sprijinul domnului general Bădălan, cu ajutorul unităților militare din Miercurea-Ciuc, Focșani și Galați, au fost încărcate 30 de camioane cu cherestea, ce a fost distribuită în zonele sinistrate. Valoarea totală a lemnului și suma de bani colectată a depășit 2,5 miliarde lei vechi, o sumă considerabilă, dat fiind numărul redus de credincioși.

Episcopia Covasnei și Harghitei, din fonduri proprii, a demarat construcția a 12 case pentru familiile sinistrate aparținând altor etnii, din zona Odorhei, grav afectată de inundațiile din anul 2005. În același timp, sinistrații din localitatea Agăș, județul Bacău, au fost ajutați de către Episcopie cu importante sume de bani, în vederea refacerii locuințelor.

Din multitudinea de cazuri sociale rezolvate cu sprijinul Episcopiei Covasnei și Harghitei amintim construirea unor locuințe sociale în timp record și cu participarea nemijlocită a ÎPS Ioan:

■ În parohia Mărtănuș, unei familii mixte, nevoiașă, cu nouă copii, i s-a construit o casă nouă, în luna octombrie a anului 2001, după ce, în primăvară, casa în care aceștia locuiau a luat foc.

■ În anul 2006, s-au construit, prin implicarea nemijlocită a ÎPS Ioan, în doar o săp-

tămână, două locuințe în care s-au mutat două familii de rromi, ce locuiau ilegal în clădirea în care a funcționat, din anul 1799, prima școală confesională ortodoxă din Sf. Gheorghe.

■ Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Ioan, în cursul lunii octombrie 2008, a fost efectuat un număr de 150 de anchete sociale, în toate parohiile Protopopiatului Ortodox Toplița. Prin aceste anchete s-a urmărit identificarea persoanelor și familiilor nevoiașă din Protopopiatul Toplița, actualizarea unei baze de date a cazurilor sociale avute în vedere de Biroul de Asistență Socială al Centrului Eparhial, precum și soluționarea, după caz și posibilități financiare, a acestor cazuri sociale.

Între cazurile sociale identificate, s-a evidențiat un caz mai special. Este vorba despre o familie din Toplița, cu situație financiară precară, formată din 9 membri (părinții și cei 7 copii, cu vârste cuprinse între 16 ani și un an și jumătate). Aceștia trăiau într-o locuință improvizată, situată între malul râului Mureș și calea ferată, expuși inundațiilor, fără electricitate și apă curentă. Dintre cei 7 copii ai familiei, 4 sunt elevi, având rezultate școlare deosebite.

Fiind în prag de iarnă trebuiau luate măsuri de ajutorare a acestei familii. Inițiativa a aparținut ÎPS Ioan, episcopul Covasnei și Harghitei, care a hotărât construirea unei case sociale pentru această familie. ÎPS Ioan a luat legătura cu Pr. Protopop Dumitru Apostol și cu Primăria Toplița, la care s-au adăugat alți oameni de suflet, în vederea stabilirii planului de construcție a locuinței. Primăria a pus la dispoziție terenul, iar ÎPS Ioan a coordonat lucrările de construcție și amenajare. Întreaga construcție, formată din două încăperi, a fost ridicată în doar trei zile, în perioada 10-12 noiembrie 2008. Echipele de muncitori au fost formate din personal civil și monahal aparținând Mănăstirilor Sfântul Ilie Toplița, Mănăstirii Doamnei, Mănăstirii Valea Mare și Mănăstirii Sfântul Nicolae din Miercurea-Ciuc. În acest fel a fost adusă, în prag de iarnă, o mare mângâiere acestei familii prin crearea unor condiții decente de viață.

Prin multiplele sale activități, Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, Arhipăstorul ei au contribuit la îmbunătățirea activității preoțimii, a credincioșilor români ortodocși, precum și la sporirea patrimoniului material și cultural al Eparhiei și, implicit, al Bisericii Ortodoxe Române.

Pe lângă momentele de normalitate, echilibru și spirit ecumenic, pe parcursul acestor ani au avut loc și unele evenimente nedorite: o campanie de denigrarea prin mass-media a Epis-

copiei; propagarea prin mass-media a falsului slogan de „cucerirea așa zisului Pământ Secuiesc prin extinderea bisericilor cu cupole sub formă de ceapă”.

Meritul principal al celor 15 ani de păstorie îl reprezintă schimbarea radicală de percepție și perspectivă a românilor din această parte de țară: dintr-o comunitate aflată într-o permanentă „defensivă”, lipsită de posibilități

de preservare și afirmare a identității sale specifice, într-o comunitate, care în ciuda dimensiunilor sale numerice reduse, dispune de potențial și resurse umane pregătite, care, cu sprijinul fraților întru credință și neam, poate nu numai să „primească”, dar să și „dea” patrimoniului cultural național și spiritual valori pe rene, la nivelul performanțelor și exigențelor timpurilor pe care le trăim.

(O candelă în Carpați. Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei 15 ani de la înființare. 1994 -2009, Editura „Grai Românesc”, Miercurea-Ciuc, 2009, volum tipărit cu binecuvântarea, sprijinul și coordonarea Înaltpreasfințitului Ioan, Arhiepiscopul Episcopiei Covasnei și Harghitei, ediție îngrijită de dr. Ioan Lăcătușu și prof. drd. Nicolaeta Ploșnea, p.p.15-35)

Catedrala episcopală din Miercurea-Ciuc

Înaltpreasfințitul Ioan - Crâmpeie biografice

Înaltpreasfinția Sa Ioan Selejan, Episcopul Covasnei și Harghitei, s-a născut la data de 14 noiembrie 1951, în localitatea Pietrani, județul Bihor, ca al patrulea copil al părinților săi, Ioan și Ilca. Școala primară și gimnaziul le-a urmat în satul natal Pietrani, județul Bihor. A absolvit Liceul „C-tin Brâncuși” din Oradea, promoția 1971 și Facultatea de Instalații și Automatizări din București, promoția 1976.

În anul 1980, a intrat ca viețuitor la Mănăstirea Lainici, județul Gorj. În anul 1986, a absolvit Seminarul Teologic din Craiova, iar în anul 1990, Institutul Teologic de grad universitar din Sibiu. La 6 august 1990, a fost hirotonit ierodiacon la Mănăstirea Lainici, iar la 15 august 1990, a fost hirotonit ieromonah. Între anii 1990-1994, a fost rânduit stareț al Mănăstirii Lainici de ÎPS Nestor Vornicescu, încredințându-i-se păstoria sufletescă a fraților și călugărilor din mănăstire.

În perioada 1980-1994, a restaurat mai multe biserici și mănăstiri (Tismana, Polovragi, Bucovăț, Lainici, Crasna), iar cât a fost stareț la Mănăstirea Lainici, a zidit o nouă biserică, monumentală, în incinta mănăstirii, și un corp de chilii. În perioada studiilor la Ierusalim a coordonat pictarea unei părți a bisericii și a amenajat o bibliotecă, care a fost și ea pictată.

În perioada 1991-1994, a urmat în paralel două studii de doctorat la Institutul Biblic din Ierusalim, unul în Studii Biblice și altul în Egipologie și Orientalistică.

În anul 1994, a fost hirotosit Arhimandrit și numit Superior al Așezămintelor Românești de la Ierusalim, de unde a fost chemat în țară pentru ocuparea funcției de episcop.

Ca un act de dreptate față de cei care s-au jertfit de-a lungul istoriei pentru Credință și Românism, cu înțeleaptă chibzuință asupra împre-

jurărilor prezente și viitoare ale existenței dreptcredincioșilor ortodocși din județele Harghita și Covasna, Adunarea Națională Bisericească, în ședința din 11 ianuarie 1994, a hotărât înființarea Episcopiei Covasnei și Harghitei.

ÎPS Ioan Selejan
Arhiepiscop al Covasnei și Harghitei

La 12 iulie 1994, Colegiul Electoral Bisericesc a ales ca întâistătător al nou înființatei Episcopii, cu sediul la Miercurea-Ciuc, pe P.C. Arhimandrit Ioan Selejan, Superiorul Așezămintelor Românești de la Ierusalim și Iordan. La 20 iulie 1994, la Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie” din Toplița, județul Harghita, ctitorie a Patriarhului Miron Cristea, s-a săvârșit hirotonia întru arhieru a P.S. Sale, Ioan Selejan.

Nădejtile exprimate ori nerostite ale credincioșilor și ale slujitorilor bisericești se îndreptau către un arhieru care va avea experiența viețuirii alături de străini, care restaurase multe bise-

rici și mănăstiri și care se va dovedi întru totul devotat chemării sale.

La 25 septembrie 1994, a avut loc la Miercurea-Ciuc, în catedrala „Sfântul Nicolae” instalarea primului episcop al Covasnei și Harghitei. Sfânta Liturghie a fost săvârșită de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist și Prea Fericitul Partenie al Alexandriei, alături de care au slujit un impresionant sobor de mitropoliți, arhiepiscopi, episcopi și preoți. Bucuria instalării noului ierarh a adunat mii de credincioși; mulți dintre ei erau îmbrăcați în frumoase costume naționale românești și purtau prapori și cruci, simboluri ale puterii dumnezeiești.

În ziua de 12 septembrie anul 2007, a fost unul din cei trei candidați la scaunul patriarhal al Bisericii Ortodoxe Române. Pe 23 februarie anul 2008 sinodul mitropolitan ortodox de la Iași l-a desemnat drept candidat pentru funcția de Mitropolit al Moldovei și Bucovinei.

În cadrul ședinței de lucru a Sfântului Si-

Suntem bucuroși să vedem și să confirmăm că aceste lucrări, pe care le-am văzut în Covasna, sunt rodul Șarului Dubului Sfânt, cultivat de către Preasfințitul Episcop Ioan prin osteneală, prin nevoiță. Avem un mesaj pentru toate confesiunile pentru că ceea ce este foarte frumos în lucrarea PS Ioan, de mâine Arhiepiscop onorific al Covasnei și Harghitei, este faptul că dânsul nu e un patriot fanatic, ci un patriot înțelept. El nu este exclusivist, este un om de pace, de dialog, de cooperare, respectă celelalte etnii și confesiuni, are și o experiență de la Ierusalim, orașul păcii, și are o cultură românească și europeană, ceea ce-i permite să arate o ortodoxie respectuoasă față de celelalte confesiuni (...) Pentru activitatea ierarhică pilduitoare și slujirea chiriahală deosebită și îndelungată a Bisericii, pentru întreaga lucrare pusă în slujba Sfintei Biserici și a neamului românesc din Eparhia Covasnei și Harghitei, în cei 15 ani de arhierie, Preasfințitul nostru Ioan Selejan a fost ridicat la rangul de Arhiepiscop.

P.F. Daniel, Patriarhul României

nod al Bisericii Ortodoxe Române din 18-19 iunie 2009, desfășurată la Reședința Patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Preasfințitul Ioan Selejan, Episcopul Covasnei și Harghitei a fost ridicat la rangul de Arhiepiscop, pentru activitatea ierarhică pilduitoare și slujire chiriahală deosebită și îndelungată a Bisericii. Această hotărâre de ridicare a Preasfinției Sale la rangul de arhiepiscop rămâne un însemnat act de apreciere și prețuire a întregii lucrări a Preasfințitului Părinte Ioan, puse în slujba Sfintei Biserici și a neamului românesc din Episcopia Covasnei și Harghitei, în cei 15 ani de arhierie. Duminică, 23 august 2009, a urmat actul solemn și demn, acela al ridicării la rangul de Arhiepiscop al Preasfințitului Ioan, Episcopul Covasnei și Harghitei după săvârșirea Sfintei Liturghii de către PF Daniel, Patriarhul României și 14 membri ai Sfântului Sinod.

Activitatea gospodărească și pastoral-misionară

Cei care au cunoscut starea în care se găseau majoritatea bisericilor din cele două județe înainte de înființarea episcopiei, pot aprecia adevărata minune ce s-a săvârșit în acest scurt timp. O privire asupra a ceea ce a însemnat și înseamnă prezența Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei și a întâistătorului ei pentru destinul ortodoxiei și al românității din acest spațiu atât de încercat al arcului intracarpatic transilvan, trebuie să pornească de la starea Bisericii de aici, după 50 de ani de comunism, și de la condițiile specifice ale conviețuirii interetnice după 1989.

După instalarea în Scaunul Arhieresc, Prea Sfințitul Episcop Ioan s-a găsit într-o situație deosebită: trebuiau vindecate rănilor adânci lăsate de ocupația străină din anii 1940-1944 și din anii ce au urmat (mai ales din timpul Regiunii Autonome Maghiare), trebuia redată speranța în ajutorul neprecupețit al lui Dum-

nezeu, în forțele proprii și în forța solidarității fraților întru credință și neam. Ajutat de experiența din tinerețe, nu de puține ori, P.S. Ioan a fost arhitect sau inginer, economist sau chiar muncitor. Cele 165 de șantiere de construcții, restaurări și reparații de biserici, mănăstiri și case parohiale au fost vizitate de zeci de ori, P.S. Sa cunoscând în amănunt toate problemele legate de aceste lucrări. Rezultatele au fost pe măsura eforturilor: majoritatea bisericilor din cele două județe au fost reparate și restaurate, au fost rânduiți preoți destoinici, și, așa cum Prea Sfinția Sa spunea „viața a intrat într-o normalitate spirituală și liturgică, însă cu specificul locului...”

În spiritul strategiei misionare a Bisericii Ortodoxe Române pe aceste meleaguri românești greu încercate de istorie, ca om al rugăciunii, cu o experiență monastică dobândită de-a lungul anilor în cunoscutele mănăstiri din Oltenia și din Țara Sfântă, Episcopul Ioan a susținut și sprijinit și monahismul. Dacă la venirea sa în Eparhia nou înființată, funcționau doar mănăstirea „Sf. Ilie” Toplița, vechea ctitorie a patriarhului Miron Cristea, și mănăstirea Doamnei, Moglănești, astăzi Eparhia are alte opt mănăstiri și schituri.

Centrul tuturor preocupărilor Î.P. Sale a fost și este Biserica, instituție fundamentală pentru păstrarea identității românilor trăitori din

Prețuindu-i strădania depusă cu sârguință, răbdare și optimism, în această scurtă perioadă de șapte ani de arhipăstorie, auzindu-i gândurile îndreptate spre viitor, spre cele ce încă așteaptă să fie împlinite, chipul blând al Preasfințitului episcop Ioan, cu privirea spre zările apostolatului său dumnezeiesc, apare desprins parcă din ceata marilor părinți ai Bisericii.

Patriarhul Teoctist Arăpașu
(2001)

cele două județe ale eparhiei, factor de pace și bună înțelegere între toți locuitorii zonei.

Activitatea științifică, culturală și publicistică

După o bună cunoaștere a realităților din zonă, P.S. Ioan și-a format o viziune de perspectivă asupra ortodoxiei și românității din Eparhie, asupra relațiilor cu celelalte culte și etnii și a stabilit prioritățile. Într-o primă etapă, s-a acordat atenție reparării, restaurării și construirii unor noi biserici și mănăstiri, școlarizării unor preoți din zonă, încadrării cu preoți a tuturor parohiilor, asigurării unor condiții decente de locuit pentru familiile preoților și chiar locuri de muncă pentru soțiile de preoți.

Nu au fost uitate învățământul religios, cultura și cercetarea istoriei locale. O problemă gravă era școlarizarea preoților dintr-un număr mare de parohii. Încă de la venirea sa ca episcop, unul din primele drumuri ale Înaltpreasfinției Sale fost cel către Ministerul Învățământului, intervenind pentru obținerea de locuri la Facultățile de Teologie și Seminariile Teologice din țară, pentru tinerii din partea locului.

În perioada care a trecut de la înființarea Episcopiei, Preasfințitul Ioan a reprezentat Biserica Ortodoxă Română la mai multe reuniuni internaționale, ecleziastice și laice, a participat ca reprezentant al B.O.R. la unele evenimente din viața bisericilor creștine surori.

Participarea Preasfinției Sale la diferite întâlniri internaționale, discuțiile cu diverse personalități ale vieții bisericești, culturale, dar și politice a dus la împlinirea unui deziderat dorit și pentru care mari personalități românești lucrează: îmbunătățirea imaginii României pe plan extern, strângerea relațiilor statului român cu alte state.

1. Fondator de instituții:

În anul 2001, a sprijinit înființarea, la Colegiul Național „Mihai Eminescu” din Toplița, a unei clase de Teologie-Filologie, cu o programă de studii specială, axată pe studiu teologic.

La Sfântu Gheorghe, în anul 1996, a înființat Centrul Ecleziastic de documentare „Nicolae Colan”, iar în anul 2001, la Miercu-

A fost, socotesc, o binecuvântare de la Dumnezeu înființarea acestei noi episcopii, atât de necesare pentru acea parte a Transilvaniei dar, în același timp, Sfântul Sinod a ales, cred eu, omul potrivit pentru a ocupa acest nou scaun episcopal, în persoana P.S. Ioan Selejan. Nu l-am cunoscut personal înainte de a fi ales, dar am auzit cuvinte frumoase la adresa lui și privitor la lucrarea pe care a desfășurat-o în țară și la Locurile Sfinte.

Mitropolitul Antonie Plămădeală

(1994)

A fi, în același timp, contemplativ și practic, cărturar și salahor, îndrăzneț și prudent, dârț și elastic, vizionar și actual, aici și pretutindeni, înțelept și cutezător, iată măsura Omului din Covasna și Harghita! La cei cincizeci de ani ai Săi: o îmbrățișare. Sărbătoritul de azi e singurul sinodal care continuă să mă cheme așa cum îmi place să mi se spună și, aici, și iscălesc:

Mitropolitul Bartolomeu Anania

(2001)

rea-Ciuc, de Ziua Națională a României, a inaugurat Centrul Cultural „Miron Cristea”, în fosta casă a prefectului român, din perioada interbelică, Valeriu Oțetea, achiziționată de Episcopie, reparată și reamenajată sub directa supraveghere a Prea Sfințitului Ioan.

A sprijinit înființarea Muzeului Național al Carpații Răsăriteni din Sfântu Gheorghe și a filialei Muzeului „Oltului și Mureșului Superior” din Miercurea-Ciuc.

Păstrarea bunurilor bisericești, atât cele care fac parte din categoria monumentelor istorice, cât și cele zidite astăzi, reprezintă o prioritate pentru P.S. Episcop Ioan. Orice instituție românească are o importanță decisivă în păstrarea identității și spațiului spiritual românesc.

În cadrul Episcopiei, obiectele de patrimoniu sunt grupate în două centre: mănăstirea „Sfântul Ilie” din Toplița și Centrul Ecleziastic de Documentare „Nicolae Colan” cu Muzeul Spiritualității Românești de la Catedrala ortodoxă din Sfântu Gheorghe.

Talentul de inginer, de arhitect, se îngemănează armonios cu simțul monahului deschis spre misiune concretă, iar rezultatul este sesizat astăzi ca o reușită arhitecturală de excepție, care adăpostește deja rânduri nesfârșite de pelerini însetați de Dumnezeu (este vorba de monumentală biserică a Mănăstirii Lainici – n.e.). (...) Pe altarul de jertfă al românilor din secuime, vlădica Ioan se arde pe sine, luminând pe alții, iar la alcătuirea acestei lumânări, Oltenia a venit cu o parte semnificativă de ceară curată.

Î.P.S. Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

În anul 2006, P.S. Ioan, pentru îmbunătățirea structurii instituționale a Episcopiei Covasnei și Harghitei, a înființat două protopopiate, la Toplița și Întorsura Buzăului, pe lângă cele existente la Miercurea-Ciuc și Sfântu Gheorghe.

2. Fondator de publicații:

■ PS Ioan este Președinte fondator al revistei *Grai românesc*, foaie de spiritualitate ortodoxă a Episcopiei Covasnei și Harghitei. Publicația, înființată în anul 1997, este o cronică a vieții bisericești, culturale și sociale a comunităților românești din curbura interioară a Carpaților și cuprinde rubrici cu tematică teologică, istorică și culturală.

■ Directorul Editurii „Grai Românesc” a Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei

În anul 2001, Episcopia a înființat editura „Grai Românesc”, care editează revista episcopiei, Pastoralele de Paști și de Crăciun, dar și alte lucrări.

Dintre realizările editoriale de excepție, apărute cu binecuvântarea, implicarea nemijlocită și sub coordonarea Î.P.S. menționăm sintezele monografice *Românii din Covasna și Harghita. Istorie. Biserică. Școală. Cultură*, Editura Grai Românesc, Miercurea-Ciuc, 2003 și *O candelă în Carpați. 15 ani de la înființarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei*, Editura Grai Românesc, Miercurea-Ciuc, 2010

3. Promotor, organizator și susținător al unor manifestări culturale, științifice și de spiritualitate ortodoxă, dintre care menționăm Universitatea de Vară de la Izvorul Mureșului și

Același dar îl facem (distincția Mitropoliei Ardealului „Crucea șaguniană”) celui mai apropiat colaborator al nostru, P.S. Ioan Selejan, în semn de aleasă prețuire pentru deosebita lucrare pastorală pe care o desfășoară într-o Episcopie misionară și pentru statornicia Prea Sfinției Sale în Mitropolia Ardealului.

Î.P.S. Laurențiu Streza,
Mitropolitul Ardealului

Părintele episcop Ioan este omul de care era nevoie în această zonă încercată de vremuri. Prin dăruirea și râvna cu care s-a înghemat la munca misionară rămâne un exemplu. Viața spirituală și edilitară a Eparhiei a făcut pași mari înainte.

Î.P.S. Andrei Andreicuț,
Mitropolitul Clujului, Albei Iulia,
Crișanei și Maramureșului

Biserica adusesese soluția; soluția păcii, a risipirii vrajbei între frați... Lucrul acesta s-a produs prin intermediul Prea Sfințitului Ioan Selejan, care va rămâne în memoria noastră - și nu numai a noastră - ca episcopul „păcii de la Cozia”. De altfel, Prea Sfinția Sa sugerează și ca om pace lăuntrică și echilibru. Asta ne-a arătat ori de câte ori, măsurat și lapidar, a luat cuvânt în Sinod.

Î.P.S. Calinic
Episcopul Argeșului și Muscelului

Vestitor și trăitor al cuvântului care zidește suflete, slujitor al altarului Bisericii strămoșești cu inima curată și sfințită, și prin nevoitele vieții călugărești, Prea Sfințenia Sa este o pildă vie de slujire a bisericii și neamului nostru românesc.

Î.P.S. Pimen
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

Iubitul nostru vlădică Ioan este și va rămâne în eparhia pe care o păstorește un dac care nu știe să dea înapoi. Prea Sfinția Sa, prin tot ceea ce face și va face, rămâne în istorie un munte al românismului ardelean, pe care nici o vijelie nu-l poate muta din loc.

Î.P.S. Ioachim
Episcop al Hușilor

Sesiunea Națională de Comunicări științifice „Românii din S-E Transilvaniei. Istorie. Cultură. Civilizație”.

La toate edițiile acestor manifestări au participat nume de marcă ale istoriei și culturii românești, precum și cercetători, arhiviști, muzeografi, profesori, preoți, sociologi, etnografi din principalele centre culturale ale țării și din județele Covasna și Harghita.

Î.P.S. Ioan este autorul a numeroase studii, articole și precuvântări. În toți acești ani, cu sprijinul și binecuvântarea Sfinției sale au apărut mai multe volume de studii teologice, de istorie, etnografie, sociologie, memorialistică și publicistică. Deosebit de apreciate sunt interviurile Înaltpreasfințitului Ioan apărute în presa scrisă, dar și la radio și televiziune.

Atât în localitățile din cadrul județelor Covasna și Harghita cât și în numeroase localități din țară și străinătate, Î.P.S. Ioan a participat la sesiuni de comunicări, simpozioane, colocvii, evocări, vernisări de expoziții, olimpiade și concursuri școlare, lansări de cărți și a susținut un mare număr de conferințe.

În anul 2005, a fost instalat un releu radio

care permite recepționarea în zona Topliței a postului de radio creștin Trinitas de la Iași, pentru care s-au cheltuit aproximativ 340 milioane lei.

4. Sprijinitor și coordonator de programe sociale

Activități Social-Caritative

În cadrul Episcopiei Covasnei și Harghitei funcționează, cu binecuvântarea și sprijinul Prea Sfințitului Ioan, Asociația de binefacere „Sfânta Iustina” cu sediul pe teritoriul mănăstirii de maici Mărcuș, județul Covasna. Scopul Asociației este creșterea și educarea în spirit religios creștin-ortodox, protejarea până la vârsta majoratului a copiilor de sex feminin abandonați la maternitate, provenind de la Centrul de Plasament „Micul Prinț” Brașov.

Episcopia a primit, în anul 2004, din partea Patriarhiei Ortodoxe a Greciei (Organizația pentru dezvoltarea Solidarității), o donație constând în fructe și legume. La inițiativa IPS Ioan, acestea au fost valorificate cu sprijinul Combinatului de la Râureni, Vâlcea și, prin grija Prea Sfinției Sale, în cadrul programului social „Solidaritate creștină”, au fost distribuite unui număr mare de instituții (episcopii, spitale, primării, fundații, grădinițe, creșe, licee și școli) din eparhie și din țară. Aceste instituții au beneficiat astfel de aceste ajutoare umanitare (legume, fructe, conserve, ulei, zahăr) în valoare de 2,5 miliarde lei vechi.

În anul 2005, Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei a donat un număr de 6 aparate de dializă Spitalului Județean din orașul Miercurea-Ciuc. Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei este implicată, an de an, în diferite programe sociale, sub genericul „DAR DIN DAR SE FACE RAI”, prin care se acordă sprijin financiar și material familiilor cu posibilități materiale sub nivelul mediu de trai, fără deosebire de etnie.

Activitatea ei de asistență socială se desfășoară în colaborare cu unitățile școlare, căminele de bătrâni, centrele de plasament pentru copii și cu parohiile din cadrul Eparhiei, care au o evidență a persoanelor ce trebuie asistate din punct de vedere social. În anul 2007, Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, în colaborare cu S.C. Ardealul Covasna, de la care a primit o considerabilă cantitate de produse alimentare (pateu ficat) în valoare de 300 mii lei, a distribuit familiilor nevoiaș-prin parohii, primării și școli, spitalelor județene, municipale, liceelor, seminariilor teologice, grădinițelor, orfelinatelor, azilelor și Instituțiilor de Asistență So-

Dumnezeu însă ne-a mai oferit un dar, evocat deja: acela de a-l cunoaște, o dată mai mult, pe părintele Ioan, împreună petrecând în acele zile la Ierusalim. Să întâlnești, să asculți pe cercetător în domeniul arheologiei, repetăm, al arheologiei biblice a Locurilor Sfinte, unice pentru conștiința umană; să-l auzi tâlcuind pe un învățat, dezvăluind tainele descoperirilor dumnezeiești în atâtea zidiri, tâlcuindu-le și științific, și duhovnicește; și totodată, cu ochii inginerului (monahul de acum fusese mai înainte inginer). Așadar, contemplând asemenea icoane sfinte, cu ochii inginerului, și nu numai... Un arhitect contemplă existența — o existență, în proiectul ei, inginerul, în înfăptuirea tehnică a proiectului. Părintele Ioan avea în chip firesc ochi și de arhitect, și de inginer.

Părintele Galeriu
(2001)

Nu se poate scrie istoria contemporană a unui spațiu central al României, precum județele Covasna și Harghita, fără a evoca personalitatea și activitatea Prea Sfințitului Ioan Selejan, episcop al acestor locuri cu atâtea rezonanță în prezentul național. Un inginer specializat în instalații și automatizări - deci un intelectual pragmatic și activ - dublat de un teolog cu doctoratul la Ierusalim - așadar un cărturar școlit la cultura cea înaltă a trecutului cel mai spiritualizat - biboreanul Ioan Selejan e, deopotrivă, un ctitor, un misionar și un luptător.

Acad. Răzvan Theodorescu

Prea Sfinția Sa Ioan Selejan are darul de a pune suflet în tot ce înfăptuiește. Și pentru că sufletul este nemuritor, nemuritoare va rămâne și opera pe care a făurit-o și pe care îi dorim s-o continue încă mulți ani, spre binele poporului nostru de pe aceste meleaguri și spre slava Bisericii noastre strămoșești.

Acad. Radu P. Voinea

Preasfințitul Ioan Selejan înalță monumente ale cugetării adânci și senine, ale bunătății și toleranței, ale credinței și iubirii de neam. Puțini sunt acei care cuprind în viața lor un moment al timpului în care au trăit, devenind chiar întruparea aceluși timp. În ei se răsfrâng vremurile și aspirațiile oamenilor, precum în lacurile munților, frumusețile care le înconjoară.

Acad. Horia Colan,
Cluj-Napoca

Și lui Nicolae Iorga i-ar fi plăcut frumoasa limbă românească rostită de Preasfințitul Ioan Selejan.

Prof. univ. dr. Valeriu Râpeanu
(Vălenii de Munte, 2009)

Trebuie înțeles că nu este vorba acum de elogiul unui arhieru (fapt secundar), ci de evidențierea unui mod evanghelic de implicare în istorie și de asumare a responsabilității în fața semenilor și a lui Dumnezeu. Prin el și prin colaboratori apropiați lucrează Dumnezeu și Biserica Sa acolo, zidind biserici și mănăstiri, în ciuda unor forțe umane restrânse și a unor mijloace materiale destul de modeste. Este ca și cum ai fixa cu arbori un teren ce stă să se povârneasă.

Costin Nicolescu, București

În anul 1994, Dumnezeu l-a ales să-i dea spre păstorire ținutul românesc cu cele mai grele probleme. În toți acești ani P.S. Ioan luptând cu sabia smereniei creștinești și a înțelepciunii a obținut rezultate de excepție, impunându-se printre ierarhii Bisericii noastre – personalități cu o înzestrare atât de aleasă – ca un veritabil primus inter pares”.

Prof. univ. dr. Ioan Coja

În acest deceniu, P.S. Ioan Selejan s-a dovedit a fi un adevărat apostol, a cititorit cu pricepere și cu tenacitate, atât în suferințele credincioșilor îndreptându-i spre păstorire, cât și în sporirea patrimoniului bisericesc, prin numeroasele și remarcabilele opere de conservare și restaurare, prin ridicarea a noi lăcașuri de închinăciune”

Prof. univ. Valer Dorneanu, București

De aceea prețuim, deopotrivă, cărturarul și constructorul, ierarbul și liderul de necontestat al românilor din Arcul intracarpatic, modestia și demnitatea sa, strădania depusă cu sârguință, răbdare, îndrăzneală, dârzenie, pragmatism și optimism, dar și proiectele îndreptate spre viitor, spre cele ce așteaptă să fie împlinite, pentru păstrarea și afirmare identității naționale, lingvistice și confesionale a românilor din Covasna și Harghita.

Din mesajul arhiviștilor români semnat de Prof. univ. Ioan Scurtu, Prof. univ. Corneliu Mihail Lungu, Dr. Ioan Lăcătușu (2004)

Mai mult decât în oricare altă parte a păământului românesc, în Harghita și Covasna Biserica Ortodoxă Română este națională. În condițiile procesului continuu de maghiarizare, de purificare etnică a zonei - românilor din Harghita și Covasna le-a rămas o singură instituție în jurul căreia pot să se adune, pentru a lupta ca să-și păstreze naționalitatea - Biserica Ortodoxă. Și aceasta și-a îndeplinit misiunea. A putut să o facă mai ales datorită celui care, din 1994, o conduce - Prea Sfințitul Ioan Selejan.

Prof. univ. dr. Petre Țurlea, Ploiești

cială pentru protecția copilului, fundațiilor din județele Eparhiei noastre și ale altor eparhii. Printre beneficiarii acestui program social s-au numărat și sinistrații din Tecuci.

Înaltpreasfințitul Ioan s-a implicat în mod direct, în vederea prevenirii implicării premature în muncă a copiilor, a exploatarea lor precum și în găsirea celor mai bune căi de prevenire a abandonului școlar. Ajutorarea unor copii lipsiți de dragostea părinților este un aspect important care face parte din obiectivele social-filantropice ale Episcopiei Covasnei și Harghitei. Sunt în atenția ei, centrele din localitățile Olteni și Întorsura Buzăului, precum și cel de la Mănăstirea Mărcuș în care s-au desfășurat acțiuni concrete în vederea satisfacerii nevoilor de afecțiune ale copiilor din aceste instituții. Astfel, prin toate aceste programe sociale derulate de Episcopie au fost distribuite, îmbrăcăminte, alimente și detergent în valoare de aprox. 1.000.000 lei.

Cu binecuvântarea Preasfințitului Ioan, în cursul lunii octombrie 2008, au fost efectuate un număr de 150 de anchete sociale, în toate parohiile Protopopiatului Ortodox Toplița. Prin aceste anchete s-a urmărit identificarea persoanelor și familiilor nevoiașе din Protopopiatul Toplița, actualizarea unei baze de date a cazurilor sociale avute în vedere de Biroul de Asistență Socială a Centrului Eparhial, precum și soluționarea, după caz și posibilități financiare, a acestor cazuri sociale.

Între cazurile sociale identificate, s-a evidențiat un caz mai special. Este vorba despre o familie din Toplița, cu situație financiară precară, formată din 9 membrii (părinții și cei 7 copii, cu vârste cuprinse între 16 ani și un an și jumătate). Aceștia trăiau într-o locuință improvizată, situată între malul râului Mureș și calea ferată, expuși inundațiilor, fără electricitate și apă curentă. La inițiativa ÎPS Ioan, a fost construită o casă socială pentru această familie. Primăria a pus la dispoziție terenul, iar PS Ioan a coordonat lucrările de construcție și amenajare. Întreaga construcție, formată din două încăperi, a fost ridicată în doar trei zile, în perioada 10-12 noiembrie 2008. Echipele de muncitori au fost formate din personal civil și monahal aparținând Mănăstirii Sfântul Ilie, Toplița, Mănăstirii Doamnei, Mănăstirii Valea Mare și Mănăstirii Sfântul Nicolae din Miercurea-Ciuc.

Activitatea internațională

Dintre participările IPS Ioan la evenimente religioase internaționale amintim:

■ 24-27 ianuarie 2002 – a participat la

„Ziua de rugăciune pentru pacea în lume”, eveniment organizat la Assisi (Italia) de către Oficiul de Celebrări Liturgice al Vaticanului, de față fiind și Papa Ioan Paul al II-lea

■ 11-16 iulie 2002 – împreună cu o delegație BOR, în frunte cu PF Teoctist, participă la hirotonia și instalarea ca Arhiepiscop al românilor din SUA și Canada a PS Nicolae Condrea, Montreal (Canada)

■ 30 august - 4 septembrie 2002 – face parte din delegația BOR aflată în vizită ecumenică la Palermo (Italia); vizita la Cimitirul Mănăstirii Capucinilor din Palermo, căutând rămășițele pământești ale patriotului român Nicolae Bălcescu.

■ În perioada 3-6 februarie 2005, Prea Sfințitul Ioan participă, alături de 100 de episcopi din 40 de țări ortodoxe, la Roma, la conferința cu tema „Creștinii și păstorii pentru Biserica de mâine - Curajul unui nou umanism”.

■ Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Ioan, ca delegat al Patriarhiei Ortodoxe Române a participat la Cracovia (Polonia), la Conferința mondială cu tema „Pacea în contextul actual mondial” din 6-9 septembrie 2009, organizată de Comunitatea Sant Egidio din Italia. Întrunirea și-a propus identificarea unor soluții în vederea aplanării conflictelor existente pe plan mondial.

În perioada 11 -13 septembrie 2011, Î.P.S. Ioan a participat la cea de-a XXV-a Întâlnire Internațională pentru Pace a reprezentanților Marilor Religii ale lumii, organizată de Comunitatea Sant Egidio la München, cu tema „Destinați la conviețuire”. Între participanții la acest eveniment s-au numărat și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, Dl. Christian Wulf, Președintele Germaniei și D-na Angela Merkel, Cancelarul Germaniei. Miercuri, 14 septembrie 2011, Î.P.S. Ioan a slujit la Nürnberg, Germania, Sfânta Liturghie alături de ÎPS Serafim, Mitropolitul Germaniei, Europei Centrale și de Nord.

Funcții, distincții și titluri

■ Pentru „slujirea cu cinste, evlavie și dragoste de oameni a Cuvântului lui Dumnezeu”, la 1 Decembrie 2001, cu ocazia Zilei Naționale a României, prin decret prezidențial, Prea Sfințitul Părinte Episcop Ioan i-a fost conferit Ordinul Național „Serviciul Credincios” în gradul de Comandor;

■ Președinte de onoare al Despărțământului ASTRA Covasna-Harghita;

■ Președinte de onoare al Forumului Civic al Românilor din Harghita și Covasna;

Un Episcop e un Episcop, nu e un zidar, nu un tâmplar, care-și petrece viața într-un șantier. Și totuși, acest Manole modern a reușit să pună laolaltă mistria și rugăciunea.

Angela Bârsan, Miercurea Ciuc

Om de aleasă cultură, mânduitor al unei limbi române calde, sensibile și catifelate, prin utilizarea cu măiestrie a metaforei și a bunului sfat duhovnicesc, Sfinția Sa, ca un adevărat vizionar, a inițiat și dezvoltat viața științifică în zona pe care o păstorește, ridicând-o la rangul unui înalt Centru de cultură, știință și cunoaștere a vieții spirituale trăită și conservată în arhive, în memoria colectivă în descoperirile arheologice din neguri de istorie ale comunităților din Covasna și Harghita.

Dr. Maria Cobianu-Băcanu, București

Un ierarh modern, harismatic, un om de acțiune de care Biserica Ortodoxă Română are atâta nevoie.”

Sânziana Pop, București

Părintele Episcop Ioan Selejan va intra, cu siguranță, în legendă pentru spiritul său de constructor de suflete și luptător pentru întregirea bazei materiale a eparhiei.”

Valentin Borda
București, (2001)

Este omul providențial, de activitatea căruia se leagă renașterea și reconstrucția Ortodoxiei în cele două județe, revenirea la normalitate în credință și încurajarea susținută a păcii sociale, a conviețuirii firești, în frățietate creștină, dintre români și secui. (...) Rar mi-a fost dat să ascult și să consemnez gândurile unui om atât de organizat, de harnic și de luminat precum P.S. Ioan Selejan.

Ion Longin Popescu,
București

Prin deschiderea sa față de oameni, în general, față de celelalte etnii și religii, prin viziunea creștină de un umanism profund și sincer, P.S. Părinte Episcop IOAN al Covasnei și Harghitei era numit, încă la sfârșitul mileniului II, Episcopul mileniului trei.

Preot Consilier Dimitrie Panaite,
Miercurea-Ciuc

Pace sufletească, liniște, modestie, înțelegere, o imensă capacitate de muncă întru afirmarea credinței neamului românesc, sunt doar câteva din trăsăturile Prea Sfinției sale ca om. Restul e simțire, lucru pe care cuvintele nu-l pot exprima în întregime.

Prof. Rodica Pârvan
Asociația Pedagogilor Români din Covasna

■ Premiul de excelență acordat de revista *Formula AS* din București, pentru activitatea depusă pe tărâmul spiritualității ortodoxe, februarie 2002;

■ Premiul de excelență acordat de Redacția ziarului *Obiectiv* din Brașov, 2003;

■ Distincția „Filocalia” și „Diplomă de Excelență”, acordată de Asociația Comunitară a Românilor din Miercurea-Ciuc, 2003, „pentru contribuția adusă la păstrarea și afirmarea culturii și spiritualității românilor din județul Harghita”.

■ „Diploma de excelență”, acordată de Radio Târgu Mureș, ianuarie 2005, pentru con-

tribuția adusă la organizarea Sesiunii naționale de comunicări științifice „Românii din sud-estul Transilvaniei. Istorie, cultură, civilizație”.

■ La 28 mai 2007, Înaltpreasfințitul Ioan a primit Crucea Șaguniană, cea mai înaltă distincție a Mitropoliei Ardealului, pentru lucrarea pastoral-misionară, culturală și filantropică de care se bucură credincioșii ortodocși din județele Covasna și Harghita, ce i-a fost acordată de ÎPS Laurențiu, Mitropolitul Ardealului.

■ În octombrie 2001, ÎPS Ioan a primit titlul de cetățean de onoare al comunei Barcani, Covasna.

În această parte a țării, care a fost vitregită și sărăcită, de-a lungul timpului, de una dintre cele mai sfinte podoabe ale ei - limba strămoșească, ÎPS Ioan ne-a învățat să o folosim în rugăciune, cântând ceea ce îngerii i-au învățat pe oameni în chip minunat: „Sfinte Dumnezeu, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi”. Acesta, și nu altul, este imnul arhieresc pe care nu numai că îl aude, dar îl și cântă Prea Sfințitul Ioan cu noi, credincioșii săi, arătând că privirea și sufletul nostru întreg trebuie îndreptate într-o singură direcție - Dumnezeu. Blândețea chipului vlădicului nostru, dar și hotărârea ne-strămutată de a apăra adevărul și credința străbună nasc în sufletul meu un gând ce aș dori să nu îl uit niciodată: „Slavă Ție, Doamne, pentru că nu ne-ai uitat și ne-ai trimis și nouă, la ceas de cumpănă, pe un smerit apostol al iubirii Tale”.

Preot dr. Ciprian-Ioan Staicu,
Consilier cultural, Sfântu Gheorghe

Cu chipul desprins parcă din fresca mănăstirilor, Prea Sfințitul primește, ca om al unui prezent cu arderi intense, elemente ce-l definesc inconfundabil în acest prezent: vivacitatea, neastâmpărul faptei, bunătatea și șăgălnicia privirii, gravitatea vorbelor tensionate de complexitatea situațiilor, dar și bunătatea și sfătoșenia calmă, transilvană, cu care te povățuiește pentru ca fapta ta să placă oamenilor și lui Dumnezeu deopotrivă.”

Gheorghe Tatu,
fost prefect al Județului Covasna

Păstorirea Preasfinției Sale, binecuvântată precum ploaia așteptată de semințele și iarba câmpiei arse de secetă, și-a arătat de îndată și pe deplin roadele, aducând renașterea primăverii și speranței în sufletele creștinilor ortodocși de aici Prin forța și harul deosebit ale personalității sale, a reușit să focalizeze

energii și resurse nebănuite în popor, în toți cei care au ajuns să-l cunoască, oameni simpli sau demnitari, reușind într-un timp atât de scurt să rezidească aici, în Covasna și Harghita.

Avocat Ioan Solomon
Președintele Ligii Cultural-Creștine
„Andrei Șaguna”

În popor se spune ca omul sfințește locul. Noi putem afirma că P.S. Ioan, înainte de a sfinți tot ceea ce a ctitorit, a tălmăduit răni adânci, a trezit speranțe acolo unde era deznădejde și a înveșnicit ceea ce era supus distrugerii. Printr-o păstorie exemplară, care înglobează într-o formă actualizată, experiențele marilor ierarhi ortodocși români, Vlădica Ioan întruchipează imaginea „episcopului mileniului III”.

Dr. Ioan Lăcătușu,
Sfântu Gheorghe

P. Ioan a fost ales pentru a duce crucea neamului românesc din inima Ardealului, cruce pe care a incastrat-o pentru totdeauna în ceea ce s-a reclădit material sau spiritual în noi, cu binecuvântarea Sa, în anii de ființare a Episcopiei noastre și sub semnul căreia oficiază zilnic liturgia ortodoxă: lucrarea - împreună în comunitatea românească de pe meleagurile acestea, prin care se ctorește noi simboluri ale dăinuirii și izbăvirii noastre.

Prof. Petre Străchinaru, Sf. Gheorghe

Ca întâiul stătător în scaunul episcopal al Covasnei și Harghitei, ai fost cel care a reaprins candela credinței noastre străbune, unde ea abia mai pâlpâia, sau era chiar stinsă, redându-ne putere și speranță, spre a fi putea înfrunta vitregiile pe care românii covăsneni și harghiteni sunt sortiți să le trăiască în propria lor țară, fără voia lor.”

Prof. Ilie Șandru, Toplița

Bisericile vechi românești, din Episcopia Covasnei și Harghitei

Pentru cei care insistă, cu o consecvență demnă de o cauză mai bună, pentru obținerea autonomiei pe criterii etnice a așa-zisului „Ținut secuiesc”, fără a ține cont de istoria, valorile și interesele populației românești din zonă, le reamintim câteva argumente care vorbesc elocvent despre necesitatea păstrării caracterului multietnic și pluriconfesional al acestor binecuvântate meleaguri din inima României. Vom prezenta din Șematismul Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, bisericile românești vechi existente și azi în județele Covasna și Harghita (construite în secolele XVIII și XIX), cu precizarea că, până la Decretul de toleranță emis de împăratul Francisc Iosif al II-lea în anul 1781, românii ortodocși nu au avut dreptul de a construi biserici din piatră. După această dată, doar comunitățile ortodoxe care aveau un minim de 100 de familii de credincioși, puteau să-și zidească locașuri de cult. În aceste condiții, majoritatea bisericilor românești existente în județele Covasna și Harghita, sunt ridicate pe locul vechilor locașuri de cult ortodox construite din lemn.

Nu prezentăm bisericile ortodoxe construite în cele două județe, după înfăptuirea Marii Uniri, când aceste biserici, după secole de intoleranță, au fost înălțate și cu sprijinul Statului Român, ci doar pe cele construite până la Unirea din 1 decembrie 1918. Se poate astfel pune în evidență efortul făcut de cele peste 50 de comunități românești din Arcul intracarpatic pentru a-și asigura instituțiile necesare păstrării identității lor naționale și confesionale.

I. Biserici existente, construite în secolele XVIII și XIX

A. Județul Covasna: „Sf. Nicolae” Aita Mare (1866), „Sf. Nicolae” Barcani (1896), „Adormirea Maicii Domnului” Belin (1776), „Sf. Nicolae” Bixad (1835), „Sf. Nicolae” Brețcu (1783), „Sf. Gheorghe” Cernatul de Jos (1782), „Sfinții Ap. Petru și Pavel” Chichiș (sec. al XVIII-lea), „Sf. Nicolae” Căpeni (1712), „Sf. Nicolae” Covasna (1794-1800), „Adormirea Maicii Domnului” Dobârlău (1795), „Sf. Du-

mitru” Dobolii de Jos (1895), „Sf. Nicolae” Ghelița (1880), „Schimbarea la față” Hăghig (1854), „Sf. Gheorghe” Întorsura Buzăului (1848), „Sfinții Ap. Petru și Pavel” Lisnău (1813), „Sf. Dumitru” Mărcuș (1864), „Adormirea Maicii Domnului” Mărtănuș (1796), „Sf. Nicolae” Micfalău (1878), „Nașterea Maicii Domnului” Ozun (1830), „Cuvioasa Paraschiva” Păpăuți (1814), „Sf. Gheorghe” municipiul Sf. Gheorghe (1790), „Adormirea Maicii Domnului” Tg. Secuiesc (1754), „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” Valea Mare (1793), „Sf. Teodor Stratilat” Vâlcele (1843), „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” Vârghiș (1814), „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” Zagon (1814), „Adormirea Maicii Domnului” Zăbala (1777).

La acestea se adaugă bisericile „Sf. Gheorghe” Bățani (1900), „Sf. Gheorghe” Aita Medie (1903), Araci – capelă amenajată în fostă casă culturală – 1910, construite la începutul secolului XX

B. Județul Harghita: „Sf. Nicolae” Bilbor (1800), „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” Bodogaia (1700), „Sf. Mucenic Gheorghe” Ciucsângeorgiu (1840), „Sf. Apostoli Petru și Pavel” Crăciunel-Merești (1877), „Sf. Nicolae” Eliseni (1887), „Adormirea Maicii Domnului” Frumoasa (1879), „Adormirea Maicii Domnului” Gălăuțaș (1791), „Nașterea Maicii Domnului” Gheorghieni (1900), „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” Imper (1884), „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” Joseni (1850), „Sf. Nicolae” Lăzărești (1711), „Sf. Nicolae” Porumbenii Mari (1787), „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” Săcel (1847), „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” Sândominic (1787), „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” Toplița (1867), „Sf. Mucenic Gheorghe” Uilac (1784), „Adormirea Maicii Domnului” Vidacut (1868), „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” Voșlobeni (1864), „Nașterea Maicii Domnului” Mănăstirea Doamnei (1658). La acestea se adaugă bisericile din: Barasău (com. Corbu), Livezi, Sărmaș și Subcetate construite în perioada 1900-1912.

Biserica „Sf. Nicolae”, Aita Mare, 1866

Biserica „Sf. Nicolae”, Băcel, 1885-1889

Biserica „Sf. Nicolae”, Barcani, 1896

Biserica „Ad. Maicii Domnului”, Belin, 1776

Biserica „Sf. Nicolae”, Bixad, 1835

Biserica „Sf. Nicolae”, Căpeni, 1712

Biserica „Sf. Nicolae”, Brețcu, 1783

Biserica „Sf. Dumitru”, Dobolii de Jos, 1895

Biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel”, Lisnău, 1813

*Biserica „Adormirea Maicii Domnului”,
Dobârlău, 1795*

*Biserica „Sf. Apostoli Petru și Pavel”,
Chichiș, sec. XVIII*

*Biserica „Sf. Gheorghe”,
Cernatul de Jos, 1782*

*Biserica „Sf. Nicolae”,
Covasna, 1794-1800*

Biserica „Sf. Nicolae”, Ghelița, 1880

Biserica „Schimbarea la față”, Hăghig, 1854

*Biserica „Nașterea Maicii
Domnului”, Ozun, 1830*

*Biserica „Sf. Gheorghe”,
Întosura Buzăului, 1848*

*Biserica „Sf. Dumitru”,
Mărcuș, 1864*

*Biserica „Adormirea Maicii Domnului”,
Mărtănuș, 1796*

*Biserica „Adormirea Maicii
Domnului”, Tg. Secuiesc, 1754*

*Biserica „Sf. Arhangheli Mihail
și Gavriil”, Valea Mare, 1793*

Biserica „Sf. Nicolae”, Micfalău, 1878

*Biserica „Sf. Teodor
Stratilat”, Vâlcele, 1843*

*Biserica „Adormirea Maicii
Domnului”, Zăbala, 1777*

*Biserica „Cuvioasa Paraschiva”,
Păpăuți, 1814*

*Biserica
„Sf. Arhangheli
Mihail și
Gavriil”,
Vârghiș, 1814*

*Biserica „Sf. Gheorghe”,
Sfântu Gheorghe, 1790*

*„Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”,
Zagon, 1814*

*Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”,
Sândominic, 1787*

Biserica „Sf. Nicolae”, Bilbor, 1800

*Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”,
Bodogaia, 1700*

*Biserica
„Sf. Nicolae”,
Eliseni, 1887*

*Biserica „Adormirea
Maicii Domnului”,
Frumoasa, 1879*

*Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”,
Joseni, 1850*

*Biserica „Nașterea Maicii
Domnului”,
Gheorghieni, 1900*

*Biserica „Sf. Arhangheli
Mihail și Gavriil”,
Imper, 1884*

*Biserica
„Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”,
Poian, 1762*

*Biserica „Sf. Mucenic Gheorghe”,
Ciucsângiorgiu, 1840*

*Biserica „Adormirea Maicii Domnului”,
Gălăuțas, 1791*

*Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”,
Săcel, 1847*

*Biserica „Adormirea Maicii Domnului”,
Tulgheș, 1882*

*Biserica „Sf. Mihail și
Gavriil, Toplița, 1867*

*Biserica „Sf. Nicolae”,
Lăzărești, 1711*

*Biserica „Sf. Mucenic
Gheorghe”, Uilac, 1784*

*Biserica „Sf. Dimitrie”,
Subcetate*

*Biserica „Sf. Nicolae”,
Porumbenii Mari, 1787*

*Biserica „Sf. Mihail și
Gavriil, Voșlobeni, 1864*

*Biserica
„Adormirea
Maicii
Domnului”,
Vidacut,
1868*

Biserici românești distruse și dispărute în timpul ocupației fasciste ungare și a regimului comunist

A. Biserici distruse în anii 1940-1944, în timpul ocupației fasciste ungare

I. Protopopiatele Ortodoxe Sfântu Gheorghe și Întorsura Buzăului

1. Biserica ortodoxă din Biborțeni. Biserica a fost construită în perioada 1935-1937. Sfințirea s-a făcut de către Mitropolitul Nicolae Bălan, în prezența lui Nicolae Iorga, a altor autorități județene și locale. În toamna anului 1940 a fost dărâmată, preotul Hariton Eșeanu silit să părăsească localitatea, iar credincioșii au fost obligați să treacă la confesiunea reformată. Pe locul bisericii a fost amplasată o cârciumă.

2. Capela greco-catolică din Comandău. A fost construită în perioada interbelică și distrusă în toamna anului 1940. (În 1999-2000, pentru credincioșii ortodocși din localitate s-a construit o biserică de lemn sfințită de P.S. Ioan Selejan).

3. Biserica ortodoxă din Căpeni. A fost construită în 1937. În toamna anului 1940 a fost dărâmată, împreună cu o troiță amplasată în centrul satului. Preotul Nicolae Colceriu a fost izgonit, iar credincioșii ortodocși au fost siliți să treacă la confesiuni de expresie maghiară. (Prin grija Ligii cultural-creștine „Andrei Șaguna”, în 1996, pe locul fostei biserici a fost ridicată o cruce, sfințită de către P.S. Ioan Selejan). În localitate există biserica veche, monument istoric de la 1712, care a scăpat furiei din 1940.

4. Capela ortodoxă din Catalina. A fost construită în 1939 și dărâmată în toamna anului 1940, împreună cu clopotnița și cu troița de lângă capela.

5. Biserica ortodoxă din Doboșeni. A fost construită între 1935-1937. După instalarea administrației maghiare, noile autorități, cu sprijinul militarilor horthyști, au obligat credincioșii ortodocși să-și dărâme propria biserică. (După 1995 ruinele au fost curățate de tonele de gunoaie depozitate în decursul anilor, și aceste sfinte relicve au fost consolidate și conservate de către P.S. Ioan Selejan).

6. Biserica ortodoxă din Filia. Construcția bisericii a început în 1939, a ajuns în 1940 până la centura de beton deasupra ferestrelor, iar în septembrie 1940 noile autorități civile și militare ungare au ras de pe fața pământului clădirea neterminată a bisericii, iar credincioșii

rămăși fără preot au fost siliți să treacă la confesiunile de expresie maghiară.

7. Biserica ortodoxă din Herculan. A fost construită și pictată între 1935-1937, iar sfințirea ei a fost făcută de mitropolitul Nicolae Bălan. În decembrie 1940 a fost dărâmată, iar ruinele au fost transformate în groapa de gunoi a satului. (Prin grija P.S. Ioan Selejan, ruinele sfintei biserici de odinioară au fost curățate, consolidate și protejate prin construirea unui acoperiș).

8. Biserica ortodoxă din Comolău, comuna Reci. A fost construită între anii 1938-1940. În toamna anului 1940 a fost dărâmată și arsă până la temelie, preotul Ioan Rauca a fost izgonit din localitate, iar credincioșii au fost siliți să treacă la confesiunile maghiare. (Din inițiativa Ligii cultural-creștine „Andrei Șaguna” în toamna anului 1997, a fost înălțată o troiță pe locul fostei biserici). Terenul pe care fusese construită biserica a fost atribuit pe baza Legii 18 unui localnic de etnie maghiară.

9. Biserica ortodoxă din Racoșu de Sus. A fost construită între anii 1934-1937 și sfințită de către Mitropolitul Nicolae Bălan în 1937. Biserica a fost distrusă în decembrie 1940. Pe locul bisericii a fost ridicată o grădiniță, iar pe locul Sfântului Altar a fost amplasat atunci, ca semn suprem de profanare, un W.C. Preotul

Locul fostei biserici din Racoșu de Sus, Covasna

Biserica ortodoxă din Aita Seacă, Covasna

Biserica greco-catolică veche din Baraolt, Covasna

Cruce pe locul bisericii din Comolău, com. Reci, Covasna

Biserica greco-catolică din Ditrău, Harghita

Biserica română unită din Valea Zălanului, Covasna

Locul fostei biserici din Turia, Covasna

Biserica din Herculan, Covasna

BISERICI ROMÂNEȘTI DISTRUSE SAU DISPĂRUTE

Ilarie Căpălnean a fost izgonit, iar credincioșii trecuți cu forța la confesiunile maghiare.

10. Biserica ortodoxă din Vârghiș. A fost construită între anii 1935-1937 și sfințită de Mitropolitul Nicolae Bălan. În septembrie 1940 a fost dărâmată până la temelie, preotul Ioan Popa izgonit, iar credincioșii forțați să treacă la

confesiunile maghiare. (După 1990, reprezentanții români ai societății civile din județul Covasna, au solicitat Primăriei locale autorizația pentru amplasarea unei troițe pe locul bisericii dărâmate, obținând-o doar în 1999, după intervenția românilor din diasporă, fiind înălțată și sfințită în 8 iulie 2001).

II. Protopopiatele Ortodoxe Miercurea-Ciuc și Toplița

1. Biserica greco-catolică din Aldea. A fost construită în 1937, înlocuind pe cea veche, atestată încă din sec. al XVIII-lea. În toamna anului 1940, biserica a fost distrusă, preotul Gheorghe Todoran izgonit, iar credincioșii forțați să treacă la confesiunile maghiare.

2. Biserica ortodoxă din Borsec. Construită din lemn și ctitorită în 1925 de Patriarhul Miron Cristea, în septembrie 1940 a fost distrusă. Catapeteasma a fost salvată de un credincios din Capu Corbului. (Cu sprijinul Episcopiei ortodoxe a Covasnei și Harghitei și a unor generoși sponsori se află în construcție o nouă biserică).

3. Biserica greco-catolică din Crăciunel. A fost construită în 1935 înlocuind-o pe cea de la 1877. După pronunțarea Dictatului de la Viena, biserica a fost distrusă într-o singură noapte și toți credincioșii trecuți cu forța la cultele maghiare.

4. Biserica greco-catolică din Ditrău. A fost construită pe locul uneia mai veche și sfințită în 1936. În toamna anului 1940 a fost dărâmată, preotul Eugen Arieșan izgonit, iar credincioșii forțați să treacă la romano-catolicism. (În 1999, Liga Tineretului Ortodox din Sf. Gheorghe a solicitat Primăriei autorizație pentru ridicarea unei troițe, dar solicitarea a fost refuzată).

5. Capela ortodoxă din Lueta. A fost amenajată în anul 1933 într-o casă a unui credincios român. În toamna anului 1940, a fost desființată, iar credincioșii trecuți la cultele de expresie maghiară

6. Biserica greco-catolică din Mărtiniș. A fost construită în 1935, sub păstorirea preotului Ioan Suci. În 1943, biserica a fost dărâmată și credincioșii trecuți cu forța la Biserica catolică.

7. Biserica greco-catolică din Merești. A fost construită între 1938-1939, înlocuind pe cea veche. În decembrie 1940 a fost distrusă, preotul izgonit, iar credincioșii trecuți cu forța la

romano-catolici și unitarieni. Astăzi se mai văd doar ruinele, martore a urgiei din anii Dictatului de la Viena.

8. Capela ortodoxă din Mugeni. Construită în perioada interbelică, a fost distrusă după 1940.

9. Biserica greco-catolică din Ocland. A fost construită între anii 1937-1939. În septembrie 1940 a fost distrusă, iar preotul greco-catolic Augustin Popa izgonit. Din materialele bisericii dărâmate, noile autorități au construit atunci un local și o sală de gimnastică.

10. Biserica ortodoxă „Sf. Dimitrie”, de lemn din **Poiana Veche (comuna Tulgheș)**, construită în 1936, a fost distrusă prin ardere în anul 1943 „de mâni nelegiuite”.

11. Capela greco-catolică din Satu Mare. A fost amenajată într-o casă privată în anul 1937. După 1940, preotul Petru Suci a fost izgonit, iar credincioșii trecuți la cultele maghiare.

12. Capela ortodoxă din Vlăhița. A fost zidită și sfințită în 1937, cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”. În toamna anului 1940, împreună cu noua biserică aflată în construcție din anul 1939, a fost distrusă, preotul Emil D. Colceriu izgonit, iar credincioșii forțați să treacă la confesiunile maghiare. (În anul 1999, P.S. Ioan, cu sprijinul unor generoși sponsori, a cumpărat o casă în care s-a amenajat capela-paraclis, cu hramul „Sfântul Mucenic Grigore, episcopul Armeniei” După refuzul consilierilor locali, de a acorda autorizație de construcție pentru o nouă biserică ortodoxă, în final s-a reușit începerea unui nou locaș de cult ortodox).

13. Capela ortodoxă din Zetea. În anul 1937, pentru credincioșii ortodocși din parohie și din filiile Dealul, Târnovița și Brădești s-a construit o capelă ortodoxă, care a fost desființată în toamna anului 1940.

B. Biserici distruse și dispărute în timpul regimului comunist

I. Protopopiatele Ortodoxe Sfântu Gheorghe și Întorsura Buzăului

1. Bățanii Mici. Capela ortodoxă ridicată în 1926, care exista încă în 1970, a fost desființată.

2. Biserica ortodoxă din Boroșneul Mare. A fost construită în perioada interbelică, însă tragicele evenimente din 1940 a făcut ca

*Locul fostei biserici ortodoxe
din Boroșneu Mare, Covasna*

*Locul fostei biserici din Merești,
Harghita*

*Biserica ortodoxă din Doboșeni,
Covasna*

*Biserica greco-catolică din
Ghiduț, Harghita*

*Biserica greco-catolică din
Mărtiniș, Harghita*

*Biserica din Vârghiș, Covasna,
(stânga) și crucea ridicată în
amintirea ei, în 2001*

*Cruce ridicată pe locul
bisericii din Căpeni,
Covasna*

BISERICI DISTRUSE SAU DISPĂRUTE

biserica să nu poată fi sfințită. În septembrie 1940 a fost dărâmată până la nivelul ferestrelor. Ruinele acestei biserici, împreună cu cele ale bisericii greco-catolice din localitate au rezistat până în 1961, în timpul Regiunii Autonome Maghiare, când au fost dărâmate pentru „sistemizarea” centrului comunei.

3. Biserica greco-catolică din Ghelinta. Construcția ei a început în 1937 și a fost zidită până la ferestre până în toamna anului 1940. a rămas în acest stadiu până în anul 1958 când a fost demolată și cărămizile vândute cetățenilor din comună.

4. Ilienii. Biserica de lemn cu hramul „Cuvioasa Paraschiva”, locaș care a existat până în perioada interbelică, după ce a rămas fără credincioși nu a rezistat intemperiilor devenind o ruină care a fost demolată. Despre vechea comunitate românească din localitate mai vorbește azi doar cimitirul și fosta casă parohială.

5. Lemnia. După trecerea la uniție, în 1856, credincioșii greco-catolici au construit o nouă biserică pe locul celei vechi. După Dictatul de la Viena, în urma trecerilor forțate la cultele de expresie maghiară parohia a rămas fără preoți și credincioși. O furtună din anul 1956 a distrus sfântul locaș.

6. Turia. În anul 1811, credincioșii români, împreună cu biserica lor, au trecut la greco-catolici. Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” zidită în 1877, în anul 1960, a fost doborâtă de o furtună mare. La fel ca și credincioșii de odinioară, deznăționalizați și trecuți la romano-catolici, clopotul fostului lăcaș de cult românesc, aparține azi bisericii catolice din sat.

Biserica greco-catolică din Ghelinta, Covasna

7. Zagon. Sub păstoria preotului Gheorghe Rățulea, în anii 1956-1957, s-a început construirea unei biserici ortodoxe, edificiul fiind ridicat în roșu până la acoperiș. Sub pretextul lipsei autorizației de construcție, autoritățile comuniste au trecut la demolarea bisericii. Din materialele rezultate, s-au construit alte edificii locale (inclusiv grajduri la fostul C.A.P.).

Locul fostei biserici din Lemnia, Covasna

II. Protopopiatele Ortodoxe Miercurea-Ciuc și Toplița

1. Aldea. Biserica de lemn construită în 1787 cu hramul „Sf. Nicolae”, rămasă fără preot și credincioși a fost distrusă.

2. Lunca de Sus. Biserica de lemn din 1800 a „cedat” locul celei din piatră, azi dispărută.

3. Biserica greco-catolică din Mihăileni. A fost construită în 1937. După septembrie 1940, credincioșii români au fost forțați să treacă la romano-catolicism, fiind complet deznăționalizați, proces care a continuat și în anii Regiunii Autonome Maghiare. Din această cauză, în 1976, Episcopia ortodoxă de Alba Iulia, este nevoită să recurgă la un compromis, fiind de acord cu condiția pusă de autorități de demolare a bisericii rămasă astfel fără credincioși,

pentru a aproba construirea bisericii ortodoxe din Bălan.

3. Nicoleşti. Biserica de lemn refăcută în anul 1846, a fost devastată în 1943-1944, apoi a fost părăsită și a dispărut în timp.

4. Plăieși de Sus. Conscripția din 1760 confirmă existența bisericii. Biserica de demult a fost de lemn, urmată de cea de zid, ale cărei ruine se mai vedeau cu câteva decenii în urmă.

5. Tomești. Ruinele bisericii de zid, distrusă de tătari în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, dănuie și astăzi pe dâmbul rămas în afara satului, în cimitir, unde majoritatea numelor de pe cruci sunt ale unor români maghiarizați.

(Românii din Covasna și Harghita. Istorie. Biserică. Școală. Cultură... p.p. 727 -731)

Mănăstirea Doamnei din Moglănești

Tradiția orală, mai mult decât evidența documentară, o atribuie unei boieroaice din timpul lui Mihai Viteazul. În actele unui proces din 1819-1820, ivit din încercarea baronului Iosif Bornemisza de a-i ocupa averea, se afla, printre argumentele apărării, și faptul că locul mănăstirii a fost dăruit de boierul moldovean Șerban Vodă, făcându-se referință la inscripția de pe un clopot.

Din prezentarea făcută de cercetătoarea Ioana Cristache Panait, rezultă că biserica fostei mănăstiri înfățișează cea mai timpurie formă de plan din arhitectura de cult în lemn a românilor transilvăneni, iar în concepția ctitorului reflectă relațiile dintre provinciile istorice românești, ce și-au aflat expresie și în străvechiul așezământ monahal de la Toplița.

Mănăstirea Doamnei din Moglănești

Câteva dovezi, din puținele rămase, se cer a fi amintite. Un Minei buzoian, din 1689, este dăruit mănăstirii în 1711, de „Neagul vel căpitan za cazaci”, din Țara Românească, an în care cronicarul lui Vodă Brâncoveanu îl atestă sub poruncă domnească. De pe filele altei cărți a mănăstirii a fost culeasă însemnarea: „Scris-am eu, Ștefan dascălu moldovean din Dragomirești, când am fost în Țara Ardealului, în ținutul Turdii, văleat 7251” (1742).

Biserica este databilă în cel de al XVII-lea veac, dar ea s-a ridicat după, cum afirmă istoricul Orbán Balázs, pe ruinele unor construcții monahale mai vechi. Datarea lăcașului existent ne-o dă icoana Adormirea Maicii Domnului, prin inscripția în limba slavă din 1677.

Monahii de la Toplița erau dascăli, meșteri în lemn, cărturari patrioți. De aici a provenit, din cât se cunoaște, unul dintre egumenii vestitei mănăstiri de la Prislop, Varlaam Topliță, însoțit acolo de Nichita ieromonah încă din 1749, implicați în mișcarea călugărului Sofronie de la Cioara împotriva uniației. Oropsiți, dar neînfrânți în idealul luminării neamului, ei se reîntorc la numita mănăstire cu misiunea de a deschide o școală pentru pruncii din districtul Hațegului. În 12 noiembrie 1774, Episcopia Blajului era anunțată că pe cinstitul egumen Varlaam Topliță de la mănăstirea Silvașului-Prislop, în noiembrie „l-au așezat în rânza pământului din care au fost făcut”.

În 1747 biserica mănăstirii de la Toplița a primit un înveliș proaspăt de șifă, prilej cu care a fost pictată o nouă tâmplă. Pisania, fragmentată (un fragment rămas la locul lui, altul ajuns în Colecția mănăstirii „Sfântul Ilie”), consemnează faptele petrecute în „văleat 7255” (1747), „prin cheltuiala și osteneala mai micului între frați și smerit părinte Nicodim”, prin talentul și vrednicia zugravului de pe Târnava „Andrei ot Sonfalu” (azi Cornești, comuna Adămuș, județul Mureș).

Dintre lucrările acestuia: icoane împărătești, cărora le sporesc valoarea sculptura (chenare, aureale), păstrate la biserica mănăstirii de la Pârâul Doamnei, dar și în Colecția Mănăstirii „Sfântul Ilie” (provenite de la bisericile de lemn dispărute din Toplița); uși împărătești, în locurile amintite, dar și la biserica din Maiorești (acum la Techirghiol). Alte icoane împărătești, printre care și aceea de hram „Vîvedenia” („Intrarea în biserică”), realizate ulterior, sunt ale lui „Grigore de la Târgu Pietrii”.

În podul clopotniței a fost descoperită o inscripție, reșezată la locul ei, pe spatele tâmplei, textul fiind un ecou al izbânzii legii strămoșești : „Să se știe când au căzut uniația din Ardeal, 1762”.

Ca urmare a rezistenței călugărilor de la Mănăstirea ortodoxă de pe „Pârâul Doamnei” împotriva ofensivei catolicismului, sprijinit de Curtea de la Viena, în anul 1764 aceștia au fost

alungați, chiliile și celelalte construcții au fost arse, iar biserica mănăstirii a fost pustiiată, ajungând ulterior într-o avansată stare de deteriorare. Unul dintre momentele de răscruce a existenței mănăstirii este astfel menționată, în 1932: „în cătunul Dâmbu se află o mănăstire veche în stare de ruină”.

La repararea și renovarea mănăstirii, după 1948, au contribuit călugării de la Mănăstirea „Sfântul Proroc Ilie” din Toplița, în mod deosebit episcopii Emilian Antal și Emilian Birdaș. În deceniul opt al secolului al XX-lea, biserica mănăstirii de pe dealul de deasupra pâraului Doamnei a fost restaurată, cu o participare largă, prin grija Episcopiei de Alba Iulia și hărnicia conducerii mănăstirii „Sfântul Ilie”. Pentru a da viață bătrânului lăcaș, în 1983 a fost strămutată în preajma sa o gospodărie construită în secolul al XIX-lea, conformă cu tradițiile arhitecturii populare românești.

După înființarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, din inițiativa și cu purtarea de grijă și binecuvântarea P.S. Ioan Selejan, sfântul lăcaș a fost transformat în Mănăstire de maici, momentul constituindu-se astfel într-o nouă și benefică etapă din viața acestei instituții de spiritualitate românească, aureolată de secolele cu care a traversat istoria.

În prezent, obștea are opt viețuitoare, egumenă fiind maica Ecaterina. S-au executat lucrări de reparații la corpurile de chilii și anexele mănăstirii și s-a săpat o fântână de aproximativ

*Biserica de lemn
de la Mănăstirea Doamnei*

90 metri adâncime. Pe viitor, pe măsura creșterii obștii mănăstirești, este prevăzută construirea unei biserici din zid, în vederea protejării bisericii actuale, una din cele mai vechi construcții de lemn din Transilvania.

An de an, frumoasele și tradiționalele hramuri de Santa Marie Mică (8 septembrie -Nașterea Maicii Domnului) sunt tot mai generoase în dăruirea bogățiilor spirituale către numeroșii credincioși veniți din părțile Topliței și zonele învecinate la această cupă de lumină, spre a o cinsti pe cea care este maica lui Dumnezeu.

(O candelă în Carpați... p.p. 350 - 352)

Mănăstirea „Sf. Prooroc Ilie” din Toplița

Obiectiv religios, patrimoniu al culturii românești și deopotrivă turistic, așezarea mănăstirească „Sf. Prooroc Ilie” a devenit o oază spirituală pentru creștini.

Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie” din Toplița continuă o sfântă tradiție de spiritualitate românească, ce s-a manifestat permanent pe aceste plaiuri strămoșești din inima țării.

Așezată într-o splendidă grădină, a cărei frumusețe a fost desăvârșită de-a lungul anilor de harnicii ei viețuitori, Mănăstirea din Toplița a cunoscut, de la începuturile ei și până în zilele noastre, o amplă și permanentă dezvoltare. Despre istoricul acestui sfânt lăcaș aflăm și din lucrarea monografică întocmită de arhimandrit

Mihail Goia, împreună cu Mircea Sfârlea și Ioan Gașpar, apărută în 1999.

Gândul întemeierii acestei mănăstiri a luat naștere în anul 1911, pe când fericitul întru adormire Patriarh Miron, fiu al frumoasei așezări românești de pe valea Mureșului, Toplița, era episcop de Caransebeș și a închinat acest lăcaș întru pomenirea părinților săi, țărani vrednici din Toplița.

În Toplița a fost adusă o bisericuță de lemn din Stânceni, cunoscută pentru frumusețea și armonia ei arhitectonică, veche din 1874, lucrată de popa Ujică și fiii lui din Stânceni. Pe lângă mănăstire s-a clădit o casă nouă cu patru odăi și bucătărie pentru călugări, o clopotniță nouă, care are și două odăi de locuit. Pentru înfrumusețarea peisajului au fost plantați mulți

arbori decorativi, tufe de flori, mai ales liliac altoit (*Acer filio-marginata*), platani, aluni cu frunze roșii, pruni japonezi cu frunze roșii, brazi, plop, pomi roditori, meri, pruni, peri, cireși.

Zugravul decorației pierdute este Grigorie de la Târgul Pietrii, calitățile sale artistice ca și anul executării, 1847, fiind transmise prin mijlocirea tâmplei și a icoanelor împărătești, conservate în muzeul mănăstirii, locul lor fiind preluat de monumentala tâmplă, sculptată și pictată.

În înfățișarea tipologică a bisericii se îmbină, în mod armonios, moștenirea străbună, forma poligonală a pronaosului (întâlnită de o parte și de alta a Carpaților), cu inovația din veacul al XVIII-lea a meșterilor moldoveni, transpunerea în lemn a planului trilobat (abside laterale poligonale).

Peste pronaos este o boltă pe plan poligonal, din fâșii curbe, trecerea de la poligon la dreptunghi realizându-se prin intermediul unor colțare triunghiulare. În naos regăsim bolta semicilindrică, intersectată la capete de fâșii curbe, fâșia centrală de pe est fiind penetrată de o arcadă. Bolta altarului, ca și aceea a absidelor laterale, reiau structura poligonală.

Între pronaos și naos sunt arcade pe pilaștri sculptați, crestate fiind și deschiderile absidelor laterale, ca și cele ale nișelor proscomidarului și diaconicarului. Intrarea de pe latura de sud este marcată de un cadru sculptat cu chenare geometrice, frânghie, cruci, câni cu flori.

Gândul episcopului Miron Cristea a putut fi transpus în faptă abia în anul 1928, la zece ani după reîntregirea Patriei și la trei ani după înscăunarea sa ca Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (1925). În ziua Sfântului Prooroc Ilie (20 iulie 1928), Patriarhul Miron Cristea a adresat episcopului Nicolae Ivan al Vadului, Feleacului și Clujului, pe teritoriul cărei Eparhii se găsea atunci localitatea Toplița, o scrisoare-document care cuprindea toate relațiile și datele privitoare la viitorul așezământ: cât timp va trăi ctitorul ei, această mănăstire va rămâne „stavropighia” patriarhului Miron Cristea, după moartea sa urmând să fie condusă în continuare după Legea de organizare a Bisericii Ortodoxe Române.

Sfințirea mănăstirii s-a făcut în ziua de duminică, 21 octombrie 1928, în prezența Patriarhului Miron Cristea, de către un sobor de preoți în frunte cu proteiereul Dumitru Antal, inspector eparhial, delegatul episcopului Nicolae Ivan.

În întreaga ei existență, Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie” din Toplița și-a împlinit rosturile, în pofida tuturor vitregiilor prin care a

trecut. Ctitorul ei a vizitat-o mereu până la trecerea lui la cele veșnice (1939), înzestrând-o cu cele necesare. După moartea ctitorului, ea a trecut sub chiriaria episcopului Vadului, Feleacului și Clujului, Nicolae Colan.

La puțină vreme după cel de-al doilea război mondial, mai precis în anul 1950, Mănăstirea din Toplița a trecut sub chiriaria Episcopiei Sibiului: Arhiepiscopi și Mitropoliți dr. Nicolae Bălan, dr. Iustin Moisesescu, Nicolae Colan și dr. Nicolae Mladin. Odată cu reînființarea Episcopiei de Alba Iulia (1975), intrând în teritoriul acesteia, ea s-a aflat sub oblăduirea părintească și purtarea de grijă a episcopului Emilian Bordaș, apoi, din 1990 până în 1994, a P.S. Episcop Andrei Andreicuț, care a și fost tuns în monahism în acest sfânt așezământ monahal în anul 1990.

În anul 1994, prin înființarea Episcopiei Covasnei și Harghitei, Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie” a trecut sub purtarea de grijă a noii episcopii.

Cu acest prilej, pe data de 20 iulie 1994, a avut loc un binecuvântat eveniment, cu rezonanță pentru viața bisericească a românilor din Covasna și Harghita. La mănăstirea ctitorită de primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, în prezența unui sobor de ierarhi și preoți, s-a săvârșit hirotonirea într-un arhieru al primului ierarh al noii Episcopii a Covasnei și Harghitei, P.S. Ioan Selejan.

Împreună cu înalți demnitari de stat și importante personalități ale vieții publice din cele două județe și din întreaga țară, la eveniment au luat parte mii de credincioși de pe ambele versante ale Carpaților.

Clopotnița respectă în mare măsură stilul arhitecturii populare românești, cu elemente stilizate specifice. Ansamblul sculptural al porții de la intrare cuprinde stema eparhiei de Alba-Iulia, Sfânta Treime, medalioanele a trei dintre domnitorii care au ctitorit în Ardeal: Ștefan cel Mare și Sfânt, Mihai Viteazul și Sf. Constantin Brâncoveanu, precum și ale sfinților români transilvăneni Ilie Iorest și Sava Brancovici, al Sf. Prooroc Ilie Tesviteanu și ale părinților Patriarhului Miron Cristea, George și Domnița. Mai sunt reprezentate cele 7 coline ale Romei, împăratul Traian, Lupoica și cei doi gemeni, Romulus și Remus, regele Decebal, scene din viața dacilor și steagul dacic. Stâlpii porții sunt sculptați cu „pomul vieții” și „coloana infinitului”.

Între elementele picturale ale bisericii, cunoscutului pictor Dumitru Belizarie a inclus în pronaos tablouri votive, în care sunt figurile pă-

rinților Patriarhului, George și Domnița, ale căror morminte se află în partea vestică a pro-naosului, portretul Patriarhului Miron Cristea, în postura de membru al Consiliului de Regență, sub mantia sa aflându-și ocrotire suveranul Mihai I. Tabloul votiv îl include și pe Nicolae Ivan, episcopul Vadului, Feleacului și Clujului.

Printre temele picturii naosului se distinge, în chip deosebit, Iisus Pantocrator înconjurat de puterile cerești. La baza bolții, de jur-împrejurul naosului, se distinge textul din care rezultă că biserica a fost înălțată „...ca să se pomenească numele lui Dumnezeu și să se pomenească în ea ostașii români căzuți pe strămoșescul pământ al Basarabiei, al Bucovinei și al Ardealului, pentru dezrobirea lui”.

Iconostasul, inspirat din tâmpla paraclisului patriarhal din București, este făcut din lemn de tei filigranat. A fost sculptat și pictat la München de pictorul George Russu, nepotul Patriarhului.

În biserică se află icoana Maicii Domnului cu pruncul Iisus, pictată de Dumitru Belizarie, pe care Patriarhul Miron Cristea a depus-o pentru o noapte la Sf. Mormânt al Mântuitorului, sfințind-o apoi la râul Iordan, împreună cu alte două icoane ferecate în argint (Maica Domnului cu Pruncul Iisus - Dulcea Sărutare și Iisus Arhiereu și Judecător).

În anii 1923-1928 s-a construit clădirea stăreției, parte din materialele folosite au rezultat din demolarea casei natale a Patriarhului, s-a construit turnul-clopotniță de la intrarea în incintă, unde s-au prevăzut inclusiv încăperi pentru viețuitorii mănăstirii și s-a repictat biserica.

După o perioadă de activitate duhovnicească normală (1928-1939), a urmat o lungă etapă de frământări și neîmpliniri. Ca și alte așezări monahale românești, în mod deosebit cele din Ardeal, Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie” n-a fost ocolită de vitregiile vremurilor.

Anii de teroare ungară din timpul Dictatului de la Viena și regimul totalitar instalat după cel de-al doilea război mondial au constituit momente de mari încercări pentru viața spirituală din acest așezământ monahal. Curajul, dârzenia și spiritul de sacrificiu al puținilor viețuitori care au continuat să trăiască aici au făcut

ca flacăra credinței și a speranței să nu se stingă nici o clipă.

S-a revenit la o viață monahală cât de cât normală abia în anii '70. Printre primele lucrări și măsuri care s-au impus a fi luate au fost cele legate de conservarea bisericii și a celorlalte clădiri – ansamblul fiind declarat monument istoric și arhitectonic.

Ulterior, între anii 1972-1976, s-au efectuat ample lucrări de restaurare, iar în perioada 1985-1990 s-au realizat importante construcții noi, printre care o biserică-paraclis și o clădire anexă cu două nivele. La etajul acestei clădiri, într-un spațiu special construit și amenajat, funcționează, din anul 1995, muzeul mănăstirii.

Paraclisul mănăstirii, generos ca spațiu și bine organizat din punct de vedere funcțional, a

Mănăstirea „Sf. Prooroc Ilie” din Toplița

fost construit și pictat între anii 1984-1994, fiind sfințit la 20 iulie 1994. Pictura în frescă a fost executată de pictorii bisericești Manolache Pătrașcu din comuna Vulturi, județul Vrancea, și Ioan Botiș, originar din Vișeu, județul Maramureș. Hramul paraclisului mănăstirii este „Izvorul Tămăduirii” și se prăznuiește în prima zi de vineri după Sfintele Paști

Iconostasul și stranele – sculptură tradițională în lemn de stejar – au fost executate de o echipă de sculptori din Grumăzești, județul Neamț. Pictura iconostasului, realizată în ulei, a fost făcută de ierodiaconul Sofronie Cantea, viețuitor din mănăstire.

Ziua de 20 iulie rămâne ziua hramului Mănăstirii „Sfântul Ilie”. Cu această ocazie, aici își dau întâlnire pelerini din Maramureș, Moldova, Țara Bârsei, din ținuturile Năsăudului și din străinătate, foarte mulți dintre ei participând și la slujbele de seară și noapte dinaintea praz-

nicului. Aproape în fiecare an au participat și ierarhi invitați din alte eparhii. Astfel, seara începe cu slujba vecerniei, a litiei, a utreniei, iar la miezul nopții începe Sfânta Liturghie.

În timpul slujbelor de seară sunt rânduiți părinți duhovnici care spovedesc pelerinii, ce urmează a se împărtăși cu sfintele taine în liturghia de la miezul nopții. După Sfânta Liturghie se continuă cu săvârșirea tainei Sf. Maslu, sfințirea apei, acatistul Sf. Ilie, iar în jurul orei 9 dimineața începe Sfânta Liturghie a praznicului, care se încheie cu parastasul pentru ctitorii mănăstiri.

Pe parcursul slujbelor de seară și zi se rostesc mai multe cuvinte de învățătură, abordându-se pentru miile de pelerini prezenți tematici diferite, cu caracter pastoral-misionar dar și de actualitate. În fiecare an, la acest mare praznic sunt prezenți înalți demnitari de stat, reprezentanți ai autorităților locale și ai bisericilor aparținând celorlalte confesiuni, oaspeți de peste hotare. De fiecare dată, un aport substanțial în organizarea acestei zile este dat de unitățile militare și de jandarmi din zonă. La sfârșitul slujbelor de hram, mănăstirea organizează o agapă pentru toți invitații și pelerinii prezenți.

Hramul mănăstirii a atras după sine organizarea și a altor manifestări ale culturii și spiritualității românești, dintre care cele mai semnificative sunt Zilele „Miron Cristea”. Se produce astfel o întrepătrundere între spiritul religios și cel laic privind cultura, istoria și civilizația acestor locuri.

În cea mai mare parte a existenței mănăstirii, obștea ei nu a depășit numărul de 10 persoane, monahi și frați. În prezent, având în vedere și schitul subordonat Dumbrăvioara, obștea mănăstirii este formată din 25 de viețuitori. Biblioteca mănăstirii are câteva mii de volume și o arhivă importantă.

De la înființarea mănăstirii în 1928 și până în prezent, grija pentru viața duhovnicească, dar și cea gospodărească, a revenit următorilor stareți: Arhimandritul Ștefan Teodorescu (1928-1939), Ieromonahul Amfilohie Ionașcu (1939-1946), Ieromonahul Ghelasie Hariton (1946-1947), Protosinghelul Gherasim Bica (1947, apr. - iun.), Ierodiaconul Bartolomeu Anania (1947-1948), Ieromonahul Amfilohie Ionașcu (1948-1952), Arhiereul Emilian Antal (1952-1971), Arhimandritul Mihail Goia (1971 și în prezent), ajutat de Arhimandritul Emilian Telcean. La propunerea P.S. Ioan, Arhimandritul Mihail Goia (care este și exarhul mănăstirilor din eparhie), pentru realizările și slujirea depusă la altarul Sfintei Mănăstiri, a primit din partea P.F. Părinte Patriarh Teoctist „Crucea Patriarhală”.

În decursul timpului mănăstirea a dat stareți și duhovnici la mai multe mănăstiri din Transilvania. Călugării mănăstirii au restaurat biserica mănăstirii Doamnei, au reactivat schitul Dumbrăvioara, înălțând în prezent noul schit de pe Valea Secului. Mănăstirea are în proprietatea sa 16 ha de pământ, primit de la ctitorul ei, patriarhul Miron Cristea.

(O candelă în Carpați... p.p. 352-356)

Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Izvoru Mureșului

Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” este situată la poalele muntelui Hășmașul Mare (locul de unde izvorăsc Mureșul și Oltul), la o altitudine de 950 m, pe teritoriul localității Izvoru Mureșului, pe șoseaua națională Miercurea-Ciuc - Gheorgheni - Toplița.

Sfânta mănăstire este construită de Î. P.S. Ioan Selejan, Episcopul Covasnei și Harghitei, pe terenul parohiei ortodoxe Izvoru Mureșului, cumpărat de credincioși în anul 1936 cu dorința de a zidi aici o mănăstire. Credincioșii români ortodocși din această zonă a Transilvaniei obișnuiau, în perioada interbelică, să plece în fiecare an în pelerinaj, trecând muntele pe

celălalt versant, la hramurile de la mănăstirile Neamț, Agapia și Văratec. „Gândul lor sfânt de a construi în satul lor o mănăstire a izvorât pe potecile munților, probabil la un sfat de călătorie al oamenilor dornici să-l slujească și să-L iubească pe Dumnezeu (...) din altarul ei izvorăsc Mureșul și Oltul care de acum vor purta pe valurile lor rugăciunile maicilor. Mănăstirea este un loc al păcii și al înțelepciunii în care Îl slăvim pe Dumnezeu alături de toți creștinii”, așa cum s-a exprimat ctitorul sfintei mănăstiri, P.S. Ioan.

Terenul pentru construirea ei a fost donat de credincioșii din Izvoru Mureșului, „care-și vedeau astfel năzuințele duse spre împlinire de

dragostea și jertfa episcopului lor, împreună cu tot sufletul omenesc ce iubește pe Dumnezeu”.

La 7 august 1996 au început lucrările de amenajare a terenului pentru noua mănăstire și săparea fundației pentru biserică. În vara anului 1997 s-a pus temelia la corpul de chilii, înzestrat cu foișor și un paraclis cu hramul „Soborul Sfântului Ioan Botezătorul” (7 ianuarie). Lucrările au durat până la sfârșitul anului 2000. Arhitectura lui ne aduce aminte de epoca lui Matei Basarab. Corpul de chilii este alcătuit din subsol, parter, etaj și mansardă. În primăvara anului 2000 a început pictarea foișorului, urmând ca să fie pictate și toate holurile corpului de chilii. Casa duhovnicului (părintele Emanuel Manța) și clopotnița de la intrarea în mănăstire s-a ridicat în 1998, ce va fi în viitor și pe post de stăreție, fiind compusă din parter, mansardă și pridvor (în același stil al epocii lui Matei Basarab). Construirea anexelor gospodărești a început în 1999. Mănăstirea are, înspre șoseaua națională, ridicat un zid de piatră și cărămidă înalt de peste 3 m, cu contraforți, în stil medieval. În toamna anului 2000 au început lucrările la zidul împrejmuitor. Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” a cumpărat, pe lângă terenul pe care este construită, și o suprafață de 20 ha de pădure și fânețe.

Prima Sfântă Liturghie s-a săvârșit aici odată cu primul hram, în 1999. Sfințirea mănăstirii a avut loc în data de 15 august 2000, fiind făcută de Prea Fericitul Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, înconjurat de un sobor de arhieri (Î.P.S. Petru, Mitropolitul Basarabiei, P.S. Calinic al Argeșului și P.S. Vincențiu Ploieșteanul, vicar patriarhal), de preoți ai eparhiei Covasnei și Harghitei (peste 80) și diaconi; alături de ei au fost toți primarii români din județele Covasna și Harghita și o mare mulțime de credincioși, veniți din toată țara și de peste hotare.

Mănăstirea a fost ridicată, iar lucrările ei continuă și acum, prin sprijinul tuturor oamenilor din țară și de pretutindeni, „care știu că prin jertfa lor se înalță un loc de veșnică pomenire și un izvor de perpetuă binecuvântare pentru ei și generațiile viitoare, până la sfârșitul veacurilor”.

Biserica e construită în formă de cruce, în stil brâncovenesc, din piatră (pentru fundație), cărămidă și tablă de cupru (pentru acoperiș). La intrare se află un pridvor cu coloane din piatră sculptată. Lucrările de zidire a mănăstirii au fost executate sub supravegherea P.S. Ioan, ajutat fiind o perioadă de timp de vrednicul de pomenire meșterul constructor Dimitrie Roncea

*Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului”
de la Izvoru Mureșului*

din Craiova, cu care vlădicul Ioan a lucrat în perioada anilor 1980 la retaurarea și zidirea mai multor biserici și mănăstiri din părțile Olteniei. Lucrările de zidărie de piatră au fost executate de meșteri localnici, iar celelalte categorii de lucrări de muncitori din părțile Moldovei. Un sprijin deosebit pentru zidirea mănăstirii s-a primit din partea Guvernului României, a Societății Naționale Petrom S.A. (președinte ing. Ioan Popa), a ing. Emil Farago din județul Mureș, a Băncii Comerciale Române (președinte Ioan Ghica), a Băncii Naționale a României etc.

Lucrările de construcție a mănăstirii au fost în mare parte executate după planurile și îndrumările zilnice ale PS Ioan, și reprezintă o sinteză a tot ceea ce s-a restaurat și zidit în spațiul sud-carpatic în domeniul arhitecturii bisericești. Sfântul lăcaș este pictat în întregime în frescă de pictorul Liviu Dumbravă (cu care P.S. Ioan Selejan a mai colaborat și la Ierusalim, când s-a pictat biserica românească). Iconostasul este sculptat din lemn de păr de către meșteri de la Brașov. Forma lui nu este una obișnuită, ci frântă, după modelul iconostasului de la Mănăstirea Dealu (Târgoviște). Sf. Masă are formă pătrată și este făcută din marmură. În Sf. Altar există două nișe laterale: cea din stânga este locul pentru Proscomidiar, iar cea din dreapta are rol de veșmântar. Hramul bisericii este „Adormirea Maicii Domnului” (15 august).

Cupola este de formă octogonală, având 8 ferestre mari. În centru e reprezentat Iisus Pantocrator, înconjurat de un chenar tricolor și purtând textul: „Doamne, Doamne, caută din cer și vezi și cercetează via aceasta pe care a sădit-o dreapta Ta și o desăvârșește pe ea. Amin.” Mai jos sunt două rânduri de icoane: Sf. Profeți și Sf. Apostoli și Liturghia cerească slujită de Hristos

și sfinții îngeri. Pandantivii sunt pictați cu icoanele celor patru Evangheliști. Pictura foișorului reprezintă Binecuvântarea Sfintei Treimi dată poporului român de la geneza acestuia până astăzi și până la sfârșitul lumii.

Geneza poporului român e prezentată pe peretele de vest, unde se află trei nișe. În cea din centru se află, două mari personalități ale istoriei, doi mari viteji și conducători: Decebal și Traian, de o parte și de alta a Columnei.

Urmează în mod cronologic, un al doilea punct de mare importanță al istoriei acestor locuri: Intrarea lui Mihai Viteazul în actualul județ Covasna cu oastea sa, prin zona Sita Buzăului - Întorsura Buzăului (pictată în nișa din dreapta). Pe locul unde astăzi se construiește mănăstirea „Sf. Ioan Botezătorul” (lângă comuna Valea Mare, județul Covasna), „marele voievod a purtat o bătălie cu dușmanii neamului nostru, apărând independența acestor plaiuri”.

În nișa din stânga este pictat un eveniment petrecut în data de 14 decembrie 1918, la București: Miron Cristea (din 1925 primul patriarh al României, fiu al Topliței, unde a ridicat mănăstirea „Sf. Prooroc Ilie”) aduce la București, împreună cu delegația ardeleană de la Alba-Iulia, actul Marii Uniri realizate la 1 Decembrie 1918, pe care îl înmânează primului ministru Ion I.C. Brătianu și delegației guvernamentale. Sunt scrise și aici pentru a rămâne pentru eternitate, atât cuvintele lui Miron Cristea: „Dăm mulțumită milostivului Dumnezeu pentru că pe noi, cei din generația de azi, ne-a învrednicit să trăim cele mai mărețe zile din întreaga viață de aproape două mii de ani națiunii noastre”, cât și ale lui Ion I.C. Brătianu: „Fraților, de o mie de ani vă așteptăm. Și ați venit ca să nu ne mai despărțim niciodată”.

Deasupra celor trei nișe istorice se află scena intitulată Martiriul Sfinților Brâncoveni la Constantinopol, 15 august 1714. Domnitorul Constantin Brâncoveanu cu cei patru fii ai săi: Ștefan, Constantin, Radu și Matei și sfetnicul Ianache din „Valahia”, poartă cruci în mâini înainte de a fi decapitați. Domnitorul rostește aceste cuvinte-îndemn: „Nu ne-au mai rămas decât sufletele; să nu le pierdem și pe ele, ci să le aducem curate înaintea feții Mântuitorului nostru Iisus Hristos”.

Pe peretele de răsărit este pictat Sfântul Apostol Andrei, predicând strămoșilor noștri, adică celor ce locuiau în țara numită de romani Dacia Felix. Sunt prezentate și câteva scene din viața de zi cu zi a celor chemați la credința în Hristos: seceratul grânelor și păstoritul oilor. Scena sugerează felul de a fi al străbunilor

noștri: oameni pașnici, primitori evlavioși ai credinței Evangheliei, dar și mereu gata să-și apere glia de orice fel de vrăjmași.

Pe peretele de sud este pictat Sf. Cuvios Ioan Cassian, originar din Dobrogea (de pe lângă Niculițel, provenind dintr-o familie nobiliară), unul dintre ucenicii Sf. Ioan Gură de Aur, patriarhul Constantinopolului și mare misionar în Apus. El a mers cu prietenul său, Gherman, în Italia, iar la Marsilia a pus bazele monahismului apusean chinovitic (de obște), înființând două mănăstiri: una de maici și una de călugări. Sunt prezentate și câteva învățături ale acestui mare sfânt: „Harul este așadar temelia mântuirii”, „Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască”, „Mântuirea neputând fi dobândită fără harul divin, iar libertatea dumnezeiască fiind un dar divin, se poate spune că mântuirea este un dar al harului”.

Pe peretele de nord avem o „cronică pictată” a lucrărilor de construire a mănăstirii, care va rămâne mărturie pentru generațiile viitoare. În planul din față se află, în dreapta, soborul de maici, iar în stânga P.S. Ioan Selejan împreună cu părintele duhovnic și meșterii constructori și pictori. Mănăstirea este prezentată în timpul lucrărilor, muncitori, părinți și maici muncind la ridicarea noii mirese a lui Hristos.

Sub această cronică se află trei arce istorice, fiecare prezentând câte trei mari nume ale istoriei noastre: primul arc este al celor ce s-au răsculat pentru dreptate și libertate: Horia, Cloșca și Crișan; al doilea prezintă pe domnitorii care au strălucit în istoria noastră prin grija lor față de Biserica străbună: Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun și Matei Basarab; ultimul arc este al marilor revoluționari: Avram Iancu, Nicolae Bălcescu și Tudor Vladimirescu.

Foișorul este despărțit de paraclisul din corpul de chilii de un hol. Acesta are o nișă în capăt, unde este pictată Maica Domnului cu Iisus în brațe; ea poartă în mână un tricolor, iar tronul ei este înscris în conturul României Mari (cu toate provinciile care astăzi nu mai aparțin statului nostru).

Trapeza cuprinde scene potrivit erminiilor bizantine. Pictura din spațiul de pe casa scărilor cuprinde scene din Vechiul Testament. În zona centrală a fost imortalizat momentul sfințirii mănăstirii, de la 15 august 2000. În această scenă apar Prea Fericitul Părinte Teoctist și ierarhii care au participat la actul sfințirii, demnitari de stat, primarii români cu eșarfă tricoloră, grupuri de credincioși în port național purtând prapuri și steaguri tricolore.

Pictura de la clopotniță, foișor, și de pe

coridoarele de la corpul de chilii cât și de la casa duhovnicului a fost executată de Marcel Codrescu și ucenicii săi. Paraclisul a fost pictat de pictorul Liviu Dumbrovă, cel care a pictat și biserica mănăstirii.

Urmează ca toate holurile să fie pictate tot cu sfinți români, în ordine cronologică, spre aducere aminte că suntem un neam ce s-a născut prin jertfa și dragostea lor pentru Hristos, Mântuitorul nostru.

Viețuitoarele mănăstirii provin de la Centrul Eparhial, unde au învățat atât rânduielile monahale cât și pictura, arta broderiei și croitoria cu specific bisericesc. O dată cu începerea lucrărilor, grupuri de maici de la centrul eparhial, ce locuiau într-o casă cu chirie din apropierea mănăstirii, pregăteau hrana zilnică pentru muncitorii ce lucrau la zidirea lăcașului. În primăvara lui 1999 s-au instalat un număr de 20 de viețuitoare, care împreună cu cele de la Centrul Eparhial au participat efectiv la lucrările de zidire, amenajarea incintei complexului monahal și la lucrările agricole. În prezent, obștea

numără 25 de maici, iar stareță este maica Miriam Oprea, din părțile Năsăudului.

Mănăstirea s-a dorit a fi un loc de întâlnire a credincioșilor români din cele două județe, Covasna și Harghita, la un moment de mare sărbătoare din calendarul Bisericii Ortodoxe – Adormirea Maicii Domnului – aici, la izvoarele Mureșului și Oltului, râuri care traversează cele două județe ale eparhiei. Pe lângă credincioșii eparhiei, la sărbători și hramuri (hramul paraclisului este închinat Sf. Prooroc Ioan Botezătorul) participă credincioși din părțile Brașovului, de pe Valea Mureșului și din Moldova. Mănăstirea e un act de binecuvântare pentru credincioșii români din episcopie.

Cunoscutul om de cultură Răzvan Theodorescu, ministrul Culturii, Cultelor și Patrimoniului, după vizita din vara anului 2001 a afirmat: „Mănăstirea de la Izvoru Mureșului este cea mai frumoasă provocare românească și ortodoxă pe care mi-o puteam imagina”.

(*O candelă în Carpați...* p.p. 365-368)

Mănăstirea Făgețel

Este situată lângă șoseaua națională (DN 12A) ce leagă Transilvania de Moldova prin pasul Ghimeș Palanca, în partea de vest a satului Făgețel prin care trece bătrânul Troțuș.

Din scurta cronică a mănăstirii, întocmită de starețul Andrei Moldovan, aflăm că biserica mănăstirii a fost construită în anul 1903 fiind ctitoria credincioasei Rozalia Gheorghe. Timp de 28 de ani biserica a servit ca și capelă particulară. Cel care pune bazele vieții monahale este ieromonahul Dionisie Șova, originar din comuna Poduri, care vine de la Mănăstirea Bogdana (Bacău) în anul 1931, împreună cu trei călugări.

Cu ordinul Episcopiei Romanului nr. 7315 din 30 decembrie 1931 a fost hirotonosit duhovnic, de către Episcopul Vicar Ilarion Băcăuanul. Dionisie Șova cumpără biserica împreună cu 2 ha pământ. Timp de mai mulți ani se fac lucrări de reparație a bisericii și se construiesc chilii și alte anexe gospodărești, constituindu-se un frumos schit monahal prin grija pr. Dionisie Șova și a viețuitorilor schitului.

Sfințirea bisericii mănăstirii cu hramul „Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul” a fost săvârșită în ziua de 9 noiembrie 1936 de către

Mitropolitul Ardealului Nicolae Bălan împreună cu un sobor de preoți.

După Dictatul de la Viena, în 1940, mănăstirea a fost sediul garnizoanei ungurești. Ieromonahul Dionisie Șova, se întoarce la mănăstirea Bogdana. Revine singur la mănăstirea din Făgețel în anul 1946, unde reia viața schitului, din păcate întreruptă în mod tragic de moartea sa produsă în contextul evenimentelor tulburi ce s-au prefigurat după 1944 în Ardeal.

Astfel, pr. Dionisie Șova, în condiții neelucidate, a fost găsit spânzurat în ușa mănăstirii,

în urma lui găsim un testament la unul din localnici. Ulterior s-a descoperit că testamentul era fals. Părintele Dionisie avea mormântul lângă biserică, unde acum se află aleea de la intrarea în mănăstire.

Înmormântarea pr. Șova a fost săvârșită de un preot greco-catolic din Frumoasa, întrucât atunci în zonă mulți din preoții ortodocși au fost nevoiți să plece. În urmă dezgropării săvârșite după 1990, sicriul a fost găsit intact, în el aflându-se osemintele și reverenda părintelui. După rânduiala înmormântării călugărilor, trupul pr. Șova a fost ținut în biserică și apoi așezat într-un mormânt nou.

În perioada de păstorire a acestei zone de către P.S. Emilian Birdaș (anii 1983-1986) s-au făcut reparații interioare și exterioare la clădirea bisericii de către pr. paroh Victor Bucur. Până la înființarea Episcopiei, P.S. Emilian a participat de multe ori la hramurile schitului, înconjurat de preoții din zonă și mulți credincioși. S-a asigurat astfel o continuitate în păstrarea idelurilor spirituale ale acestui centru monahal. După înființarea Episcopiei în 1995, prin grija Prea Sfințitului Ioan este transferat un grup de călugări de la mănăstirea Toplița-Harghita și s-a redeschis schitul.

Începând cu anul 1995, s-au efectuat mai multe lucrări de reparație și construcție. În 1997 a fost terminat corpul chiliilor și s-a turnat tunelul pentru arhondic și gospodăria anexă. Clopotnița mănăstirii a fost construită anul următor. Interiorul bisericii a fost împodobit cu o frumoasă pictură, iar mobilierul adus este din lemn de stejar.

Lucrările de pictură au fost realizate de pictorii Mihai Chinaru și Dumitru Macoveiu, cheltuielile fiind suportate de inginerul Dumitru Badea. În perioada 1995-1999 s-a ridicat un corp de chilii cu trapeză, bucătărie și o gospodărie anexă. În 1999 s-a construit clopotnița cu o chilie. Lucrările s-au făcut cu sprijinul financiar al Episcopiei, al Secretariatului de Stat pentru Culte, al conducerii societății PETROM din Moinești etc. În cursul anului 2002 au fost finalizate lucrările de pictură la corpul de chilii. Întreaga fațadă cuprinde teme biblice, scene din Sinaxar ce redau întregul an bisericesc.

Tematica bisericească este întregită de reprezentarea pe o hartă a tuturor așezămintelor monahale din cuprinsul Eparhiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, precum și o scurtă incursiune istorică ce redă intrarea Armatei Române în Ardeal în august 1916.

Viețuitori ai mănăstirii la început au fost numai călugării: ierom. Andrei Moldovan, starețul mănăstirii, Ghelasie Mureșan și Nicolae Ciobanu. Între timp primii doi și-au luat licența în Teologie la facultatea din București. În prezent, obștea mănăstirii numără 12 viețuitori. Trei dintre aceștia au fost tunși în monahism în seara zilei de 6 ianuarie 2002 (unul din ei este absolvent al Institutului Politehnic, iar ceilalți doi, tată și fiu (tatăl, înainte de 1989, a fost timp de 27 de ani primar al unei localități din părțile Năsăudului).

Cu ocazia sfințirii bisericii, la 29 august 1999, P.S. Ioan a ridicat la treapta de proto-singhel pe pr. Andrei Moldovan. La acest mare eveniment a luat parte un sobor de peste 50 de preoți din Eparhia Covasnei și Harghitei și din ținuturile Moldovei.

Odată cu redeschiderea schitului, P.S. Ioan a dat și al doilea hram mănăstirii - „Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul”.

Localitatea Făgetel a fost gazda ediției Universității de Vară „Episcopul Nicolae Popovici”, desfășurată cu binecuvântarea P.S. Ioan Selejan, între 27 iulie - 3 august 1998, care a reunit 50 de studenți din cadrul ASCOR (Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români) și LTCOR (Liga Tineretului Creștin Ortodox Român). Lucrările acestei Universități au fost publicate în 1999 în revista Legea Românească.

În perioada 1995-2002, s-au efectuat lucrări de construcție, îmbunătățire, consolidare și pictare a mănăstirii, prin purtarea de grijă a PS Ioan, cu fonduri de la Centrul Eparhial, Secretariatul de Stat pentru Culte și credincioși din toată țara, un ajutor deosebit fiind primit din partea conducerii Societății Petrom-Moinești, ing. Boris Nazarevici. Dintre acestea menționăm: s-a refăcut și pictat biserica; s-au efectuat lucrări la acoperiș și fațade exterioare; biserica a fost împodobită cu catapeteasmă și mobilier sculptate din lemn de stejar; s-au efectuat lucrări de pictură în frescă realizate de pictorii Mihai Chioaru și Dumitru Macavei, cheltuielile fiind suportate de inimosul creștin inginerul Dumitru Badea; s-a ridicat un corp de chilii cu trapeză și bucătărie, precum și o gospodărie anexă; în 1998, s-a construit clopotnița cu chiliile de la intrarea în mănăstire; trapeza, clopotnița și pridvorul bisericii au fost pictate de pictorul Ovidiu Preotescu, iar exteriorul chiliilor a fost pictat de frații Ioan și Petru Pașcu; în perioada 2002-2005, s-a ridicat zidul construit din

piatră cu streășină de țiglă care străjuiește mănăstirea.

Părinții mănăstirii au fost sprijiniți în realizarea acestor lucrări de Unitatea militară de la Lunca de Sus, Unitatea de Jandarmi Miercurea-Ciuc.

Slujba de sfințire s-a săvârșit de către PS Ioan la 29 august 1999, de ziua hramului „Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul”, înconjurat de un sobor de 52 de preoți din Episcopia Covasnei și Harghitei și din părțile Moldovei și Ardealului. La slujba Sfintei Liturghii arhieresti, starețul mănăstirii, ieromonahul Andrei Moldovan a fost hirotesit și ridicat la rangul de protosinghel.

În perioada 1995-2008, la hramurile Sfintei Mănăstiri au participat, alături de ÎPS Ioan și PS Cristofor al Cehiei și Moraviei, PS Ioachim al Hușilor, PS Ioachim al Romanului.

În anul 2000, odată cu sfințirea Mănăstirii de la Izvoru Mureșului, mănăstirea Făgețel a primit vizita Prea Fericitului Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Alte personalități bisericești și laice care au vizitat mănăstirea: PS Calinic al Argeșului, PS Casian al Galațiului, PS

Irineu al Râmnicului, PS Visarion Rășinăreanu, secretari de Stat pentru Culte, Mircea Anghelescu și Adrian Lemeni.

În 1996, ierodiaconul Ghelasie Mureșan a fost hirotonit de către PS Ioan ieromonah, iar în 2001, la hramul din 29 august, a fost hirotesit protosinghel. În anul 2005 Prea Cuviosul Andrei Moldovan este numit Exarh al mănăstirilor din Episcopia Covasnei și Harghitei, iar în 2006, la 29 august, e hirotesit arhimandrit.

În perioada 2002-2005, Prea Cuviosul Andrei Moldovan a făcut studii postuniversitare la Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Aristotel din Salonic, Grecia. În anul 2008, va fi ales episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului cu titlul de Făgărășanul. La 15 august 2008, Prea Cuviosul Arhimandrit Andrei Moldovan a fost hirotonit în treapta de episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, de praznicul „Adormirea Maicii Domnului”, la Mănăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus.

În prezent, starețul mănăstirii este protosinghelul Ghelasie Mureșan, iar obștea mănăstirii numără 6 viețuitori, dintre care trei preoți, un rasofoar și doi frați novici.

(O candelă în Carpați... p.p. 362 -365)

Mănăstirea Mărcuș

Mănăstirea Mărcuș este situată în perimetrul localității Mărcuș, la o distanță de 19 km de Sfântu Gheorghe și 22 km de Brașov. Sfânta Mănăstire este amplasată în preajma pădurilor dese ale Clăbucetelor Întorsurii, în munții Carpaților de curbură, pe o colină deasupra satului Dobârlău - fiind vizibilă de la mare distanță. Locul amplasării este de o deosebită frumusețe, oferind o imagine superbă asupra întregii Țări a Bârsei.

Mănăstirea existentă astăzi în Mărcuș s-a ridicat pe locul unui vechi schit ortodox, care a fost distrus de generalul Bucow la 1700. Primele încercări de ridicare a unei noi biserici s-au făcut în timpul regimului comunist, când, după anul 1952, s-a ridicat o mică biserică, din păcate repede demolată din dispoziția autorităților comuniste. Maica Suzana Comșa, care împreună cu câțiva credincioși a ridicat această biserică demolată în 1973, a fost arestată și purtată prin instanțele judecătorești și închisorile comuniste.

În anul 1991, maica Serafima Comșa, nepoata Suzanei Comșa, revine de la Mănăstirea

Brâncoveni, județul Olt, unde viețuia, și în baza aprobării primite și a delegației din 14 iunie 1991 date de către Arhiepiscopia Sibiului, începe colectarea de bani și materiale în vederea construirii actualei mănăstiri.

În anul următor, în ziua de 17 mai 1992, în Duminica Slăbănogului, se pune piatra de

Mănăstirea Mărcuș

temelie și se sfințește locul unde este înălțată astăzi mănăstirea. Slujba de sfințire a fost săvârșită de Prea Sfințitul Serafim Făgărășanul, Episcop al Arhiepiscopiei Sibiului, viitorul mitropolit al Germaniei, în prezența unui sobor numeros de preoți. Mănăstirea are două hramuri: „Sfinții Români” și „Sfântul Aco-perământ al Maicii Domnului”. În ea viețuiesc în prezent 12 călugărițe, doi preoți călugări slujitori ai altarului, având ca stareță pe maica Serafima Comșa.

După 1989 mănăstirea Mărcuș a fost prima construită în județul Covasna. La construirea ei și-au adus contribuția localnicii, credincioșii din Dobârlău, Mărcuș, satele învecinate și din zona Întorsurii Buzăului. De la înființarea Episcopiei au continuat lucrările de construcție și amenajare a mănăstirii și s-au executat lucrări de pictură de către pictorul Ovidiu Preotescu. Complexul monahal de la Mărcuș cuprinde: biserica, un altar de vară, chilii și anexe. Spre complex există un drum de acces pentru autovehicule pe șoseaua asfaltată.

Pictura murală a fost executată de pictorul Ovidiu Preotescu, ucenic al pr. Sofian Boghiu și terminată în anul 2002. În anul 2000, a fost terminată construcția chiliilor și a gospodăriilor anexe.

În anul 2002, biserica mănăstirii a fost sfințită de PS Ioan, de Preasfințitul Serafim Joantă, Mitropolit al Germaniei, înconjurată de un sobor de preoți și credincioși din toată zona.

Cu binecuvântarea Î.P.S. Ioan, din inițiativa maicii starețe Serafima, pe lângă mănăstire s-a înființat un centru pentru sprijinirea copiilor fără părinți sau aflați în nevoie. În anul 2001, s-a înființat „Asociația de binefacere Sf. Iustina” și a început construirea unei clădiri destinată să adăpostească copiii abandonati, care s-a dat în folosință în anul 2003, când au fost aduse, de la Orfelinatul din Brașov, 10 fete cu vârste între 3-10 luni.

Clădirea este dotată cu o centrală termică, mobilier și aparatură necesară pentru funcționarea acestei instituții. În anul 2004, a fost construit un gard din lemn ce împrejmuiește mănăstirea; în anul 2007, s-a construit o clădire, pentru pangar, din lemn.

Primul preot care a slujit în Sfânta biserică a fost preotul Gheorghe Moldovan din Prejmer. În anul 1995, a venit de la Mănăstirea Cozia, ieromonahul Nil Ifrim, care slujește și în prezent împreună cu Pr. Susanu Vasile Serafim.

Actuala obște este formată din 7 viețuitoare, stareță fiind maica Serafima Comșa. Accesul la mănăstire se poate face din trei direcții: din șoseaua Brașov-Onești, prin ramificația de la pasarela comunei Hărman spre Întorsura Buzăului, până la comuna Teliu, de unde mai sunt 4 km; din șoseaua Brașov-Onești, prin ramificația de la Ozun, de unde mai sunt 9 km; din șoseaua Buzău-Brașov, prin ramificația din comuna Teliu spre Sfântu Gheorghe de unde mai sunt 4 km.

(O candelă în Carpați... p.p. 368-370)

Mănăstirea „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul” de la Valea Mare

Parte a vieții religioase din Valea Mare, monahismul și pelerinajul la mănăstiri început în perioada interbelică, a cunoscut o revigorare după 1989. De-a lungul anilor au îmbrăcat hainele călugărești Vasile Gavrilă, Viorel Macoș, Monica Marin și Gheorghe Avram. Concomitent a luat amploare pelerinajul credincioșilor din sat la mai multe mănăstiri din țară.

Rod al acestei mișcări este însăși mănăstirea „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul”, de la „Groapa Totului”. Propunerea de ridicare a noii mănăstiri a fost prezentată, în toamna anului 1994, P.S. Ioan, care a îmbrățișat-o și a

acordat tot sprijinul concretizării ei. Ideea aparține fraților Gheorghe și Nicolae Avram și a prins rădăcini după ce monahul Gheorghe Avram, fiu al satului, ucenicind pe lângă mari duhovnici și ctitori de mănăstiri în părțile Dobrogei, a fost ridicat la treapta de stareț la Mănăstirea Dervent de către P.S. Lucian al Tomisului. Aici pr. Gheorghe a depus numeroase osteneli pentru construirea unui corp administrativ și de chilii, formând o puternică obște de călugări. După terminarea lucrărilor de construcție la mănăstirea Dervent, la cererea P.S. Ioan, arhiepiscopul Lucian (care cunoștea bine realitățile din zonă din perioada cât a fost

episcop vicar la Sibiu) i-a dat binecuvântarea să se întoarcă pe meleagurile natale. Întors acasă, pr. Gheorghe a slujit la biserica din sat împreună cu pr. Nicolae Floroiu și a început strângerea de fonduri bănești și de materiale în vederea începerii mănăstirii.

De la alegerea locului și până la ridicarea bisericii din lemn, în nenumărate rânduri Î.P.S. Ioan împreună cu maicile de la Centrul eparhial și credincioșii din localitățile învecinate, au ridicat rugăciuni și citit acatiste la umbra unui copac, într-o poiană plină de flori de sânziene. Tradiția locală ne mărturisește că pe aceste locuri, pe vremuri, păstorii se întâlneau adesea cu pustnicii care proveneau de la schiturile și mănăstirile din eparhia Buzăului. În memoria colectivă dăinuie amintirea trecerii prin apropiere a domnitorului Mihai Viteazul, care în drumul său spre Ardeal s-a oprit în locul numit astăzi „Dealul Taberei”.

Pe data de 25 octombrie 1998 a fost pusă piatra de temelie a bisericii de lemn cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”, iar în 24 iunie 1999 se sfințește bisericuța de lemn a așezământului monahal. În hrisovul întocmit cu acest prilej se spune, printre altele: „Sfântul locaș s-a construit cu binecuvântarea și îndemnul Prea Sfinției Sale, Prea Sfințitul Ioan - Episcopul Covasnei și Harghitei, a bunilor credincioși din localitate, prin purtarea de grijă a Prea Cucernicului Părinte Nicolae Floroiu și cu osteneala protosinghelului Gheorghe Avram, starețul mănăstirii”.

În aprilie 2000 începe construcția bisericii din ansamblul mănăstiresc, care va cuprinde Stăreția, Turnul clopotniță, Muzeul și alte anexe gospodărești. Este în curs de amenajare un heleșteu de pește și drumul de acces spre mănăstire. Construcția mănăstirii a angajat contribuția a numeroși ctitori și binefăcători, începând cu cei care au donat terenul: familiile Marin Ioan, Marin Mihai, Nicolae Avram, cu arhitecții Corneliu Dan și Ioan Teodor din Constanța (care au executat gratuit proiectul) și terminând cu Gheorghe Avram (primarul actual), Ovidiu Ducancea din Zăbrău, Teodor Dima din Barcani, Teodor Herdea din București, Adrian și Zamfira Stănescu din Sfântu Gheorghe și mulți alții.

Amplasată într-un cadru natural de o frumusețe deosebită și într-o zonă cu credincioși recunoscuți pentru statornicia și vrednicia lor, sfânta mănăstire constituie deja o oază de spiritualitate ortodoxă și românească foarte căutată, la hramurile sale participând mii de credincioși din zona Întorsurii Buzăului, Brașovului, Buzăului, dar și foarte mulți din județele Călărași și

Constanța, credincioși care l-au cunoscut pe pr. Gheorghe în vremea când viețuia la Dervent.

În perioada 2004-2009, cu sprijinul credincioșilor din zonă, a Patriarhiei Române și a Ministerului Culturii și Cultelor, cu osteneala viețuitorilor și a părintelui stareț, sub supravegherea și îndrumarea Preasfințitului Ioan, continuă lucrările de construcții și finisaje: fațadele exterioare ale noilor clădiri, se montează marmură în biserica mare; se fac lucrări privind instalația electrică, sanitară și termică, se execută pietruirea aleilor și a căilor de acces la biserică; amenajarea chiliilor destinate obștei și a hondaricului destinat credincioșilor pelerini, amenajarea a două heleșteie și a altor anexe gospodărești.

Între anii 2008-2009, se execută lucrările de pictură la Paraclisul cu hramul Sf. Gheorghe, pictură fresco în stil bizantin, iar în luna iunie 2009, începe pictura în Biserica mare, cu hramul Nașterea Sf. Ioan Botezătorul. Obștea mănăstirii este formată din 6 viețuitori, condusă de pă-

*Mănăstirea „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul”
de la Valea Mare*

rintele stareț Arhimandrit Avram Gheorghe. Cele trei altare: bisericuța de lemn, paraclisul de iarnă și biserica mare sunt destinate săvârșirii Sfintelor Taine și a Ierurgiilor, conform obiceiurilor și rânduielilor mănăstirești. Monahii împletesc munca cu rugăciunea.

La hramurile mănăstirii din 24 iunie, Sf. Liturghie arhierească este oficiată de către P.S. Ioan Selejan și un sobor format de preoți. La hram participă, de regulă, toți primarii din zona Întorsurii Buzăului, reprezentanții autorităților publice locale și peste 2000 de credincioși. În data de 20 iulie 2003, în cimitirul mănăstirii este înmormântat unul din ctitori, inginerul Grigore Georgescu. S-a rostit cuvânt de bun rămas de către Î.P.S. Ioan Selejan.

În aprilie 2004, Călin Avram realizează site-ul mănăstirii: www.manastireasfioan.ro.

Cu ocazia hramului mănăstirii din 24 iunie 2009, în prezența ÎPS Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului și a miilor de credincioși participanți la Sf. Liturghie arhierescă, Preasfințitul Ioan Selejan pe baza hotărârii Sf. Sinod a acordat rangul de arhimandrit părintelui stareț Gheorghe Avram.

Sâmbătă 22 august 2009, obștea mănăstirii a avut bucuria să-l primească pe Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, însoțit de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit al Ardealului Laurențiu Streza, Preasfințitul Părinte Episcop al Tulcei Visarion, Preasfințitul Macarie Drăgoi, Episcopul Românilor din Europa de Nord și Preasfințitul Andrei Făgărășanul, Episcop vicar al Mitropoliei Ardealului.

În data de 9 august 2011, după o grea suferință, părintele stareț a plecat la Domnul. Visul părintelui Gheorghe - construirea mănăstirii de la Valea Mare - a durat 13 ani. Ea a fost zidită cu sufletul, cu ochii, cu lopata, dar, mai presus de toate, cu credință, piatră cu piatră, izbândă cu izbândă, neobosit, zi de zi, clipă de clipă. Căci Dumnezeu, în voia Căruia muncea și își închinase viața, îi rezervase această înălțătoare chemare: zidirea celor două mănăstiri.

Om al faptei, forță a vocației sale, Părintele a mărturisit cel mai mult prin lucrările lui, prin râvna cu care și-a urmărit calea, în nopțile de nesomn gândind la planurile de muncă, în zilele în care însemna zidirea cu munca palmelor sale, în straie de umil zidar al veșniciei. Căci vocația Părintelui Gheorghe nu a fost alta decât veșnicia. Și nu ar fi reușit toate acestea dacă Dumnezeu nu l-ar fi hăruiat cu darurile scumpe ale duhovniciei: ascultarea, milostenia, smerenia și, mai presus de toate, iubirea nemărginită de oameni.

Dar, înainte de toate, noi, toți cei care l-am cunoscut, ne-am împărtășit cel mai mult din darurile lui părintești. Acest om ne-a strâns în jurul său cu o carismă dumnezeiască înălțătoare. Ne-a mângâiat cu dragoste, cu fermitate și cu multă, multă iubire, ne-a ocrotit cu o dăruire totală, pe unii crescându-ne și înălțându-ne în credință ca pe niște copii inocenți ce eram, întocmai zidurilor lăcașului în care ne aflăm.

Noi l-am văzut zi de zi, l-am simțit retras cu smerenie în spatele faptelor sale, ale noastre, așezat pe ultimul loc, după Dumnezeu și după semenii, bucurându-se nemărginit de fiecare izbândă a noastră, cu o candoare îngerească, și împărtășindu-și bucuriile cu vervă și sinceritate de copil. Acesta a fost, este și va rămâne în inimile noastre Părintele Arhimandrit Gheorghe Avram, Starețul Mănăstirii „Sfântul Ioan Botezătorul”, cel care a avut vocația Veșniciei și a zidit întru aceasta.

La slujba de prohodire a arhimandritului Gheorghe Avram, săvârșită în 12 august, ÎPS Ioan a spus: „Iubiți credincioși, Părintele Gheorghe părăsește Timpul și a găsit de cuviință să intre în veșnicie. Oare cineva dintre noi dorește să rămână mereu în Timp? Sau dorește, totuși, să păsească în veșnicie? Părintele Gheorghe lasă ceasornicul să se oprească și intră în veșnicie. Fericit este omul care intră în veșnicie cu brațele pline de roade duhovnicești din viața aceasta”.

Și mai spunea Vlădica Ioan în acel moment de mare durere pentru cei care l-au cunoscut pe Părintele Gheorghe: „Am auzit că s-a dus vestea în țară că a murit Părintele Gheorghe. Ați venit cu toții. Iubiți credincioși, vreau să duceți vestea peste plaiurile românești că Părintele Gheorghe n-a murit. Spuneți că a fost o veste adusă de vânt, de aici din Carpați, și-a curs peste celelalte plaiuri. Și acest lucru vi-l mărturisesc pentru că, dacă v-aș fi grăit înainte de Învierea lui Hristos, v-aș fi spus că Părintele Gheorghe a murit. Dar după Învierea Domnului, Hristos a zdrobit, a omorât moartea, și de aceea nu mai plângeți cu deznădejde, ci plângeți la mormântul lui ca să răsară floarea Ortodoxiei noastre și omul lui Dumnezeu, Părintele Gheorghe”.

Și a încheiat Înaltpreasfințitul adresându-i-se direct părintelui: „Părinte Gheorghe, îți dau, în acest moment, cel mai înalt rang românesc: Tricolorul nostru sfânt. Și de vei ajunge acolo, cu bine la Dumnezeu, în Raiul bucuriei Sale, îți dau poruncă să începi și acolo o mănăstire și să pui alături de crucea lui Hristos, pe vârful ei, și tricolorul românesc, ca să se adune acolo toți românii din Rai”.

(O candelă în Carpați... p.p. 373-376)

Mănăstirea „Schimbarea la Față” de la Sita Buzăului

Aproape de localitatea Sita Buzăului, pe un deal, se înalță mănăstirea „Schimbarea la Față”. Terenul mănăstirii și casa cu trei încăperi, în care s-a construit un paraclis de rugăciune, reprezintă donația părintelui ieromonah Arsenie Muscalu și a familiei sale. După cercetarea la fața locului, P.S. Ioan a sugerat ca înainte de începerea lucrărilor mănăstirii să se asigure o suprafață mai mare de teren necesară întreținerii viitoarei mănăstirii. Astfel, la terenul existent s-au mai adăugat, tot prin donație, încă 7500 mp teren arabil din partea parohului bisericii din Sita Buzăului, Florin Tohănean și a familiei sale, precum și un teren de la credincioasa Margareta Aldea.

La 3 septembrie 1997 s-a sfințit locul mănăstirii de către Prea Sfințitul Ioan Selejan și un sobor de preoți. Administrarea așezământului monahal a revenit pentru început pr. Florin Tohănean. Prin grija P.S. Ioan și cu ajutorul dat de primăria locală și de credincioși s-a amenajat drumul de acces, s-au rezolvat principalele utilități (alimentarea cu energie electrică, apa potabilă etc.) și s-a modificat paraclisul, adăugându-se o absidă pentru sfântul altar.

S-au amenajat, până la terminarea construcțiilor, chilii de lemn pentru obștea monahală și o trapeză. S-a dorit a se organiza aici o mănăstire de călugări, formându-se inițial un mic nucleu care participa la slujbele din sat. Viețuitorii mănăstirii, cu sprijinul credincioșilor din sat, au ridicat apoi o mică biserică din lemn pentru săvârșirea sfintelor slujbe. Între timp s-a construit o casă pentru duhovnic, se strâng materiale pentru construcția unei noi biserici și pentru amenajarea unui drum de acces. Din vara anului 2001 după venirea pr. Serafim Trif de la Muntele Athos, P.S. Ioan l-a rânduit să meargă ca duhovnic la mănăstirea Sita Buzăului, alăturându-i un grup de maici de la Centrul eparhial. În prezent mănăstirea are 30 de viețuitoare, multe dintre ele fiind licențiate.

Modul de viață al maicilor și sfintele slujbe se desfășoară conform tradiției vechi monastice românești, rânduiala mănăstirii fiind condusă de părintele ieroschimonah Serafim Trif, numit duhovnic de P.S. Ioan. Clădirea bisericii precum și corpul de chilii se află încă în stadiul de construcție. Cu ocazia hramului mănăstirii din 2002 a fost pusă piatra de temelie a noii biserici în prezența Prea Sfințitului Ioan, a unui sobor numeros de preoți și a sute de credincioși din Brașov,

Mănăstirea „Schimbarea la față”, Sita Buzăului

Buzău și întreaga zonă învecinată. Prima slujbă în această biserică s-a săvârșit în luna decembrie a anului 2004. Biserica este construită pe un plan triconic, cu o singură turlă, cea a Pantocratorului. Absidele laterale și cea din Sfântul Altar sunt în formă de emisferă. Pridvorul este deschis, format din trei arce, dintre care cel central este accentuat. Iconostasul este sculptat în lemn de tei. Icoanele împărătești sunt pictate în stil bizantin, având fondul de aur. Lucrările de pictură în frescă în stil neobizantin, fiind executate de pictorul zugrav bisericesc Buzăului Vasile, autorizat cu calificativul categoria I. Momentan se lucrează la partea din pronaos, Sfântul Altar, turla și cele două abside fiind finalizate.

În primăvara anului 2005, s-au început lucrările pentru un corp de chilii proiectat pe mai multe nivele. Corpul de chilii în formă paralelipipedică are în extremitatea lui nordică un paraclis de iarnă orientat spre răsărit, perpendicular pe axa bisericii mari. Accesul în corpul de chilii se face direct din exterior, pridvorul deschis urmând a se amenaja.

Biserica mare, corpul de chilii și paraclisul au șarpanta din lemn de rășinoase, iar acoperișul este executat din tablă de cupru. Planurile de arhitectură au fost executate de arhitect Mărgărit Chelbea din Brașov, iar de partea de rezistență s-a ocupat inginer Marin Croitoru, în colaborare cu inginer Horațiu Pop, ca verificator de proiect.

În luna aprilie a anului 2008, au fost aduse trei clopote de calibru 450, 260, 185 kg, turnate în Austria. În anul 2009, au început lucrările la clopotniță.

Sâmbătă, 22 august 2009, obștea mănăstirii a avut bucuria să-i primească pe Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, însoțit de Înaltpreasfințitul Părinte

Mitropolit al Ardealului Laurențiu Streza, Preasfințitul Părinte Episcop al Tulcei Visarion, Preasfințitul Macarie Drăgoi, Episcopul Românilor din Europa de Nord și Preasfințitul Andrei Făgărășanul, Episcop vicar al Mitropoliei Ardealului.

În fiecare an, mănăstirea e loc de pelerinaj pentru numeroșii credincioși din județele Covasna,

Brașov, Buzău și din întreaga țară, în special la sărbătoarea hramului „Schimbarea la Față”. Pe acest „Tabor” românesc cuvintele de învățătură ale ÎPS Ioan sunt ascultate de mii de credincioși de pe ambii versanți ai Carpaților de curbură. La hramul din anul 2008, Sf. Liturghie arhierească a fost oficiată împreună cu P.S. Visarion, Episcopul Tulcei.

(O candelă în Carpați... p.p. 370 -373)

Mănăstirea „Sfântul Nicolae” Miercurea-Ciuc

Mănăstirea „Sfântul Nicolae” a fost înființată în anul 1999, pe lângă Centrul Eparhial de la Miercurea Ciuc. Nucleul acestui așezământ monahal s-a constituit din monahiile pe care IPS Ioan le-a cunoscut pe când era stareț și superior al Așezământului românesc de la Ierusalim, fiindu-le duhovnic și păstor sufletească. Alături de cele venite de la Ierusalim s-au adăugat în câțiva ani și alte surori tinere și monahii din întreaga țară. În anul 1999, obștea mănăstirii de la Centrul Eparhial număra 40 de viețuitoare. Acestea au trudit, alături

de IPS Ioan, la ridicarea bisericii și a corpului de chilii de la mănăstirea Izvorul Mureșului, jumătate din obște rămânând la mănăstirea nou înființată.

În cadrul mănăstirii „Sfântul Nicolae” sunt organizate ateliere de croitorie, broderie, tricotaj și de pictură, unde, după priceperea fiecăreia, monahiile și surorile săvârșesc ascultarea zilnică. O parte din viețuitoarele mănăstirii lucrează în sectorul financiar, social și cultural al Centrului Eparhial, unele dintre mame predau ore de religie la școlile din oraș, desfășurând activități misionare și de asistență socială.

Schitul Dumbrăvioara

Istoricul Schitului Dumbrăvioara se leagă nemijlocit de cel al Mănăstirii „Sf. Prooroc Ilie” din Toplița. Aceasta deoarece același ctitor, patriarhul Miron Cristea, le-a gândit dintru început, din anul 1930, ca metoc subordonat Mănăstirii Toplița. Anii grei de după Dictatul de la Viena și din timpul regimului comunist au condus la desființarea schitului, în anul 1952. A fost reînființat în anul 1993, cu binecuvântarea Arhiepiscopiei de Alba Iulia, respectiv a IPS Andrei Andreicuț (actualmente mitropolit al Clujului, Albei Iulia, Maramureșului și Crișanei). Din anul 1998, în urma protocolului încheiat între cele două eparhii, schitul a trecut în subordinea Episcopiei Covasnei și Harghitei, a patriarhului Mănăstirii Toplița, IPS Ioan Selejan. Între anii 2000-2009, cu binecuvântarea și sprijinul IPS Ioan au fost construite o nouă biserică, corpul de chilii, paraclisul de iarnă și alte anexe. Schitul Dumbrăvioara este cercetat duhovnicește de credincioși din Tg. Mureș, Reghin, Deda, precum și din alte localități din zonă, pe tot parcursul anului și la cele două hramuri ale schitului (Sfinții Împărați Constantin și Elena și Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril).

Schitul Gura Izvorului, Secu

Situat la poalele Munților Călimani, pe locurile unde își dorm somnul de veci cei peste 780 de militari români căzuți în luptele din primul război mondial, pentru reîntregirea Neamului Românesc, această „nouă poartă spre Împărăția lui Dumnezeu” își are începuturile, în toamna anului 2000. Noua biserică a fost construită, cu binecuvântarea IPS Ioan și cu

ajutorul familiei Emil Farago, ctitori ai mai multor biserici și mănăstiri din Episcopia Covasnei și Harghitei. Pe cele 28 de hectare de teren primite de la Primăria Toplița, au plantat 6000 de brazi, iar pe drumul care duce la schit au montat 13 troițe din lemn. Schitul are două hramuri: „Duminica tuturor Sfinților”, al bisericii și „Sfântul Simion Stălpnicul”, al paraclisului.

- II - ISTORIE ȘI CULTURĂ ROMÂNEASCĂ ÎN SUD-ESTUL TRANSILVANIEI

Personalități românești din Arcul Intracarpatic. Elite locale și de valoare națională

Dr. Ioan LĂCĂTUȘU

Pe lângă frumusețile naturale unanim apreciate, salba de stațiuni balneo-climaterice, bogăția izvoarelor de apă minerală și de gaze mofetice, întinderea pădurilor și pășunilor alpine, zona sud-estului Transilvaniei, a Arcului Intracarpatic, cunoscută în istorie sub denumirea de Secuime, de multe ori, este percepută ca o zonă monoetnică maghiară, ca un „bloc compact secuiesc”. În afara cercurilor de specialiști și a populației locale, publicul larg cunoaște foarte puține date despre faptul că această binecuvântată regiune din inima României, face parte din spațiul de etnogeneză a poporului român și că, după Țara Hațegului, arheologii au identificat aici cea mai mare densitate de cetăți dacice și castre romane. La fel de puțin cunoscute sunt intensele schimburi de populație, care au avut loc în decursul istoriei, de o parte și de alta a Carpaților, și numeroasele relații economice, culturale, spirituale, sociale desfășurate permanent între locuitorii de pe cele două versante ale Carpaților Răsăriteni. Nici studiile și nici lucrările referitoare la personalitățile românești din Arcul Intracarpatic, nu au fost, din păcate, sub acest generic destul de bine intrate în atenția cercetătorilor până în anul 1989. Excepție au făcut câteva volume despre patriarhul Miron Cristea, mitropolitul Nicolae Colan, scriitorii Octavian Codru Tăslăuanu și Romulus Cioflec și alte câteva studii apărute în presa de specialitate și tot atât de puține articole în presa locală.

Cercetările întreprinse, după decembrie 1989, au pus însă în evidență faptul că, în localitățile Arcului Intracarpatic, respectiv a actualelor județe Covasna și Harghita, pe lângă personalitățile de etnie maghiară, s-au născut valoroși intelectuali români, elite locale și de

valoare națională, de o mare diversitate socio-profesională: lingviști, filologi, arheologi, istorici, teologi, geologi, botaniști, pedagogi, ingineri, economiști, informaticieni, cadre didactice universitare, decani, rectori ai unor instituții de învățământ superior, cercetători, scriitori, publiciști, folcloriști, medici, juriști, ingineri, pictori, graficieni, muzicologi, compozitori, autori de cursuri universitare și manuale școlare și ai unor opere de referință, dicționare, lexicoane, traducători, oameni politici, miniștri, alți demnitari de stat, ofițeri superiori, generali ș.a. Ne aflăm în fața unor personalități cu specializări dintre cele mai diverse și cu importante rosturi în societate, care, prin competență profesională și conduită morală, au dobândit o binemeritată apreciere și recunoștință publică.

În rândul personalităților născute ori care s-au realizat profesional și au activat în Arcul Intracarpatic transilvan se numără:

Ierarhi ai bisericilor ortodoxe și greco-catolice: ELIE MIRON CRISTEA (18 iulie 1868, Toplița - 6 martie 1939, București). Primul patriarh al României, membru de onoare al Academiei Române; NICOLAE COLAN (28 noiembrie 1893, în Arpătac (azi Araci) - 15 aprilie 1967, Sibiu). Mitropolit al Ardealului, membru al Academiei Române; ALEXANDRU NICOLESCU (6 iulie 1882, Tulgheș - 5 iunie 1941, Blaj). Mitropolit greco-catolic de Blaj; IUSTINIAN TECULESCU (1 noiembrie 1865, Covasna - 16 iulie 1932, Brașov). Episcop al Armatei și al Episcopiei de Cetatea Albă - Ismail; VENIAMIN NISTOR (1886, Araci - 1963, Alba Iulia). Episcop de Caransebeș; EMILIAN ANTAL (1894-1971, Toplița). Episcop vicar patriarhal; SOFIAN BRAȘOVEANU (Băcel, com. Chichiș) Episcop vicar al Episcopiei Europei Centrale.

Publiciști, scriitori, oameni politici: OCTAVIAN CODRU TĂSLĂUANU (1 februarie 1876, Bilbor - 1942, București); GHIȚĂ POPP (3 ianuarie 1883, Poiana Sărată - noiembrie 1967, București); ROMULUS CIOFLEC (1882, Araci - 1955, București); VIRGIL CIOFLEC (1876, Araci - 1948, București); PETER NEAGOE (1885, Odorheiu Secuiesc - SUA); HORIA TECULESCU (1897, Râșnov - 1942, Brașov) ș.a.

Profesori universitari, foști decani, prodecani, prorectori și rectori: ION MINEA (17 noiembrie 1878, Tulgheș - 6 februarie 1941, Sibiu). Medic. A fost decan al Facultății de Medicină și Farmacie (1920-1921) și rector al Universității din Cluj (1926-1927); NICOLAE COLAN (1893, Araci - 1967, Sibiu). Rector al Academiei Teologice „Andreiane” din Sibiu (1922-1936). HORIA COLAN (n. 11 mai 1926, Covasna). Decan al Facultății de Mecanică din Cluj-Napoca (1990) și rector al Institutul Politehnic din Cluj-Napoca (1990-1992). MATEI BASARAB (25 iunie 1929, Covasna), fost decan al Facultății de Drept din Cluj-Napoca (1991-1995); NICOLAE CIANGĂ (1947, Covasna), fost prodecan al Facultății de Geografie din Cluj-Napoca (1997-2000) ș.a.

Profesori și învățători autori de manuale școlare și volume de specialitate: GHEORGHE ZAHARIA (19 noiembrie 1851, Târlungeni - 1932, Întorsura Buzăului); TEODOR CHINDEA (26 noiembrie 1895, Voșlobeni, HG - 12 septembrie 1982, Brașov); ȘTEFAN CRIȘAN (Körösi) (cca 1780, Remetea, Harghita - 1820); MATEI JUREBIȚĂ (10 februarie 1908, Covasna - 1995, București); CONSTANTIN SPOREA (1876, Vama Buzăului - 1947, Deva); ALEXANDRU TOHĂNEANU (1907, Întorsura Buzăului - 1988, București); GHEORGHE RAFIROIU (1907, Araci - 1956, Salonta) ș.a.

Un număr mare de profesori universitari și cercetători, autori de lucrări, cursuri, studii și articole de specialitate, conducători de doctorat: AUREL GOCIMAN-OITUZ, NICOLAE CORDOȘ, AUREL DUȘA, ERNEST LUPAN, IOAN MAXIM, PETRE SUCIU, MIHU CERCHEZ, NICOLAE TANE, ALEXANDRU OTCA, IONEL HAVAN, SORIN MICU, ILIE TĂMAȘ, DORU COVRIG, DAN DOBREAN, CARMEN TĂMAȘ, CARMEN MOȘ, LIVIU RUSU CIUCANU, MARIA CIOBOTĂ, SORIN POP, VIOREL CĂLIMAN, IOAN MARIȘ, VASILE AVRAM, RADU ȘI ANA SELEJAN, IOAN ROȘCA, NICOLAE COTFAS, DUMITRU MUREȘAN, VALER DORNEANU, VICTOR DOBREANU, DAN DOBREANU, PETRE PÂNZARU, DAN MUNTEANU COLAN,

CONSTANTIN HÂRLAV, VALER POP, LIGIA SIMIONESCU COLAN, DOREL MARC ș.a.

Alți intelectuali, cu merite deosebite: CAROL S. CARACIONI-CRĂCIUN (30 octombrie 1809, Odorheiu Secuiesc), inginer minier. A pus bazele exploatării moderne a zăcămintelor de sare din Țara Românească și a învățământului de specialitate (minieră) în România; NICOLAE MAIOR (18 noiembrie 1894, Toplița - 17 octombrie 1975). Inginer constructor. În 1918 participă la primul Congres al intelectualității tehnice românești din Transilvania, ținut la Sibiu. ONORIU RAȚIU, născut la Toplița în 1927, autor de studii și lucrări de specialitate, director al Grădinii Botanice din Cluj; GEORGE SBÂRCEA (pseudonim Claude Romano) (n. 23 martie 1914, Cluj). Muzicolog și compozitor. Originar, prin familie, din Toplița. Are numeroase lucrări de muzicologie, compoziții de muzică ușoară și traduceri; VIRGIL SOLNOȚIU, născut în 1933 în Cristurul Secuiesc, fost decan al Facultății de Medicină Veterinară din Cluj-Napoca, pictor.

Protopopi, cărturari: ELIE CÂMPEANU, protopop greco-catolic de Giurgeu; CONSTANTIN DIMIAN și ION PETRIC, Protopopiatul ortodox Treiscaune; ION MOGA, Protopopiatul Hăghigului și Vâlcelelor, AUREL NISTOR, Protopopiatul Ortodox Sf. Gheorghe; IOAN RAFIROIU, Protopopiatul Oituz, Tg. Secuiesc ș.a.

Ieromonahi: ATANASIE și CHIRIL PĂVĂLUCĂ (viețuitori la Mănăstirea Neamț și Muntele Atos, născuți în Brețcu); VENIAMIN și TIMOTEI TOHĂNEANU (iconar și stareț la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, născuți la Întorsura Buzăului); MIHAIL GOIA (starețul Mănăstirea Toplița, fiu al orașului); GHEORGHE AVRAM (starețul Mănăstirii Valea Mare, fiu al acestei localități), ATANASIE FLOROIU (starețul Schitului Prodomu, de la Muntele Atos, născut în satul Băcel, com. Chichiș) ș.a.

Sculptori și pictori: DORIN COLTOFEANU, VASILE PINTEA, NUȚIU ROMUL;

Generali: ILIE COMAN, CONSTANTIN SECĂREANU, MIHAI TRIFESCU, MIRCEA ZICE;

Artiști lirici: mezosoprana MARIA GEORGESCU (Odorheiu Secuiesc), ADRIAN PETRESCU, prim solist al Filarmonicii „George Enescu” și BENONE DAMIAN, solist la aceeași instituție;

Sportivi de performanță: MARIUS URZICĂ, campion mondial la gimnastică și GHEORGHE CHIPER, campion național la patinaj artistic; ANCA MARINESCU, singura femeie din România care a fost în Antarctica, ș.a.

Pe aceste meleaguri s-au născut și oameni care, prin activitatea lor, au intrat în panteonul „nemuritorilor” neamului românesc, respectiv **în Academia Română**. Alături de MIRON CRISTEA și NICOLAE COLAN, în rândul membrilor Academiei Române se află și academicienii HORIA COLAN și NICOLAE EDROIU.

După înființarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, în septembrie 1994, indiscutabil, personalitatea cea mai importantă a zonei este Înalt Preasfințitul Părinte Arhiepiscop IOAN SELEJAN al Covasnei și Harghitei, ierarhul care, prin faptele sale, a schimbat destinul comunităților românești din Arcul Intracarpatic, contribuind decisiv la restaurarea ființei naționale prin Biserică.

Simpla enumerare a unora dintre acești distinși intelectuali, alături de personalitățile etnie maghiară născute în această parte de țară, ne obligă la reconsiderarea unor clișee și prejudecăți despre contribuția zonei Arcului Intracarpatic la cultura națională și spiritualitatea românească.

În același timp, prezentarea succintă a personalităților românești din județele Covasna și Harghita, se impune a fi completată cu câteva considerații referitoare la statutul specific al liderilor populației românești din cele două județe.

La fel ca în toate localitățile din provinciile istorice românești, perioade mari de timp, până la sfârșitul sec. al XVIII-lea, cei mai importanți lideri ai populației românești din Arcul Intracarpatic au fost preotul și învățătorul. Cu sprijinul Mitropoliilor din Sibiu și Blaj, cei doi principali intelectuali ai satelor „popa și domnu învățător”, devin cu timpul liderii de necontestat ai comunităților românești, dar și „parafulgerul în care loveau toate fără-de legile” vremurilor. În momentele de deteriorare a climatului de con-

viețuire interetnică, ei au fost primii, închiși și deportați, supuși unor suferințe și umilințe greu de descris. Acești adevărați apostoli ai românității, alături și împreună cu familiile românești din zonă, au avut o contribuție hotărâtoare la educarea și formarea atâtor generații de elevi, din rândul cărora, s-au impus prin erudiție și performanțe profesionale, dar și prin jertfa pentru binele public și propășirea societății românești, marile personalități născute în această binecuvântată parte de țară.

Din analiza circulației elitei românești locale, după locul de naștere a acestora, se poate observa că toate marile personalități ale culturii naționale românești născute în zonă s-au realizat profesional și au promovat în ierarhia socială, în alte localități din țară, și nu în locurile natale (Miron Cristea, Nicolae Colan, Alexandru Nicolescu, Justinian Teculescu, Veniamin Nistor, Octavian C. Tăslăuanu, Ghiță Popp, Romulus Cioflec, Horia Colan, Sofian Brașoveanu ș.a.). În același timp, majoritatea intelectualilor români cu rosturi publice în administrație, învățământ, cultură, spiritualitate, economie, și a celor aflați în fruntea acțiunilor de afirmare a identității românești etc., din cele două județe, sunt născuți în alte localități din țară (de la Î.P.S. Ioan Selejan, episcopul Covasnei și Harghitei la vrednicii prefecți din perioada interbelică, Valeriu Oțelea și Valeriu Bidu, și la protopopii Ion Moga și Ion Petric din secolul al XIX-lea). Odată stabiliți în localitățile Arcului Intracarpatic, toți aceștia, s-au atașat de oamenii și locurile de aici și au încercat să contribuie, după puterile lor și contextul istoric din fiecare perioadă, la prosperitatea lor materială și spirituală și la afirmarea culturii românești într-un spațiu în care cultura și limba maghiară sunt preponderente.

Bibliografie:

1. Cristian Colceriu, *Personalități clujene contemporane. Oameni – biografii – confesiuni*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2005.
2. *Dicționarul personalităților din Arcul Intracarpatic* (în curs de editare la Ed. Eurocarpatica”).
3. Ioan Lăcătușu, *Personalități din Covasna și Harghita*, Editura Carpatica, Cluj-Napoca, 1998
4. Ioan Lăcătușu, Vasile Lechințan și Violeta Pătrunjel, *Românii din Covasna și Harghita. Istorie. Biserică. Școală. Cultură*, Editura „Grai românesc” a Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, Miercurea-Ciuc, 2003.
5. Ioan Lăcătușu, *Omagiu Horia Colan la 80 de ani*, Editura Eurocarpatica, Sf. Gheorghe, 2006.
6. Ioan Lăcătușu, *Structuri etnice și profesionale în județele Covasna și Harghita*, Editura Universității „Petru Maior”, Târgu Mureș, 2008.
7. Moraru Alexandru, *La răscruce de vremi – o viață de om: Nicolae Colan, Episcopul Vadului, Feleacului și Clujului, 1936 -1957*, Cluj-Napoca, 1989.
8. Aurel A. Nistor, *Cronica familiei Nistor*, mms, Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, Sf. Gheorghe, 1985.
9. Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Editura Univers enciclopedic, București, 1996
10. G. G. Rafiroiu, *Din ținutul săcuizat – Araci*, Salonta, 1938.
11. Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române, 1866 -1999. Dicționar*, Editura Academiei Române, București, 1999

Ierarhi români născuți pe meleagurile Covasnei și Harghitei

Miron CRISTEA (din botez Ilie 1868-1939). Primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române s-a născut la 18 iulie 1868, în Toplița, jud. Harghita și a trecut la cele veșnice la 6 martie 1939, la Cannes, Franța (înmormântat în catedrala patriarhală din București). Studii la Gimnaziul săsesc din Bistrița (1879-1883), apoi la Liceul grăniceresc din Năsăud (1883-1887), la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu (1887-1890) și la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din Budapesta (1891-1895), unde obține doctoratul cu o teză despre Viața și opera lui Eminescu (tipărită în maghiară, 1895). Învățător-director la Școala confesională românească din Orăștie (1890-1891), secretar (1895-1902), apoi consilier (asesor, 1902-1909) la Arhiepiscopia Sibiului, hirononit diacon necăsătorit (30 ian. 1900), arhidiacon (8 sept. 1901), călugărit la mănăstirea Hodoș Bodrog (1902), sub numele Miron, ieromonah (13 apr. 1903), protosinghel (1 iun. 1908), redactor la *Telegraful Român* (1898-1900), președinte al Despărțământului Sibiu al Astrei (1905), președinte al Reuniunii Române de Muzică din Sibiu și al altor instituții culturale românești; în calitate de consilier a adus o contribuție directă la ridicarea actualei catedrale mitropolitane și la înființarea Băncii culturale „Lumina” din Sibiu; încă din timpul studenției s-a numărat printre militanții de frunte pentru realizarea idealurilor de unitate națională a poporului român. La 21 nov./3 dec. 1909 ales episcop al Caransebeșului (însăunat 25 apr./8 mai 1910); în această calitate, a apărut școlile confesionale românești din Banat în fața încercărilor guvernului din Budapesta de a le desființa. Participant la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918 și

membru al delegației românilor transilvăneni care a prezentat actul Unirii la București. Membru de onoare al Academiei Române (1919).

La 18 decembrie 1919 a fost ales mitropolit primat al României întregite, iar în

ziua următoare investit și înscăunat. La 4 febr. 1925 devine primul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind instalat în noua demnitate la 1 nov. 1925. Sub el s-a făcut unificarea bisericească din noul stat român unitar, s-a organizat Biserica noastră ca Patriarhie, s-a votat Statutul de organizare și funcționare al Bisericii Ortodoxe Române din 1925. În timpul păstoririi lui, a reapărut revista *Biserica Ortodoxă Română* (1921), a inițiat apariția revistei *Apostolul*, organ de publicitate al Arhiepiscopiei Bucureștilor (1924), s-a în-

Patriarhul Miron Cristea

grijit de traducerea și tipărirea *Bibliei sinodale* din 1936 (în traducerea preoților profesori Gala Galaction, Vasile Radu și mitropolitul Nicodim), precum și a unor ediții din *Noul Testament*; a sprijinit tipărirea de cărți teologice în Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, a înființat Seminarul teologic „Miron Patriarhul” din Câmpulung (1922) pentru orfanii de război și Academia de muzică religioasă din București (1927), a sprijinit o serie de tineri teologi la studii peste hotare; sub el s-a ridicat actualul palat patriarhal și a fost repictată catedrala patriarhală; a ctitorit Schitul de lemn de la Toplița.

A contribuit la întărirea legăturilor cu alte Biserici creștine, prin vizitele sale la Locurile Sfinte (1927), Anglia (1936), Polonia (1938) sau prin delegațiile străine pe care le-a primit; a sprijinit participarea teologilor ortodocși români la congrese și întruniri ecumeniste peste hotare sau convocarea unor asemenea întruniri

în țară (Conferința regională a Alianței mondiale pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică, la București în 1933, fiind ales președinte de onoare, Conferința româno-anglicană de la București din 1935 ș.a.).

A publicat culegeri de folclor, o lucrare de iconografie, câteva volume de cuvântări. Pe plan politic, a făcut parte din Regenta (20 iul. 1927 - 8 iun. 1930) și a fost prim-ministru (10 febr. 1938 - 6 mart. 1938).

Lucrări: *Alexandru Roman*, Sibiu, 1897, 31 p.; *Arhiepiscopul și mitropolitul Miron Romanul*, Sibiu, 1898, 66 p. (sub pseudonimul Ilie Dinurseni); *Proverbe, maxime, asemănări și idiotisme, colectate din graiul românilor din Transilvania și Ungaria*, Sibiu, 1901, XXIV + 279 p.; *Iconografia și întocmirile din interiorul n.n.) bisericii răsăritene*, Sibiu, 1905, XVII+300p.; *Catedrala mitropolitană din Sibiu. Istoricul zidirii*, Sibiu, 1908, p.45-195 (în colaborare); *Cuvântări și predici ale unui teolog, mai târziu cleric român în țară sub stăpânire străină*, vol. I, București, 1923, 383 + IV p.; *Pastorale și cuvântări ale unui episcop român în țară sub stăpânire străină*, vol. II, București, 1923, 306 + II p.; *Trei ani de propovăduire. Pastorale și cuvântări*, vol. III, București, 1923, 356p.; *Pastorale, predici și cuvântări*, vol. IV, București, 1938, 278+IIIp.; *Pastorale, predici și cuvântări*, vol. V, București, 1938, III + 298 + III p.; *Pastorale, predici și cuvântări*, vol. VI, București, 1939, 238 p.

Colaborări la *Telegraful Român* (Sibiu), *Tribuna* (Sibiu), *Familia* (Oradea), *Gazeta Transilvaniei* (Brașov), *Libertatea* (Orăștie), *Drapelul* (Lugoj), *Luceafărul* (Budapesta), *Țara Noastră* (Sibiu), *Românul* (Arad), *Foaia Diecezană* (Caransebeș).

Nicolae COLAN (1893-1967). Mitropolitul Nicolae Colan s-a născut la 28 nov. 1893, în Araci (fost Arpătac), jud. Covasna și a trecut la Domnul, la 15 apr. 1967, în Sibiu. Studii la Liceul „Andrei Șaguna” din Brașov (1906-1914), Institutul teologic din Sibiu (1914-1917), Facultatea de Litere a Universității din București (licențiat în 1920), specializare la facultatea de Teologie protestantă a Universității din Berlin (1921-1922). Secretar arhiepiscopesc la Sibiu (1920-1921), profesor de Noul Testament la Academia Teologică „Andreiană” din Sibiu (1922-1936) și rector al Academiei (1928-1936); paralel, membru în Consiliul eparhial și în Congresul Național Bisericesc, secretar general al Asociației clerului „Andrei Șaguna” membru în Comitetul

Central al Astrei, președinte al Reuniunii meseriașilor români din Sibiu, delegat la Congresul ecumenist de la Lausanne din 1927, redactor al *Revistei Teologice* (1923-1936), fondator și redactor al revistei *Viața Ilustrată* (Sibiu - Cluj, 1936-1940), diacon și preot în 1934, protopop în 1935.

La 29 aprilie 1936, ales episcop al Vadului, Feleacului și Clujului (hirotonit 31 mai, înscăunat 29 iun. 1936). În această slujire, a înființat o Școală de cântăreți bisericești la Nușeni-Cluj și un Liceu ortodox în Cluj; a îndrumat activitatea Academiei teologice din Cluj (între anii 1940 și 1945, în timpul ocupației horthyste, a predat cursuri de Noul Testament) și a foi eparhiale *Renașterea*; a pus bazele a două colecții de

Mitropolitul Nicolae Colan

lucrări teologice: „Cărțile vieții” (1937) și „Veniți de luați lumină” (1941); a tipărit *Noul Testament* (după *Biblia lui Șaguna*) în două ediții (1942 și 1945). În 1938 a fost ministru al Educației Naționale, Cultelor și Artelor. În 1938 ales membru de onoare, iar în 1942 membru activ al Academiei (în locul lui Nicolae Titulescu; discursul de recepție rostit în 1945). În 1948 a făcut parte din delegația Bisericii noastre care a participat la Conferința panortodoxă de la Moscova. La 23 mai 1957 ales arhiepiscop al Sibiului și mitropolit al Ardealului (înscăunat la 26 mai), păstorind până la moarte. Ca mitropolit, a îndrumat activitatea clerului, a Institutului Teologic și a publicațiilor bisericești de la Sibiu, s-a îngrijit de pictarea catedralei mitropolitane.

A publicat o serie de lucrări, peste cinci

sute de studii, articole, recenzii, note, pastorale, cuvântări, conferințe, fie în *Telegraful Român* (Sibiu), *Lumina Satelor* (Sibiu), *Renășterea* (Cluj), *Transilvania* (Sibiu) ș.a.; a editat *Anuarele Academiei Teologice din Sibiu* (1928-1936).

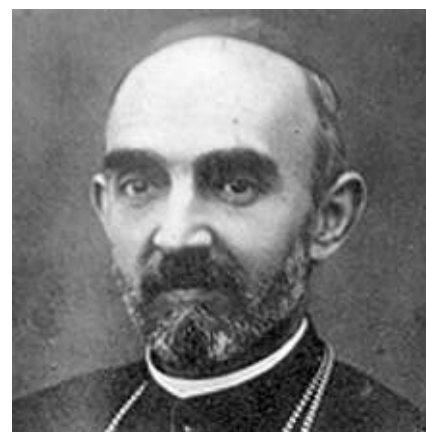
Literatură: *Sfântul Pavel către Filimon. Creștinismul și sclavia*, în *Anuarul I al Academiei Teologice «Andreiane»*, 1924-1925, p.3-34 (și extras, Sibiu, 1925, 36p.); *Cartea Sf. Apostol Pavel către Efeseni*, în *Anuarul V al Academiei teologice «Andreiane»*, 1928-1929, p.40-72; *Biblia și intelectualii*, Sibiu, 1929, 78p. *La luptă dreaptă. Un capitol de strategie misionară*, Sibiu, 1926, 46p.; *Medalioane*, Cluj, 1940, 119 p.; *În legături*, Cluj, 1946, 94 p.; *Biserica neamului și unitatea limbii românești* (Academia Română. Discursuri de recepțiune, LXXXII), București, 1945, 22p.

Traduceri: Fr. W. Foerster, *Hristos și viața omenească*, Sibiu, 1925, 264 p.(I) + 294 p. (II); ed. a II-a, Sibiu, 1946, XVI+335p.; Emil Fiedler, *Omul cel nou*, Cluj, 1941, VIII+150 p. (sub pseudonimul Părintele Nicolae).

Alexandru NICOLESCU (1882-1941) mitropolit. S-a născut la 6 iulie 1882, în Tulgheș, Harghita și a trecut la Domnul la 5 iunie 1941, în Blaj. Studii liceale în Reghin și Blaj, trimis apoi la Roma, la Colegiul „De Propaganda Fide”, unde a obținut doctoratul în Filozofie și Teologie (1904), Funcționar în cancelaria mitropolitană din Blaj (1904-1905), profesor și prefect de studii la Seminarul teologic (1905-1908 și 1909-1913), preot misionar în America (1908-1909), secretar mitropolitan (1913), canonic, apoi vicar general arhiepiscopesc (1916), „procurator” al Bisericii românești unite din Roma (1919-1920), „director spiritual” al mănăstirii de maici de la Obreja-Alba (1920), episcop de Lugoj (instalat iul.1922), apoi mitropolit de Blaj (numit 7 mai 1935, instalat 6 sept. 1935). A fost unul din teologii de seamă ai Bisericii unite, îndeosebi cu lucrări de Morală și Apologetică.

Lucrări: *Adevăruri eterne. Meditații, predici, conferințe, cuvântări ocazionale*, Blaj, 1915, IV + 235 p.; *Teologia Morală vol. I. Principii*, Blaj, 1918, VIII + 504p.; *Dumnezeu în natură*, Lugoj, 1923, 42 p.; *Natura*, Lugoj, 1925, 72p.; *Stropi de rouă. Povești sufletești...*, Lugoj, 1929, 232 p.; *Familia*, Lugoj, 1934, 67 p.; *Sfinții și animalele*, Blaj, 1939, 71p.etc.

Traduceri: *Predicile de advent*, ale lui Bourdaloue, traduse din originalul francez, Blaj, 1920, 288p.; Bruno Vercruysse, *Noi meditații practice pe toate zilele anului (prelucrate din nou de Ioan Baptista Lohmann)*, Lugoj, 1927, 648 p.

Episcopul Alexandru Nicolescu

A publicat alte peste 200 de studii și articole în *Unirea și Cultura Creștină* de la Blaj, *Răvașul* - Cluj, *Sionul Românesc* - Lugoj, *Observatorul* - Beiuș ș.a., discursuri, cuvântări pastorale.

Veniamin NISTOR (nume de botez Virgil, 1886-1963). Episcopul Veniamin Nistor s-a născut la 10 febr. 1886, în Araci, județul Covasna, în familia preotului Dionisie Nistor și a trecut la Domnul, la 5 febr. 1963, în Alba Iulia. Liceul la Brașov (abs. 1906), Institutul teologic la Sibiu (1906-1909), studii - neterminate la Facultatea de Litere-Filozofie și cea de Teologie a Universității din București. Preot necăsătorit (în 1913), mobilizat ca preot militar în cursul primului război mondial; șef de serviciu la Resortul Cultelor din Consiliul Dirigent (1919), secretar al noii eparhii a Clujului (1920-1922), secretar, apoi consilier la Arhiepiscopia Sibiului (1922-1941); hirotonisit protopop în 1926, tuns în monahism la Căldărușani, sub numele Veniamin și hiro-

Episcopul Veniamin Nistor

tesit arhimandrit în 1940; membru în Adunarea Eparhială a Sibiului și în Congresul Național Bisericesc. La 3 iunie 1941 ales episcop al Caransebeșului (hirotonit 8 iunie, înscăunat 24 iunie 1941); pensionat în februarie 1949 și numit stareț al mănăstirii Sf. Treime (catedrala Reîntregirii) din Alba Iulia, unde a rămas până la sfârșitul vieții.

A publicat mai multe studii - sub pseudonimul Părintele Nichifor - în *Telegraful Român* - Sibiu, *Revue de Transylvanie* - Cluj, sau în broșură, cu privire la situația privilegiată a cultelor neortodoxe în perioada interbelică față de Biserica Ortodoxă (ex. *Confesionalism politic*, Sibiu, 1930, 109 p.). Ca episcop, a îndrumat revista *Altarul Banatului* și *Foaia Diecezană* de la Caransebeș, activitatea Academiei teologice și a mănăstirilor din eparhie.

Justinian TECULESCU (din botez Ioan, 1965-1931). Episcopul Justinian Teculescu s-a născut la 11 nov. 1865, în Covasna și a trecut la cele veșnice la 16 iul. 1932, în Brașov. Studii la Liceul „Andrei Șaguna” din Brașov (1877-1885) și Institutul teologic din Sibiu (1885-1888). Învățător (1888-1894) și apoi preot-paroh în Râșnov (1894-1901), preot și protopop în Alba Iulia (1901-1922); președinte al Consiliului Național Român din Alba Iulia, încredințat cu pregătirea Marii Adunări Naționale de la 1 decembrie 1918; senator în primul Parlament al României întregite; episcop al Armatei, cu reședința în Alba Iulia (numit în 1922), călugărit la Hodoș-Bodrog, sub numele Iustinian, hirotonit arhiereu la 18 martie 1923, instalat la 10 aprilie 1923; episcop al Cetății Albe-Ismailului (ales la 17

decembrie 1924, instalat la Ismail în 21 decembrie 1924, unde a păstorit până la trecerea la cele veșnice, în anul 1932. A fost înmormântat, lângă părinți, în cimitirul bisericii din Voinești – Covasna, așa cum și-a dorit. Mormântul din umbra bisericii vechi din Voinești este un simbol al vrednicului ierarh-cărturar, slujitor devotat al bisericii strămoșești, simbol al luptătorului pentru neam și pentru țară.

Colaborări la *Telegraful Român* și alte periodice din Transilvania; cuvântări și predici strânse în volumul *Pentru neam și lege*, Sighișoara, 1931, 175 p.

Episcopul Emilian Antal

Emilian ANTAL (din botez Dumitru, 1894-1971). Episcopul s-a născut la 20 octombrie 1894 în Toplița. Mama a fost soră cu patriarhul Elie Miron Cristea. Studiile universitare le face la Academia Teologică „Andreiana” din Sibiu (1913-1916) și la Facultatea de Filosofie a Universității din Budapesta (1916-1918). În perioada budapestană a fost președintele Societății studenților români „Petru Maior”. A fost protopop de Reghin (1924-1927), revizor eparhial la Cluj (1927-1933), inspector general în Ministerul Cultelor (1933-1938). La 28 octombrie 1938 a fost ales arhiereu-vicar al Mitropoliei Ungro-Vlahiei cu titlul „Târgovișteanul”. Între anii 1941-1944 a fost locțiitor al Episcopiei Argeșului, iar apoi locotenent de arhiepiscop și mitropolit al Bucovinei (1945-1948). Din 1949 a condus Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț, apoi oastea monahală de la Mănăstirea Cozia și, în cele din urmă, din 1952, pe cea de la Mănăstirea „Sfântul Prooroc Ilie” din Toplița. A

Episcopul Justinian Teculescu

fost înmormântat în ziua de 20 iunie 1971, în Toplița natală. A publicat numeroase studii și articole în *Telegraful Român*, *Revista Teologică*, *Renașterea*, *Buletinul Eparhiei Argeșului* ș.a. Vlădica Emilian Antal, figură de seamă a Bisericii Ortodoxe Române, a făcut parte din ierarhii ortodocși care, prin poziția lor față de comunism, au devenit indezirabili pentru noul regim.

Episcopul-vicar Sofian Brașoveanul

Sofian BRAȘOVEANUL, Episcop-vicar (Gheorghe Pătrunjel, din botez). S-a născut la 22 iulie 1970, în satul Băcel, județul Covasna. Între anii 1984-1988 a urmat cursurile Liceului Industrial Nr. 2 din Sfântu Gheorghe secția filologie-istorie. După terminarea stagiului militar, în 27 februarie 1990 a intrat ca frate la M-rea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, fiind tuns monah cu numele de Serafim în obștea aceleiași mănăstiri, în 20 aprilie 1993. În 23 aprilie 1993 a fost hirotonit diacon, iar în 30 mai 1993 a fost hirotonit preot. Între anii 1992-1996 a urmat cursurile Facultății de Teologie Ortodoxă

„Andrei Șaguna” din Sibiu. În iunie 1997 a susținut examenul de licență cu lucrarea *Pentecostarul și spiritualitatea ortodoxă*, la catedra de liturgică. În perioada 1995-1998 a fost bursier al Facultății de Teologie catolice din Chur (Elvetia). Între anii 1999-2003 a urmat studiile de masterat la Facultatea de Teologie ortodoxă din cadrul Universității Aristotelis (Tesalonic), Grecia, studii încheiate cu lucrarea în limba greacă *Martiri, martiriu și mărturie la Sfântul Vasile cel Mare*.

În 11 mai 2002 este ales episcop vicar de către plenul Adunării Eparhiale a Mitropoliei pentru Germania și Europa Centrală, la propunerea Î.P.S. Mitropolit Serafim Joantă. În 3 iulie 2002, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române confirmă alegerea și hotărăște schimbarea numelui din Serafim în Sofian, cu titulatura Brașoveanul. În 11 mai 2003 este hirotonit ca episcop în catedrala din Nürnberg, de către P.F. Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, înconjurat de un numeros sobor de ierarhi și preoți. Între anii 2003-2010 urmează studii de doctorat la Facultatea de Teologie ortodoxă din cadrul Universității Aristotelis (Tesalonic), Grecia, specialitatea Biblice și Patrologie și pregătește lucrarea în limba greacă *Paternitatea duhovnicească la Sfântul Vasile cel Mare*.

Din 2004 este redactor responsabil al Periodicului Deisis, Revistă de cultură și spiritualitate editată de Mitropolia Ortodoxă Română pentru Germania, Europa Centrală și de Nord. Din octombrie 2006 este președinte fondator al Asociației caritative „Sf. Vasile cel Mare” din München, iar din octombrie 2008 este președinte fondator al Asociației Tinerilor Ortodocși Români din Germania (ATORG). În prezent este însărcinat cu probleme pastoral-misionare, liturgice și culturale și cu grija față de tinerii ortodocși români din cadrul Mitropoliei. Este autor al mai multor studii și lucrări de teologie ortodoxă.

(Pr. prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Editura Univers enciclopedic, București, 1996; Arhiva Centrului Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”)

Genealogia familiei Colan

(Lucrare în curs de editare)

Dr. Ioan LĂCĂTUȘU

Un loc distinct în rândul personalităților românești din Arcul Intra-carpatic, îl ocupă membrii familiei Colan, originară din localitatea Arpatac, azi Araci, comuna Vâlcele, județul Covasna. Această binecuvântată familie a dat neamului și culturii românești oameni de cinste, numeroși învățători, profesori, preoți, publiciști, medici, ingineri, economiști, arhitecți, cadre didactice universitare, cercetători științifici, dar și meseriași, comercianți, funcționari și „plugari”, gospodari respectați în comunitatea locală. Trei dintre membrii acestei distinse familii românești și-au înscris numele în panteonul „nemuritorilor” neamului, în calitatea lor de membri ai Academiei Române: mitropolitul-cărturar Nicolae Colan (1893-1967), filologul Dumitru Macrea (1907-1988), prof. univ. dr. ing. Horia Colan (n. 1926).

La editura Eurocarpatica, din Sf. Gheorghe, se află în curs de editare volumul *Genealogia familiei Colan* (coordonator Ioan Lăcătușu). Genealogia cuprinde 120 de persoane, din șapte generații, pe o perioadă de două secole (1810-2010).

De remarcat faptul că ne aflăm în fața unei familii ai căror membri, din primele generații au fost „plugari”, oameni proveniți din „talpa țării”, despre al căror rol în prezervarea și afirmarea identității și unității naționale au scris atât de convingător, marii cărturari ai neamului, precum Simion Mehedinți și Nicolae Iorga. Odată cu modernizarea societății românești, asistăm și la diversificarea structurii socio-profesionale a membrilor familiei Colan și a celorlalte familii care fac parte din arborele genealogic al acesteia.

O caracteristică constantă a membrilor familiei Colan, de la cei mai mici trudituri ai pământului, la meseriași, întreprinzători, co-

mercianți, învățători, și până la mari oameni de cultură - academicieni, profesori universitari, cercetători ș.a - a constituit-o implicarea în viața publică, prin îndeplinirea unor binecuvântate rosturi și demnități în administrație, culturală, publicistică și în cadrul societății civile românești, mulți dintre ei ctitori de instituții de cultură și spiritualitate ortodoxă, fondatori de publicații laice și bisericești, de așezăminte sociale, conducători ai unor asociații și fundații culturale, artistice și civice.

O alta caracteristică, a membrilor familiei Colan, o constituie apartenența, atașamentul și truda lor jertfelnică depusă pe altarul Bisericii Ortodoxe Române. De la statornicii credincioși ai parohiei din Araci și din localitățile învecinate, la vrednicii cantori, consilieri parohiali și eparhiali, la protopopi, episcopi și mitropoliți, membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Majoritatea intelectualilor care au activat la sfârșitul sec. al XIX-lea și în prima jumătate a secolului XX, au fost puternic implicați în activitatea de mare anvergură intelectuală desfășu-

rată de Asociațiunea ASTRA. În rândul acestora enumerăm pe: mitropolitul Nicolae Colan, profesorul Ioan Colan din Brașov, protopopii Aurel Nistor și Ioan Rafiroiu, medicul Pompiliu Nistor, profesorii Gheorghe Rafiroiu, Gheorghe Bota, Silvester Cioflec ș.a. După reactivarea Asociațiunii, academicianul Horia Colan a fost ales președinte de onoare al Despărțământului ASTRA Covasna-Harghita.

Principalele bibliografii din domeniile științelor și culturii românești și din alte state, cuprind și contribuțiile membrilor familiei Colan, consemnând titlurile unor opere de referință: cursuri universitare, dicționare, volume de

Acad. Horia Colan

inginerie, tehnologie, filologie, teologie, istorie, beletristică ș.a. Din rândul celor mai cunoscuți autori menționăm pe: Horia Colan, Nicolae Colan, Dumitru Macrea, Dan Munteanu Colan, Ioan Colan, Romulus Cioflec ș.a

Atât membrii familiei Colan, născuți pe frumoasele meleaguri ale Arcului Intracarpatic, cât și cei trăitori în localități din întreaga țară și în străinătate, au avut numeroase pasiuni și preocupări specifice timpului liber. Stau măturie, în acest sens, numeroasele excursii și pelerinaje la care au participat, atunci când contextul istoric a permis, majoritatea membrilor familiilor menționate și, în primul rând cei care au îndeplinit binecuvântate rosturi și demnități publice: Nicolae Colan, Horia Colan, Dan Munteanu Colan, Romulus Cioflec (care a ajuns și la Polul Nord), Veniamin Nistor, Dorian Macrea ș.a. Colectarea și achiziționarea de cărți de

cultură generală și de specialitate a fost și este o pasiune comună la majoritatea intelectualilor din familia Colan. Să menționăm și faptul că, Dionisie Colan a fost alpinist, membru în Comisia Națională de Alpinism, iar Constantin Colan un priceput fotograf. De reținut strânsele legături, păstrate între membrii familiei stabiliți în diferite localități ale țării.

Lucrarea începe cu un Cuvânt de binecuvântare din partea IPS Ioan Selejan, Episcopul Covasnei și Harghitei și cuprinde: o sinteză monografică a localității ARACI, satul natal al familiei COLAN, din Transilvania, sinteze biografice ale unor membri ai familiei Colan și crâmpeie biografice ale unor intelectuali din familiile Cioflec, Rafiroiu, Nistor, rude prin alianță cu membrii familiei Colan, arborele genealogic al familiei Colan, ilustrații și anexe.

Satul Araci, comuna Vâlcele, județul Covasna

Familiile Teculescu și Cioflec

FAMILIA TECULESCU

Justinian Teculescu – personalitate proeminentă a Covasnei

Ioan Teculescu – numele de botez al Episcopului Justinian Teculescu – s-a născut la 1 noiembrie 1865, în Covasna-Voinești. Părinții, mocanii oieri Matei și Paraschiva Teacă, născută Popică, sunt binecuvântați de Dumnezeu cu zece copii. Ca orice copil de la țară, Ioan Teculescu își începe studiile la școala primară confesională din localitatea natală (1872 –1877) – vezi articolul Ierarhi ai Bisericii Ortodoxe și Greco-Catolice născuți pe meleagurile Covasnei și Harghitei.

Episcopul Justinian Teculescu

*Episcopul Justinian Teculescu al Armatei, alături de ofițeri români și clerici în fața catedralei „Încoronării” din Alba Iulia
(Sursa: fototecaortodoxiei.ziarullumina.ro)*

Horia Teculescu (1897-1942) și **Bujor Teculescu** (1902-1978) sunt fiii protopopului Ioan Teculescu (1865-1932), devenit Episcopul Justinian Teculescu, primul episcop al Armatei (1922-1924) și Episcop de Cetatea Albă-Ismael (1924-1932).

Horia Teculescu, numit „un tribun al culturii române din Transilvania”, a desfășurat o prodigioasă activitate culturală⁽¹⁾, ca profesor de română și director al prestigiosului Liceu de Băieți „Principele Nicolae” din Sighișoara (1926-1942), ca președinte al Despărțământului Sighișoara al ASTREI, ca folclorist, istoric literar și jurnalist. La liceul din Sighișoara, a avut ca responsabilitate atât catedra de română, cât și conducerea liceului. Coordona totul (locuia în incinta școlii), veghea și întărea toate pârghiile de modelare ale generațiilor de elevi, știa tot ce se petrece în școală. Pe drept cuvânt, i se spunea Zeus, după cum își amintesc foștii elevi, intervievați de noi, domnul inginer Aurel Ursu și domnul ec. Zaharia Urdea.⁽²⁾ Lecțiile profesorului erau adevărate prelegeri universitare, continuate cu deplasări la muzee și case memoriale. Era un mare patriot, foștii elevi amintindu-și că le repeta: „noi suntem aici de la facerea lumii”, cuvinte ce au rămas celebre printre elevi. De asemenea erau apreciate de elevi sedințele societății de lectură și întâlnirile cu marii scriitori ai vremii, cu care Horia Teculescu purta corespondență, precum Lucian Blaga (coleg de liceu la Brașov), Mihail Sadoveanu, Ion Minulescu, Octavian Goga, Nicolae Iorga, Sextil Pușcariu, Emanoil Bucuța, Cezar Petrescu, Ionel Teodoreanu, Ion Agârbiceanu, Cincinat Pavelescu.⁽³⁾ Numai după această simplă înșirare a atâtor personalități ne dăm seamă de relațiile pe care le avea profesorul de română, dar și de dorința ca ucenicii, elevii săi să urmeze faptele întru mărire ale celor pe care aveau bucuria să-i vadă și să-i audă adresându-li-se.

Bujor Teculescu, un simbol al generației sale, a urmat studii de Drept la Cluj, apoi la Paris, unde a obținut doctoratul în Drept penal, efectuându-și stagiul în unul dintre cele mai prestigioase birouri de avocatură din Bucureștiul interbelic, cel al cunoscutului avocat J.Th. Florescu. Ca tânăr avocat, a ales să se instaleze la Brașov, și-a deschis cabinet de avocat în centrul orașului, pe strada N. Iorga. A muncit cu dăruire, a îndeplinit și alte funcții administrative, țelul vieții lui fiind de a trăi ca „un om de omenie”, a fost un exemplu de corectitudine și de bunătate, impregnate de credință, dar aripa neagră a comunismului l-a atins. A fost închis, familiei i s-a fixat domiciliul forțat⁽⁴⁾. Bujor Teculescu „a traversat vremurile grele fără niciun compromis, cu demnitate, în spirit adevărat, creștinesc”, după cum ne-a mărturisit, într-un interviu, fiul său, domnul ing. Șerban Teculescu⁽⁵⁾.

Viețile celor doi frați Teculescu au fost la înălțimea morală a personalității tatălui lor. Au avut în suflet bogăția de apă vie a strămoșilor mocani din Voineștiul Covasnei. Au avut în suflet dorul lor de veacuri de a se uni cu țara. Această dorință arzătoare s-a împlinit în vremea tinereții fraților Teculescu, pe când tatăl lor, protopopul Ioan Teculescu, era președintele Consiliului Național Local Alba, care a avut importanta misiune de a pregăti și primi participanții la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918, care a realizat actul Marii Uniri⁽⁶⁾.

După o perioadă de timp, având în inimă ecoul visului de aur al românilor transilvăneni, Horia Teculescu publică, în 1938, amintiri din tinerețea sa petrecută la Alba-Iulia. Acestea se constituie în pagini ce evocă ISTORIE – avem în vedere articolul „Sfârșitul unei lupte de veacuri. Ultima adunare a românilor din Ardeal ținută sub vechiul regim, la 31 mai 1914, în Alba-Iulia”⁽⁷⁾. Autorul realizează o retrospectivă a ultimei sute de ani, când românii din Ardeal „au stat mereu cu petiții întinse spre Viena, cerând împăratului dreptate”. După ultima cerere, Memorandumul, din 1892, mâna românului a căzut ostenită, dar ceea ce este mai rău, după mărturisirea lui Horia Teculescu, este că descurajarea a pătruns în suflete, deoarece „împăratul nici măcar n-a citit lăcrămația”. Mai mult, procesul de maghiarizare înainta cu furie. Au fost maghiarizate numele de botez, apoi cele de familie, prin școală, armată, jandarmerie, administrație etc. În primii ani ai secolului XX, presa maghiară răspândea încredere numai în ceea ce-i unguresc, „astfel că stilul de viață în

*Horia Teculescu și Gh. Jurebiță,
absolvenți de „Șaguna”*

Ardeal începuse să prindă peceta maghiară”, încât „sub greutatea vremurilor, spinările se încovoiau și unele conștiințe începeau să adoarmă”. Dar visul de aur al românilor ardeleni de a se uni cu Țara a fost permanent prezent în satele din Transilvania: „la horă-n sat a fluturat mereu tricolorul și a răsunat cântecul doinei. Acolo sufletul românesc n-a fost surprins cu nimic strein, la 1918. Privirile întristate căutau însă o mângâiere, iar sufletele zbuciumate, un razim. Ș-atunci dinspre Carpați, se ivi lumina unui revărsat de zori. Înflorate de bucurie, nădejile noastre au zburat într-acolo”.

Citând pe redactorii ziarului *Albina* (nr. 46, 1870, Budapesta), Horia Teculescu se identifică cu dorințele tuturor românilor: „Așteptam ca România să devină un soare ale cărui raze să încălzească și să lumineze pe toți românii de prin țările vecine (...) Ca la lumina unui fulger, sufletele s-au dezmeticit și lacome s-au îndreptat spre Carpați, de unde, de astă dată, soarele răsărea pentru toți românii”. Propoziția subliniată a fost rotunjită de Ioan Slavici, în volumul său de memorii *Închisorile mele*, devenind „soarele pentru toți românii la București răsare”.

Horia Teculescu consideră că adunarea de la Alba-Iulia, din 31 mai 1914, este ultima adunare a românilor din Ardeal ținută sub vechiul regim și că reprezintă sfârșitul unei lupte de veacuri „ultimul cuvânt lămurit al celor cari erau hotărâți să nu mai rabde nicio asuprire. Chiar faptul că adunarea se ținea în cetatea lui Mihai era o prevestire a întâmplărilor ce au urmat”.

La adunarea evocată de Horia Teculescu, care s-a ținut la hotelul „Europa” din Alba-Iulia, participă importanți fruntași politici: Al. Vaida, V. Goldiș, C. Pop, I. Maniu, A. Vlad, V. Braniște, care „s-au luptat și au lucrat cu istețime, așa cum știe românul”. Președintele adunării era protopopul de atunci al Alba-Iuliei, Ioan Teculescu, care a vorbit cu entuziasmul patriotic caracteristic, îndemnând ca „adunarea de astăzi să strălucească, prin purtarea noastră liniștită și trezvie, ca să fie o pildă înălțătoare de inimi, pentru toate inimile”. Au urmat la cuvânt mai mulți fruntași, dar spre regretul tuturor, jandarmii somează participanții să se împrăstie, pe motivul că au fost „vorbiți de agitație”. „Cu greu a fost oprită revolta poporului care striga și amenința. (...) Așa a fost întreruptă ultima adunare a românilor din Ardeal, pentru ca să continue la 1 Decembrie 1918”.

Ultima frază a articolului exprimă obida, dar și mândria autorului care a participat direct la acest eveniment. În schimb, în ultimele luni ale anului 1918, Horia Teculescu era student la Budapesta, deci nu a fost prezent la Alba-Iulia, la Marea Unire, așa după cum mărturisește frațele său Bujor⁽⁸⁾.

Din interviul luat lui Bujor Teculescu, în 1978, cu două luni înainte de a muri, de un muzeograf de la Muzeul de Istorie din Brașov, ne dăm seama de puternicele sentimente patriotice ce îl stăpâneau pe tânărul de atunci. Era în clasa a VIII-a de liceu, în timpul Marii Uniri, dar a participat cu pasiune și dragoste la toate evenimentele din acele zile fierbinți. S-a înscris în Garda Națională, fiind cel mai tânăr membru al ei, din totalul celor 817 „flăcăi de pe valea Mureșului, de la poalele Munților Apuseni și tineretul orășenesc. Garda și-a așezat tabăra în cazărmile golite din Cetate, membrii fiind echipați și înarmați din rezervele magaziiilor fostelor unități austriece”⁽⁹⁾. Când se desființează Garda, este abătut, supărat și scrie cu părere de rău: „Cariera noastră de gardiști încetase pe data de 1 ianuarie 1919, eram nemângâiați că așa de puțin a durat. Cu oarecare nostalgie, m-am despărțit de arma mea, pe patul căreia, în nopțile de strajă, mi-am scobit litera T. Am depus și uniforma, purtată cu mândrie, și capela tivită cu panglică tricoloră”⁽¹⁰⁾.

Cu certitudine, putem susține că Bujor Teculescu a fost marcat de acest extraordinar eveniment istoric trăit cu fervoare în adolescență, despre care și-a amintit mereu, de-a lungul timpului, inclusiv în cadrul familiei. Demonstrăm această afirmație prin multele referiri la Marea Unire, atât în interviul mai sus citat, cât

și în articolele „Constituirea Sfatului Național din Alba-Iulia”, „Intrarea Armatei Române în Alba-Iulia, 6 decembrie 1918”, „Un martir necunoscut”(scris în 1978, cu câteva luni înainte de a muri), toate publicate în volumul *Teculeștii din neam în neam*, realizat de Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, publicat la Editura Angvstia din Sf.Gheorghe, în anul 2008 (p. 182-188).

Stăpânit de o puternică conștiință națională și o extraordinară demnitate, Bujor Teculescu a simțit cum, în 1918, „Ardealul fremătă, totul se mișca, dar toată această pornire – care de fapt era o revoluție – trebuia dirijată și îndrumată, ca să nu se ajungă la o stare haotică și, ca țelul final să fie atins, trebuia procedat în mod ordonat, disciplinat și supus unor dispozițiuni, unei autorități cu putere legală”⁽¹¹⁾.

Cu toate că în ceea ce a scris predomină evocarea, sentimentele sunt transmise direct și firesc: „O febră cuprinse întreg orașul. Armata Română, după peste trei secole de la intrarea în Bălgrad a lui Mihai Viteazul. Un vis de secole împlinit! (...). Trenul a intrat în gară! (cu armata română, n.n.) Un fior m-a străbătut la vederea primului soldat (...). Spre marea noastră dezamăgire, nu s-a putut vorbi cu niciun soldat și, în această situație, nu am avut de făcut altceva decât să plângem în tăcere. Osana! Acestei mari clipe de bucurie și triumf românesc. Unitatea a luat forma de marș și, în frunte cu două rânduri de trompete, au pornit un marș răsunător, care ne-a ridicat părul măciucă de entuziasm (...). De pe balconul hotelului Dacia (de curând reboțezat din Hungaria), președintele Comitetului Național Local, protopopul Ioan Teculescu, în cuvinte rapsodice, a entuziasmat mulțimea, dându-ne fiori de mândrie și lacrimi de bucurie”⁽¹²⁾. Euforia era prezentă în sufletele tuturor.

Adăugăm activitatea de folclorist a lui Horia Teculescu. Culegerea sa de folclor, capodoperă a vieții sale, *Pe Murăș și pe Târnave – Flori înrourate (doine și strigături)* a fost publicată în 1929, iar în 1932 a fost premiată de Academia Română. Ion Bianu a apreciat elogiios, afirmând: „Ai făcut o lucrare frumoasă și folositoare, un buchet, un mozaic în care cine vede și pricepe poate cunoaște o latură de sensibilitate a fondului artistic al neamului românesc, cum se arată în mijlocul dulcelui nostru Ardeal, cea mai dulce, cea mai frumoasă parte din lume. Să trăiești!”⁽¹⁴⁾, p. 155).

În concluzie, putem afirma că Horia și Bujor Teculescu sunt moștenitori ai convinge-

rilor morale ale tatălui lor. Ei au înțeles mai întâi din familie care este visul de aur al românilor, apoi au contribuit la evidențierea și realizarea acestei puternice dorințe a românilor ardeleni. Chiar dacă nu i-au continuat vocația de preot, fiii protopopului Ioan Teculescu – episcopul Justinian Teculescu – au continuat bogata activitate cultural-națională a tatălui lor și au reușit să transmită sentimentele naționale ale membrilor familiei Teculescu.

Note bibliografice:

1. Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, *Teculeștii din neam în neam*, Editura Angvstia, Sf. Gheorghe, 2008, p. 107-109.
2. Interviu cu ing. Aurel Ursu (Brașov) despre familia Teculescu, Brașov, 13 mai 2009; Interviu cu ec. Zaharia Urdea (Sibiu) despre Horia Teculescu, Covasna, 24 august 2009 (ambele interviuri se află în baza de date a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni).
3. Lucia Țarălungă, *Legăturile lui Horia Teculescu cu personalitățile culturii interbelice*, în revista *Vatra veche*, nr. 8, 2009, Tg. Mureș, p. 35-38.
4. Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, Op.cit., p. 171-180.
5. Interviu cu ing. Șerban Teculescu (Paris) despre Bujor Teculescu, Brașov, 28 septembrie 2009 (interviu aflat în arhiva Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni).
6. Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, Op.cit., p.21-41
7. Horia Teculescu, *Sfârșitul unei lupte de veacuri – Ultima adunare a românilor din Ardeal ținută sub vechiul regim, la Alba-Iulia*, în *Calendarul pe anul 1938 al Ligii Antirevizioniste Române*, redactat de Aurel Gociman, Tipografia ziarului „Universul”, București, p. 95-98 (citatele care urmează sunt din acest articol).
8. Interviu cu Bujor Teculescu, realizat în 1978, cu două luni înainte de a muri, de un muzeograf al Muzeului de Istorie din Brașov (interviu aflat în arhiva Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, donat de fiul Șerban Teculescu).
9. Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, Op.cit., p.183
10. Op. cit., p. 187
11. Op. cit., p. 182
12. Op. cit., p. 184-185
14. Lazăr Lădăriu, Mariana Cristescu, *Pentru credință, neam și țară (Astra meleagurilor mureșene)*, Editura Nico, Târgu-Mureș, 2010.

Radu Teculescu (1924-1953) - poet, jurnalist, traducător

Radu Teculescu este fiul lui Horia Teculescu. Opera lui cuprinde poezii, traduceri, articole în presa timpului și un jurnal cu însemnări zilnice. Partea cea mai rezistentă a operei sale o constituie, fără îndoială, poezia. Primul și singurul publicat este *Sixto Escobar*, apărut în 1945, la editura Pro-Pace, București, lăsând pregătite pentru tipar încă patru volume. Frumusețea imaginilor artistice inedite și a conținutului ideatic, a temelor și motivelor realizează liantul primului volum cu celelalte. Radu Teculescu este un poet important prin cele cinci volume care îl reprezintă și-l încadrează în poezia românească modernă cu o puternică amprentă simbolistă, în imediata continuare a poeziei interbelice. Pe cerul literaturii române, Radu Teculescu nu a fost o stea căzătoare, ci este o stea strălucitoare din constelația poeziei românești.

Nicolae Teculescu (1921-1972) - medic balneolog și poet

Nicolae Teculescu este nepot de frate al Episcopului Justinian Teculescu. Ca medic, Nicolae Teculescu și-a propus să continue tradiția cercetărilor românești referitoare la stațiunea bal-

Nicolae
Teculescu

neară Covasna. Cele două opere inedite, *Cântarea Cântărilor - făcută de Solomon și Hyperion*, realizate de medicul Nicolae Teculescu, aflate în Fondul Teculescu de la Centrul Eclichiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” din Sf. Gheorghe, au fost obținute de dr. Ioan Lăcătușu, de la doamna Septimia Constantinescu, născută Teculescu, din Ploiești, sora lui Nicolae Teculescu. Preocupările literare ale medicului Nicolae Teculescu sunt meritorii, dovedind, în primul rând, o solidă cultură în domeniul literaturilor vechi, a literaturii în general, a folclorului și a literaturii române în special.

FAMILIA CIOFLEC

Familia Cioflec provine din Comana de Jos, unde exista, la 1794, preotul Idomir Popovici, zis Cioflec. Fratele său, **Iacob Cioflec**, fost Popovici, a fost preot în Araci, județul Covasna, între 1780-1826. Iacob Cioflec a avut trei copii: **Rafira**, căsătorită Colț; **Aron** (1803-1892), învățător și cântăreț bisericesc, a avut 10 copii; **Gheorghe** (1797-1866), preot în Araci între anii 1826-1866, a avut patru copii, primul, **Dimitrie** (1829-1891), **profesor la Brașov și folclorist**.

Dimitrie Cioflec a fost colaborator apropiat al lui George Barițiu și a făcut parte dintr-un cerc cu preocupări folclorice, inițiat de acesta, alături de Iacob Mureșianu, Andrei Mureșianu și Ștefan Emilian. La îndemnul lui G. Barițiu, Dimitrie Cioflec culege, între 1855-1858, poezii populare din satul natal, Araci, și din Satulung-Săcele. Folcloristul Cioflec a fost stimulat în activitatea sa de atmosfera intelectuală a Brașovului celei de a doua jumătăți a sec. al XIX-lea, favorabilă creației folclorice, mai ales ca urmare a apariției colecției de poezii populare a lui Vasile Alecsandri (1852). Dimitrie Cioflec a realizat colecția sa de poezii populare la foarte scurtă vreme după apariția colecției lui Vasile Alecsandri, fiind prima de acest fel din Țara Bârsei și printre primele colecții de lirică populară românească.

Aron Cioflec (1803-1892), bunicul scriitorului, învățător și cântăreț bisericesc în Araci, a avut două căsătorii. Cu prima soție, Domnica Axente, are cinci copii, din care unul a murit tânăr fiind. Cu a doua soție, Maria Grozea, a avut tot cinci copii, din care o fată, Marina, a murit tânără: Maria, Constantin, David, Alexandru. David Cioflec a avut șase copii, al doilea fiind Remus, care a devenit editor în perioada interbelică, conducând Editura Remus Cioflec, la care scriitorul Romulus Cioflec își publică romanul *Pe urmele destinului* (1943).

Constantin Cioflec, tatăl scriitorului Romulus Cioflec, a fost căsătorit cu Maria Bucșa. Au avut 13 copii, cu o diferență de 24 de ani între primul și ultimul născut. Dintre aceștia cinci au murit prematur (la vârste cuprinse între șapte luni și trei ani), iar opt au trăit până la vârste înaintate. Maria, a cărei primă fiică s-a căsătorit cu fratele mitropolitului Nicolae Colan are doi copii: **Horia Colan**, academicianul (n. 1926) și Steluța, căsătorită cu un cunoscut și important filolog Dimitrie Macrea (1907-1988).

Constantin (1880-1978) și **Silvestru** (1889-1969), profesori în Timișoara. Despre ca-

litatea lor extraordinară de mari pedagogi, menționăm doar o remarcă a filosofului Mihai Șora – într-un interviu acordat Adrianei Babeți, publicat în revista *Orizont*, nr. 6. 2005, referindu-se la anii de elev la Liceul „D. Loga” din Timișoara, filosoful M. Șora mărturisea: „La liceu am avut profesori minunati, de mare clasă. Cel care m-a marcat în mod deosebit a fost profesorul meu de latină, greacă și filosofie: Constantin Cioflec. Iar fratele său, Silvestru Cioflec mi-a fost profesor de română în primii ani. Extraordinar profesor și el! Erau enorm de cunoscuți acești frați Cioflec. Constantin Cioflec și-a făcut studiile în Germania și a concurat cu C-tin Rădulescu Motru pentru o catedra de filosofie. A câștigat Motru”.

Romulus Cioflec (1882-1955) - scriitor

Romulus Cioflec (1882-1955) este scriitorul cu vocația călătoriei. A fost toată viața profesor și a profitat din plin de vacanțele școlare, pentru a călători. Născut într-o localitate din inima Transilvaniei, Romulus Cioflec și-a numit satul natal, Araci, din județul Covasna

Scriitorul Romulus Cioflec

„cel mai frumos colț al țării”. La vârstă fragedă, a trecut Carpații, devenind elev la Școala Normală din Câmpulung-Muscel, absolvită în 1901 (coleg de clasă cu Ion Mihalache, viitorul om politic). După ce trei ani a fost învățător în două sate din județul Prahova, devine student al Facultății de Litere și Filosofie, fiind în același timp bibliotecar la Biblioteca Academiei din București. Solicitat de Vasile Goldiș, este o perioadă (1911-1912) prim-redactor al ziarului *Românul* din Arad. Absolvind Facultatea de Li-

tere și Filosofie, Universitatea București, a plecat (1914) tocmai în județul Botoșani, ca profesor la Liceul „Atanasie Bașotă” din Pomârla, unde este coleg cu Iorgu Iordan (1888-1986), viitorul mare lingvist și academician.

În 1917, Romulus Cioflec s-a aflat la Petrograd, după care a ajuns la Chișinău, unde rămâne până în 1926, fiind profesor de română, germană și filosofie la Liceul „B.P. Hasdeu” (un an) și șapte ani la Liceul de Băieți „Mihai Eminescu”. În anul școlar 1921-1922, se află la Berlin, cu o bursă de studii.

În anul 1926, Romulus Cioflec, împreună cu soția sa, se transferă la Timișoara. De la Chișinău, tocmai la Timișoara! O distanță impresionantă! Dar toate distanțele parcurse de Romulus Cioflec sunt impresionante! Totuși la Timișoara avea trei frați, doi profesori și unul jurist.

În vara anului 1927, a călătorit în Spania, oprindu-se câteva zile și în Italia, iar în vara anului 1928, la Polul Nord. În 1929, la Paris, l-a cunoscut pe scriitorul Panait Istrati de care îl va lega o strânsă prietenie. În septembrie 1929, a mers cu Panait Istrati la Lupeni, ca să cerceteze consecințele grevei muncitorești. În 1932, îl vizitează pe Panait Istrati bolnav, la Mănăstirea Neamț. La Brăila își vizitase prietenul de mai multe ori.

Cu toate că este cunoscut îndeobște ca romancier (romanele *Vârtejul*, *Pe urmele destinului*, *Boierul*) și ca autor de nuvele și povestiri (debut în anul 1907, cu volumul intitulat *Doamne, ajută-mă!*, urmând *Lacrimi călătoare*, *Români din Secuime* și *Trei aldămașe*), Romulus Cioflec este un veritabil memorialist. Cele mai interesante și mai palpitate călătorii au fost transpuse pe hârtie, devenind valoroase volume memorialistice. Avem în vedere trei volume. Primul *Pe urmele Basarabiei... note și impresii din revoluția rusească*, apărut în 1927, după ce cu zece ani în urmă fusese în Petrogradul revoluționar, apoi în Basarabia, la Chișinău, unde a rămas mai mult timp. Al doilea volum, *Cu treierând Spania. Impresii de călătorie* (1928), a fost scris în urma călătoriei efectuate în Spania, în vara anului 1927, unde participă la cursurile de vară ale Centrului de Studii Istorice din Madrid, conduse de Menendez Pidal. Al treilea volum, cel mai palpitant, este *Sub soarele polar. Impresii și peripeții din voiajul unor salvați de la naufragiu de spărgătorul Krasin*, apare în 1929, după ce cu un an înainte într-adevăr călătorise la Polul Nord, împreună cu soția, pe nava de pasageri Monte Cervantes a unei companii de navigație din Hamburg, trăind o adevărată aventură. În memorialele de călătorie, Romulus

Cioflec realizează pagini admirabile, care traduc un observator rafinat al spectacolului naturii. Prin vizitarea multor țări din Europa, prin cunoașterea mai multor limbi (maghiara, germana, rusa, franceza), prin trăirea unor sentimente și emoții deosebite în compania unor cetățeni de etnii diferite, prin paralele realizate între România și alte țări, între meleagurile românești și străine etc. scriitorul Romulus Cioflec poate fi considerat ceea ce numim astăzi un adevărat european.

La Chișinău, vreme de aproape zece ani, Romulus Cioflec se alătură prietenilor săi (Pantelimon Halippa, Onisifor Ghibu, Nicolae Alexandri, Ion Pelivan, S. Murafa) în activitatea culturală și socială specifică perioadei 1916-1926. Astfel gazeta moldovenilor, *Cuvânt moldovenesc*, „e pipernicită, ca un copil crescut în sărăcie și năpăstuire – cu toate că-și duce viața într-un cartier boieresc.” Nu numai că Romulus Cioflec înțelege și prezintă exact realitățile perioadei, dar, venind din Ardeal și cunoscându-i istoria, realizează o interesantă comparație între *Cuvânt moldovenesc* și *Gazeta de Transilvania*: „Față de ziarele mari de peste Nistru, *Cuvântul moldovenesc* este ca și *Gazeta Transilvaniei* dinainte de 1848, în comparație cu ziarele vieneze – așa că prin acei cari ne scriu ori vin pe la redacție, simțim noi că suntem mulți, cu toate că tare suntem puținți” Remarcăm faptul că Romulus Cioflec s-a integrat în grupul celor de la *Cuvânt moldovenesc* („noi”) și că, prin umorul specific, constatat în toate operele sale, face haz de necaz, însă este optimist. Cu tot sufletul, scriitorul născut la Araci s-a integrat și la pus umărul la complicatele probleme basarabene.

În Statul personal, completat de Romulus Cioflec la data de 28 iunie 1924, ca profesor la Liceul de Băieți „M. Eminescu”, din Chișinău, la rubrica „Activitatea extrașcolară” găsim scris: „Participarea la mișcarea națională politică și culturală de la începutul revoluției în Basarabia, până la venirea armatei române și după aceasta”. Basarabenii l-au apreciat cum se cuvine. Din același document, rubrica „Ce recompense a obținut”, aflăm că scriitorul a primit: „Medalia «Bărbăție și Credință», clasa I (Înaltul Decret nr. 3411 din 15 noiembrie 1918), pentru servicii în Basarabia înainte de Unire și Adresa de mulțumire din partea Ministerului Instrucțiunii Publice (nr. 47.233 din 7 iunie 1921), pentru servicii aduse ideii naționale în Basarabia”.

În anul 1926, Romulus Cioflec, împreună cu soția sa, se transferă la Timișoara. La Timișoara se aflau frații săi: Constantin (1880-1978), profesor de latină la Liceul de Băieți

„Diaconovici Loga”; Silvestru (1889-1969), profesor și inspector de specialitate la Directoratul pentru Învățământ; Victor (1887-1972), jurist. Soțiile acestora au fost profesoare la Liceul de Fete „Carmen Sylva” din Timișoara.

În anul 1936, Romulus Cioflec se mută la București, fiind un an profesor la Seminarul central, apoi, până la pensionare, în 1942, la Liceul „Gheorghe Lazăr”, fiind coleg de profesorat, o perioadă de timp, cu G. Călinescu (1899-1965). În anul 1937, tipărește romanul *Vârtejul*, la Editura Adevărul, București, iar în anul următor 1938, la propunerea lui Mihail Sadoveanu, romanul *Vârtejul* este premiat de Academia Română cu premiul „Ion Heliade Rădulescu”. În anul 1943 publică romanul în două volume *Pe urmele destinului. O goană în jur de sine însuși* la Editura Remus Cioflec (vărul scriitorului). Din anul 1945, începe pentru Romulus Cioflec o perioadă monotonă, chinuitoare pentru un om care toată viața a călătorit. Se închide în spațiul arid al traducerilor (traduce romanul *Camarazii/ Drei Kameraden* de Erich Maria Remarque). În perioada 29 octombrie - 11 noiembrie 1947, are loc procesul politic înscenat conducătorilor Partidului Național-Tărănesc care îl marchează pe scriitorul Romulus Cioflec. Alături de Iuliu Maniu (și alți fruntași ai partidului) este condamnat la închisoare pe viață și Ion Mihalache, fostul său coleg, ce a rămas credincios partidului prin care a ajuns de zece ori în Parlamentul țării și al cărui președinte a fost.

Între anii 1947-1955, Romulus Cioflec a fost afectat de întorsătura situației politice din țară și, în continuare, ca scriitor, s-a autocenzurat (avea de crescut doi copii). Își dă seama că unele opere, pe care le avea scrise, nu vor mai putea fi tipărite (ex. romanul, rămas inedit, *Ispășirile*), iar altele nu-i vor fi retipărite (ex. *Pe urmele Basarabiei*). Pregătește pentru tipar un volum de nuvele, selectate din volumele anterioare, volum care va fi tipărit postum, în 1970, sub titlul *Trei aldămașe*. Revede, pentru o a doua ediție, operele apărute anterior: *Vârtejul*, *Pe urmele destinului*, *Cutreierând Spania*, *Sub soarele polar*. Scrie romanul *Boierul*, care apare postum în 1957, inspirat din realitățile cunoscute ca învățător în Prahova, la începutul secolului XX.

În ziua de 13 noiembrie 1955, Romulus Cioflec se stinge din viață. Este înmormântat la cimitirul Bellu din București, alături de Ion Barbu, Eusebiu Camilar, Magda Isanos ș.a.

Fără a exagera meritele lui Romulus Cioflec, putem afirma că operele sale au partea lor de contribuție la dezvoltarea genurilor cărora

le aparțin. Ca majoritatea scriitorilor noștri interbelici, Romulus Cioflec și-a încercat talentul în toate genurile literare. Adolescent, elev la Școala Normală din Câmpulung Muscel, a scris poezie, cum mărturisea într-un interviu. Apoi a scris povestiri și nuvele (*Doamne, ajută-ne!*, *Lacrimi călătoare*, *Români din secuime*, *Trei aldămașe*), romane (*Vârtejul*, *Pe urmele destinului*, *Boierul*) și memoriale de călătorie (*Pe urmele Basarabiei*, *Cutreierând Spania*, *Sub soarele polar*). Au rămas în manuscris piesele de teatru: *Moarte cu bocluc*, *Răspântia*, *Răfuiala*, *Cupa Domeniilor*.

Profesorul univ. dr. David Gyula, de la Universitatea din Cluj, născut în Araci, deci consătean, dar și contemporan cu Romulus Cioflec, traduce în limba maghiară romanul *Vârtejul* (Editura Kriterion, 1983) și scrie în Postfață: „Pe bolta cerească nu strălucesc doar stele mari și luminoase. Dimpotrivă, majoritatea sunt greu de văzut cu ochiul liber, și totuși este de neînchipuit fără ele universul într-o seară de august. Poate că le-am putea aprecia cu adevărat numai dacă ele ar lipsi, dacă în locul lor s-ar deschide niște găuri negre”.

Acest fenomen are loc într-un fel și în cazul „stelor mai mici” din literatură. Din categoria acestor „stele mai mici” face parte Romulus Cioflec. Important este că reprezintă o stea.

Opera scriitorului cuprinde volumele:

1. *Doamne ajută-ne!*, 1907.
2. *Lacrimi călătoare*, Editura Viața românească, Iași, 1920.
3. *Pe urmele Basarabiei... note și impresii din revoluția rusească*, Institutul de Editură și Arte Grafice Cartea Românească, București, 1927.
4. *Cutreierând Spania*, Editura Adevărul, Biblioteca „Dimineța”, 1928.
5. *Sub soarele polar. Impresii și peripeții din voiajul unor salvați de la naufragiu de spărgătorul Krasin*, Editura Națională - S. Ciornei, 1929.
6. *Vârtejul*: roman, Editura Adevărul, București, 1937.
7. *Români din Secuime*, nuvele, Editura Casa Școalelor, București, 1942.
8. *Pe urmele destinului. O goană în jur de sine însuși*, 2 volume, Editura Remus Cioflec, 1943.
9. *Camarazii (Drei Kameraden)*, roman de Erich Maria Remarque, tradus de Romulus Cioflec, 1945.
10. *Boierul*, roman, E.S.P.L.A., București, 1957.
11. *Trei aldămașe*, nuvele și schițe, Editura Minerva, 1970.
12. *Vârtejul*, ediție îngrijită și cuvânt înainte de Mircea Braga, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1979.

13. *Örvényben (Vîrtejul)*, tradus de David Gyula, Editura Editura Kriterion, 1983.
 14. *Pe urmele destinului*, ediție îngrijită și cuvânt înainte de Mircea Braga, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985.
 15. *Cutreierând Spania*, ediție îngrijită, cuvânt înainte și note de Nicolae Jula, Editura Sport-Turism, București, 1988.
 16. *Boierul*, ediție îngrijită de Mircea Braga, cu un cuvânt introductiv de Perpessicius, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1988.
 17. *Pe urmele Basarabiei... note și impresii din revoluția rusească*, în același volum cu *Revoluția rusă* de Leon Donici, ediție alcătuită de Iurie Colesnic, Editura Universitas, Chișinău, 1992.
 18. *Moarte cu bocluc*, piesă de teatru în trei acte, ediție îngrijită, prefață și tabel cronologic de Luminița Cornea, Muzeul Carpaților Răsăriteni, Sf. Gheorghe, 1998.
- Referințe generale și critice:**
- Boboc, Mihai, recenzie la romanul *Vîrtejul* de Romulus Cioflec, în revista *Viața Basarabiei*, anul VI, nr. 11, 1937, p. 108-109.
- Braga, Mircea, *Romulus Cioflec: prozatorul*, prefață la romanul *Vîrtejul* de Romulus Cioflec, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1979.
- Braga, Mircea, *O trainică și îndelungată prietenie*, în revista *Manuscriptum*, nr. 2 / 1984, (55), anul XV, p. 19-21.
- Braga, Mircea, *De-structurare și re-structurare în volumul „Istoria literară ca pretext”*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1982, p. 69-92.
- Braga, Mircea, *Cuvânt înainte* la volumul *Pe urmele destinului* de Romulus Cioflec, ediție îngrijită de Mircea Braga, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985.
- Brăgaru, Carmen, *Uimitoarele călătorii ale unui ardelean și Revoluția rusă repovestită de Romulus Cioflec*, în volumul *Romulus Cioflec – un ardelean pe drumurile lumii*, ediție îngrijită de Luminița Cornea, Editura Arcuș, 2007, p. 21-23 și p. 24-28.
- Colesnic, Iurie, *Romulus Cioflec* în volumul *Basarabia necunoscută*, Editura Universitas, Chișinău, 1993, p. 224-229.
- Colesnic, Iurie, *La altarul memoriei... în volumul Revoluția rusă de Leon Donici și Pe urmele revoluției* de Romulus Cioflec, Editura Universitas, Chișinău, p. 164-169.
- David, Gyula, *Két világ határán*, în volumul *Örvényben*, regény, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1983, p. 191-197.
- Donea, Valter, *Interviu cu Romulus Cioflec*, în *Adevărul literar și artistic*, anul XVII, nr. 859, din 23 mai 1937, p. 15 și în volumul *Romanul românesc în interviuri – o istorie autobiografică*, antologie, sinteze bibliografice și indice de Aurel Sasu și Mariana Vartig, vol. I, Editura Minerva, București, 1985.
- Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, ediție și prefață de Al. Piru, Editura Minerva, București, 1982, p. 637.
- Cornea, Luminița, *Romulus Cioflec (1882-1955)*, în *Buletinul Societății pe anii 1991-1992*, editat de Societatea de Științe Filologice din România, București, 1992, p. 134-135.
- Cornea, Luminița, *Itinerar spiritual – Romulus Cioflec*, în revista *Dialog didactic*, nr. 1 (aprilie) 1996, p. 8-9.
- Cornea, Luminița, *Personalități literare: Romulus Cioflec*, în revista *Școala noastră*, anul IV, nr. 3 / 1997, p. 5.
- Cornea, Luminița, *Acasă la scriitorii români*, în *Angvstia*, nr. 3, Sf. Gheorghe, 1998, p. 387-390.
- Cornea, Luminița, *Tabel cronologic și Prefață* la volumul *Moarte cu bocluc* de Romulus Cioflec, ediție îngrijită de Luminița Cornea, Editura Muzeul Carpaților Răsăriteni, Sf. Gheorghe, 1998.
- Cornea, Luminița, *Inaugurarea Casei Memoriale de la Araci* (plic filatelic), în revista *Magazin de filatelie, cartofilie și numismatică*, editată de Asociația Filateliștilor din Constanța, nr. 1 (49), ianuarie 1999, p. 14.
- Cornea, Luminița, *Romulus Cioflec – profesor în Basarabia și Romulus și Silvestru Cioflec – membri ai Societății B.P. Hasdeu*, în volumul *Romulus Cioflec – un ardelean pe drumurile lumii*, Editura Arcuș, 2007, p. 39-50 și p. 51-55.
- Cornea, Luminița, *Un ardelean luptător pentru idealurile Basarabiei: scriitorul Romulus Cioflec (1882-1955)*, în volumul „Românii din afara granițelor țării - coordonate istorice și naționale în cadrul european”, Simpozion internațional, Iași - Cahul - Chișinău, 1-4 noiembrie 2007, volum editat de Despărțământul Astra „Mihail Kogălniceanu” Iași, Casa Editorială, Iași, 2007, p. 267-285.
- Cornea, Luminița, *Călătoriile prin Europa ale scriitorului Romulus Cioflec (1882-1955)*, în vol. *Anuarul Muzeului Literaturii Române Iași*, anul III, 2010, Editura Junimea, Iași, 2010, p. 106-112.
- Cornea, Luminița, *Romulus Cioflec și idealurilor basarabenilor*, în *Vitraliu*, periodic al Centrului Internațional „George Apostu”, Bacău, anul XIX, 1-2 (36) aprilie 2011, p. 18-19 (inclusiv ilustrații).
- Costache, Adrian; Cornea, Luminița; Ionescu, Cristina; Lăzărescu, Gheorghe, *Atlasul literaturii române*, Editura Cartographia, Budapesta, 2003, p. 35, 44.
- Ghibu, O., *Pe baricadele vieții. În Basarabia revoluționară (1917-1918). Amintiri*, Ediție de Octavian O. Ghibu, Chișinău, Editura Universitas, 1992.
- Graure-Cornea, Luminița, *Un scriitor covăsnean mai puțin cunoscut – Romulus Cioflec (1882-1955)*, în *Angvstia*, I, Editura Carpatica, Cluj-Napoca, 1996, p. 333-355.

- Istrati, Panait, *Scrisori către Romulus Cioflec*, prezentate de Al. Oprea în *Manuscriptum*, anul I, nr. 1, 1970, pag. 83-96.
- Iliescu, Marianne, „Sub soarele polar” – jurnalul de călătorie al lui Romulus Cioflec, în volumul *Romulus Cioflec – un ardelean pe drumurile lumii*, ediție îngrijită de Luminița Cornea, Editura Arcuș, 2007, p. 29-33.
- Jula, Nicolae, *Cuvânt înainte* la volumul *Cutreierând Spania*, de Romulus Cioflec, Editura Sport-Turism, București, 1988.
- Lăcătușu, Ioan, *Personalități românești din actualul județ Covasna*, în volumul *Identitate și cultură la românii din secuime*, Editura Carpatica, Cluj-Napoca, 1995, p. 198-212.
- Lăcătușu, Ioan, *Mitropolitul Nicolae Colan și satul natal Araci*, în volumul *Omagiu mitropolitului Nicolae Colan (1893-1993)*, Arhiepiscopala Cluj, 1995, p. 9-28.
- Lăcătușu, Ioan, *Romulus Cioflec (1882-1955)*, în volumul *Personalități din Covasna și Harghita*, Editura Carpatica, Cluj-Napoca, 1998, p. 47-51.
- Lăcătușu, Ioan, *Spiritualitate românească și conviețuire interetnică în Covasna și Harghita*, Editura Eurocarpatica, Sf. Gheorghe, 2002.
- Lăcătușu, Ioan, Lechințan, Vasile, Pătrunjel, Violeta, *Românii din Covasna și Harghita – Istorie. Biserică. Școală. Cultură*, Editura „Grai românesc”, Miercurea-Ciuc, 2003, p. 122-125, 410-413.
- Oprea, Al., *Panait Istrati – scrisori către Romulus Cioflec*, în *Manuscriptum*, anul I, nr. 1, 1970, p. 83-96.
- Oprea, Al., *Panait Istrati. Dosar al vieții și al operei*, Editura Minerva, București, 1976.
- Perpessicius, *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor*, vol. II, (1958 - 1962), E.P.L., București, 1964, p. 348-355.
- Perpessicius, *Romulus Cioflec, romancier realist*, cuvânt introductiv la romanul *Boierul* de Romulus Cioflec, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1988.
- Poștarencu, Maria, *Romulus Cioflec și ziarul „Sfatul Țării” din Chișinău*, în volumul *Romulus Cioflec – un ardelean pe drumurile lumii*, ediție îngrijită de Luminița Cornea, Editura Arcuș, 2007, p. 34-39.
- Rafiroiu, G.G., *Araci*, Salonta, 1938, p. 49-55.
- Segarcea, Stelian, recenzie la romanul *Pe urmele destinului* de Romulus Cioflec, în revista *Viața Basarabiei*, anul XII, nr. 11-12, 1943, p. 101-102.
- Stan, Constantin I., *Activitatea lui Romulus Cioflec pentru Unirea Basarabiei cu România (1917-1918)*, în *Angustia*, 2, Sf. Gheorghe, p. 265-272.
- *** *Scrisori către Ibrăileanu*, vol. III, ediție îngrijită de M. Bordeianu, Viorica Botez, Gr. Botez, I. Lăzărescu și Al. Teodorescu, prefată de N. I. Popa, Studii și articole, Editura Minerva, București, 1973, p. 43-51 și altele.
- *** *Romulus Cioflec – un ardelean pe drumurile lumii*, ediție îngrijită de Luminița Cornea, Editura Arcuș, 2007.

Scriitori și publiciști de la izvoarele Oltului și Mureșului

Prof. dr. Luminița CORNEA,
Dr. Ioan LĂCĂTUȘU

FAMILIA ROMÂNĂ ROMÂNII DIN COVASNA ȘI HARGHITA

Octavian Codru Tăslăuanu (1876-1942), scriitor, publicist, om politic. S-a născut la 1 februarie 1876, în Bilbor. urmează școala în satul natal, apoi la Gheorgheni, Năsăud, Brașov și Blaj. Între 1898-1902, urmează cursurile Facultății de Litere și Filosofie ale Universității București. Acceptă, în 1902, postul de secretar al Consulatului Român din Budapesta, unde ia contact cu conducerea revistei *Luceafărul*. Din acest moment biografia sa se suprapune cu cea a Luceafărului. În calitate de conducător al revistei, ca proprietar și editor, asigură sporirea colaboratorilor prodigioși de pe ambii versanți ai Carpaților. Participă activ în primul război mondial, fiind rănit în lupte. La 1 Decembrie

Octavian C. Tăslăuanu
(1876-1942)

1918, este ales membru al Marelui Sfat Național din Ardeal. După Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 a fost deputat și ministru, în mai multe legislaturi. publicist, scriitor, istoric literar, animator și conducător de publicații literare, editor, organizator de instituții culturale, luptător național, memorandist, Octavian Codru Tăslăuanu a fost o personalitate de seamă a Bilborului natal și a culturii românești. S-a stins din viață la 22 octombrie 1942, la București. În anul 1979, a fost lansat și la Bilbor volumul omagial *Octavian C. Tăslăuanu*.

Peter Neagoe (1881-1960) - scriitor și pictor american de origine română. S-a născut în noiembrie 1885 în Odorheiu Secuiesc, unde tatăl său era notar. A terminat Academia de Belle Arte din București, fiind coleg cu C. Brâncuși, apoi a audiat cursuri de filosofie și drept, apoi patru ani a studiat la München. A început să publice încă din perioada bucureșteană. În 1905, a tradus din germană pe Gorki. Pleacă apoi la

New York, unde urmează cursurile Academiei de pictură din metropola americană. În 1926, pleacă în Franța, unde a stat patru ani, consacându-se literaturii. Intră în contact cu grupările dadaiste și suprarealiste. Îl reîntâlnește pe Brâncuși, căruia îi dedică volumul *Sfântul din Montparnesse*. În 1933, se reîntoarce în Statele Unite, publicând în următorii trei ani două romane și un volum de povestiri cu subiecte din realitatea românească transilvăneană. Vizitează România ca invitat al Societății Scriitorilor Români, în aprilie 1937. Este cunoscut în America și tradus în diferite limbi.

Nicolae Bogdan (1867-1952) - absolvent al Facultății de Litere a Universității din Cluj. A predat limba maghiară, română și latină la „școlile cele mari românești din Brașov”, între anii 1892-1916. Este autor de manuale școlare (*Gramatica limbii române* și *Manual de limba maghiară*), reeditate de mai multe ori. După Marea Unire, se stabilește în Cluj și este director al Liceului „Regina Maria” din Cluj-Napoca, primul

Nicolae Bogdan
(1867-1952)

liceu românesc din acest oraș. A fost membru al Sinodului arhiepiscopiei de la Sibiu. În 1916, deși era ofițer în armata austro-ungară, a intrat în serviciul armatei române. După retragerea armatei române, Nicolae Bogdan împreună cu soția pleacă în exil. Ajuns în capitala Franței, face parte din Consiliul Național al Unității Române, sub președinția lui Take Ionescu. A dus o intensă activitate în viața publică, culturală și politică. A fost secretar și apoi director al Despărțământului Brașov al ASTREI. A activat și în alte societăți: Casina Română, Societatea studențească de lectură „Ioan Popasu”, Reuniunea de gimnastică și cântări. A avut o intensă acti-

vită publicistică în *Dreptatea* și *Gazeta Transilvaniei*. În exil, publică studiul *Les roumains de Transilvanie*.

Alexandru Tohăneanu (1907-1988) - profesor universitar doctor, critic de artă, pedagog, publicist, născut la Întorsura Buzăului. A fost licențiat în arte plastice, psihologie; doctorat în filozofie și litere. A activat la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”, în calitate de conferențiar universitar, apoi prof. univ. dr. la Institutul Pedagogic din București și la Institutul Central de Perfecționare a Personalului Didactic. Este autor de cursuri universitare, studii și articole. Din 1962, începe să publice Jurnalul său ilustru, ajuns la 62 de volume, ce cuprind 45.000 de desene, reprezentând mari figuri de slujitori ai învățământului românesc, portrete ale unor cunoscuți oameni de cultură, desene ale unor construcții vechi și noi din întreaga țară.

George Sbârcea (1914-2005, pseudonim Claude Romano) - muzicolog, compozitor român și scriitor. George Sbârcea s-a născut în

George Sbârcea
(1914-2005)

ziua de 23 martie 1914, în Toplița. Tatăl său a fost medic în Toplița, familia sa a avut un trecut îndelungat pe aceste locuri, mama tatălui fiind soră cu Elie Miron Cristea. Urmează cursurile școlii elementare la Toplița, apoi la Reghin. A absolvit Conservatorul din Cluj (1934-1937). George Sbârcea a călătorit în toată Europa, fiind vorbitor curent a șase limbi: maghiară, germană, franceză, italiană, engleză și suedeză. Om cu o cultură vastă și o elocință desăvârșită, compozitorul era deja foarte apreciat în cancelariile europene. Treptat ajunge un reputat ziarist. Ambițios din fire, a cerut să fie primit de însuși conducătorul Italiei la acea vreme, Benito Mussolini. În anul 1942, George Sbârcea reușește formidabila performanță de a-l intervieva pe Führer. Primirea a fost la Berschergarden, o reședință a lui Hitler de lângă Berlin. Faima de gazetar a lui Sbârcea era atât de mare, încât nu a trebuit să aștepte decât o săptămână aprobarea de a-l întâlni pe Adolf Hitler. În 1938, la Paris, generalul Charles de Gaulle îl decorează cu Legiunea de Onoare, cea mai înaltă distincție a

statului francez. În 1942, primește titlul de Comandor al Ordinului „Leul finlandez”, fiind singurul român care poartă acest titlu.

După 1944, viața lui George Sbârcea ia o întorsătură dramatică. Noile autorități comuniste au pornit o adevărată vânătoare pentru prinderea celui care, în opinia lor, a fost un slujitor al hitlerismului. Timp de un an, s-a ascuns în comuna Petelea, județul Mureș. În 1947, este arestat și judecat de Tribunalul Poporului, pentru că a „trădat idealurile democratice”. Sentința a fost de 15 ani de temniță grea. Urmează un traseu halucinant al pușcăriilor comuniste: Jilava, Aiud, Gherla. A fost bătut cu bestialitate, în special peste mâna dreaptă, cea cu care a scris împotriva democrației și a Uniunii Sovietice. Despre felul cum a putut să reziste un intelectual la aceste condiții inumane de detenție, George Sbârcea spunea: „Am avut noroc de un fizic rezistent, dar rugăciunea și furia m-au făcut să trec peste acești ani”. A fost eliberat după opt ani de ocnă grea, în 1956, la insistențele ambasadelor străine acreditate la București.

Din 1957, a fost cercetător științific la Institutul de Etnografie și Folclor al Academiei Române - Filiala Cluj. În anul 1963, a fost distins cu premiul „Ciprian Porumbescu” al Academiei Române. Are numeroase lucrări de muzicologie, compoziții de muzică ușoară etc. Traduceri și volume publicate: G. Puccini (1959), G. Rossini (1960), Darclee (1961, 1962) - tradusă și în limba germană, maghiară, rusă, premiată de Academia Română în 1963; T. Brediceanu, Traian Grozăvescu, Muza veselă (1963). A tradus Memoriile lui Hector Berlioz (1962).

Ghiță Popp (1883-1967) - publicist și om politic, s-a născut, la 3 ianuarie 1883, în comuna Poiana Sărată, fostul județ Treiscaune, azi județul Bacău. A urmat școala primară confesională în comuna natală, liceul românesc din Brașov și apoi cursurile Facultății de Drept la Budapesta și Viena, obținând apoi titlul de doctor în Drept la Universitatea din Cluj-Napoca. A intrat în politică „prin ziaristică”, publicând încă din vremea studenției, la terminarea studiilor, în anul 1906, angajându-se redactor la *Tribuna* din Arad, iar

Ghiță Popp
(1883-1967)

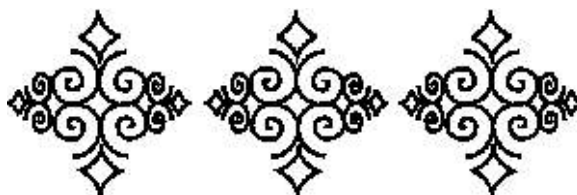
din 1912 la *Românul*, din același oraș. Alături de alți fruntași ai generației sale (Octavian Goga, Ilarie Chendi, Ioan Lupaș, Onisifor Ghibu, Șt. O. Iosif, Ion Agârbiceanu, Tiberiu Bredicianu, Sextil Pușcariu, Octavian C. Tăslăuanu ș.a.), face parte din gruparea „Tinerii oțeliți”, care s-au impus în viața politică a românilor din monarhia austro-ungară, pentru implicarea lor activă în lupta națională.

În iulie 1914, trece în vechiul Regat, unde face propagandă susținută pentru intrarea României în război de partea aliaților. Împreună cu alți intelectuali ardeleni, între anii 1915-1916, editează, la București, seria a III-a a revistei *Tribuna*, în care militează cu curaj, demnitate și convingere pentru unirea Transilvaniei cu patria-mamă. Se înscrie voluntar în războiul de întregire națională (1916-1917). În anul 1917, este trimis de guvernul român, împreună cu alți intelectuali ardeleni, la Kiev, unde scoate gazeta *România Mare*. În septembrie 1918, se află la Chișinău, unde colaborează la gazeta *România Nouă* a lui Onisifor Ghibu, dând o mână de ajutor fraților basarabeni, în zilele ce au urmat unirii cu țara.

La 1 Decembrie 1918, participă la Adunarea Națională de la Alba Iulia, fiind membru în Comitetul de unire, ca cenzor. Consiliul Dirigent îl trimite la Paris, pentru a contracara propaganda antiunionistă maghiară. Revenit în țară, în toamna anului 1919, este ales deputat în pri-

mul Parlament al României întregite. Până în 1938, este ales încă în opt legislaturi parlamentare. În anii 1931-1932 este subsecretar de stat la culte și minorități. După fuziunea Partidului Național Român și Partidului Țărănesc, este secretar al PNT pentru Ardeal, iar după asasinarea lui Virgil Madgearu, în perioada 1941-1944, este secretar general al Partidului Național Țărănesc, unul din apropiații lui Iuliu Maniu.

În august 1944, Ghiță Popp împreună cu Lucrețiu Pătrășcanu, generalul de brigadă Dumitru Dămăceanu, prințul Barbu Știrbei, au participat la negocierile de la Moscova pentru semnarea armistițiului. La 4 noiembrie 1944, Ghiță Popp a fost numit secretar de stat la Departamentul Cultelor și Artelor, fiind nevoit să demisioneze din funcția de secretar general al PNT. În data de 6 decembrie 1944, a fost numit ministru al Cultelor și Artelor în guvernul condus de generalul Nicolae Rădescu. A făcut parte din comitetul special creat în 1945, cu scopul de a clarifica problema definirii criminalilor de război, alături de dr. Petru Groza, Lucrețiu Pătrășcanu și G. Fotino. La alegerile din 1946, candidează la Someș, fiind arestat pentru două săptămâni. În 1948, este deținut la Văcărești, apoi la Aiud. După 11 ani de detenție, i se va fixa domiciliu obligatoriu la Lătești în Bărgan, unde va mai sta alți patru ani. În anul 1962, după 15 ani de detenție va fi eliberat. A trecut la cele veșnice, în anul 1967, la Ploiești.

Dimensiuni ale procesului de deznaționalizare și asimilare a românilor din județele Covasna și Harghita

Harghita și Covasna sunt singurele județe din România în care, potrivit rezultatelor recensământului din anul 2002 locuitorii de naționalitate maghiară formează majoritatea populației. Județul Covasna are o populație totală de 222.274 de persoane (fiind cel mai mic județ al României, după numărul de locuitori), din care 51.664 sunt de naționalitate română (23,2 la sută) și 164.055 sunt de etnie maghiară (73,8 la sută). În județul Harghita, populația totală este de 326.020 de persoane, din care 45.839 sunt de naționalitate română (14,06 la sută), iar 275.841 sunt de etnie maghiară (84,57 la sută). Populația de etnie maghiară din cele două județe, înregistrată în anul 2002, de 439.896 persoane reprezintă o treime din numărul total al maghiarilor din România de 1.434.377 persoane.

În înțelegerea modului de formare și evoluție a acestei concentrări trebuie avute în vedere faptul că, în condițiile specifice ale județelor Covasna și Harghita, în decursul secolelor, a avut loc un amplu proces de asimilare al românilor prin secuizare și apoi maghiarizare, proces care este o realitate de netăgăduit pusă în evidență de recensămintele oficiale și cele confesionale.

Procesul de secuizare a românilor s-a produs lent, pe cale pașnică și naturală. Au existat însă și presiuni și constrângeri de natură etnică și confesională. Spre deosebire de acesta, procesul de maghiarizare, s-a desfășurat și pe cale violentă, de constrângere, de trecere forțată a românilor vorbitori de limbă maghiară din satele etnic mixte la religii de expresie maghiară, maghiarizarea fiind un demers conceput și implementat de factorii politici, începând cu a doua jumătate a sec. al XIX-lea. Despre vechile comunități românești dispărute prin deznaționalizare mai vorbesc doar urmele activității materiale și vestigiile documentare.

Asimilarea a fost favorizată de faptul că, în ultimele două secole, aproape jumătate din comunitățile românești din județul Covasna au fost comunități mici, sub 200 de membri, iar în Harghita peste 75 la sută, ceea ce a făcut ca

acestea să fie foarte „vulnerabile” la procesul de maghiarizare desfășurat atât pe cale „pașnică” și legislativă, cât și violentă. Marile lovituri aduse dăinuirii românești în aceste vetre au avut loc în perioada dualismului austro-ungar (1867-1918), când acțiunea șovină de deznaționalizare era ridicată la rangul de politică de stat, în perioada de teroare a ocupației ungare din anii 1940-1944, în timpul experimentului stalinist de tristă amintire al Regiunii Autonome Maghiare și imediat după decembrie 1989.

Printre comunitățile județului Covasna care, în sec. al XVIII-lea, aveau o populație românească numeroasă iar astăzi este drastic diminuată sau chiar dispărută, sunt: Ghelinta (600 români în 1760, iar în 1992 doar 60), Sânzieni (de la 200 în 1760, la 4 în 1992), Valea Crișului (de la 180 la 7), Boroșneul Mic (de la 180 la 5), Moacăș (de la 171 la 11), Dalnic (de la 155 la 17); Bodoc (de la 130 la 54), Măgheruș (de la 124 la 0); Brateș (de la 115 la 6); Chilieni (de la 113 la 26); Zălan (de la 105 la 2), Doboli de Sus (de la 100 la 3) ș.a.

În continuare, aceleași triste exemple pentru comunitățile românești din județul Covasna, dispărute în sec. al XX-lea: Micfalău (de la 851 în 1900, la 23 în 1992), Bixad (de la 674 la 37, în aceeași perioadă), Doboli de Jos (de la 926, maximul demografic, la 192), Belin (de la 685 la 170), Comandău (de la 418 la 79), Chichiș (de la 433 la 154), Lisnău (de la 484 la 23), Aita Seacă (de la 316 la 44), Cernat (235 la 44), Bățani Mari (de la 207 la 77), Lemnia (de la 185 la 11), Valea Zălanului (de la 172 la 7); Bicfalău (de la 164 la 19), Sântionlunca (de la 159 la 20), Turia (de la 145 la 19), Ilieni (de la 131 la 11), Reci (de la 128 la 26), Poian (de la 111 la 1) ș.a.

Pentru județul Harghita, situația este următoarea pentru secolul al XVII-lea: Bodogaia (300 în 1750, 5 în 1992), Porumbenii Mari (200 în 1750, 10 în 1992), Brădești (121 în 1750, 9 în 1992), Cașinu Nou (110 în 1750, 4 în 1992), Ciucsângiorgiu (178 în 1750, 3 în 1992), Ditrău (300 în 1750, 6 în 1992), Filiaș (100 în 1733, 5 în 1992), Joseni (286 în 1750, 71 în 1992), Mărtiniș (105 în 1760, 5 în 1992), Plăieșii de

Sus (325 în 1733, 64 în 1992), Satu Nou (300 în 1750, 1 în 1992), Sândominic (258 în 1750, 19 în 1992), Vidacut (400 în 1750 la 216 în 1992).

Pentru secolul al XIX-lea: Tomești (240 în 1850, 5 în 1992), Merești (431 în 1850, 1 în 1992), Lăzărești (259 în 1850, 4 în 1992), Valea Strâmbă (147 în 1850, 15 în 1992), Eliseni (182 în 1850, 6 în 1992), Suseni (110 în 1850, 14 în 1992), Cușmed (115 în 1850, 0 în 1992), Ciumani (127 în 1850, 17 în 1992), Crăciunel (106 în 1850, 2 în 1992), Ocland (355 în 1869, 7 în 1992). Pentru secolul al XX-lea: Frumoasa (588 în 1900, 13 în 1992), Mihăileni (493 în 1930, 4 în 1992), Armășeni (101 în 1930, 0 în 1992), Cristuru Secuiesc (333 în 1930, 110 în 1992), Lăzarea (286 în 1910, 37 în 1992), Vlăhița (644 în 1930, 62 în 1992) 123 etc.

Dacă urmărim dispersia teritorială a localităților monoetnice românești și a celor etnic mixte în care românii nu au fost asimilați, constatăm că toate acestea se află la poalele munților de curbură, începând de la Brețcu – Zăbala – Covasna – Zagon – Valea Mare – Depresiunea Întorsurii Buzăului – Mărcuș – Dobârlău – Băcel și terminând cu zona Vâlcele – Araci – Hăghig – aflată în vecinătatea localităților românești din județul Brașov. Toate celelalte comunități rurale românești situate în interiorul județului au fost deznaționalizate.

Grăitoare este și dispunerea spațială în cadrul localităților etnic-mixte a cartierelor locuite de români, situate, de regulă, la marginea dinspre pădure a satului, împreună cu modestele lor biserici de lemn (Brețcu, Mărtănuș, Ojdula, Ghelintă, Zăbala, Covasna, Păpăuți, Zagon, Lisnău, Aita Medie, Belin, Vârghiș ș.a.). Bisericile ortodoxe construite în perioada interbelică în centrul localităților, cu sprijinul statului și a forurilor eclesiastice superioare, reprezentând și un alt raport al conviețuirii interetnice, au fost toate dăruite în toamna anului 1940 (11 în județul Covasna și 6 în județul Harghita). Aceeași situație este valabilă și pentru județul Harghita. Satele românești sunt concentrate la poalele munților și în depresiunea Toplița.

O asemenea desfășurare a procesului de maghiarizare este confirmată și de rezultatele recensământului populației din 1910. Astfel, din corelația apartenenței religioase și apartenenței etnice din localitățile aparținând celor două județe, rezultă următoarea situație: în județul Covasna erau, în 1910, un număr de 19.434 români, 25.020 ortodocși și 3.110 greco-catolici, înregistrându-se o diferență de 8.696 persoane între cetățenii aparținând celor două confesiuni românești și cei înregistrați ca

români după limba maternă. În județul Harghita, la același recensământ, s-au înregistrat 15.061 români, 4.583 ortodocși și 17.378 greco-catolici, înregistrându-se o diferență de 6.900 persoane. În fostele județe Ciuc, Treiscaune și Odorhei (actualele județe Covasna și Harghita), la recensămintele populației de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea au fost înregistrați „maghiari de religie română” (ortodoxă și greco-catolică), respectiv români maghiarizați, după cum urmează: 1880 - 13.047 persoane; 1890 - 13.506; 1900 - 15.838; 1910 - 16.854.

Studiile demografice au pus în evidență mutațiile intervenite în ultimele două secole, în structura etnică și confesională a comunităților românești din cele două județe. Concluziile acestor studii ne arată pe de o parte amplul proces de deznaționalizare a populației românești din localitățile situate în zona centrală a „secuimii”, iar pe de altă parte sporul natural peste media județelor, înregistrat în localitățile monoetnice românești situate în principal în Depresiunea Întorsurii Buzăului și Depresiunea Topliței.

Deși este cunoscut faptul că, în istorie nu se folosesc ipoteze de lucru de genul „dacă... atunci”, să încercăm totuși să ne imaginăm care ar fi fost structura etnică actuală a populației județelor din așa-zisul „Ținut secuiesc”, dacă evoluția comunităților românești din cele peste 60 de localități menționate, cât și din alte așezări din județele Covasna și Harghita unde au trăit armeni, rromi, evrei, germani ș.a., ar fi fost una normală. Este cert faptul că, în prezent, în această zonă din inima țării, românii nu ar mai fi numeric minoritari, iar „apostolii” autonomiei teritoriale pe criterii etnice rămâneau fără „obiectul muncii”.

Cu toate acestea, structura actuală pe naționalități a celor două județe și a județului Mureș este departe de a fi cea a unui bloc monoetnic maghiar. Astfel conform datelor recensământului populației din 2002, în județele Covasna, Harghita și Mureș, românii reprezintă 36 la sută din totalul populației, germanii și romii 5 la sută și maghiarii doar 59 la sută. Contrar acestei realități demografice, liderii maghiari întreprind demersuri pentru obținerea autonomiei pe criterii etnice, fără a ține cont de poziția și interesele populației nemaghiare din zonă.

Unele cercetări sociologice recente (Ilie Bădescu, Vasile Dâncu, Maria Cobianu-Băcanu, Codrina Șandru, Radu Baltaziu ș.a.), au evidențiat faptul că, în județele Covasna, Harghita și Mureș, cultura maghiară este puțin deschisă la interschimburi culturale reciproce, puțin permisivă și ospitalieră față de nevoia celorlalți

de a-și afirma și dezvolta identitatea specifică, pe care o apreciază ca pe o amenințare la propria identitate. În aceste condiții una din prioritățile dezvoltării regiunii o reprezintă generalizarea modelului

românesc și a celui european de conviețuire interetnică, de acceptare a alterității și de dezvoltare a unei societăți multietnice și pluriconfesionale, și nu de susținere a separatismului și a enclavizării etnice.

(*Structuri etnice și confesionale în județele Covasna și Harghita*, Ioan Lăcătușu, Editura Universității „Petru Maior” Târgu Mureș, 2008, p. 105-124)

Interferențe etno-culturale româno-maghiare în sud-estul Transilvaniei

Dr. Ioan LĂCĂTUȘU

În unul din primele sale studii, referitoare la legăturile secuilor cu românii Nicolae Iorga menționa: „Locuind împreună cu românii și înconjurați din toate părțile de către aceștia, secuii au avut relații multiple economice, sociale, politico-militare, atât cu românii din sudul Transilvaniei cât și cu cei din Moldova și Țara Românească (Muntenia), înregistrându-se în permanență o circulație asiduă cu deplasări de populație dintr-o parte și alta a munților, prin pasurile Tulgheș, Bicaz, Ghimeș, Oituz, Buzău, realitate pusă în evidență în documente, ca și în antroponime și toponimice.

Timp de șapte veacuri după stabilirea secuilor în estul Transilvaniei, aceștia au avut cele mai intense legături și amestecuri etno-ligvistice, de influențe reciproce cu românii conlocuitori, „cu secuii avem o simbioză, adică o viață împreună, cu ungurii numai o vecinătate. Deosebirea este esențială”. Rezultatul acestei conviețuiri a condus la numeroase interferențe și similitudini privind „locuința, felul de lucru, îmbrăcăminte și alcătuirea fizică” a secuilor și românilor. Aspectul principal al acestor relații vechi și strânse l-a constituit fenomenul de mare importanță istorică al secuizării (maghiarizării) unei considerabile părți a populației românești din zonă, realitate pusă în evidență de lucrările elaborate de Ion I. Russu. Ioan Ranca, Ioana Cristache Panait, Ana Grama, Mihai Racovițan, Vasile Lechințan, Liviu Boar, ș.a.

Una din aceste lucrări *Arhitectura de lemn din Transilvania*, de Ioana Cristache Panait (lucrare premiată de Academia Română), prezintă argumente convingătoare despre „domnia casei de lemn în patru ape” în perimetrul de azi al județelor Harghita și Covasna, model regăsit în

toată țara. Casele și anexele gospodărești din arealul la care ne referim „constituie documente istorice ale originii etnice ale autohtonilor relevante de Nicolae Iorga și apoi de studiile riguroase ale lui Sabin Opreanu”.

Conviețuirea de secole a românilor și a secuilor a facilitat circulația motivelor și temelor folclorice a miturilor ajungându-se la numeroase similitudini. Unele dintre ele sunt atât de izbitoare încât la apariția în 1863 a uneia din primele culegeri maghiare importante de poezii secuiești *Vad Rozsak (Trandafirii sălbatici)* de Kriza Janos (1811-1875), culegătorul a fost de-a dreptul acuzat că a plagiat din poezia populară română, publicând o culegere de traduceri. După cum precizează Francisc Păcuraru, învinuirile au fost făcute de folcloristul român Iulian Grozescu în ziarul budapestan *Fővárosi Lapok (Foi din capitală)* dând naștere unei politici care a fost numită „procesul Trandafirilor sălbatici”. În final s-a ajuns la concluzia că nu era vorba de un plagiat literar comis de Kriza Janos, „vinovatul” fiind similitudinile dintre folclorul românesc și cel secuiesc, care sunt atât de importante, încât uneori pot crea confuzii ca cea menționată.

Să amintim în acest context că versiunea maghiară a Mioriței a fost culeasă de Domokos Pal Peter în anul 1937 din localitățile Lemnia și Poian, județul Covasna, Așezări aflate în vecinătatea cunoscutelor centre ale păstoritului transhumant - Brețcu, Zăbala, Covasna, ceea ce dovedește un contact intens și nemijlocit între cele două culturi populare așa cum rezultă din variantele Vicleemului secuiesc. Alte elemente, în acest sens, sunt cele referitoare la „arta meșteșugită de a lucra lemnul”, împrumutată de secu

de la români împreună cu temele tradiționale (ornatul geometric românesc întâlnit la secui împreună cu floarea și în special laleaua): similitudini privind poarta secuiască și cea românească: împodobirea pereților cu țesături și aleșături și multe de asemenea, sesizate de Grigore Antipa, cu ocazia unei vizite făcute la Muzeul din Sf. Gheorghe. „Aici găsim un foarte bogat material asupra etnografiei secuilor – care tocmai dovedește o mare asemănare și deci o veche comunitate de viață cu românii”.

Datinile secuilor de la nașteri, nunți și înmormântări, credințele deșarte, practicile lor religioase au multe similitudini cu cele ale românilor. Un bun cunoscător al realităților din „secuime”, protopopul Aurel Nistor din Araci, sublinia în 1929 diferența dintre „atitudinea neînțelegătoare și dușmănoasă a cărturarilor secui față de Biserica Ortodoxă” și cea „adânc înțelegătoare și plină de încredere a sătenilor simpli din satele secuiești fără de credință și cultul ortodox și harul ce se revarsă asupra sufletelor și trupurilor prin rugăciunile preotului român”, realitate existentă și astăzi în satele din arcu intracarpatic.

Populația secuiască – apreciază protopopul Aurel Nistor, așa cum o făcuse și marele său prieten Nicolae Iorga este harnică și organizată sub raport economic, respectuoasă față de lege și autoritate și desprinde repede miezul din învelișul lucrurilor. Cine se apropie cinstit, cu simțul dreptății și al corectitudinii, dându-i respectul cuvenit, își câștigă repede simpatia, chiar dacă se dovedește mare român în activitatea și simțirea sa.

Populația secuiască a fost în trecut – ne spune părintele Nistor – și este în mare parte și astăzi indusă în eroare cu privire la poporul român. I s-a format în mod meșteșugit o părere falsă asupra trecutului și calitățile lui. Prezentând o multitudine de „împrumuturi de obiceiuri și cuvinte românești” preluate de secui de la români, practică existentă până în 1896, până la serbarea mileniului unguresc în unele sate cu populație mixtă în care feciorii și fetele „legau un fel de frăție între ei, până la moarte, numindu-se fărtați și surate”. Aurel Nistor ajunge la concluzia, împărtășită și de alți intelectuali locali, români și secui, că „bariera de dușmănie între secui și români e artificială, creată tendențios pentru a împiedica apropierea unii de alții”.

Studiile de demografie istorică pun în evidență un schimb de populație ce a avut loc de-a lungul timpului de o parte și de alta a Carpaților. Deosebit de edificatoare pentru starea de spirit

și poziția secuilor față de români este și situația creată la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, când majoritatea ardelenilor (români, maghiari, sași) emigrau în America, iar secui plecau în masă în... Regatul Român, alarmând pur și simplu autoritățile locale și centrale, obligate să construiască căi ferate și fabrici, pentru a stopa depopularea zonei.

Conviețuind cu maghiarii și secuii și aflându-se în apropierea satelor săsești din Țara Bârsei, românii din fostele scaune secuiești au preluat de la aceștia nume de persoane și familie, îmbrăcăminte, practici familiale, comportament și maniere, organizarea habitatului, gospodăria țărănească și tehnici agricole. Interferențele sunt prezente și în formele simbolice de control social, rituri de informare, cutume populare legate de momente importante ale vieții omului.

Cunoașterea adevărului istoric referitor la interferențele etno-culturale româno-maghiare din sud-estul Transilvaniei, de-a lungul secolelor, va putea constitui baza acțiunilor viitoare de scoatere a secuilor și maghiarilor de sub influența amplelor acțiuni de manipulare la care sunt supuși în prezent de cea mai mare parte a mass-media de expresie maghiară și formarea percepției și autopercepției firești despre locul și rolul lor, cu zestrea culturală specifică, în acest zonă binecuvântată din inima României, cu o structură multiethnică și pluriconfesională și nu, într-o enclavă etnică,

Note bibliografice:

1. Nicolae Iorga, *Acte românești din Ardeal privitoare în cea mai mare parte la legăturile secuilor cu Moldova*, București, 1914.
2. Ion I. Russu, *Românii și Secuții*, București, 1990
3. Ioana Cristache Panait, *Arhitectura de lemn din Transilvania*, București, 1993
4. Ioan Ranca, *Românii din scaunele secuiești în antroponimele din conscripții*, vol. I și II, Cluj Napoca, 1995, Tg. Mureș, 1998
5. Francisc Păcuraru, *Românii și maghiarii de-a lungul veacurilor*, București, 1998
6. Aurel Nistor, *O pagină din istoria Bisericii și Neamului*, Sf. Gheorghe, 1999
7. Ioan Lăcătușu, *Identitate și cultură la românii din secuime*, Cluj-Napoca, 1995
8. Ioan Lăcătușu, *Spiritualitate românească și conviețuire interetnică în Covasna și Harghita*, Sf. Gheorghe 2002
9. Ana Grama Brescan, *Români sudtransilvani în secolul al XIX-lea*. Contribuții documentare, Arcuș, 2007
10. Ioan Lăcătușu, *Structuri etnice și confesionale în județele Covasna și Harghita*, Târgu Mureș, 2008

- III - INSTITUȚII DE CULTURĂ ROMÂNEASCĂ

Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni

În anul 1995 Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei a înființat la Sfântu Gheorghe o secție de arheologie, care urma să fie transformată într-un muzeu de sine stătător conform Hotărârii Guvernului nr. 1365 / 1996. Hotărârea de Guvern a fost aplicată abia în anul 1999, înființându-se astfel Muzeul Carpaților Răsăriteni, în subordinea Ministerului Culturii. În anul 2007 instituția primește titulatura de muzeu național, fiind azi cunoscută sub denumirea de Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, subordonat Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.

Până în anul 2003 muzeul nu a avut sediu propriu și a funcționat în spații închiriate, activitatea sa concentrându-se pe cercetarea arealului Carpaților Răsăriteni în vederea identificării și salvării patrimoniului cultural național mobil și imobil, material și imaterial din această zonă relativ puțin cercetată. În anul 2003, prin Hotărârea Guvernului nr. 163 / 2003, instituția primește o clădire în Sf. Gheorghe, pe strada Gábor Áron nr. 16, unde funcționează și în prezent. Clădirea a necesitat o renovare completă, astfel încât ea a fost ocupată abia în toamna anului 2005. Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni (MNCR) și-a deschis porțile noii clădiri către publicul larg în anul 2006, organizând primele expoziții în colaborare cu persoane fizice (artiști plastici) și expoziții foto-documentare cu piese reproduse, patrimoniul propriu putând fi expus abia în toamna aceluiași an datorită normelor de conservare impuse de lege.

Între anii 2009 - 2011 muzeul s-a regăsit în cadrul unui program de modernizare a muzeelor naționale, program din care fac parte Muzeul Național Brukenthal – Sibiu, Complexul Muzeal Național Moldova – Iași, Muzeul Național de Istorie Naturală „Grigore Antipa” – București și Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei – Cluj-Napoca. În cadrul acestui program s-a urmărit amenajarea tuturor spațiilor muzeale ale MNCR, modernizarea acestora în vederea expunerii și depozitării patrimoniului muzeal într-un mod atractiv, asigurând totodată cele mai bune condiții de conservare a pieselor de patrimoniu.

În anul 2011, de ziua internațională a muzeelor am fost mândri să prezentăm publicului nostru rezultatele acestei activități, prin deschiderea a 3 noi spații reamenajate:

- Expoziția „Așezarea preistorică Păuleni Ciuc, Dâmbul Cetății”;

- Prima Școală Românească din Sfântu Gheorghe;

- Casa Memorială „Romulus Cioflec” din localitatea Araci, comuna Vâlcele.

Toate cele trei expoziții sunt prezentate la secțiunea de expoziții permanente, respectiv expoziții temporare.

De asemenea, prin intermediul aceluiași proiect, am amenajat un spațiu de depozitare, la sediul central al MNCR.

Din anul 1999 și până în prezent instituția și-a concentrat eforturile pe cercetarea și salvarea, conservarea și valorificarea patrimoniului material și imaterial, mobil și imobil, atât al celui local cât și a patrimoniului din întreg arealul Carpaților Răsăriteni.

Cercetările din domeniile istoriei, arheologiei și etnografiei desfășurate de-a lungul timpului au dus la formarea și îmbogățirea patrimoniului național administrat de muzeu, care în prezent se ridică la circa 17.000 de poziții inventariate. Deși până în prezent accentul s-a pus pe salvarea și conservarea patrimoniului material mobil, muzeul își concentrează tot mai mult

Muzeul Carpaților Răsăriteni

eforturile pe salvarea patrimoniului imaterial, aflat în pericol iminent de dispariție.

Eforturile echipelor de cercetare au fost încununate de numeroase succese și au fost premiate în mai multe rânduri. Unul dintre cele mai importante premii primite de MNCR în domeniul cercetării arheologice a fost Premiul din partea Ministerului Culturii decernat în anul 2008 pentru cercetările arheologice de la situl Băile Figa, Beclean, județul Bistrița-Năsăud derulate în anul 2007.

Muzeul are 2 puncte muzeale aflate în alte localități, Muzeul Oltului și Mureșului Superior din Miercurea-Ciuc, județul Harghita, și Casa Memorială „Romulus Cioflec” din Araci, județul Covasna. Un nou punct muzeal a fost de curând amenajat, în Sfântu Gheorghe, Prima Școală Românească din localitate.

Muzeul a realizat numeroase proiecte culturale, pe cont propriu sau în colaborare cu alte instituții culturale din țară și străinătate, dintre care putem aminti: cercetările arheologice de la Covasna – „Cetatea Zânelor”; cercetările arheologice de la Olteni – „Cariera de Nisip” (județul Covasna); cercetările arheologice de la Păuleni Ciuc - Ciomortan – „Dâmbul Cetății” (județul Harghita); cercetările arheologice de la Băile Figa (județul Bistrița-Năsăud); cercetări etnografice în județele Covasna, Harghita, Brașov, Bistrița-Năsăud; cercetări etno-arheologice în Carpații Răsăriteni, cu privire la exploatarea preindustrială a sării; cercetări istorico-documentare privind învățământul confesional ortodox, viața și activitatea unor personalități din zona Covasna-Harghita.

Printre cei mai importanți parteneri ai MNCR se numără Universitatea Exeter din Marea Britanie, reprezentată de prof. univ. dr. Anthony F. Harding, membru al Academiei Britanice, Archaeological Techniques and Research Centre (Archaeo Tek Canada), Ottawa, Canada, reprezentată de prof. Andrei Gonciar și Statul

New York, reprezentat de Raymond B. Whitlow, prof. la Universitatea Buffalo, SUA, Complexul Muzeal Județean Neamț.

Datorită spațiilor de expunere reduse, muzeul își concentrează eforturile pe realizarea de expoziții temporare, asigurând însă astfel o diversitate continuă în oferta culturală a zonei, tematicile abordate fiind mereu diferite, inovatoare și captivante. Cele mai importante expoziții realizate de MNCR: expoziția de arheologie „Noi descoperiri în sud-estul Transilvaniei” (2003); expoziția multidisciplinară „Sarea, Timpul și Omul” (2006, itinerantă în prezent); expoziția de etnografie „Povestea târgului” (2008-2009), expoziția de arheologie „Dacii din Curbura Carpaților”.

În fiecare an muzeul publică revista *Angustia*, care cuprinde rezultatele celor mai noi cercetări istorice, sociologice, arheologice și etnografice realizate în arealul Carpaților Răsăriteni, atât de colectivul propriu cât și de alți cercetători care își concentrează atenția asupra acestui areal. Acestea se prezintă în cadrul sesiunilor de comunicări științifice organizate de muzeu anual.

Deși accentul se pune în primul rând pe salvarea, conservarea și promovarea patrimoniului românesc din zonă, muzeul promovează deopotrivă, prin activitățile sale, dialogul intercultural, venind în sprijinul generațiilor tinere, îndemnându-le să participe în activități culturale care includ toate moștenirile culturale din zonă, fără a le separa în funcție de criteriul etnic.

Astfel, în anii 2009-2011 muzeul și-a îndreptat atenția către atragerea de fonduri extra-bugetare pentru derularea unor proiecte de pedagogie muzeală, care au fost finanțate și s-au derulat în condiții optime, obținându-se rezultate mult peste cele scontate:

■ **Tabăra de arheologie experimentală Păuleni Ciuc-Ciomortan, județul Harghita.** Tabăra destinată elevilor de gimnaziu și liceu a fost organizată în vecinătatea sitului „Dâmbul Cetății” de la Păuleni Ciuc-Ciomortan.

■ **Oamenii sării: Tabără de arheologie experimentală, Beclean, Băile Figa, județul Bistrița-Năsăud, 10-20 august 2010.** Proiect finanțat de AFCN. Parteneri: Fundația „Cucuteni pentru Mileniul III” din București (FCMIII), Asociația Cultural-Științifică „Carpații Răsăriteni” din Sfântu Gheorghe (ACSCR), Universitatea Exeter din Marea Britanie; Complexul de Servicii Sociale Comunitare pentru Copii Beclean din cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului Bistrița Năsăud

(CSSCC Beclean); CPECA Covasna, Școala Generală „Liviu Rebreanu” și Colegiul Național „Petru Rareș” din Beclean, județul Bistrița-Năsăud. În programul taberei s-au numărat ateliere de lucru precum: atelierul de modelaj al lutului; săpături arheologice și experimente precum arderea vaselor, obținerea sării cu ajutorul briquetelor, metode de exploatare a sării geme etc.

■ Proiectul de pedagogie muzeală **Rainbow - Alunecând pe curcubeul cultural ajungem la voi!**, septembrie - octombrie. Finanțat de AFCN. Proiectul s-a adresat copiilor și tinerilor instituționalizați și celor cu nevoi speciale din județul Covasna. Organizatorii s-au deplasat în 5 centre și case familiale, unde i-au antrenat pe copii în ateliere creative: modelaj manual de lut și pictură pe vase ceramice, țesături tradiționale, cusături tradiționale, quilling, completarea caietului de lucru etc. De asemenea acest proiect a urmărit implicarea a 10 voluntari, elevi de gimnaziu și liceu, în coordonarea atelierelor creative.

În anul 2011 Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni a câștigat din partea AFCN finanțare pentru 3 proiecte culturale:

■ **ARHE-GIS. Arheologie digitală și spațială.** Program de formare profesională și cercetare de teren. Parteneri: Centrul de

Pregătire Profesională în Cultură, Universitatea de Stat din Moldova.

■ **Silex Tools - tabără de geoarheologie și arheologie experimentală.** Parteneri: Universitatea Valahia – Târgoviște, Asociația „Carpații Răsăriteni”, Centrul de Prevenire, evaluare și Consiliere Antidrog Covasna, Agenția pentru Protecția Mediului Covasna, Școala cu clasele I-VIII „Nicolae Rusu”, Sita Buzăului.

■ **Digitizarea patrimoniului ecleziastic din cadrul Parohiei Ortodoxe I Sfântu Gheorghe.** Parteneri: Asociația „Carpații Răsăriteni”, Parohia Ortodoxă I Sf. Gheorghe.

Printre alte activități recente ale muzeului se numără și implicarea activă a acestuia în viața comunității locale, în proiectele locale, participarea la sărbătorile zonale, lansarea și sprijinirea unor campanii social-umaneitare și organizarea și promovarea de proiecte gratuite pentru toate categoriile de public.

În anul 2010 muzeul și-a consolidat prezența și în spațiul virtual, lansându-și noua pagină de internet www.mncr.ro și deschizându-și un cont pe pagina de socializare Facebook, care în prezent numără peste 2000 de membri din țară și străinătate.

(Sursa: www.mncr.ro)

Punctul muzeal „Prima Școală Românească” din Sfântu Gheorghe

Prima școală românească din Sfântu Gheorghe, județul Covasna, a fost atestată documentar în anul 1799. Identificarea imobilului s-a făcut pe baza izvoarelor documentare aflate în fondul Direcției Județene a Arhivelor Naționale Covasna precum și a altor documente aflate în păstrarea diferitelor parohii ortodoxe din județ. Documentele informative atestă faptul că această școală confesională ortodoxă a avut o istorie zbuciumată.

Școala este autorizată să funcționeze prin Decretul 8363 din 1790 a „Înălțatului Guberniu” al Transilvaniei în care se stipulează că „Obștea cea reunită de la Seps Szent Georghi a căpătat slobozenie după cererea lor de a putea zidi biserica”. Documentul aflat în fondul arhivistic „Protopopiatul Ortodox Treiscaune” apare după decretul – „edictul” de toleranță al îm-

păratului Iosif al II-lea din 1781, potrivit căruia românii aveau voie să-și construiască biserici din piatră (dacă parohia era formată din minim 50 de familii). Biserica de zid a fost înălțată pe amplasamentul actual, în locul celei vechi din lemn.

Potrivit Raportului magistratului orașului Sfântu Gheorghe adresat Judelui Regal și Oficialităților Scaunului Treiscaune, în data de 15 iunie 1799 a fost fixat locul, au fost aduse materialele și a fost începută construcția școlii celor de religie ortodoxă. Până la terminarea clădirii, cursurile școlii s-au ținut într-o locuință închiriată a grănicerului secuiei Dants Ioan. Documentul se păstrează în fondul arhivistic Treiscaune aflat la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Covasna.

Conform monografiei privind istoria instituțiilor de învățământ din Treiscaune, lucrare

de referință elaborată de Berecz Gyula, în 1893: „Școala Confesională ortodoxă din Sfântu Gheorghe, a fost frecventată nu doar de ortodocși ci și de reformati și romano catolici, deci se presupune că a fost o școală bună”.

Prin circulara nr. 944/1870 a Consistoriului Arhidiecezan Sibiu, semnată din însărcinarea arhiepiscopului Andrei Șaguna, de vicarul Nicolae Popa, se dispune strângerea de fonduri prin colectă publică făcută în toate parohiile din Ardeal, pentru repararea bisericilor ortodoxe și a școlii confesionale din Sfântu Gheorghe. În argumentarea demersului se menționează: „Creștinii noștri din comuna Sân Georgiu în Treiscaune, văzând că biserica lor e a atât de ruinată, încât fără periclitarea sănătății și chiar a vieții nu se poate întrebuița, de asemenea școala lor e atât de mică și întunecoasă încât numai cu greu se pot ține prelegeri cu copiii, au hotărât în sinodul lor parohial edificarea din nou, atât a bisericii cât și a școlii”.

Punctul muzeal „Prima școală românească” din Sfântu Gheorghe

Consistoriul văzând „zelul ce au acești creștinii pentru biserică și școală și prin aceasta pentru luminarea lor, iar pe de altă parte aflând planurile prezentate de bune, le-au aprobat...” hotărând să se facă o colectă de bani în întreaga Arhidieceză, care să completeze „sumulița frumoasă de bani” și materialele procurate prin forțe proprii.

Dintr-o monografie a orașului, elaborată la sfârșitul secolului al XIX-lea rezultă că, încă din 1870, Biserica reformată a elaborat proiectul unirii celor trei școli confesionale din oraș: catolică, ortodoxă și protestantă. Din cauză că oferta a fost refuzată de bisericile catolică și ortodoxă, în același an și-a deschis cursurile prima școală comunală, frecventată la început doar de elevi de origine reformată.

Școala confesională ortodoxă a funcționat

până în anul 1873. Din 1874, elevii români de religie ortodoxă au frecventat școlile comunale de stat în limba maghiară. De la începutul secolului XX până în anul 1930, deoarece în parcul din fața bisericii ortodoxe se ținea târgul de vite, clădirea a fost închiriată primăriei pentru „administrarea pieței”, edificiul figurând în continuare în patrimoniul bisericii ortodoxe.

Între anii 1930-1940, prin decizia Primăriei Sfântu Gheorghe „terenul din fața școlii confesionale a fost amenajat ca parc”, iar clădirea școlii a fost locuită de diferiți chiriași. De menționat că din 1919 învățământul de stat se făcea în limba română, astfel încât nu a mai fost organizat învățământ confesional ortodox în localitate.

În perioada 1940 – 1944 comunitatea românească din Sfântu Gheorghe, în urma refugului și trecerilor confesionale numărul credincioșilor ortodocși a scăzut de la 1690 la 95. Averele parohiei ortodoxe care era formată din cinci case, printre care se afla și clădirea școlii confesionale a fost luată spre administrare de organele locale. Din aceeași perioadă se păstrează mărturii cu privire la cimitirul ortodox care era atacat de bande de răufăcători. De asemenea, în parc, la umbra arborilor se făceau din nou târguri de vite, parohia neputând face nimic „deoarece toată lumea era contra”. După anul 1960, în localul fostei școli confesionale ortodoxe a funcționat școala pentru copii de romi din cartierul apropiat.

Prin încheierea la Notariatul de Stat al Raionului Sfântu Gheorghe, în baza cererii Sfatului Popular al orașului Sfântu Gheorghe nr. 4294/08.05.1967 și a Deciziei nr. 1377/1966 al aceluiași Sfat s-a dispus dezmembrarea din nr. Top 519; 520 în nr. Top. 519/1-520/1 casă și curte. Prima poziție intabulată în favoarea Statului Român a intrat în administrarea operativă a Întreprinderii de Gospodărie Orășenească Sfântu Gheorghe.

Prin hotărârea Guvernului imobilul proprietate publică a statului s-a transmis din administrarea Societății Comerciale Gospodăria Comunală S.A. Sfântu Gheorghe și de sub autoritatea Consiliului Local al Municipiului Sfântu Gheorghe, județul Covasna, în administrarea Ministerului Culturii în vederea utilizării și amenajării acesteia de către Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni ca punct muzeal, reprezentând sediul Primei Școli Românești din Sfântu Gheorghe, județul Covasna.

Între anii 2006-2011, cu sprijinul Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei și a Ministerului Culturii și al Patrimoniului Națio-

nal, clădirea a fost restaurată și amenajată ca punct muzeal. În urma restaurării fiecare încăpăre a fost modificată conform planurilor inițiale, astfel clădirea recăpătându-și aspectul de școală confesională, cu o încăpăre special amenajată pentru locuința învățătorului.

Punctul muzeal Prima Școală Românească cuprinde 4 încăperi: sala de clasă, vestibulul, biblioteca și locuința învățătorului. În acestea au fost adunate și expuse piese și documente reprezentative pentru istoricul învățământului confesional românesc ortodox din zonă.

Prima încăpăre, sala de clasă, era spațiul în care elevii își desfășurau activitatea zilnică. Pe lângă piesele originale expuse, s-au realizat și o serie de reproduceri ale băncilor școlare, astfel încât în sala de clasă au loc și astăzi activități interactive pentru public. Pe băncile școlare sunt reprezentate evolutiv rechizitele școlare: tăblițe de ceară, tăblițe negre pe care se scria cu cretă sau cu grafit, caiete, tocure, penițe, stilouri, călimări, penare de lemn, socotitori etc. Astfel, este reconstituită atmosfera specifică perioadei.

A doua încăpăre este vestibulul, care în

prezent funcționează ca spațiu de primire a vizitatorilor.

În ce-a de-a treia încăpăre, cea a bibliotecii, este amenajat un spațiu pentru expoziții temporare, în care sunt prezentate diverse documente ale epocii: cărți, reviste, ziare, documente de arhivă, care aduc dovezi cu privire la istoricul învățământului confesional românesc din județul Treiscaune. Astfel, sunt prezentate manuale antebelice și interbelice, cărți religioase, cărți, anuare și alte documente de popularizare a cunoștințelor din diverse domenii (lucrarea pământului, casa țărănească, călăuză agricolă, orânduirea satului, a gospodăriei etc.).

În ce-a de-a patra încăpăre este amenajată locuința învățătorului. În aceasta se păstrează piese de mobilier de epocă și piese personale ale învățătorului, care ilustrează aspecte din viața privată a acestuia. Sunt prezentate piese precum costumul popular românesc, țeșăturile de interior specifice zonei, obiecte de uz casnic. Într-unul din colțuri este amenajat biroul la care învățătorul își pregătea planurile de lecții și își redacta corespondența.

Sursa: — www.mncr.ro

Casa memorială Romulus Cioflec

Araci, județul Covasna

Din orice parte ai sosi în localitatea Araci, ajungi în vatra satului, acolo unde se ridică impunătoarea școală străjuită de bustul scriitorului Romulus Cioflec. Îndreptându-te spre Baraolt, aproape spre capul satului Araci, vezi pe dreapta o casă obișnuită pe care se află o placă comemorativă din marmură albă, cu înscrisul: „În această casă s-a născut scriitorul Romulus Cioflec 1882-1955”. În prezent, aici este muzeu memorial.

Casa Memorială „Romulus Cioflec” este amenajată în casa unde s-a născut și unde a copilărit scriitorul Romulus Cioflec! Ca muzeu memorial este organizat în cadrul Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, cu sediul central în Sf. Gheorghe.

Clădirea a devenit muzeu, după ce a fost cumpărată de la moștenitorii din partea unui frate al scriitorului. Muzeul a fost inaugurat la data de 19 decembrie 1998, în prezența ministrului Culturii de atunci, actorul Ion Caramitru, și a altor persoane oficiale județene și lo-

cale. După inaugurarea și vizitarea muzeului, toți participanții au asistat la spectacolul, pregătit de elevi ai Liceului Teoretic „Mihai Viteazul” (coordonator prof. Luminița Cornea) din Sf. Gheorghe, cu fragmente din piesele de teatru inedite *Moarte cu bocluc* și *Cupa Domeniilor* de Romulus Cioflec, organizat la Școala Generală „Romulus Cioflec” din localitate. Casa Memorială „Romulus Cioflec” a fost reamenajată în anii 2010-2011, reconstituind atmosfera anilor din viața scriitorului Romulus Cioflec.

Interiorul muzeului reconstituie atmosfera specifică unei case memoriale a unui scriitor, prin obiectele care au aparținut scriitorului și familiei, prin volumele în prima ediție și altele reeditate, prin diferite documente în fotocopii, prin fotografii originale care au aparținut familiei etc. Cele mai importante exponate au fost donate de fiicele din București, doamnele Eleonora Popa și Gabriela Corodeanu. Dintre exponate, amintim: mașina de scris a scriitorului,

la care acesta și-a dactilografiat opera – uneori îi dicta soției; icoana cu ștergar și busuioc, nelipsită din orice casa credincioasă de țăran, mai ales dintr-o familie în care au existat, la fiecare generație, preoți; un pikup; lui Romulus Cioflec îi plăcea, în momentele de liniște, să asculte muzică de calitate; instrumentele de scris, călimara; mobilier: biroul, biblioteca; diferite documente din care aflăm date din activitatea scriitorului: - copie de pe registrul botezaților din Araci din 1882; fotografie cu părinții scriitorului, chiar în fața acestei case; tablouri-picturi ale părinților; fotografii cu Romulus Cioflec - elev la Școala Normală de Învățători Carol I din Câmpulung; fotografii de maturitate, singur, sau cu prietenul său, scriitorul Panait Istrati; fotografii cu familia; - arborele genealogic al familiei Cioflec; legitimația de redactor la ziarul *Românul* din Arad; legitimația de profesor la Liceul „Gh. Lazăr” din București, folosită pentru a obține reducere de 50 % la transportul C.F.R.; copiile unor scrisori adresate scriitorului de către patriotul transilvănean și omul politic Vasile Goldiș, de criticul și mentorul revistei *Viața românească* Garabet Ibrăileanu; cerere autografă (scris frumos, caligrafic, îngrijit) adresată primăriei din Sf. Gheorghe, prin care solicita un teren pentru construcția unei case la Băile Șugaș; conferința autografă despre Panait Istrati, ținută la comemorarea de șapte ani a scriitorului născut la Brăila.

Casa Memorială „Romulus Cioflec” cuprinde patru încăperi; camera din față, numită „camera dinainte”, sala documentară, biroul scriitorului și sala multimedia. „Camera dinainte” sau camera din față, pentru musafiri, păstrează piesele de mobilier și cele personale așa cum se aflau ele în casa lui Constantin Cioflec, tatăl scriitorului, cântăreț bisericesc. Elementele expuse în această sală ilustrează aspecte casnice legate de viața privată a familiei scriitorului Romulus Cioflec.

A doua încăpere prezintă primele ediții ale operelor: *Români din Secuime* și *Trei aldălmașe* (nuvele și povestiri), volumul memorialistic: *Sub soarele polar*, romanele: *Vârtejul*, *Pe urmele destinului*, *Boierul*, piesa de teatru *Moarte*

cu bocluc, la care se adaugă reeditările volumelor memorialistice *Cutreierând Spania*, *Pe urmele Basarabiei* și ale romanele apărute la Editura Dacia și îngrijite de Mircea Braga: *Vârtejul*, *Boierul*, *Pe urmele destinului*. Existența mai multor exemplare din romanele lui Romulus Cioflec dă posibilitatea vizitatorilor să citească din aceste opere chiar în incinta muzeului. De asemenea tot în această încăpere orice vizitator poate vedea un film (la alegere, în română, engleză sau maghiară) despre viața și opera scriitorului Cioflec.

În a treia încăpere este reconstituit biroul scriitorului cu obiecte care au aparținut lui Romulus Cioflec și familiei sale: dulapul-biblioteca, biroul, mașina de scris, fotografii de familie și volume din biblioteca scriitorului, unele cu semnătura lui Romulus Cioflec, altele adresate lui. Astfel, există în muzeu cărți cu autograful criticului Eugen Lovinescu, altele cu semnăturile unor scriitori, precum Lucia Demetrius, Vasile Demetrius etc. și copii ale operelor rămase în ma-

Casa memorială „Romulus Cioflec” din Araci, Covasna

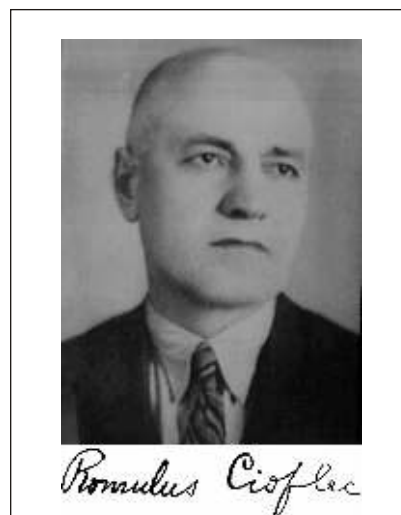
nuscis: romanul *Ispășirile*, piesele de teatru: *Răspântia*, *Cupa Domeniilor*, *Răfuiala*. Dintre fotografii se evidențiază aceea a surorii Valeria, moartă în Siberia, la numai 20 de ani, eroină a romanului *Pe urmele destinului*.

A patra încăpere din casa memorială, sala multimedia, ilustrează citate din operele scriitorului Romulus Cioflec și aprecieri critice, toate prezentate în trei limbi. Modul de prezentare este modern și atractiv. Prin cele două monitoare aflate în ultima sală, orice vizitator poate vedea, pe suport electronic, diverse documente, fotografii, scrisori care se află în arhiva muzeului. Evidențiem dintre acestea: fotografia lui Vasile Goldiș (1862-1934) cu trei scrisori ale acestui înflăcărat patriot adresate lui Romulus Cioflec; fotografia criticului Garabet Ibrăileanu cu o scrisoare adresată acestuia de Romulus Cioflec, pe când se afla la Chișinău; fotografii ale lui Romulus Cioflec cu prietenul său scriitorul Panait Istrati; două scrisori trimise, de la mănăstirea Neamț, de Panait Istrati lui Romulus Cioflec; manuscrisul conferinței „Panait Istrati ca om”, ținută la comemorarea a șapte ani de la moartea lui Panait Istrati; fotografia cu Panait

Istrati și Romulus Cioflec, travestiți în mineri, cu prilejul anchetei făcute la Lupeni (1929). Este interesant de știut că Romulus Cioflec îi conduce pe P. Istrati la Ion Mihalache (care-i fusese coleg de bancă la școala normală din Câmpulung) și la Al. Vlaida Voievod (pe care-l cunoștea din activitatea de gazetar al anilor 1911-1912, de la *Românul* lui Vasile Goldiș) pentru a obține autorizația de a întreprinde o vastă anchetă la Lupeni.

Pe suport electronic se pot vedea clădirile școlilor unde a funcționat ca profesor Romulus Cioflec; fotografia lui Dimitrie Cioflec (1828-1891, frate cu bunicul scriitorului), folclorist și profesor de română și caligrafie la cunoscutul gimnaziu „Andrei Șaguna” din Brașov; piesele de teatru inedite: *Răfuiala*, comedie casnică; *Răspântia*, piesă politică; *Cupa Domeniilor*, comedie sportivă, precum și pagini din romanul inedit *Ispășirile*.

Casa memorială „Romulus Cioflec” prin informația pe care o transmite confirmă aprecierile criticului literar Perpessicius legate de opera lui Romulus Cioflec, anume că există la Romulus Cioflec „o măiestrie extraordinară, pe

care Panait Istrati a întrevăzut-o cu luciditate, și pe care ar fi salutat-o cu explozii de bucurie, proprii firii lui generoase, dacă ar fi ajuns să cunoască fie romanul *Virtejul*, cu iureșul caracteristic vieții hoților de cai și războiului, fie, după aceea și mai cu seamă, ultima carte a lui Romulus Cioflec, marele roman, nu numai ca proporții, dar și ca semnificații, *Boierul*”. (Perpessicius, *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor (II)*, 1964, p. 83.)

(Sursa: www.mnrc.ro)

Expoziția de arheologie - Așezarea preistorică Păuleni-Ciuc „Dâmbul Cetății”

Situl arheologic se află în apropierea satului Șoimeni, comuna Păuleni-Ciuc, județul Harghita, în locul numit de localnici Dâmbul Cetății. Primele informații despre situl de la Dâmbul Cetății datează de la sfârșitul secolului al XIX-lea. În perioada interbelică, arheologul Al. Ferenczi includea situl în repertoriul cetăților dacice din Transilvania. În a doua jumătate a secolului al XX-lea, arheologul dr. Zoltán Székely efectua primele săpături arheologice.

Începând cu anul 1999, Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni a reluat cercetările arheologice de la Dâmbul Cetății, aducând informații prețioase pentru cunoașterea culturilor preistorice Cucuteni-Ariușd-Tripolie (mil. V - IV î. Hr.), Bodrogkeresztúr (mil. IV - III î. Hr.), Coțofeni (mil. III î. Hr.), Costișa (mil. III-II î. Hr.) și Wietenberg (mil. II î. Hr.), care au cuprins și zona Carpaților Răsăriteni. Expoziția

prezintă vestigii arheologice, reconstituiri ale unor locuințe, complexe rituale, vetre de foc, cuptoare de ars ceramica și un profil stratigrafic al sitului arheologic, cu explicații privind specificul culturilor din care provin acestea.

Cultura Cucuteni-Ariușd-Tripolie (4600-3700 î. Hr.)

Considerată a fi prima mare civilizație din Europa, cultura Cucuteni-Ariușd-Tripolie a luat naștere și s-a dezvoltat în teritorii care astăzi fac parte din trei state: România, Republica Moldova și Ucraina. Până în prezent, s-au descoperit mii de așezări, de diferite forme și dimensiuni, unele fortificate și altele deschise, în care au fost cercetate sute de locuințe de diverse tipuri.

Principalele ocupații ale cucutenienilor erau agricultura, creșterea animalelor, vânătoarea, pescuitul, olăritul, prelucrarea pietrei, osului, cornului și a metalelor (cuprul și aurul). Arta

modelării, pictării, arderii vaselor și obiectelor din lut, i-a ridicat pe cucutenieni la nivelul de cei mai mari meșteri olari ai Europei eneolitice.

Reconstituirea unei locuințe cucuteniene descoperite la Dâmbul Cetății

Locuința avea forma rectangulară, înălțimea de circa 2 metri și acoperișul în două ape realizat din stuf. Podeaua era construită prin așezarea de bârne de lemn una lângă alta, peste care se aplica un strat gros de chirpic (lut amestecat cu pietricele și pleavă). Pereții locuinței erau și ei construiți din bârne masive, despicate, așezate una peste alta și îmbinate la colțuri. După ridicarea lor, pereții erau lutuiți și finisați pe interior cu un amestec de lut cu pietricele, pleavă și nisip. Astfel, toate spațiile dintre bârne erau astupate.

Locuința era încălzită cu ajutorul vetrelor și cuptoarelor cu boltă sferică. Acestea erau fo-

mâna, fără folosirea roții olarului. Pentru modelarea vaselor, netezirea pereților și ornamentare (pictată sau incizată) se foloseau unelte de lemn, de os și de lut ars. Vasele erau realizate fie dintr-o singură bucată, fie din colăcei suprapuși, lutul având ca degresant nisip, pietricele sau cioburi pisate. Arderea era indirectă, la temperaturi ce atingeau uneori circa 900-1000° C, fiind destul de omogenă, oxidantă (cu nuanțe gălbui-roșiatice) sau reducătoare (de culoare cenușie-negricioasă).

Cucutenienii au rămas în istorie prin simțul lor artistic desăvârșit. Vasele și obiectele ceramice, destinate atât uzului casnic cât și ritualurilor religioase, lucrate într-un stil unic în lume, dovedesc grija permanentă pentru frumos.

Piatra

Tehnicile cunoscute de prelucrare a pietrei sunt cele de cioplire, șlefuire și perforare, ultimele două fiind specifice neoliticului și eneoliticului. Astfel a fost obținută o mare cantitate și varietate de unelte și arme (răzuitoare, lame, lamele, străpungătoare, râșnițe, frecătoare, percutoare, topoare, ciocane, tesle, dălți, vârfuri, pumnale). Utilajul litic descoperit la Dâmbul Cetății este format din diferite categorii de roci printre care amintim: silexul, gresia, andezitul și obsidianul. Silexul a fost preferat de către cucutenieni la confecționarea uneltelor și armelor.

Osul și cornul (industria materiilor dure animale)

Studiul obiectelor din os și corn furnizează informații foarte valoroase legate de aspecte diverse: economie, habitat, schimburi, comportament simbolic și funerar etc. Materiile prime folosite pentru realizarea artefactelor din os, corn și alte materii dure animale provin de la animale domestice (bovine, ovicaprine, porc) și sălbatice (cerb, căprior, mistreț). Cercetările arheologice desfășurate la Dâmbul Cetății au prilejuit recuperarea unui lot de peste 60 de artefacte de acest tip: vârfuri diverse de os, netezitoare de os, vârfuri din corn de cerb, dinți perforați – imitații din os, pandantive, mărgel, astragal perforat de oaie / capră și materii prime.

Epoca bronzului mijlociu Cultura Costișa - Ciomortan (2100/2000 – 1900/1800 î. Hr.)

Începutul epocii bronzului mijlociu în Depresiunea Ciucului marchează întemeierea așe-

Expoziția de arheologie - Așezarea preistorică Păuleni-Ciuc „Dâmbul Cetății”

losite și la prepararea hranei (la coptul pâinii, fierberea plantelor, frigerea cărnii etc.) sau la iluminat pe timp de noapte. În interiorul locuinței s-au găsit obiecte întregi sau fragmentare, de o mare diversitate funcțională: vase de uz comun, vase de prestigiu, unelte (râșnițe, pisătoare, percutoare, gresii), arme din piatră, os, corn și cupru, podoabe, precum și obiecte de cult (altărașe, reprezentări antropomorfe și zoomorfe). Cucutenienii își amenajau în locuință un loc de cult. Astfel, în colțul special amenajat pentru venerarea Zeiței-Mamă, s-au descoperit 2 statuete feminine de mari dimensiuni.

Ceramica

Ceramica prezintă o deosebită importanță pentru arheologie. Calitatea tehnică a preparării lutului și a modelării formelor, arderea oxidantă în cuptoare, ornamentarea pictată dovedesc o specializare indiscutabilă a olarilor cucutenieni. Toată ceramica cucuteniană a fost lucrată cu

zării fortificate de la Dâmbul Cetății de către comunitățile culturii Costișa, venite de la est de Carpați. Cercetările arheologice au evidențiat faptul că purtătorii culturii Costișa au ridicat la Dâmbul cetății o puternică fortificație întărită cu șanțuri, valuri de pământ și palisadă.

Rostul așezării fortificate de la Dâmbul Cetății era acela de a controla una dintre cele mai importante căi de legătură dintre Depresiunea Ciucului și Moldova (Izvorul Trotușului), schimbul cu materii prime (cuprul, sarea etc), precum și trocul diferitelor obiecte de prestigiu (topoare de bronz, sceptre, podoabe, pumnale etc.).

Reconstituirea porții fortificate de la Dâmbul Cetății

În partea de nord a așezării a fost descoperită o poartă fortificată cu turn ce traversa valul de apărare al acesteia. În acest loc au fost descoperite resturile a trei oameni incinerați - un adult și doi copii. Adultul era culcat pe o parte, în poziție ușor chircită. Copiii se aflau așezați tot în poziție chircită, față în față cu adultul. Alături de cei trei indivizi au fost descoperite mai multe vase ceramice, frumos decorate, cu motive incizate (două amfore, o strachină, o oală și o cană).

Plecând de la aceste observații surprinse în timpul cercetărilor arheologice se poate deduce faptul că la început poarta a fost folosită pentru accesul în așezare, urmând ca mai târziu, înaintea părăsirii așezării, destinația sa să fi fost schimbată, devenind locul unui ritual soldat cu sacrificii umane.

Cultura Wietenberg (2000/1900 - 1600/1500 î. Hr.)

Cultura Wietenberg (denumită astfel după toponimul german al Dealului Turcului din Si-

ghișoara, județul Mureș) ocupa în prima jumătate a mileniului al II - lea î.Hr., toată Transilvania. În scopul stabilirii controlului asupra căilor de legătură cu teritoriile de la est de Carpați, grupurile acestei culturi au ocupat așezarea de la Păuleni-Ciuc „Dâmbul Cetății”.

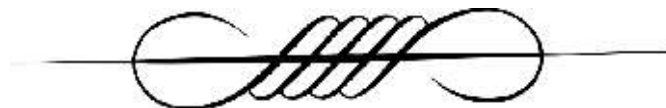
Unul dintre domeniile în care excelau aceste comunități era arta războiului. Fortificațiile impresionante, precum și numărul mare de arme (pumnale, topoare, vârfuri de săgeți și sulite) descoperite în cadrul așezărilor și necropolelor scot în evidență preocuparea pentru apărarea granițelor.

Reconstituirea unei locuințe Wietenberg descoperite la Dâmbul Cetății

Arheologii estimează că locuința avea înălțimea de circa 2 metri, o singură încăpere de formă rectangulară cu dimensiunile de 4 x 3 m și acoperișul - construit într-o singură apă, din lemne, stuf și crengi. Pereții locuinței erau ridicați pe o structură formată din stâlpi și pari de lemn, înfiți în pământ și legați între ei cu nuiiele împletite. Peste parii și nuiielele împletite era aplicat un strat de lut amestecat cu pietricele și nisip. Pereții astfel construiți erau, apoi, bine finisați pe interior și exterior.

Podeaua locuinței a fost amenajată prin nivelarea terenului, într-un strat consistent de argilă și pietricele. În locuință, la nivelul podelei au fost descoperite două vetre de foc. Vetrele aveau forma circulară și erau utilizate la încălzit, pregătirea hranei și iluminatul pe timp de noapte. Inventarul locuinței era format din vase ceramice de diferite forme și dimensiuni, precum și numeroase piese de piatră, os, corn și bronz.

(Sursa: www.mncr.ro)

Teatrul „Andrei Mureșanu” din Sfântu Gheorghe

Liviu MIHAIU,
director

Instituție culturală de prestigiu a județului Covasna, „Teatrul Andrei Mureșanu” din Sfântu Gheorghe a luat ființă în anul 1987. Este singura instituție de spectacole din zona Harghita-Covasna care se adresează cu precădere comunității românești. De altfel, de acest deziderat se leagă și înființarea ei. Într-adevăr, „Teatrul Andrei Mureșanu” a devenit în scurtă vreme o instituție cu adevărat profesionistă, cunoscută nu numai pe plan local, ci și în țară și străinătate. Producțiile și spectacolele realizate de-a lungul a 25 de ani de activitate au constituit mai mereu succese de public și apreciate pe toate scenele unde au fost prezentate. Se poate spune că teatrul românesc și-a câștigat un loc de prim plan cultural, aici, unde populația românească ducea lipsă de o adevărată instituție de spectacole profesionistă.

Deși, la începuturile sale, spectacolele erau vizionate de un număr restrâns de spectatori, încetul cu încetul, s-au pus bazele unui manageriat artistic care a avut în vedere creșterea calității artistice a actului teatral și a colaborării cu actori, regizori, scenografi și artiști de cea mai bună calitate. Evitând să impună un repertoriu de calitate îndoielnică, apropiat unor prestații amatoristice și concentrându-și eforturile pentru formarea unui public de elită, această instituție a izbutit să aducă la Sfântu Gheorghe nume importante ale teatrului românesc, să clădească o echipă tânără și să dea strălucire tuturor evenimentelor întreprinse. Aici au colaborat nume importante ale culturii noastre, din care trebuie amintiți foștii angajați, actorii: Constantin Codrescu, Teodora Mareș,

Dorin Andone, Constantin Cotimanis, Costică Florescu, Dan Turbatu, Sebastian Comănici, regizorii Radu Afrim, Cristi Juncu, Teo Herghelegiu, Cristian Ban, Horațiu Mihaiu, Teodor Smeu, Cristian Nedeea, dramaturgii Radu Macrinici, Stefan Caraman, Mihai Ignat, Horia Gârbea, scenografi, compozitori sau coregrafi de renume.

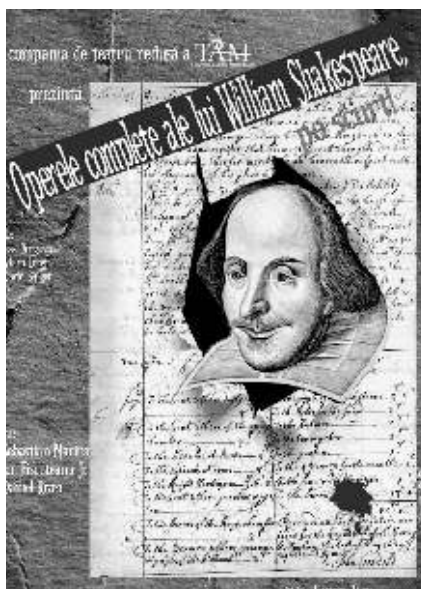
Acest lucru a făcut ca TAM să devină un teatru foarte apreciat în țară dar și în străinătate, producțiile sale fiind cerute și invitate la numeroase festivaluri și evenimente de vârf ale domeniului.

Prezența TAM în Festivalul Național de Teatru de la București, aproape anuală, sau în festivalurile de la Piatra Neamț, Satu Mare, Baia Mare, Iași, Deva, Târgoviște, Cluj-Napoca, etc. dar și în mari festivaluri de teatru europene, precum Leipzig (Germania), Tampere (Finlanda), Trabzon (Turcia), Nitra (Slovacia), Torino (Italia), Varna (Bulgaria), Faro (Portugalia), Zurich (Elvetia), Plymouth (Anglia), etc. au constituit tot atâtea succese profesionale, ca o dovadă a calității spectacolelor sale.

Pe lângă preocuparea de a-și crea un repertoriu de calitate, TAM nu a uitat să-și formeze și un public local, românesc, care să aprecieze nivelul ridicat al producțiilor, să fie fi-

delizat și să se constituie într-un receptor, foarte bun cunoscător al fenomenului teatral. În acest sens, teatrul produce cel puțin o dată pe an un spectacol care se adresează copiilor, dar este atent ca adresabilitatea celorlalte proiecte să se îndrepte și către grupuri-țintă cum ar fi adolescenții, pensionarii sau persoane defavorizate social.

Spectacolele sunt prezentate în general la sediu, dar se ține cont și de faptul că acestea sunt

dorite a fi văzute în localitățile cu populație românească din județ, ceea ce face ca teatrul să se deplaseze de multe ori la Întorsura Buzăului, Covasna, Miercurea-Ciuc, Târgu Secuiesc, Brețcu, Gheorgheni, Codlea, Brașov, acolo unde, de fiecare dată, publicul umple până la refuz salile.

La ora actuală, Teatrul Andrei Mureșanu se pregătește de aniversarea a 25 de ani de activitate și, putem afirma că, acest eveniment va

veni în întâmpinarea tuturor iubitorilor de teatru românesc din Sfântu Gheorghe și nu numai. Este o mândrie că, în ciuda tuturor vicisitudinilor întâmpinate, această instituție românească a reușit să se impună în conștiința marilor valori culturale. De altfel, întregul colectiv împărtășește dorința ca producțiile și proiectele sale să se ridice la un înalt nivel calitativ și să aducă bucurie în sufletele publicului spectator.

Centrul Cultural Toplița

Prof. Zorel SUCIU

Centrul Cultural Toplița s-a înființat în anul 2006, ca instituție de cultură aflată în subordinea Ministerului Culturii și Patrimoniului Național. În structura sa funcționează Muzeul de Etnografie și Folclor și Ansamblul Profesionist „Rapsodia Călimanilor”, din Toplița.

Ansamblul Profesionist „Rapsodia Călimanilor” își desfășoară activitatea sub egida Centrului Cultural Toplița al Ministerului Culturii și Patrimoniului Național și are o istorie de 20 de ani (a fost înființat în anul 1990), perioadă în care a reprezentat zona etnofolclorică de la poalele Munților Călimani, Gurghiului, Giurgeului, Bistriței, Valea Mureșului Superior și Câmpia Transilvaniei, în cadrul mai multor festivaluri, fiind laureați la festivalurile folclorice

profesionale din România, precum și la alte activități culturale internaționale. În decursul anilor Ansamblul Profesionist „Rapsodia Călimanilor”, care are în componență dansatori, orchestra și soliști vocali consacrați cât și tineri, care preiau și transmit mai departe valorile folclorului românesc, a reprezentat România atât în țări europene ca Franța, Bulgaria, Albania, Ucraina, Ungaria, Grecia, Republica Moldova cât și în Qatar, prezentând jocuri și suite din majoritatea zonelor etnofolclorice din țară, jocuri de pe Valea Mureșului Superior, din Câmpia Transilvaniei, de pe Valea Târnavelor, din Moldova (Valea Troțușului), din zona codrească, Maramureș, Banat, Muntenia (Breaza), din zona Făgărașului (Crihalma), din Bistrița-Năsăud, Călușul Oltesc, jocuri țigănești și dansuri de societate.

Muzeul de Etnografie și Folclor din Toplița a fost inaugurat în anul 1998, cu ocazia primei ediții a Zilelor „Miron Cristea”, ca instituție aflată în subordinea Primăriei locale, având ca membrii fondatori pe prof. dr. Dorel Marc și prof. Zorel Suci. În cadrul Muzeului de Etnografie se găsesc o multitudine de obiecte adunate de-a lungul vremii din satele ce împrejmuesc Toplița, deosebite pentru arta și cultura românească, ce reușesc să formeze o sinteză a bogăției istoriei și a meșteșugurilor. Astfel expoziția permanentă a muzeului cuprinde colecția de etnografie locală, formată din obiecte utilitare și decorative, piese ce alcătuiesc costumele populare al acestei zone, colecția de pictură ș.a. Spațiul muzeal este împărțit în încăperi ce reflectă viața satului românesc cu toate aceste

Ansamblul „Rapsodia Călimanilor”

obiecte, selectate în funcție de modul lor de utilizare. Astfel avem un interior țăranesc (o „casă a bunicii”), o bucătărie tradițională, o sală în care este exemplificat drumul parcurs de firele vegetale până la produsul finit, lucrat cu ajutorul războiului de țesut, o sală cu ceramică, o altă sală unde este redat prin ateliere func-

ționale o fierărie, o tâmplărie, morăritul casnic, prelucrarea primară a lemnului, un spațiu amenajat cu obiecte din lemn utilizate la prelucrarea laptelui în stânele tradiționale, un colț cu obiecte de vânătoare și de transport cu tracțiune animală. Costumele tradiționale au spațiul lor de desfășurare, special amenajat, unde regăsim piese autentice dar și modele de prelucrare pentru o exemplificare comparativă. Există, de asemenea, o sală amenajată după modelul unei săli de școală veche și o sală de artă plastică și galerie de artă unde își desfășoară activitatea și elevii Școlii Populare de Arte.

*Muzeul de Etnografie
și Folclor din Toplița*

Biblioteca Municipală „George Sbârcea”, Toplița

Viorica LAZĂR

Biblioteca Municipală „George Sbârcea” a fost înființată ca succesoare a bibliotecii ASTRA din anul 1899. Prima dată menționată în documente este 6 decembrie 1928 când i se oferă bibliotecii primul spațiu public oferit de primărie. Începând cu anul 1931 funcționează ca o bibliotecă publică locală în spațiul oferit gratuit de către Banca „Cetatea”, când este menționat bibliotecarul Nicolae Oprea și un fond de 550 de cărți. Între 1935-1960 Biblioteca a fost amplasată pe locul parcului actual, clădirea fiind transformată ulterior în Casa de Cultură de pe bulevardul „Nicolae Bălcescu” demolată din păcate în anii ‘60. Din 1959 este mutată în Str. Gării, unde funcționează până în 1968, iar între 1968 și 1983 se mută la adresa Str. N. Bălcescu, Nr 8. Din anul 1983 locația bibliotecii a fost Str. Borsecului nr. 1, în tot acest timp conducerea bibliotecii fiind asigurată de Natalia Doltea, o importantă personalitate culturală a Topliței.

În 1956 Biblioteca a primit titulatura de Bibliotecă orașenească, iar din 1969 a avut și rolul de Bibliotecă Raională. În 2002 a devenit Bibliotecă Municipală, iar din 2009 Biblioteca apare în mod oficial ca Bibliotecă cu personalitate juridică sub numele Biblioteca Municipală „George Sbârcea”.

Colecțiile bibliotecii: 1931: 550 documente; 1950: 10.000 documente; 1990: 44.767 documente; 2000: 57.000 documente; 2006: 61.000 documente; 2009: 64.000 documente; 2010: 58.000 documente.

Biblioteca noastră deservește o comunitate neomogenă de aproximativ 16.000 de locuitori, oferind servicii de informare și lectură tuturor membrilor comunității toplițene, fără a face deosebire de rasă, sex, naționalitate, vârstă sau convingeri. Noi, bibliotecarii, suntem în căutare de noi și noi metode de atragere a utilizatorilor în biblioteca noastră.

În cadrul evenimentelor culturale de peste an, ne propunem mai multe activități culturale sau educative care implică lectură, studiu, utilizarea calculatoarelor și a internetului, învățarea unor limbi străine de circulație universală, jocuri de masă sau chiar ateliere practice-meșteșugărești sau recreative.

Cele mai mari schimbări în Biblioteca noastră au început după implementarea programului Biblionet în noiembrie 2009, Biblioteca noastră fiind a șasea aplicantă din România; comunitatea noastră a primit 6 computere pentru a putea fi folosite în fiecare zi, cu orice scop, iar această lucră are un impact major pentru toată comunitatea. Tot atunci s-a inaugurat și noul sediu, dotat cu mobilier nou și aparatură, s-a pus cu această ocazie la dispoziția utilizatorilor o sală de lectură de 45 de locuri, o sală de referință, o sală depozit, toate împreună însumând 800 metri de rafturi de carte cu liber acces.

Începând cu asemenea mari schimbări, din 2009, a trebuit să luăm în seamă și diversificarea serviciilor bibliotecii. Primul program propus, în parteneriat cu școlile a fost programul

cultural-educativ derulat împreună cu școlile din localitate „Ai carte, ai parte!” unde, în principal, profesorii de muzică și limbă română, dar nu numai, au înțeles să se implice pentru ridicarea interesului elevilor pentru lectură și activare voluntară în cultură.

De asemenea, persoanele interesate pot afla imagini și date despre activitățile noastre pe blog: bibliotecatoplita.blogspot.com.

Un alt program dezvoltat începând cu anul 2009 este „Jocuri de povești”. În cadrul lui dorim să trezim interesul față de povești și jocuri conexe temelor acestor povești dar și prin activități care să le creeze copiilor și momente de destindere.

„Biblioteca prinde viață” este un alt program, în care au fost implicați 20 de bibliotecari din Județul Harghita.

Este vorba de un obiectiv mai îndrăzneț, și anume: stimularea interesului față de activitățile ce cuprind jocuri de grup, oferind un curs în domeniul animației culturale, ca fundament, dar și un workshop de aplicație practică în care bibliotecarii au pus în practică cele învățate.

„Engleza pentru tine” este un proiect care cuprinde organizarea unor cursuri de limba engleză pentru persoanele adulte. Acest proiect a fost finanțat de Biblionet, program național al IREX, prin secțiunea concursului de proiecte „Instruiește-ți comunitatea”.

Manifestări culturale diferite axate pe evenimente trecute sau actuale se desfășoară lună de lună la sala de lectură a bibliotecii, deschizând dorința cititorilor de a afla mai multe lucruri interesante. Aceste momente artistice nu sunt aceleași, ele se organizează în alt chip în fiecare an. Noi desfășurăm, de asemenea, anumite activități specifice: prezentări de carte, mese rotunde, având ca invitați diferiți reprezentanți ai comunității noastre.

Participanții la activități sunt în mare parte tineri, cadre didactice din orașul nostru, pensionari etc. Avem, de curând, un program de

audiții muzicale și proiecții video, concursuri de poezii și recitări, punând accentul pe cultura informației, de aceea vom urmări în viitor îmbunătățirea colecției noastre de CD-uri și DVD-uri.

Un alt țel important în bibliotecă este acela de a aduce oamenii la diferite reuniuni, oferindu-le o atmosferă relaxantă; un astfel de mediu ar oferi ocazii pentru ca ei să poată schimba opinii cu privire la sănătatea, bunăstarea, drepturile pe care le au.

Bibliotecarii de la Biblioteca Municipală „George Sbârcea” încearcă să implice tot mai mulți copii și voluntari în viața bibliotecii noastre, pentru ca aceasta să stabilească o relație bazată pe colaborare cu oamenii din comunitate. Pentru ei încercăm să furnizăm informații despre comunitate, ghiduri, tutoriale etc.

Biblioteca municipală „G. Sbârcea” își are numele de la un meritos compozitor, scriitor și om de cultură, personalitate culturală importantă din orașul nostru, un model pentru multe generații de acum încolo.

G. Sbârcea a fost cel mai bine cunoscut datorită compoziției sale, devenită șlagăr: „Ionel, Ionelule”, precum și pentru studiile sale

despre biografia unor muzicieni marcanți.

Oricine caută o carte o poate face și accesând pe internet catalogul nostru electronic, intrând pe site-ul bibliotecii: www.bibliotecatoplita.ro și asta mai ales pentru faptul că toate cărțile din bibliotecă sunt inventariate, prelucrate și catalogate în format electronic.

Pe Facebook putem fi găsiți la adresa: <http://www.facebook.com/pages/Biblioteca-Municipală-George-Sbârcea-Toplița/121211517897934>. E-mail nostru este bibliotecatoplita@yahoo.com, oricine poate să ne adreseze întrebări prin acest suport online.

În ultimii ani vizibilitatea bibliotecii noastre a crescut destul de mult datorită implicării noastre în aceste proiecte. Deoarece suntem ajutați de oameni dedicați putem face chiar mai mult decât atât, astfel că așteptăm și propuneri de la utilizatori.

La biblioteca din Toplița

Centrul Eclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” - Lăcaș de știință și cultură în slujba Bisericii și a Neamului

Sunt cunoscute împrejurările istorice, de după decembrie 1989, și consecințele lor pentru instituțiile de cultură românească din județele Covasna și Harghita. În acest context, din inițiativa Ligii Cultural-Creștine „Andrei Șaguna”, la Sfântu Gheorghe, s-a înființat Muzeul Spiritualității Românești, de la subsolul Catedralei Ortodoxe, inaugurat în decembrie 1993, de Î.P.S. Antonie Plămădeală.

După înființarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, la 6 februarie 1996, la

și spirituală între știință și credință, între cercetători și slujitorii bisericii, aducând știința mai aproape de enoriași și credința mai aproape de modul de gândire al cercetătorilor.

Această fericită osmoză între știință și credință a avut rădăcini în stâlpul Episcopiei de Covasna și Harghita, ÎPS Ioan, care a stăpânit și stăpânește atât de armonios știința și credința, spre beneficiul tuturor lucrătorilor lor”.

Inaugurarea Centrului a avut loc, în aprilie 1996, împreună cu Secția Carpaților Răsăriteni a Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei, din Cluj-Napoca. Asigurând o benefică colaborare cu distinși cercetători din principalele centre culturale ale țării și cu asociațiile culturale românești din zonă, cu Muzeul Carpaților Răsăriteni și Arhivele Naționale, s-a reușit organizarea unor manifestări culturale științifice (sesiuni, simpozioane, dezbateri, expoziții) și a unor proiecte culturale precum: constituirea unui valoros fond de documente, carte și a unei baze de date despre românii din județele Covasna și Harghita; editarea Anuarului „Angvstia” (ajuns la al 15-lea număr), care cuprinde studii și articole de arheologie, istorie, etnografie și sociologie în principal despre zona Sud-Estului Transilvaniei, redactarea unor lucrări și studii privind personalități ale culturii românești din Covasna și Harghita, studii monografice și despre monumente laice și ecleziastice, cercetări privind evoluția structurii etnice și confesionale.

Printre prioritățile Centrului se află editarea unor volume de documente din valorosul fond arhivistic al Protopopiatului Ortodox Sf. Gheorghe, a unor pliante, ilustrate și albume referitoare la patrimoniul cultural național și reeditarea unor lucrări apărute în perioada interbelică despre românii din Covasna și Harghita și conviețuirea lor cu secuii și maghiarii.

Un obiectiv prioritar al Centrului Eclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, în anul 2001, l-a constituit redactarea volumului de sinteze monografice *Românii din Covasna și Harghita. Istorie. Biserică. Școală. Cultură*, lucrare elaborată din inițiativa și cu purtarea de grijă a P.S. Ioan Selejan, cu sprijinul

propunerea personalității providențiale și de largă cultură, Ioan Selejan, Episcopul Covasnei și Harghitei, și în urma expunerii Sale de motive potrivit căreia în județ se simțea nevoia unei instituții de cercetare și documentare în probleme de istorie, cultură, civilizație și viață spirituală, Adunarea Eparhială a Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, a aprobat înființarea Centrului Eclesiastic de Documentare Mitropolit Nicolae Colan, în temeiul prevederilor Regulamentului de Organizare și Funcționare a Bisericii Ortodoxe Române, având ca obiect de activitate formarea unui fond documentar privind cultura și civilizația românească, în toate formele sale de manifestare, urmărită de-a lungul istoriei, inclusiv în contemporaneitate.

Așa cum sublinia cercetătoarea Maria Cobianu-Băcanu, prin activitatea sa, Centrul „a unit și a creat cea mai puternică legătură umană

preoților, profesorilor, a altor intelectuali din cele două județe și a unor cunoscuți cercetători din București, Cluj-Napoca, Sibiu și Tg. Mureș.

Volumul, coordonat de Ioan Lăcătușu, Vasile Lechințan și Violeta Pătrunjel, prezintă într-o formă sintetică comunitățile românești din Covasna și Harghita din punct de vedere: geografic, arheologic, istoric, etnografic, cultural și eclezial, cuprinzând istoria bisericilor, școlilor, instituțiilor și asociațiilor culturale, a personalităților născute sau care au activat în aceste localități, aspecte ale legăturilor comunităților locale cu românii din întreg spațiul transilvan și cu cei de peste Carpați, momente ale conviețuirii interetnice, fiind prezentate monumentele istorice și cele de for public.

Dacă acum 20 ani, cei interesați de istoria comunităților românești din fostele scaune secuiești, consultau fișierele marilor biblioteci din țară, aveau surpriza să găsească puține lucrări, studii și articole pe această temă. Prin activitatea sa, Centrul Ecleziastic de Documentare, a căutat să suplinească acest deficit informațional, luându-și ca parteneri Arhivele Naționale, marile muzee din București, Cluj-Napoca, Sibiu, Tg. Mureș, Brașov, Deva ș.a. Îmbunătățind experiența acumulată în anii anteriori, Centrul și-a stabilit relații de parteneriat și cooperare, bine structurate pe baza unor proiecte punctuale, în domeniul muzeografiei, cu Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, în domeniul cercetării socio-umane, cu Centrul European de Studii Covasna - Harghita, în domeniul cultural și civic, cu asociațiile cultural-creștine și civice membre a Forumului Civic al Românilor Covasna, Harghita și Mureș.

Prin cercetările și publicațiile sale, Centrul a pus în valoare trecutul românesc din arcul intracarpatic, sinuoasa sa istorie în contextul geopolitic în care a trăit. A descoperit, a valorificat prin publicații și a mediatizat strălucirile

personalități culturale și științifice, elitele sociale, politice, etnice care au contribuit la înălțarea culturală și spirituală a zonei și a întregului neam românesc în cele mai vitrege perioade ale zbuciumatei sale istorii.

Centrul este gazdă primitoare a majorității acțiunilor întreprinse de asociațiile culturale românești din zonă, a întâlnirilor reprezentanților comunității românești, a unui evantai larg de acțiuni culturale, civice și umanitare și a lecțiilor deschise, conferințelor, vizionărilor colective de filme video cu tematică de istorie, cultură, spiritualitate și civilizație românească, la care participă elevi din Sf. Gheorghe.

Având în vedere numărul mic de cercetători din județele Covasna și Harghita - arhiviști, muzeografi, profesori - Centrul a beneficiat, de-a lungul anilor de un număr important de colaboratori, din întreaga țară. De același sprijin și solidaritate frățească am beneficiat din partea Asociațiunii ASTRA și a despărțămintelor sale din întreaga țară și din țările vecine, a Uniunii Culturale „Vatra Românească”, din Cluj-Napoca, a Centrului de Studii Transilvane din Cluj-Napoca, Asociației Pro Vita, din Sibiu, ASCOR București și multor altor asociații și personalități, din toate zonele țării și din străinătate. Esențială, pentru buna funcționare a Centrului și pentru organizarea și desfășurarea manifestărilor programate, a fost contribuția și sprijinul sponsorilor și binefăcătorilor.

În toți acești ani, Centrul și-a conceput și înfăptuit programele și manifestările cultural-științifice și spirituale, cu binecuvântarea Î.P.S. Ioan Selejan. Centrul și-a desfășurat activitatea, asigurând consecvență și continuitate în acțiunile sale, concomitent cu preocuparea de actualizare a modalităților de lucru, în consens cu schimbările rapide ce au loc în societatea românească la început de secol și mileniu.

(*O candelă în Carpați...* p.p.587-624)

Centrul cultural „Patriarh Miron Cristea”, un colț de rai în „țara icoanelor”

În anul 2001, din inițiativa P.S. Ioan Selejan, cu sprijinul Guvernului României, a fost achiziționată clădirea din strada Petőfi Sandor, nr. 23, construită în perioada interbelică, de primul prefect român al județului Ciuc, Valeriu Oțetea, inaugurată în anul 1929, din dorința înființării și organizării în Miercurea-Ciuc a unui Centru Cultural purtând numele patriarhului „Miron Cristea”, care, prin activitatea sa, să asigure cunoașterea și evidențierea aspectelor definitorii ale culturii, tradiției și spiritualității românești în raza de activitate a Episcopiei noastre.

Inaugurarea Centrului Cultural „Miron Cristea” s-a făcut la 1 Decembrie 2001, de Ziua Națională a României. Alături de Preasfințitul Ioan au fost prezenți: Valer Dorneanu - Președintele Camerei Deputaților, Teodor Meleșcanu, Georgiu Gingăraș - Ministrul Tineretului și Sportului, Romeo Postelnicu - Secretar de stat, Mircea Dușa - Prefectul județului Harghita, Csedo Csaba - primar al municipiului Miercurea-Ciuc, Valeriu Cavruc-directorul Muzeului Carpaților Răsăriteni, Cristina Popescu - muzeograf care va coordona întreaga activitate a instituției nou înființate, până în anul 2003, alți reprezentanți ai autorităților locale și centrale, ai societății civile, profesori și elevi.

În cuvântul de deschidere, Preasfințitul Ioan Selejan a prezentat cadrul de activitate al Centrului. Acesta, pe lângă activitățile cu caracter strict științific (cercetare, achiziționare și conservare de patrimoniu), se dorește a fi o instituție de interferențe, mijlocitor al dialogului cultural cu etnia maghiară. La Centrul Cultural „Miron Cristea”, cei care îi vor păși pragul se pot exprima trecând peste opiniile politice sau confesionale, promovând toleranța, înțelegerea și dialogul interetnic.

Încă de la început, acest binecuvântat Centru Cultural și-a atins obiectivele de activitate prin organizarea multiplelor activități culturale, științifice, a unor activități cu caracter didactic, educativ și instructiv pentru copii, activități cu caracter filantropic și de asistență socială, din fondurile obținute prin diferite activități culturale destinate acestui scop.

În primii doi ani s-au organizat: concerte

de colinde; manifestări dedicate zilei de naștere a poetului național Mihai Eminescu, Unirii Principatelor Române de la 24 ianuarie 1859; au fost vernisate expozițiile „Luceafărul poeziei românești”, „24 ianuarie la români”, „Tradiții locale”, „Săpăturile arheologice din așezarea de la Păuleni - Dealul Cetății, județul Harghita”; conferințe în perioada Postului Mare sub genericul „Patimile și Învierea Mântuitorului”; expoziția de icoane „Urcuș spre Înviere”; expoziție de goblenuri; „Zilele I.L. Caragiale”.

La Centrul Cultural „Miron Cristea” și-a început activitatea Cenaclul literar „Buna Vestire”, sub conducerea poetului Ionel Simota.

În realizarea activităților sale specifice, Centrul Cultural „Patriarh Miron Cristea” din Miercurea-Ciuc colaborează cu Inspectoratul Școlar Județean Harghita, Colegiul Național „Octavian Goga”, Școala Generală „Liviu Rebreanu” din Miercurea-Ciuc, Brigada 61 Vânători de Munte „G-ral Virgil Bădulescu” Miercurea-Ciuc, Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” din Sf. Gheorghe, Muzeul Oltului și Mureșului Superior din Miercurea-Ciuc, filiala Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni din Sfântu Gheorghe, Fundația „Sfântul Sava” din Buzău, alte muzee sau instituții de cultură din județ și din țară.

Până în prezent, Centrul Cultural „Miron Cristea” s-a dovedit a fi un loc al întâlnirii spiritului celor pătrunși de frumusețea artelor și meșteșugurilor, practicate în arealul cultural al zonei noastre, începând cu cei de vârstă școlară și continuând cu adulții. Copiii de vârstă cuprinsă între de 7-18 ani sunt inițiați în tainele

picturii icoanelor pe sticlă și lemn, ale încondeierii ouălor, de asemenea, începând cu anul 2005, au deprins tainele țesutului tradițional, inițiindu-se în fazele rășchiatului, urzitului, nividitului și ale țesutului propriu-zis, meșteșuguri deprinse de la țesătoarele din Livezi, județul Harghita, dar cu sprijinul deosebit al prof. dr. muzeograf Dorel Marc și al Liviei Marc, muzeograf la Muzeul Oltului și Mureșului Superior, care au dat posibilitatea elevilor de a lucra întru spiritul tradiției, unde se îngemănează deopotrivă sudoarea trudei cu mulțumirea sufletească, simțul practic al utilului cu cel estetic, modelându-se astfel sensibilitatea copiilor.

În cadrul Centrului Cultural „Patriarh Miron Cristea” din Miercurea-Ciuc, își desfășoară activitatea Cercul de pictură și meșteșuguri tradiționale „Românașul”, îndrumat de profesor Nicoleta Ploșnea; Cercul de Muzică „Românașul”, având secții de pian, vioară, chitară, fluier, îndrumat de profesorii metodiști ai Muzicii Militare din cadrul Brigăzii 61 Vinători de Munte „G-ral Virgil Bădulescu” Miercurea-Ciuc (maior Laurențiu Andriesei, sublocotenent Bogdan Păduraru, Ovidiu Tipu, Ovidiu Mareci); funcționează o sală de lectură și bibliotecă, cu peste 1500 de titluri de cărți din toate domeniile, în special religie și istorie.

Sufletul Centrului Cultural „Miron Cristea” rămâne însă Cercul de pictură și meșteșuguri tradiționale „Românașul”, inițiat la 15 septembrie 2002, cu binecuvântarea și sprijinul Î.P.S. Ioan, pentru elevii celor două școli românești din Miercurea-Ciuc, sub îndrumarea profesoarelor Nicoleta Ploșnea și Cristina Popescu, din dorința de a se continua lucrarea responsabilă de modelare spirituală a tinerei generații din inima Carpaților, începută la ora de religie, mai mult, de a le face cunoscută importanța păstrării și transmiterii valorilor legii strămoșești, în ele regăsindu-se identitatea noastră culturală și spirituală.

Trebuie amintite rezultatele foarte bune ale Cercului de pictură „Românașul”, începând cu cele de la fazele naționale ale Olimpiadelor școlare de meșteșuguri artistice și tradiționale desfășurate la Muzeul ASTRA din Sibiu, continuând cu concursul „Icoana din sufletul copi-

lului” organizat de Patriarhia Ortodoxă Română și încheind cu ultimele recunoașteri ale meritelor acestor copii talentați, prilejuite de organizarea unei expoziții de icoane, în perioada 16-20 martie 2006, prin bunăvoința pr. prof. dr. Nicolae Dura, la Biserica Ortodoxă din Viena „când icoanele copiilor au văzut Viena și Viena a văzut icoanele copiilor, într-un duh al păcii și al înțelegerii”.

Centrul Cultural „Miron Cristea”, printr-o strânsă colaborare cu Fundația „Sfântul Sava” din Buzău și cu sprijinul părintelui profesor dr. Mihail Milea, trimite în Campusul pentru copii de la Bisoca și de la Maliuc, în fiecare vară, un număr de 25-30 de copii din familii fără posibilități materiale.

În perioada 16 octombrie - 13 noiembrie 2006, la Centrul Cultural „Patriarh Miron Cristea” din Miercurea-Ciuc, a fost deschisă o expoziție mai puțin obișnuită, a unor artiști mai puțin obișnuiți: deținuții din penitenciarul Miercurea-Ciuc. Despre aceștia P.S. Ioan Selejan, Episcopul Covasnei și Harghitei spunea: „Sunt oameni care nu l-au găsit pe Hristos în lumina Învierii, ci, iată, după gratii. Acolo unde e credință ajunge mai ușor harul lui Dumnezeu (...) Cred că cei care vor vizita această expoziție vor privi în mod pozitiv pe cei care vor părăsi detenția”.

De Ziua Națională a României, la manifestările organizate de Instituția Prefecturii Harghita și Consiliul Județean Harghita, la nivelul municipiului Miercurea-Ciuc sunt prezenți, cu mare entuziasm și atașament față de tradiția și istoria neamului nostru, copiii în străie de sărbătoare de la Centrul Cultural „Miron Cristea”. S-au organizat manifestări dedicate zilelor de 15 ianuarie, 24 ianuarie, 15 iunie, manifestări dedicate poetului Grigore Vieru. Se adaugă și participarea la acțiunile de cultură românească și spiritualitate ortodoxă organizate de Despărțământului ASTRA Covasna-Harghita, la manifestările din cadrul „Zilelor Sfântu Gheorghe” și „Zilelor județului Harghita”.

Din anul 2003, 1 Decembrie, funcționează filiala „Muzeului Oltului și Mureșului Superior” a Muzeului Național Carpaților Răsăriteni din Sfântu Gheorghe, care a colaborat strâns, în toate activitățile, cu Centrul Cultural „Miron Cristea”.

(O candelă în Carpați... p.p.625-645)

Muzeul Mănăstirii „Sfântul Prooroc Ilie” din Toplița

Ideea amenajării unui muzeu, care să adăpostească cât mai multe dintre mărturiile existenței românilor de pe meleagurile actualului județ Harghita, a fost gândită prima dată chiar de ctitorul mănăstirii, Patriarhul Miron Cristea.

Peste ani, un tânăr călugăr din partea locului, azi arhimandritul Mihail Goia, a fost cel care, ajungând stareț al mănăstirii, a mers pe urmele marilor săi înaintași – Patriarhul Miron, și arhiereul Emilian Antal, înmormântat sub pronaosul bisericii – și a adunat cu râvnă și migală documente ce exprimă, în forme specifice, spiritul ortodox și românesc din zona Topliței și a județului Harghita. După anul 1975,

Muzeul Mănăstirii „Sfântul Prooroc Ilie”

un sprijin substanțial a fost primit din partea Episcopiei Ortodoxe de Alba Iulia, de la vrednicul de pomenire episcop Emilian Birdaș. La toate aceste eforturi, am fi nedrepti dacă nu am adăuga și eforturile anonimilor credincioși români, care au păstrat peste veacuri, uneori cu serioase dificultăți, dacă nu chiar cu riscuri, marile valori ce astăzi se află expuse în muzeul mănăstirii.

După înființarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, cu binecuvântarea și sprijinul PS Ioan Selejan, a specialiștilor de la Secretariatul de Stat pentru Culte, Mircea Sfârlea, Florin Șerbănescu și Ioan Gașpar și a Fundației Culturale Miron Cristea – a părinților Emilian Telcean, Constantin Gane și prof. Ilie Șandru, s-au finalizat lucrările de amenajare a muzeului, într-un spațiu amenajat special pentru asemenea funcționalitate.

La 30 mai 1995, în prezența Î.P.S. Ioan Selejan, episcopul Covasnei și Harghitei și a unui număr mare de credincioși și invitați oficiali, reprezentanți ai unor instituții locale și centrale, s-a sfințit și inaugurat Muzeul mănăstirii Toplița. Exponatele muzeului, pe lângă valoarea lor istorică sau artistică, sunt emoționante vestigii care au supraviețuit de la importante comunități românești, acum grav diminuate sau chiar dispărute în urma procesului de deznăționalizare (Porumbenii Mari, Ciucsângeorgiu, Lăzărești, Imper etc.).

Expoziția permanentă a muzeului cuprinde un important fond de icoane pe lemn, datând din secolul al XVIII-lea. Dintre acestea se disting și fragmentele tâmpelii bisericii Mănăstirii Doamnei, pictată în anul 1755 de meșterul zugrav Andrei din Sunfalău (Cornești), precum și icoanele împărătești pictate de același zugrav. Icoane pe lemn de o valoare asemănătoare și tot de la mijlocul secolului al XVIII-lea provin de la vechile biserici din Toplița și Stânceni. Acestea se impun atât prin acuratețea execuției temei iconografice, cât și prin aureolele și ramele ample sculptate și pictate. Unele dintre icoanele expuse au fost pictate de un alt renumit meșter transilvănean, Pavel Dumbrăvean.

Icoanele pe lemn din secolul al XVIII-lea și din primele decenii ale veacului următor sunt legate în mod direct de arta iconografică ortodoxă din centrul Transilvaniei, lucrări similare fiind frecvente în bisericile din satele de pe Mureș și Târnave.

În expoziția muzeului sunt prezentate fragmente ale vechii catapetesme a bisericii din lemn a mănăstirii, cea pictată în 1847 de meșterul „Gligorie din Târgul Pietrii” (Piatra Neamț). Se remarcă icoana împărătească Iisus Hristos Arhiereu și Împărat, flancat de Sfinții Apostoli, icoana Maica Domnului cu Prucul, flancată de Prooroci, precum și temele iconografice rare în pictura de șevalet, ca Lupta dintre Nestor și Lie, Maica Domnului în rug, Duminica Orbului, Ducerea Sufletului celui drept, Izvorul Maicii Domnului etc.

Muzeul deține o valoroasă colecție de icoane pe sticlă, din care sunt expuse câteva exemplare reprezentative pentru sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea: icoana Maica Domnului cu Pruncul,

provenind de la biserica din Gălăuțaș, care poate fi atribuită marelui iconar Popa Sandu din Ier-nuțeni, și icoana Învierea lui Iisus, care provine din biserica de la Porumbenii Mari.

Din a doua jumătate a secolului al XIX-lea se remarcă icoanele pe sticlă reprezentându-l pe Sfântul Ilie, precum și icoana Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil.

În muzeu se află un obiect puțin obișnuit, o scândură lucrată în bardă, ce fusese fixată pe spatele tâmplei vechii biserici de la Pârâul Doamnei, pe care se află scrisă cu cărbune următoarea însemnare: „Să se știe când au sunat uniția în Ardeal, 1762”, evocând și în acest mod rezistența la uniție a călugărilor și a credincioșilor români ortodocși din Transilvania veacului al XVIII-lea.

Expoziția muzeului prezintă un mare număr de cărți religioase ortodoxe, unele dintre ele fiind unicate sau rarități naționale. De o deosebită valoare sunt: *Psaltirea*, tipărită în anul 1544 la Mileșevo (Serbia); *Cazania lui Varlaam*, tipărită la Iași în 1643; *Evanghelia de la București* din 1682. Colecția mai cuprinde numeroase cărți de cult tipărite în secolul al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului al XIX-lea în toate centrele tipografice ale vremii: București, Râmnic, Buzău, Blaj, Iași, Mănăstirea Neamț, printre care amintim: *Apostol*, Buzău, 1704; *Triod*, București, 1721; *Penticostar*, Râmnic, 1749 (de la biserica din Porumbenii Mari); *Ceaslov*, Iași, 1758 (din Săcel); *Liturghier*, Blaj, 1775 (din Gheorghieni); *Psaltire*, 1843 și *Pidalion*, 1844, ambele tipărite la Mănăstirea Neamț.

Cărțile de cult atestă permanentele legături ale românilor din zonă cu frații lor de peste munți, cu românii ortodocși de pretutindeni în tot cursul Evului Mediu. Valoroase sunt și însemnările marginale, în care sunt consemnate evenimente din viața comunităților românești din zonă.

Muzeul prezintă, de asemenea, o serie de obiecte liturgice din metal prețios sau comun, precum: potirul și discul bisericii Mănăstirii Doamnei, din secolul al XVIII-lea; sfeșnice,

cruci sculptate în lemn și ferecate în metal; candelă de argint și alamă de la mijlocul secolului al XIX-lea; agheazmatarul de argint dăruit de Episcopul Conon Donici; *Evanghelia* ferecată în argint, din secolul al XVIII-lea.

Muzeul are de asemenea expozate care să omagieze personalitatea ctitorului, dr. Elie Miron Cristea, care, prin credință și prin întreaga sa activitate, și-a câștigat un loc binemeritat în istoria și cultura națională. Printre numeroasele obiecte care i-au aparținut sunt expuse și portretele părinților, un tablou al casei părintești, un veșmânt arhieresc din catifea, o cârjă de arhieru, paftaua Patriarhului, pe care sunt gravate datele esențiale de slujire a Altarului și Patriei, diverse medalii de bronz și argint care îl omagiază, copia tezei de doctorat (primul studiu consacrat vieții și operei lui Mihai Eminescu, în 1895), precum și icoana Sfânta Treime, pe spatele căreia se află semnăturile marilor ierarhi ai Ortodoxiei care au participat la instalarea sa ca Patriarh al României.

Cu prilejul aniversării a 70 de ani de la întemeierea mănăstirii și a 130 de ani de la nașterea ctitorului ei, toate obiectele legate de personalitatea ctitorului au fost grupate în Secția memorială „Dr. Elie Miron Cristea”, amenajată în incinta muzeului mănăstirii.

Prin valorile sale și prin semnificația exponatelor, muzeul Mănăstirii „Sfântul Prooroc Ilie” se constituie într-un omagiu adus atât înaintașilor care au viețuit la mănăstire, cât și a tuturor românilor din acest spațiu românesc, care timp de veacuri și-au păstrat credința strămoșească și ființa națională în pofida cumplitelor furtuni ce s-au abătut asupra lor.

Activitatea muzeului este completată și continuată de către Muzeul de Etnografie, înființat în anul 1997, de către Primăria municipiului Toplița – primarul Mircea Dușa, prin osârdia tinerilor muzeografi Dorel Marc și Zorel Suciu, instituție muzeală care, împreună cu Ansamblul folcloric „Rapsozii Călimanilor”, funcționează în cadrul Centrului Cultural Toplița.

(O candelă în Carpați... p.p. 646-649)

Muzeul Spiritualității Românești de la Catedrala Ortodoxă din Sf. Gheorghe

Muzeul Spiritualității Românești a fost inaugurat la 4 decembrie 1993, cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinției Sale Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului, din inițiativa și prin strădania Ligii Cultural - Creștine „Andrei Șaguna” și a Parohiei Ortodoxe nr. 1 din Sf. Gheorghe, sub oblăduirea căreia ființează acest muzeu, și cu largul sprijin al Secretariatului de Stat pentru Culte, al Prefecturii Județului Covasna, al Inspectoratului pentru Cultură al județului Covasna, cu susținerea prin obiecte și colecții de către toate parohiile ortodoxe din județ.

Pentru definitivarea expoziției permanente, consacrată iconografiei ortodoxe a Sf. Gheorghe, am fost sprijiniți de Muzeul Școlii Românești din Scheii Brașovului, de Muzeul „ASTRA” din Sibiu, de Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei din Cluj-Napoca, de Muzeul Județean din Sf. Gheorghe și, nu în ultimul rând, de specialiștii Secretariatului de Stat pentru Culte, Mircea Sfârlea, Florin Șerbănescu și Ioan Gașpar. Numeroase firme și buni creștini au ajutat prin sponsorizări sau prin participarea la lucrările de amenajare a muzeului.

Expoziția permanentă a Muzeului Spiritualității Românești ilustrează continuitatea de locuire a românilor pe aceste meleaguri, precum și vechimea creștinismului lor, încă din vremea etnogenezei neamului românesc, prin vestigiile creștine de la Olteni (sec. III) și Poian (sec. VI). Expunem numeroase valori din importanta colecție de icoane pe lemn și pe sticlă din sec. XVIII și XIX, multe dintre ele provenind de la

biserici dispărute sau din lăcașuri de cult rămase cu credincioși puțini, sau chiar fără credincioși în urma vitregiilor și răutăților vremii.

Dintre icoanele prezentate semnalăm pe cele de la Bixad, Baraolt, Vârghiș, Ariușd, Dobârlău, Dobolii de Jos, Poian, Păpăuți etc. Toate icoanele păstrate în bisericile ortodoxe ale județului demonstrează legătura permanentă a credincioșilor cu cei din celelalte zone ale țării și urmează, atât din punct de vedere dogmatic, cât și al istoriei stilistice, evoluția artei ortodoxe românești.

Muzeul posedă un mare număr de cărți religioase, expunând o serie de rarități, cum sunt: *Cazania lui Varlaam* (Iași, 1643), *Îndreptarea legii* (Târgoviște, 1652), *Chiriarodromion* (Alba Iulia, 1699), un *Liturghier* tipărit în anul 1713 de Antim Ivireanul, precum și numeroase alte tipărituri cu caracter religios, provenind din vestitele centre tipografice de la București, Râmnicu Vâlcea, Buzău, Iași, Mănăstirea Neamț, Roman, Blaj etc., atestând și în acest fel legăturile spirituale ale românilor localnici cu cei de pretutindeni.

De asemenea, prezentăm numeroase obiecte liturgice și vestimente preoțești, toate cu valoare artistică. Prin generozitatea specialiștilor de la Arhivelor Naționale Covasna, sunt expuse copii de pe documente medievale referitoare la românii din zonă, din secolele XVII-XVIII, printre care și registre parohiale de stare civilă întocmite în biserici rămase azi fără credincioși (Poian, Ghelița, etc.), acte privind activitatea școlilor confesionale românești, circulare și pastorale al mitropoliților Ardealului, porunci ale protopopilor din zonă care s-au im-

pus în conducerea vieții religioase sau prin acțiuni culturale notabile.

Până la organizarea de către Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, în anul 2001, a unei expoziții de bază, amenajată într-un spațiu corespunzător, Muzeul Spiritualității Românești a găzduit toate expozițiile realizate de către muzeul amintit, împreună cu Centrul Eclectic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”. În generosul său spațiu și-au desfășurat lucrările mai multe simpozioane, conferințe, dezbateri și alte manifestări de cultură și spiritualitate românească.

De-a lungul anilor, muzeul a fost vizitat de numeroase grupuri din municipiu, județ, din întreaga țară și din străinătate. Cartea de onoare a muzeului cuprinde impresiile și poartă semnăturile unor importante personalități ale vieții publice românești.

Pr. drd. Sebastian Pârvu, custodele Muzeului, împreună cu dr. Adela Kovacs și dr. Dan Buzea, de la Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni implementează Proiectul digitalizarea patrimoniului eclesial din cadrul Muzeului Spiritualității Românești.

(*Buletinul Ligii cultural-creștine „Andrei Șaguna” II (1998 -2001)*,
Editura Eurocarpatica, Sf. Gheorghe, 2002,
redactori responsabili: Ioan Lăcătușu, Violeta Pătrunjel, p.p. 26-34)

Catedrala ortodoxă din Sfântu Gheorghe

- IV -

MANIFESTĂRI CULTURAL-ȘTIINȚIFICE ȘI DE SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Sesiunea Națională de Comunicări Științifice, *Românii din sud-estul Transilvaniei. Istorie, cultură, civilizație*

O manifestare de ținută, cu o autentică dimensiune națională și de solidaritate culturală și științifică cu românii din Arcul Intracarpatic

În organizarea Centrului Eclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, Ligii Cultural-Creștine „Andrei Șaguna” și a Asociației Cultural-Creștine „Justinian Teculescu” – cu sprijinul Ministerului Culturii și al Patrimoniului Național și al Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, unor instituții ale administrației publice locale din județele Covasna și Harghita, în perioada 1995-2010, Sesiunea Națională de Comunicări Științifice, *Românii din sud-estul Transilvaniei. Istorie, cultură, civilizație*, a fost organizată în toamna fiecărui an, la Sf. Gheorghe, Arcuș, Miercurea-Ciuc și Covasna.

La cele 17 ediții de până acum, desfășurate între anii 1995-2011, în plen și pe secțiuni au fost prezentate peste 1000 de comunicări. La fiecare ediție, pe lângă renumiți cercetători, arheologi, istorici, etnografi, muzeografi, arhiviști, teologi, sociologi, demografi, muzeografi, arhiviști, preoți, profesori și alți oameni de cultură, au participat academicieni, demnitari de stat,

reprezentanți ai administrației publice centrale și locale. Majoritatea materialelor prezentate au fost introduse în circuitul științific, prin publicarea lor în revista *Angvstia* (nr. 1/1996 – nr. 14/2010), anuarul Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni și al Centrului Eclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, din subordinea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei. Pe lângă comunicările susținute, în cadrul sesiunilor au fost prezentate filme documentare, expoziții documentare, fiind lansate și prezentate peste 100 de cărți și publicații.

Manifestarea s-a bucurat de o largă apreciere din partea participanților și ai reprezentanților mass-media. Cronicile, recenziile și ecurile mass-media au pus în evidență notele caracteristice ale desfășurării tuturor edițiilor sesiunii, care au fost următoarele: un pronunțat caracter interdisciplinar care a oferit, în cele din urmă, o imagine complexă și armonioasă, a nivelului la care se află cercetarea în fiecare domeniu; încercări de studii comparative în literatură, etnologie, filosofie, sociologie care

îmbogățesc imaginea despre sine a oricărei entități sociale – individ, grup, comunitate – cu imaginea celui alt cu care intră în contact; studii de etnografie și etnologie care se centrează pe semnificația mitico-religioasă sau simbolistică a unor artefacte, interferențe culturale româno – maghiare; interesul accentuat pentru studiul istoriei, culturii și valorilor naționale în context contemporan sau al românismului în contextul

culturii europene, dar și pentru cultura locală prin valorizarea scrierilor unor țărani și afirmarea folclorului tradițional și a muzicii populare din anumite zone; lucrări cu caracter de ghid teoretic și de cercetare documentară pentru tânăra generație, cum ar fi teoria contactului dintre culturi și încercarea de bibliografiere a folclorului românesc din cele două județe, Covasna și Harghita.

(*O candelă în Carpați...* p.p. 743-777)

Zilele „Andrei Șaguna”

Din inițiativa Ligii Cultural-Creștine „Andrei Șaguna”, începând din vara anului 1993, la Sf. Gheorghe și în alte localități ale județului Covasna, anual se desfășoară o suită de manifestări de cultură românească și spiritualitate ortodoxă, sub genericul „Zilele Andrei Șaguna”. După înființarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, cu binecuvântarea Î.P.S. Ioan, manifestările au continuat an de an, în organizarea Ligii Cultural-Creștine „Andrei Șaguna”, Centrului de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, Centrului European de Studii Covasna-Harghita, Despărțământului ASTRA Covasna-Harghita, a Forumului Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș, cu sprijinul financiar al Consiliului Local Sf. Gheorghe, Consiliului Județean Covasna și a altor sponsori din județul Covasna.

Programul acestor manifestări cuprinde de regulă organizarea unor simpozioane, debateri, expoziții documentare, evocări ale unor personalități ale culturii și spiritualității românești, manifestări organizate la Sfântu Gheorghe și în alte localități din județul Covasna, întâlniri literare și lansări de carte organizate la Casa memorială „Romulus Cioflec” din Araci. De

fiecare dată, manifestările încep la statuia Mitropolitului Andrei Șaguna din Sf. Gheorghe, cu oficierea unui Te Deum, urmat de evocări și depuneri de coroane și jerbe de flori în memoria marelui ierarh, patronul spiritual al ligii și se termină cu festivalul folcloric „Nedeia Sânpetrului”, serbare câmpenească anuală, care are loc în Poiana Nedeii (km. 4 spre Vâlcele), cu participarea unor artiști profesioniști și formații folclorice românești de prestigiu din județele Covasna, Harghita, Brașov și din alte localități din țară, iar atunci când au fost resurse financiare, din Basarabia, Bucovina, Ungaria și Serbia.

Rapsodul popular Nicolae Furdui Iancu la „Nedeia Sânpetrului”, 2009

Prin întreaga desfășurare, cele XXI ediții ale Zilelor Andrei Șaguna reprezintă o manifestare de cultură și spiritualitate românească devenită tradițională, care asigură cadrul necesar dezbaterii unor probleme de istorie locală și de actualitate vizând preocuparea pentru preservarea și afirmarea culturii românești și conviețuirea interetnică în Arcul intracarpatic, precum și un bun prilej de trăire în comuniune și revitalizarea tradițiilor culturale românești din județul Covasna.

(*O candelă în Carpați...* p.p. 679 - 692)

Întâlnire literară la Araci

Zilele „Miron Cristea”

O dată cu înființarea Fundației culturale „Miron Cristea” și mai ales după ctitorirea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, cu sprijinul Primăriei locale și a celorlalte instituții ale administrației publice, în preajma sărbătoririi praznicului Sfântului Mare Prooroc Ilie Tesviteanu – hramul mănăstirii, începând cu anul 1998, la Toplița, anual, se organizează o suită de manifestări științifice și culturale, reunite sub genericul Zilele „Miron Cristea”.

Datorită eforturilor organizatorilor, Zilele „Miron Cristea”, au ajuns o manifestare de prestigiu, cu participare națională și internațională, care și-a câștigat un loc distinct, în calendarul acțiunilor cultural-științifice din județul Harghita și nu numai. Sesiunile de comunicări științifice, organizate cu acest prilej, s-au impus prin ținuta profesională a participanților, prin diversitatea și originalitatea temelor dezbătute și prin abordarea interdisciplinară a acestora. Un câștig real îl reprezintă cuprinderea în programul fiecărei ediții, a lansărilor și prezentărilor de carte, vernisarea unor expoziții tematice, organizarea excursiilor de documentare și momentelor de cinstire a patronului spiritual, patriarhului Elie Miron Cristea, iar în final, participarea la hramul mănăstirii Sf. Ilie.

În cele XIV ediții ale „Zilelor Miron Cristea” au fost prezentate peste 600 de comunicări. Îmbucurător este faptul că, începând din anul 2007, majoritatea comunicărilor prezentate la Toplița au fost publicate în *Sangidava*. Inițiativa profesorului Ilie Șandru de a publica principalele articole și studii, prezentate de-a lungul anilor, în sesiunile de comunicări științifice din cadrul „Zilelor Miron Cristea”, în revista *Sangidava* reprezintă un demers salutar și benefic pentru cunoașterea istoriei locale,

regionale și naționale. Indiscutabil că, materializarea unui asemenea proiect, a necesitat un volum imens de muncă, dar satisfacțiile redactorilor sunt pe măsură. Aceasta deoarece, în această parte de țară, mai mult ca oriunde, este nevoie de punerea în evidență a adevărului istoric despre oamenii și locurile de la izvoarele Oltului și a Mureșului. Apariția unei noi publicații științifice la Toplița, reprezintă o încununare a eforturilor intelectualilor din zonă și o modalitate eficientă de stimulare a preocupărilor pentru cercetarea culturii, spiritualității și civilizației românești locale și naționale.

Cele cinci volume din *Sangidava*, apărute în perioada 2007 -2009, cuprind materiale de o mare diversitate tematică, și abordări multe și interdisciplinare, studii și articole de istorie, etnografie, filologie, teologie, demografie, filozofie ș.a. Studiile dedicate patriarhului Miron Cristea prezintă convingător portretul unui ierarh de seamă al bisericii ortodoxe, lider de vază și luptător pentru emancipare națională și spirituală a românilor, apărător al demnității românești, luptător pentru promovarea învățământului și culturii românești, scriitor și publicist cu o vastă și bogată activitate, om politic implicat în viața țării, în momente deosebite.

Împreună cu profesorii, muzeografi, bibliotecarii și oamenii de cultură locali, an de an, manifestările de la Toplița sunt onorate de un grup de prieteni constanți ai zonei, personalități culturale și științifice de prestigiu, din principalele centre culturale ale țării, din rândul cărora nu lipsesc intelectualii români din Basarabia și Serbia, fiind prezenți atât tinerii cercetători, cât și „veterani” semnatari ai multor lucrări de referință în știința românească. Autorii care publică în revista *Sangidava*, pro-

vin din localități din întreaga țară, ceea ce conferă dimensiunea națională a publicației, prin înscrierea Topliței în „circuitul” manifestărilor culturale și științifice de prestigiu, dar și expresia solidarității ziditoare cu aceste meleaguri românești.

O coincidență fericită o constituie desfășurarea acestor manifestări împreună cu hramul mănăstirii „Sfântul Ilie”, hram la care, de fiecare dată, participă mii de credincioși din Eparchie, dar și din județele învecinate, din Tran-

silvania și Moldova. Astfel, participanții la Zilele „Miron Cristea”, au avut posibilitatea să trăiască clipe de înălțare sufletească și să asculte cuvintele de învățătură a Vlădicului Ioan Selejan și a altor ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române. Este doar un exemplu despre faptul că, prin aceste manifestări, Toplița este alături de marile probleme ale Neamului Românesc, iar românii din Țară și vecinătate sunt alături de credincioșii ortodocși români din Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei.

Sursa: *O candelă în Carpați...* p.p. 693 -714

Zilele „Nicolae Colan”

Îndeplinindu-și rosturile pentru care a fost înființat, Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, din Sf. Gheorghe, cu binecuvântarea Î.P.S. Ioan Selejan și-a propus, printre obiectivele sale, să cinstească patronul spiritual, prin organizarea, în fiecare an, a Zilelor „Nicolae Colan”, de regulă, în perioada 28 noiembrie - 6 decembrie. Manifestările încep cu ziua de naștere a mitropolitului Nicolae Colan și se termină cu cea onomastică a acestuia, incluzând în acest interval sărbători importante pentru Neamul Românesc, respectiv Sf. Apostol Andrei și Ziua Națională a României. În fiecare an, cu această ocazie, au loc sesiuni științifice, simpozioane, dezbateri, expoziții, evocări, slujbe de pomenire și pelerinaje la mormântul mitropolitului de la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, alte manifestări literare, artistice și sportive, în cadrul Zilelor Școlii „Nicolae Colan”.

Un loc distinct, în cadrul Zilelor Nicolae Colan, îl ocupă itinerarul religios-istoric, care are loc în parohiile din județele Covasna și Harghita, de sărbătoarea Sfântului Andrei, cu participarea studenților de la ASCOR București și Sibiu, tinerilor de la Asociația Sf. Sava și de la Seminarul Teologic Ortodox din Buzău, de la Filialele Ligii Tineretului Creștin Ortodox Român din Târgoviște, Brașov, Sibiu, Suceava, Sf. Gheorghe și PRO VITA Sibiu. Cu aceste ocazii sunt organizate seri culturale românești, lansări de carte, conferințe, concerte de colinde, cu participarea unor distinse personalități laice și bisericești, din principalele centre culturale ale țării.

A devenit o tradiție ca toți acești tineri să participe și la manifestările organizate cu prilejul Zilei Naționale a României, la Sfântu Gheorghe și Miercurea-Ciuc.

Manifestările organizate în cadrul Zilelor „Nicolae Colan” au contribuit la sporirea prezenței în spațiul public al municipiului Sfântu Gheorghe și județului Covasna, a personalității mitropolitului Nicolae Colan, prin acordarea numelui Nicolae Colan unei școli generale din Sf. Gheorghe, prin dezvelirea și sfințirea unei plăci memoriale pe casa din Araci, unde mitropolitul a trăit o perioadă de timp, prin ridicarea bustului ierarhului, în curtea școlii ce-i poartă numele (opera sculptorului Mihai Mocanu), prin acordarea numelui Nicolae Colan unei străzi din cartierul unde se află școala amintită, prin apariția mai multor volume, studii și articole referitoare la personalitatea ierarhului - cărturar născut pe meleagurile județului Covasna.

(*O candelă în Carpați...* p.p. 778-791)

Festivalul de colinde și obiceiuri de iarnă „Crăciunul la români”

Prof. ing. Maria PELIGRAD

Începând din iarna anului 1991, în preajma praznicului Nașterii Domnului, în fiecare an, în orașul Sf. Gheorghe din județul Covasna, are loc Festivalul de Colinde și Obiceiuri de Iarnă, organizat de Fundația Culturală „Mihai Viteazul” (președinți, prof. Stela Buda, prof. ing. Maria Peligrad) în colaborare cu Centrul Ecclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, Liga Cultural-Creștină „Andrei Șaguna” și Despărțământul „Astra” Covasna-Harghita, cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor, Consiliului Județean Covasna, Consiliului Municipal Sfântu Gheorghe, Prefecturii Județului Covasna, Grupului Școlar „Constantin Brâncuși”, Colegiului Național „Mihai Viteazul”.

Festivalul de colinde și obiceiuri de iarnă „Crăciunul la români” are ca scop păstrarea și promovarea specificului național, a tradițiilor cultural-artistice și religioase românești, precum și întărirea legăturii cu comunități românești din țară și străinătate (Ungaria, Republica Moldova, Valea Timocului - Serbia).

Anual, participă formații artistice, coruri, cete de colindători, ansambluri folclorice, dan-

satori mascați din diferite zone folclorice de tradiție din țară și de peste hotare, alături de cele locale. Se creează o atmosferă deosebită, sărbătorească, înălțătoare, specifică spiritului Crăciunului.

Cetele se întâlnesc în Catedrală pentru o scurtă prezentare, rugăciune și închinare Domnului, după care urmează o paradă a formațiilor prin centrul orașului, prilej de prezentare a costumelor specifice fiecărei zone, a jocului măștilor, călușilor, și urșilor, totul în sunetul tobelor, a clămpănitului căprițelor.

După deschiderea festivă din Piața „Mihai Viteazul”, grupurile prezente se deplasează la instituții publice, societăți comerciale, unde se colindă și se rostesc tradiționalele urări de sănătate și belșug.

Spectacolul de gală etalează măiestria artiștilor, bogăția și varietatea folclorului nostru. Publicul colindă alături de artiști și primesc cu drag zgomotul și exuberanța căprițelor, a dansatorilor, pocnetul bicelor și buhaiul plugușorului.

În ziua următoare, cetele de colindători și urători se pot auzi pe ulițele altor localități, în biserici ortodoxe din județul Covasna.

- V -

ASOCIAȚII CULTURALE ROMÂNEȘTI

Liga cultural-creștină „Andrei Șaguna”

Liga cultural-creștină „Andrei Șaguna” este o organizație autonomă, nonguvernamentală, care nu urmărește scopuri politice și nu se subordonează ierarhiilor bisericești. Liga s-a constituit în 14 martie 1992 și a fost recunoscută ca persoană juridică prin sentința civilă nr. 21/PJ din 20 aprilie 1992 a Judecătoriei Sf. Gheorghe. Potrivit statutului, scopul Ligii „este acela de a crea, prin toate mijloacele legale, cadrul favorabil pentru promovarea prin credință și cultură, a unității și solidarității populației românești din județul Covasna, indiferent de convingerea și apartenența politică, contribuind la păstrarea identității și a valorilor culturale, științifice și materiale românești”. Dintre obiectivele Ligii menționăm: introducerea în circuitul național de valori și a celui turistic a mărturiilor permanenței populației românești și a strămoșilor pe aceste meleaguri; sprijinirea și conlucrarea cu muzeele locale pentru cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural național din zonă; sprijinirea Bisericii strămoșești pentru salvarea patrimoniului eclezial, întărirea parohiilor și revenirea la credință a populației românești; revigorarea tradițiilor creștine românești (colinde, obiceiuri, datini, nedei, hramuri etc); acordarea de burse unor tineri din județ; sprijinirea învățământului în limba română în toate localitățile județului; sprijinirea instituțiilor de cultură românești; organizarea de conferințe, simpozioane, dezbatere, expoziții pe teme privind istoria și cultura poporului român; editarea de lucrări monografice și publicații de cultură în limba română; ajutorarea membrilor și simpatizanților ligii aflați în nevoie și a.

În această perioadă, ca rezultat al demersurilor întreprinse de Ligă, împreună cu celelalte asociații cultural-creștine și cu Prefecturile județelor Covasna și Harghita, s-a reușit înființarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei - instituție fundamentală pentru păstrarea

și afirmarea identității culturale și confesionale românești din arcul intracarpatic și a Muzeului Carpaților Răsăriteni - instituție culturală de interes național chemată să realizeze într-un mod profesionist o parte din obiectivele Ligii. Strădaniile membrilor Ligii, din primii ani de activitate, s-au concretizat, printre altele, în: amenajarea Muzeului Spiritualității Românești de la Catedrala ortodoxă din Sf. Gheorghe - punctul de pornire al Centrului Eclezial de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” - înființat în primăvara anului 1996, din inițiativa și cu purtarea de grijă a P.S. Ioan al Covasnei și Harghitei; editarea, cu sprijinul redacției ziarului *Cuvântul nou*, a Foii de cuget și simțire românească *Oituzul*; editarea și reeditarea unor valoroase lucrări privind istoria și cultura românească din arcul intracarpatic; organizarea unor manifestări științifice de interes și cu participare națională, devenite tradiționale: sesiunea națională de comunicări științifice „Românii din sud-estul Transilvaniei - istorie, cultură, civilizație”, „Zilele Andrei Șaguna”, „Zilele Nicolae Colan” ș.a.; ridicarea unor cruci comemorative pe locul unor biserici ortodoxe dărmate în anul 1940 etc.

În toată această perioadă, Liga a făcut repetate demersuri pentru aducerea la cunoștința autorităților centrale ale statului și a opiniei publice a stării critice în care se aflau principalele componente și instituții de bază ale culturii și spiritualității românești din zonă - Biserica, școala în limba română, instituțiile de cultură, monumentele istorice - în vederea eliminării disfuncționalităților și discriminărilor existente.

Păstrându-și echidistanța politică, printr-o fructuoasă colaborare cu celelalte asociații și instituții culturale din zonă, Liga a reușit să mențină trează ideea solidarității românești și a militat cu demnitate pentru susținerea intereselor și aspirațiilor firești și legitime ale populației românești, în raporturile cu autoritățile centrale și locale de stat și în dialog cu re-

prezentanții Consiliului Europei ce ne-au vizitat județul, printr-un demers, echilibrat, realist, dovedind, prin fapte, deschiderea și dorința sinceră de conviețuire cu populația de etnie maghiară.

În primul an de activitate, președintele Ligii cultural-creștine „Andrei Șaguna” a fost inginerul Ioan Mugur Toplnischi, între anii 1993-2007, avo-

catul Ioan Solomon, iar din 2007 pr. Sebastian Pârvu. Secretarii Ligii au fost profesorii Ioan Lăcătușu (1993-1999) și Rodica Pârvan, din 1999 până în prezent. În toți acești ani, contabilitatea Ligii a fost efectuată, fără nici o formă de retribuție și cu un profesionalism desăvârșit, de către doamna economist Doina Melinte.

(*Buletinul Ligii cultural-creștine „Andrei Șaguna” II (1998 -2001)*, Editura Eurocarpatica Sf. Gheorghe, 2002, redactori responsabili: Ioan Lăcătușu, Violeta Pătrunjel, p.p. 13-21)

Fundația Culturală „Miron Cristea”

Fundația Culturală „Miron Cristea” a fost înființată la 6 octombrie 1990, fiind înregistrată la Judecătoria din Miercurea-Ciuc, ca persoană juridică, la 13 noiembrie 1990. Președinte a fost ales Emil Cadar, iar vicepreședinți Constantin Gane, protopop de Harghita, și profesorul Ilie Șandru, inițiatorul și organizatorul principalelor manifestări organizate în toți acești ani în Toplița.

Printre obiectivele Fundației se înscriu: aportul la renașterea materială și spirituală a localităților județului, a tradițiilor de muncă, a datinilor și a specificului local; să sprijine ridicarea calității și conținutului procesului de învățământ în limba română din județ, în colaborare cu unitățile școlare, pe teme educative, științifice; să militeze pentru repunerea în drepturi și pentru cultivarea adevăratelor valori naționale, a credinței strămoșești, a aspirațiilor legitime de propășire spirituală și morală; să contribuie la refacerea datinilor de cinstire a eroilor neamului, la cultivarea în rândul tineretului a tradițiilor eroice, la amenajarea și întreținerea cimitirelor eroilor.

În scopul realizării obiectivelor propuse, Fundația Culturală „Miron Cristea” desfășoară următoarele activități specifice: elaborează și publică materiale, studii, culegeri, opinii etc. în organele de presă locale, centrale și de peste hotare; prezintă prin radio și televiziune, reportaje, studii, interviuri; organizează și susține simpozioane, sesiuni științifice, manifestări culturale, conferințe, lansări de carte, expoziții etc.

Manifestări organizate de Fundația Culturală „Miron Cristea”:

- ▶ a inițiat, încă din 1990, cinstirea eroilor neamului, cu ocazia Zilei Eroilor la sărbătoarea Înălțării Domnului, la toate monumentele și cimitirele eroilor din județ, în mod deosebit la Monumentul-mausoleu de la Toplița-Gura Secului;

- ▶ participă activ, încă din anul 1990, la organizarea și buna desfășurare a Festivalului-concurs al cântecului păstoresc „Miorița”, care se desfășoară la Toplița;

- ▶ organizează anual la Toplița sesiunea de manifestări științifice „Zilele Miron Cristea”. La aceste manifestări participă importante personalități ale culturii și științei românești, ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române etc;

- ▶ a sprijinit editarea unor importante volume și monografii, între care: *Pe urmele lui Octavian C. Tăslăuanu* (1997), *Patriarhul Miron Cristea* (1998), *Tulgheș – file de monografie* (2000) trilogia *Din vârtejul războiului* de Octavian C. Tăslăuanu, cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la războiul de reîntregire a neamului etc;

- ▶ sprijină ansamblul folcloric profesionist „Rapsodia Călimanilor” din Toplița;

- ▶ a organizat manifestări legate de aniversarea a 125 de ani de la nașterea lui Octavian C. Tăslăuanu, la Toplița și la Bilbor;

- ▶ cu ocazia anului Eminescu, Fundația a editat volumul *Mihai Eminescu - omul și opera* (teză de doctorat) de Elie Miron Cristea;

- ▶ împreună cu Centrul Cultural și Primăria Toplița editează anuarul *Sangidava*;

- ▶ Cu sprijinul Primăriei Toplița a ridicat în zona centrală a municipiului busturile Patriarhului Miron Cristea și ale poetului Grigore Vieru și monumentul Lupa Capitolina.

(*Buletinul Ligii...*, p.p. 22-23)

Fundația „Mihai Viteazul”

Prof. ing. Maria PELIGRAD

Fundația „Mihai Viteazul” a luat ființă în 4 septembrie 1990, fiind modalitatea civică de a face față în bine schimbărilor și provocărilor ivite în întreaga societate, dar mai ales în cea românească. Printre obiectivele fundației se numără:

- păstrarea identității, a limbii, a valorilor culturale și spirituale, a obiceiurilor și tradițiilor românești;

- ridicarea nivelului de cultură și educație, dezvoltarea patriotismului și a simțului civic, stimularea interesului tinerilor pentru învățatură, cunoașterea valorilor universale, a valorilor științei și culturii naționale;

- promovarea unității și solidarității populației românești, coagularea resurselor umane pentru realizarea scopurilor și acțiunilor în plan educațional, cultural, religios și social.

În acord cu scopurile și obiectivele propuse, principalele acțiuni, manifestări organizate sunt:

1. „MIHAI VITEAZUL ȘI VISUL UNIRII” - 1 noiembrie 1990 (prima ediție), pentru a aniversa momentul istoric, înălțător - intrarea Domnitorului Mihai Viteazul în cetatea Alba Iulia și omagierea patronului spiritual al fundației.

Se desfășoară anual și cuprinde: masă rotundă/simpozion; concurs de istorie adresat elevilor de clasa a VIII-a și de liceu din județ; adunare populară în Piața Mihai Viteazul, unde după o evocare a momentului istoric, urmează un spectacol artistic; excursii de documentare/premiere

2. CONCURSUL DE MATEMATICĂ - 5 decembrie 1990 (prima ediție), pentru a motiva interesul elevilor pentru învățatură și promovarea competitivității. A avut desfășurare județeană și ultima ediție s-a desfășurat în 1998.

3. CONCURSUL DE CREAȚIE LITERARĂ „MIHAI VITEAZUL - FLACĂRA NESTINSĂ A ÎNTREGIRII NOASTRE” - 5-10 mai 1991. S-a adresat elevilor, tinerilor, adulților din județ și din țară și a avut trei ediții de desfășurare.

4. Inițierea organizării „ZILELOR SFÂNTU GHEORGHE”-1992, desfășurate anual.

5. În 1994, Fundația „Mihai Viteazul” a primit „Diploma și Premiul pentru Libertatea Culturii” acordată de Inspectoratul Județean pentru cultură Covasna.

6. FESTIVALUL „TINERE TALENTE”, dedicat Zilei Copilului, are ca scop încurajarea mișcării artistice de amatori, descoperirea și promovarea de tinere talente, cunoașterea și aprecierea adevăratelor valori ale culturii și artei de orice gen. Se desfășoară pe două secțiuni principale: expoziție cu lucrări ale copiilor, tinerilor și spectacol artistic cu elemente de folclor, teatru, creații proprii, dans. Festivalul a debutat în 1995, se desfășoară anual, iar acțiunile sunt alese și desfășurate și pe grupe de vârstă.

7. SĂRBĂTORILE MĂRȚIȘORULUI - martie 1994 (prima ediție). Se desfășoară anual, cu scopul de a promova tradițiile de primăvară ale poporului nostru, de a omagia rolul femeii în familie, societate.

8. UNIREA PRINCIPATELOR ROMÂNE - 24 ianuarie, marcată anual, alături de instituțiile și societatea civilă covăsneană.

9. SFATUL SENIORILOR - trei ediții - 2002, 2005, 2009, manifestare adresată personalităților din municipiu, din județ, care de-a lungul vieții, prin activitatea depusă, au adus contribuții deosebite la progresul social, spiritual al colectivității românești din Covasna, dar și pentru toți cetățenii județului, indiferent de etnie.

10. LA ÎNCONDEIATUL OUĂLOR - șezătoare - 4 aprilie 2009 (prima ediție). Se desfășoară anual, în perioada Sărbătorilor Pascale pentru promovarea acestei vechi tradiții românești. În cadrul șezătorii, cei mici învață de la adevărații meșteri procedeul de încondeiere a ouălor, se prezintă meșteșuguri casnice, gospodărești, se spun glume, se cântă etc.

12. FESTIVALUL DE COLINDE ȘI OBICEIURI DE IARNĂ „CRĂCIUNUL LA ROMÂNI”. Se desfășoară anual, începând cu anul 1991 și are ca scop păstrarea și promovarea tradițiilor strămoșești, a colindelor și obiceiurilor autentice începând cu Crăciunul și sfârșind cu Boboteaza.

Despărțământul ASTRA Covasna-Harghita

Prof. dr. Luminița CORNEA,
Dr. Ioan LĂCĂTUȘU

FAMILIA ROMÂNĂ ROMÂNII DIN COVASNA ȘI HARGHITA

Într-un dat istoric de relevantă emulație a spiritului românesc în ansamblul lui, în care zona Covasna-Harghita s-a înscris cu specificitatea ei, era normal și moral în același timp ca ASTRA să-și regăsească un cadru de manifestare, nu singulară ci în concertul unei constelații de ligi, fundații și asociații, toate având un obiectiv ținută comun – menținerea candelii conștiinței de neam, vizând afirmarea identității naționale a românilor aflați într-un areal geografic cu adversități etnice, ostilități și îngrijorări. La reactivare, în cele două județe funcționau în spirit astrist ligi și fundații culturale cu real prestigiu cultural: Fundația Cultural-Creștină „Miron Cristea” din Miercurea-Ciuc, Asociația Cadrelor Didactice din Harghita, Fundația Culturală „Mihai Viteazul” din Sfântu Gheorghe, Fundația „Eremia Grigorescu” din Brețcu și Liga Cultural-Creștină „Andrei Șaguna”, înființată în martie 1992 la Sf. Gheorghe.

După reactivarea Despărțământului, spiritul astrist a generat o emulație a afirmării societății civile românești - materializată în înființarea unor noi ligi, asociații și fundații cum sunt: Asociația Cultural-Creștină „Justinian Teculescu” - Covasna, Liga Tineretului Creștin Ortodox Român - Filiala Sfântu Gheorghe, Fundația Națională „Neamul Românesc” - filiala Covasna, Fundația Națională a Românilor de Pretutindenii, filialele Covasna și Harghita, Asociația Cultural Științifică „Carpații Răsăriteni”, Asociația Pedagogilor Români din județul Covasna și Centrul European de Studii Covasna-Harghita.

Despărțământul Covasna-Harghita, reactivat la 7 iunie 1996, relua într-un act de justiție spirituală, activitatea ASTREI de la 1861, abuziv suprimată în 1948, cu scopul de a milita în cele două județe pentru promovarea științei și culturii, învățământului, artei și literaturii românești. De-a lungul anilor, conducerea Despărțământului a fost formată din: președinți de onoare pe Î.P.S. Ioan Selejan, episcopul Covasnei și Harghitei, și pe academicianul Horia Colan, personalități marcante ale spiritualității și științei românești contemporane, iar ca președinți executivi: dr. Ioan Lăcătușu (1996-1999), dr. Gheorghe Tatu (1999-2001), prof.

Constantin Costea (2001-2011), prof. dr. Luminița Cornea, din 2011.

Activitatea despărțământului ASTRA Covasna-Harghita poartă pecetea specificului zonei, în care raportul majoritate-minoritate este inversat. De aceea, acțiunile organizate potrivit priorităților s-au constituit ca rezultat al unui efort conjugat al tuturor organizațiilor nonguvernamentale din cele două județe. Prin aceasta, prestigiul ASTREI nu s-a diminuat, dimpotrivă, el a fost întărit, despărțământul Covasna-Harghita fiind receptat de societatea civilă românească și nu numai, ca un partener de acțiune energetic, credibil și eficient.

O primă direcție de acțiune a fost orientată spre inițierea, organizarea, susținerea și participarea la demersurile societății civile de sensibilizare a autorității de stat și opiniei publice pentru găsirea cadrului legal, instituțional și logistic de păstrare și afirmare a identității naționale, protecția limbii române și a credinței ortodoxe, într-un mediu multietnic și pluriconfesional. În acest cadru au fost întreprinse numeroase acțiuni cum sunt: memorii, apeluri, scrisori deschise, audiențe la guvern și președinție, mitinguri de protest și luări de poziție în presa locală și centrală.

Au fost înființate cercuri ASTRA în majoritatea localităților rurale din județul Harghita și în orașele Sf. Gheorghe, Miercurea-Ciuc, Odorheiul Secuiesc, Toplița, Bălan ș.a.; anual au fost acordate recompense elevilor premianți și Diplome de onoare aștriștilor care s-au evidențiat în activitatea despărțământului, a fost dezvelită placa comemorativă „Marin Preda”, pe actuala clădire a Grupului Școlar „Zek Domokos”, din Cristuru-Secuiesc, unde în anii 1938 – 1940, marele scriitor a urmat cursurile Școlii Normale, a fost organizată Tabăra de Cultură și Civilizație Românească „Acasă la noi”, inițiată de Despărțământul „Mihai Kogălniceanu” din Iași, în localitățile Tulgheș, Corbu, Bilbor, Subcetate, Miercurea-Ciuc, Întorsura Buzăului și Sf. Gheorghe, au fost organizate simpozioane, seri culturale, lansări de cărți etc.

Un moment „de intensă pulsație spirituală a românismului, de revigorare a idealurilor as-

Monumentul ASTRA din Sf. Gheorghe

triste în acest spațiu greu încercat” l-a reprezentat cea de-a 93-a adunare a ASTREI, ce a avut loc la Sfântu Gheorghe în perioada 17-19 octombrie 1997. Atât prin participanți, cât și prin conținutul comunicărilor prezentate în cadrul sesiunii festive și prin documentele adoptate, Adunarea generală a fost apreciată ca o reușită. În rezoluția adoptată cu acest prilej s-au formulat următoarele idei: integrarea europeană nu vine în contradicție cu păstrarea identității naționale; datoria guvernanților țării de a soluționa problema restituirii patrimoniului Asociațiunii; necesitatea adoptării unei legi de protecție a limbii române; creionarea unei strategii naționale pentru păstrarea și afirmarea identității culturale, lingvistice și naționale a românilor din Covasna și Harghita; reconsiderarea poziției statului român față de relațiile cu românii din afara actualelor granițe.

Pentru cinstirea personalităților născute în această zonă au fost organizate manifestări comemorative, colocvii tematice, evocări, lansări

de carte. Multe din aceste personalități s-au distins de-a lungul timpului ca reprezentanți de frunte ai ASTREI: Ghiță Popp, Nicolae Colan, Miron Cristea, Octavian Codru Tăslăuanu, Justinian Teculescu, Veniamin Nistor, Pompiliu Nistor, Aurel Nistor, Teodor Chindea, Nicolae Bogdan, Alexandru Nicolescu, Valeriu Bidu, Eugen Sibianu, Ioan Rafiroiu, Aurel Gociman Oituz și alții.

Au fost organizate mai multe pelerinaje împreună cu ASCOR și LTCOR la parohiile din Episcopia Covasnei și Harghita, excursii documentare dintre care se remarcă „Itinerarul cultural ASTRA”, „Glasul blândeii Basarabiei”, organizate în colaborare cu Despărțământul ASTRA „Onisifor Ghibu” din Chișinău.

Consecvență scopurilor ei, ASTRA s-a implicat în revitalizarea tradițiilor românești în comunitățile locale din arcul intracarpatic, prin organizarea împreună cu celelalte asociații culturale și primării locale a unor manifestări precum: Nedeia Sânpetrului și Festivalul de colinde și obiceiuri „Crăciunul la români” la Sfântu Gheorghe, Festivalul Miorița la Toplița, „Sântilia” la Covasna, Zăbala, „Ciobănașul” și „Festivalul ouălor roșii” de Paști la Întorsura Buzăului. Au devenit tradiționale expozițiile de artă religioasă și laică organizate la Muzeul Spiritualității Românești, Prefectura Județului Covasna, Întorsura Buzăului, Toplița și altele.

Spiritul ASTREI, prin membrii săi aflați în conducerea diferitelor instituții și organizații județene, s-a materializat prin acțiuni de mare simțire patriotică înscrise în calendarul de suflet al locuitorilor din zonă, cum sunt: Ziua națională a României, Ziua Unirii Principatelor, Unirii Basarabiei cu Țara-mamă, Ziua de 1 noiembrie a intrării lui Mihai Viteazul în Alba Iulia (1599), Ziua Drapelului național, a Imnului Național, Ziua Eroilor, 8 septembrie - Ziua Eliberării municipiului Sfântu Gheorghe de sub ocupația hortystă.

Implicarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei în activitățile Despărțământului ASTRA al Covasnei și Harghitei

În județele Covasna și Harghita, Despărțământul Astra și Episcopia reprezintă un simbol al unității românilor din această zonă. Considerăm că acest fapt este o continuare firească a ceea ce a însemnat, încă de la înființarea ASTREI, rolul important pe care l-a avut biserica și slujitorii ei în tot ceea ce înseamnă activitate astrictă, în mod special în Transilvania.

Episcopia Covasnei și Harghitei a fost înființată, ca o necesitate, în anul 1994, iar Des-

părțământul Astra în aceste două județe a fost reactivat în anul 1996. De la început, Preasfințitul Episcop Ioan Selejan, astăzi Arhiepiscopul Ioan, a fost alături de aștrști, prin participarea directă la toate manifestările Despărțământului nostru, în calitate de președinte de onoare. Acestea s-au desfășurat, de regulă, la Centrul Ecclesiazistic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” din Sfântu Gheorghe și la Centrul Cultural „Patriarh Miron Cristea” din Miercurea-Ciuc.

Alte activități ale Despărțământului ASTRA Covasna-Harghita au avut loc în parteneriat cu organizații nonguvernamentale care conlucrează cu Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, ca de exemplu Liga Cultural Creștină „Andrei Șaguna”, cu sediul în Sfântu Gheorghe, Fundația „Miron Cristea” din Toplița, Asociația Cultural-Creștină „Justinian Teculescu” din Covasna, Fundația Culturală „Mihai Viteazul” din Sfântu Gheorghe. Numai citind numele acestor asociații, aflând numele patronilor spirituali, ne dăm seama că obiectivele lor se pliază perfect pe activitățile tradiționale ale ASTREI. Nu am uitat niciodată că pilda înaintașilor face parte din categoria lucrurilor pentru care cea mai importantă atitudine este aducerea-aminte.

Înalt Preasfințitul Părinte Episcop Ioan a constituit pentru aștrști o adevărată energie pilduitoare și făptuitoare, antrenând spre lumină, prin cultură și limbă, pe preoți și pe dascăli, reușind împlinite cooperări între mai bătrâni și mai tineri, determinând frumoase conlucrări între cei cu bună inițiativă și cei cu bună intenție. Reușitele le putem enumera prin numeroasele manifestări științifice și culturale, de spiritualitate ortodoxă, de interes național și internațional: Zilele „Andrei Șaguna”, XVIII ediții, în luna iunie la Sfântu Gheorghe; Zilele „Miron Cristea”, XII ediții, în luna iulie, la Toplița; Zilele „Justinian Teculescu”, VI ediții, luna noiembrie sau decembrie, la Covasna; Zilele „Nicolae Colan”, XVIII ediții la sfârșitul lunii noiembrie, începutul lunii decembrie, în Sfântu Gheorghe; Festivalul de colinde „Crăciunul la români”, desfășurat în decembrie, la Sfântu Gheorghe și în alte localități din județele Covasna și Harghita. Adăugăm la acestea Sesiunea Națională de Comunicări Științifice „Românii din Sud-Estul Transilvaniei. Istorie. Cultură. Civilizație”, desfășurată în luna septembrie, la Miercurea-Ciuc și Sfântu Gheorghe, la care participă aștrști din mai multe despărțăminte, chiar dacă nu este o activitate organizată doar de Despărțământul nostru.

Aștrștii din Covasna și Harghita colaborează la publicațiile Episcopiei, în primul rând la trimestrialul *Grai românesc*, dar și publicând volume la Editura Episcopiei și la Editura „Eurocarpatia” de pe lângă Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” din Sfântu Gheorghe. Remarcăm, în această privință, activitatea deosebită, în spirit aștrist, a domnului dr. Ioan Lăcătușu.

Despărțământul Covasna-Harghita organizează și participă la proiecte cu și pentru frații

noștri din Basarabia. Numim, în acest sens, activitățile organizate în fiecare lună martie, pentru a rememora evenimentele legate de unirea Basarabiei cu țara-mamă, precum și implicarea noastră în desfășurarea proiectului „Acasă la noi”, inițiat de Despărțământul „Mihail Kogălniceanu” din Iași. De fiecare dată, oaspeții din Basarabia sunt invitați ai unor protopopiate sau a unor parohii, chiar ai Episcopiei, la sediul său din Miercurea-Ciuc.

Tradiționale au devenit manifestările cultural-artistice închinute unor mari personalități, ori mari evenimente, unde este prezent, întotdeauna, uneori în calitate de moderator, păstorul nostru sufletesc – arhiepiscopul Ioan, împreună cu preoți. Exemplificăm sărbătorile închinute lui Mihai Eminescu din fiecare 15 ianuarie, desfășurate de cele mai multe ori la Centrul Cultural „Miron Cristea” din Miercurea-Ciuc, dar și manifestări recente închinute altor mari creatori, precum Nicolae Labiș ori Grigore Vieru.

Am insistat asupra problemelor de mai sus, tocmai pentru a evidenția legătura puternică dintre aștrștii din Covasna-Harghita și ierarhul locului, rolul deosebit pe care îl au slujitorii bisericii în toate activitățile desfășurate. Mergem mai departe, afirmând că, în această zonă, Înaltpreasfințitul Ioan Selejan îndeplinește rolul pe care l-a avut Andrei Șaguna în perioada de început a activității ASTREI. Având în vedere un fundamental deziderat al ASTREI, anume dezvoltarea și unificarea limbii române, Î.P.S. Ioan ridică de multe ori o chestiune sensibilă, aceea că populația românească din țară nu este informată de ceea ce se întâmplă în zona noastră; dacă cei ce conviețuiesc cu noi nu vor să ne creadă, cercuri efectiv bolnave nu acceptă chestiuni de epurare etnică în zona aceasta. Vorbind metaforic, Prea Sfințitul Episcop îndeamnă să spunem acelora că chiar dacă nu prea am fost noi spânzurați de limbă (precum s-a petrecut în trecut), avem o pădure a spânzuraților de limbă și grai românesc, deoarece mulți dintre românii maghiarizați nu mai știu să vorbească românește. Pentru toți aceștia manifestările de limbă și cultură românească desfășurate de ASTRA sunt adevărate izvoare de apă vie.

Prin urmare, implicarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei în activitățile Despărțământului ASTRA este de bun augur, reprezintă o adevărată conlucrare, spre împlinirea obiectivelor Asociațiunii. Afirmăm cu certitudine că în județele Covasna și Harghita, Despărțământul ASTRA rezistă în mare parte datorită legăturii strânse cu Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei.

Centrul European de Studii Covasna-Harghita

Centrul European de Studii Covasna-Harghita (CESCH) este o organizație nonguvernamentală, apolitică, nonprofit și autonomă, cu caracter științific, cultural și social care militează pentru dezvoltarea societății civile și promovarea ideilor umaniste, sens în care desfășoară activități de cercetare, educaționale, umaniste universale.

CESCH având sediul în Sf. Gheorghe, a luat ființă la inițiativa unui grup de intelectuali din zonă, din țară și din străinătate, răspunzând unor imperative de cercetare interdisciplinară a zonei Covasna-Harghita. Centrul European de Studii Covasna-Harghita este recunoscut ca persoană juridică prin sentința civilă nr. 286 a Tribunalului Covasna din 12 oct. 1999. Directorul CESCH este dr. Ioan Lăcătușu.

Obiective

- realizarea de cercetări științifice în domeniile sociologiei, geopoliticii, istoriei, teologiei, economiei, politologiei;

- organizarea de evenimente științifice (colocvii, mese rotunde, dezbateri, conferințe, emisiuni și rubrici în mass-media scrisă și audio-vizuală etc), activități de consulting și transfer de know-how, alcătuind colective de lucru pe domenii;

- dezvoltarea de programe și educație în cadrul unor cursuri postuniversitare, universități de vară și tabere studențești; înființarea unei bănci de date cu utilizator multiplu, cuprinzând documente audio-vizuale și scrise referitoare la zona Covasna-Harghita;

- dezvoltarea de parteneriate culturale, sociale și științifice cu instituții și organizații guvernamentale și nonguvernamentale din țară și străinătate;

- promovarea unor programe culturale, sociale și științifice cu instituții, organizații guvernamentale și neguvernamentale din țară și străinătate;

- editarea de lucrări, studii și periodice în cadrul editurii proprii „Eurocarpatica”

Pe baza acestor obiective cu prioritate, Centrul are printre priorități următoarele probleme: identitate și integrare europeană; regionalism, autonomie, autodeterminare și implicațiile asupra suveranității naționale; dimensiuni ale conviețuirii în medii multiculturale; istorie și

memorie colectivă; relații comunitare între național și etnic; procese de enclavizare și de asimilare; comunicare interetnică etc.

Parteneri

Principalii parteneri în realizarea proiectelor Centrului sunt: Centrul European de Studii în Probleme Etnice și Institutul de Sociologie ale Academiei Române, Fundația Națională Pentru Românii de Pretutindeni, Asociațiunea ASTRA, catedrele de specialitate din cadrul universităților București, Cluj-Napoca, Brașov, Sibiu, Tg. Mureș, Alba Iulia, Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” Sf. Gheorghe, Liga Cultural-Creștină „Andrei Șaguna”, Asociația Romano - Catolicilor din Moldova „Dumitru Mărtinaș”, alte asociații și instituții culturale din zonă și din țară.

În derularea proiectelor sale, CESCH a beneficiat de colaborarea și sprijinul Departamentului pentru Românii de Pretutindeni, Ministerului Informațiilor Publice, Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, Episcopiei Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, prefecturilor județelor Covasna și Harghita și alte instituții ale administrației publice centrale și locale.

Proiecte realizate în perioada 2000-2011

Simpozioane și dezbateri organizate cu ocazia **Zilei Europei** pe teme precum: „Perspectivele integrării europene – implicații asupra zonei Covasna-Harghita” (Sf. Gheorghe, 6 mai 2000), Relațiile interetnice și integrarea europeană (Sf. Gheorghe, 12 mai 2001). La aceste manifestări au participat cercetătorii științifici, specialiști cu preocupări în domeniul interculturalității și integrării europene, sociologi, istorici, politicieni, publiciști, oameni de cultură reprezentanți ai autorităților locale, ai administrației publice și ai societății civile.

Simpozioane dedicate problematicii romano-catolicilor moldoveni: „Romano-catolicii din Moldova și identitatea lor” (organizat de Asociația romano-catolicilor din Moldova „Dumitru Mărtinaș”), Bacău, 2 februarie, 2002; Simpozionul internațional „Identitatea culturală a romano-catolicilor (ceangăi) din Moldova”, Palatul Parlamentului, București, 29 aprilie 2002 (organizat împreună cu Academia Română și Universitatea București).

Organizarea Universității de Vară Izvoru Mureșului (10 ediții, între anii 1998 - 2010), împreună cu Fundația Națională pentru Românii de Pretutindeni și Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, la care participă, de fiecare dată, numeroși tineri din țară și românitătea apropiată (Republica Moldova, Ucraina, Iugoslavia, Macedonia, Italia, Franța, Suedia). În rândul conferențiarilor s-au numărat: miniștri, secretari de stat, parlamentari, academicieni, profesori universitari, cercetători, ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, publiciști, lideri ai comunităților românești și reprezentanți ai administrației publice locale și centrale. Universitatea s-a bucurat de sprijinul mass-mediei naționale, regionale și locale.

Proiectul „Majoritate-minoritate în Covasna și Harghita. Dimensiuni ale vieții comunitare”, finanțat de Ministerul Informațiilor Publice (oct. 2001 - oct. 2002). Proiectul și-a propus să monitorizeze discursul și comportamentul public al liderilor celor două comunități, română și maghiară, reflectat în presa locală și în alte documente de interes (conducători de instituții publice, partide politice, organizații nonguvernamentale, ziariști, reprezentanți ai cultelor, profesori etc.), urmărind cu prioritate probleme referitoare la: aplicarea legii privind administrația publică și autonomia locală, poziția autorităților publice locale alese față de interesele și valorile populației românești numeric minoritare; abordarea istoriei locale și naționale; reliefaarea interferențelor culturale.

Proiectul „Solidaritatea comunitară românească”, inițiat și susținut financiar de Ministerul Informațiilor Publice (proiect lansat la 1 Decembrie 2002 și aflat în curs de derulare). Proiectul urmărește structurarea și dezvoltarea legăturilor dintre comunitățile românești numeric inferioare din Harghita și Covasna cu românii din județele învecinate. Obiectivele proiectului vizează încurajarea afirmării identității naționale a românilor din județele Covasna și Harghita, întărirea sentimentului de apartenență națională și înlăturarea stărilor de frustrare și marginalizare a românilor din localitățile etnic-mixte, îmbunătățirea relațiilor dintre județele Covasna și Harghita și celelalte județe din țară, eliminarea unor clișee și prejudecăți.

Editarea Buletinului *Info Eurocarpatica*, nr. 1-5. Publicația a urmărit prezentarea rezultatelor unor cercetări privind conviețuirea interetnică în Covasna și Harghita. Prin informațiile redade Buletinul și-a propus să ofere o bază orientativă de date care să poată

constitui un veritabil material documentar pentru proiectare de strategii în ceea ce privește normalizarea și îmbunătățirea climatului de conviețuire interetnică și eliminarea unor poziții radicale, etnocentriste și separatiste.

Alte aspecte din activitatea CESCH

Editarea *Buletinului Ligii culturale creștine „Andrei Șaguna”*, vol. I-IV, publicație intitulată „tribună a societății civile românești din județele Covasna și Harghita”, și care prezintă principalele preocupări ale asociațiilor culturale și civice românești din cele două județe, în perioada 1992-2008.

În *Angvstia*, anuarul Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni și al Centrului Eclectic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, prin grija cercetătorilor CESCH, sunt publicate studii de istorie locală, etnografie și sociologie (nr. 1/1996 - nr. 15/2009).

CESCH a sprijinit unele cercetări de istorie locală, demografie istorică, sociologie pe teme privind elitele etnice, rețelele sociale, conviețuirea interetnică ș.a., cercetări valorificate în mai multe lucrări de licență, masterat și doctorat.

Cercetătorii Centrului au participat la sesiuni de comunicări științifice, simpozioane și dezbateri organizate de instituții academice, muzeale, arhivistice și de cercetări socio-umane în: București, Cluj-Napoca, Iași, Arad, Alba Iulia, Sibiu, Tg. Mureș, Oradea, Satu Mare, Zalău, Bacău, ș.a.

CESCH împreună cu Asociația Romano-Catolicilor din Moldova, în noiembrie 2010, a organizat la Bacău, colocviul cu tema „Relațiile cu românii în dezbaterile congreselor secuiești. O paralelă istorică: 1902-2010”. Comunicările prezentate această ocazie, împreună cu alte studii, au fost publicate în volumul *Românii în dezbaterile Congresului secuiesc din 1902. Premise, deziderate și reverberații*, ediție îngrijită de Vilică Munteanu și Ioan Lăcătușu, Editura Magic Print, Onești, 2011.

Împreună cu importante segmente ale societății civile locale, întrunite în cadrul Forumului Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș, CESCH a contribuit la întocmirea unor documente (apeluri, memorii, scrisori deschise ș.a.) adresate autorităților publice centrale și locale.

Editura „Eurocarpatica”, a Centrului European de Studii Covasna-Harghita, a fost înființată în anul 2000, în Sf. Gheorghe. Editura și-a propus să editeze cu prioritate lucrări privind istoria, cultura și spiritualitatea românească și conviețuirea interetnică din sud-estul

Transilvaniei, indiferent de domiciliu autorilor, precum și volume ce poartă semnătura unor intelectuali din Arcul Intracarpatic, indiferent de tematica acestora.

Începând cu anul 2006, Centrul European de Studii Covasna-Harghita redactează revista

presei maghiare, în cuprinsul unor buletine bilingve care sunt postate, împreună cu revista presei române care abordează problematica conviețuirii interetnice, pe site-ul Forumului Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș (www.forumharghitacovasna.ro).

(*Buletinul Ligii...*, p. 54-56)

Grupul de cercetare „I. I. Russu” pentru studiul sud-estului Transilvaniei

Dr. Ioan LĂCĂTUȘU

În finalul dezbaterilor din cadrul Sesiunii Naționale de Comunicări Științifice, Românii din sud-estul Transilvaniei. Istorie, cultură, civilizație, ediția a XIV-a, manifestare științifică care a avut loc în zilele 29-30 septembrie 2008, la Miercurea-Ciuc, pentru instituționalizarea activității de cercetare desfășurată de ani de zile de un grup de specialiști din principalele centre culturale ale țării, și din județele Covasna, Harghita și Mureș și valorificate editorial, în principal, în paginile publicației *Angvstia*, anuarul Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni și al Centrului Ecclesiastic de Documentare „Nicolae Colan”, cât și pentru formarea unei baze de date cu utilizatori multipli, referitoare la arealul sud-est transilvan, s-a stabilit să se înființeze Grupul de cercetare „Ioan I. Russu”. Grupul are următoarele obiective:

- Analiza anuală a stadiului cercetărilor interdisciplinare a istoriei, culturii și spiritualității românești din sud-estul Transilvaniei și a conviețuirii interetnice româno-maghiare din acest areal;

- Stabilirea priorităților de cercetare a problematicii interdisciplinare specifice sud-estului transilvan, pe termen scurt, mediu și de perspectivă;

- Sprijinirea editării unor lucrări referitoare la istoria, cultura și spiritualitatea românească din sud-estul Transilvaniei și la conviețuirea interetnică româno-maghiară;

- Organizarea unor momente în memoria cercetătorilor istoriei, culturii și spiritualității românești din sud-estul Transilvaniei și a conviețuirii interetnice româno-maghiare (Nicolae Iorga, Ioan I. Russu, Gheorghe Popa-Lisseanu, Sabin Opreanu, Elie Câmpeanu, Theodor Chindea, Aurel Marc, Dan Baicu ș.a.)

- Decernarea anuală a premiului „Ioan I. Russu”, autorilor celor mai bune lucrări referitoare la istoria, cultura și spiritualitatea românească din sud-estul Transilvaniei și la conviețuirea interetnică româno-maghiară;

- Postarea pe internet a celor mai importante lucrări referitoare la istoria, cultura și spiritualitatea românească din sud-estul Transilvaniei și la conviețuirea interetnică româno-maghiară, prin înființarea unui Site - distict de cel al Forumului Civic al Românilor din Harghita și Covasna.

În zilele de 26 și 27 iunie 2009, la Centrul Ecclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” din municipiul Sfântu Gheorghe, a avut loc primul Colocviu Național al „Grupului de Cercetare «Ioan I. Russu» pentru Studiul Sud-Estului Transilvaniei”, integrat celei de-a XVIII-a ediții a Zilelor „Andrei Șaguna”. La sfârșitul lucrărilor primei zile au fost înmânate primele premii „Ioan I. Russu” unor distinse personalități care s-au remarcat în studierea și valorificarea cercetărilor din arealul sud-est transilvan: prof. univ. dr. Ilie Moldovan, Sibiu; dr. Ioan Ranca, Târgu-Mureș; cercetătorilor științifici: Ana Grama, Sibiu; dr. Ioana Cristache-Panait, București; dr. Maria Cobianu-Băcanu, București.

Sâmbătă, 26 iunie 2010, la Centrul Ecclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, din Sf. Gheorghe, a avut loc cea de a doua ediție a Colocviului Național al Grupului de cercetare „I.I. Russu” pentru studiul sud-estului Transilvaniei. Cu această ocazie au fost înmânate premiile I.I. Russu, ediția 2010 următoarelor personalități: Pr. prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, Sibiu, membru corespondent al Academiei Române; cercetător științific

Elena Miha, Tg. Mureș; dr. Constantin Catrina, Brașov; dr. Nicolae Bucur; prof. Nicolae Moldovan, Sf. Gheorghe.

În cadrul ediției a XX-a a Zilelor „Andrei Șaguna”, în organizarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, Centrului Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, Centrului European de Studii Covasna-Harghita, Despărțământului ASTRA Covasna-Harghita și a Ligii Cultural-Creștine „Andrei Șaguna”, sâmbătă, 25 iunie 2011, la Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, din Sf. Gheorghe, a avut loc cea de a treia ediție a Colocviului Național al Grupului de cercetare „I.I. Russu” pentru studiul sud-estului Transilvaniei.

La simpozion au participat peste 30 de cercetători, cadre didactice universitare, arhiviști, muzeografi, juriști, sociologi, doctoranzi, masteranzi, profesori, preoți și alți intelectuali care au preocupări privind cercetarea interdisciplinară a arealului sud-est transilvan. În cadrul simpozionului, ale cărui lucrări au fost moderate de ÎPS Ioan Selejan, episcopul Covasnei și Harghitei, au fost prezentate referate, rapoarte și informări referitoare la cercetările și proiectele privind românitatea din sud-estul Transilvaniei, precum și lansarea și prezentarea a 10 volume, cu aceeași tematică.

Cu această ocazie au fost înmânate Premiile „I.I. Russu”, ediția 2011, următorilor cercetători: Pr. prof. univ. dr. Constantin Voicu, Sibiu; prof. univ. dr. Petre Țurlea, Ploiești; prof. univ. dr. Mihai Racovițan, Sibiu; dr. Liviu Boar,

Tg. Mureș; prof. dr. Luminița Cornea, Sf. Gheorghe.

Din dezbaterile care au avut loc, pe marginea temelor prezentate și a lucrărilor lansate, în cadrul colocviului, s-au desprins următoarele concluzii:

♦ Necesitatea implicării Academiei Române și a principalelor centre universitare din țară, în efectuarea unor cercetări privind istoria, cultura și civilizația românească din sud-estul Transilvaniei, identitate și integrare europeană; regionalism, autonomie, autodeterminare și implicațiile asupra suveranității naționale; dimensiuni ale conviețuirii în medii multiculturale; istorie și memorie colectivă; relații comunitare între național și etnic; procese de enclavizare și de asimilare; comunicare interetnică etc.

♦ Continuarea acțiunilor de dezvoltare a unor parteneriate culturale, sociale și științifice cu instituții și organizații guvernamentale și nonguvernamentale din țară și străinătate; promovarea unor programe culturale, sociale și științifice cu instituții, organizații guvernamentale și neguvernamentale din țară și străinătate;

♦ Asigurarea finanțării editării și reeditării unor lucrări privind patrimoniul cultural etnologic al comunităților românești din zona Arcului Intracarpatic, în contextul multietnic și multicultural european contemporan.

♦ A fost subliniată, din nou, necesitatea sprijinului și a solidarității cu românii din Arcul Intracarpatic, în efortul lor de păstrare și afirmare a identității culturale, a românilor din întreaga țară și din diaspora, inclusiv prin intermediul rețelelor de socializare, prin internet.

Asociația cultural-creștină „Justinian Teculescu”

In memoria celei mai de seamă personalități românești din orașul Covasna, județul Covasna, episcopul Justinian Teculescu, s-a constituit, în orașul Covasna-Voinești, Asociația Cultural-Creștină „Justinian Teculescu”.

Bustul episcopului Justinian Teculescu

Justinian Teculescu s-a născut la Covasna la 1 noiembrie 1865. El s-a remarcat atât pe tărâm bisericesc, unde a urcat treptele ierarhice până la cea de episcop al armatei române și apoi episcop de Cetatea Albă-Ismail, cât și pe tărâmul cultural-patriotic, fiind ctitor de școli și biserici românești, participant de frunte la marele act de la 1 Decembrie 1918, ca președinte al Consiliului Național, care a pregătit Marea Adunare de la Alba Iulia, și senator în primul Parlament al României întregite.

Asociația cultural-creștină „Justinian Teculescu”, înființată în anul 1996, are un caracter cultural creștin, nonprofit, nonproductiv și are personalitate juridică.

În vederea realizării scopului și obiectivelor, asociația își propune constituirea unui fond financiar provenind din: patrimoniul inițial de constituire; cotizații și taxe de înscriere; subvenții și sponsorizări.

Asociația Cultural-Creștină „Justinian Teculescu” se numără printre cele mai active organizații nonguvernamentale din Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei. Obiectivele Asociației sunt demne de evidențiat. Dintre acestea amintim:

□ evidențierea și valorificarea moștenirii religioase, cultural-naționale a Episcopului Jus-

tinian Teculescu, patronul spiritual al Asociației, prin organizarea Zilelor „Justinian Teculescu”;

□ demersuri pentru atribuirea denumirii de „Justinian Teculescu” fostei străzi a Vilelor;

□ promovarea personalităților locale;

□ păstrarea și revigorarea tradițiilor și obiceiurilor strămoșești;

□ acțiuni culturale pentru păstrarea datinilor locale (participarea la Festivalul de colinde);

□ menținerea celei mai însemnate sărbători populare românești din zonă: Sântilia, prin organizarea anuală a serbării „Nedeia Mocănească”;

□ reînvierea portului popular autentic, a jocurilor și cântecelor populare;

□ sprijinirea executării lucrărilor la noua biserică ortodoxă de lângă statuia Ostașului Român;

□ sprijinirea lucrărilor de construcție și sfințire a bisericii ortodoxe din comuna Comandău și a lucrărilor arheologice la cetatea dacică din Valea Zânelor;

□ cercetarea și punerea în valoare a cetății dacice Cetatea Zânelor;

□ sprijinirea bisericii ortodoxe din Covasna-Voinești;

□ realizarea unui muzeu al tradițiilor locale.

Multiple și importante au fost, de-a lungul anilor, realizările Asociației Cultural-Creștine „Justinian Teculescu” din Covasna. Se cuvine să amintim:

□ organizarea Zilelor „Justinian Teculescu”, anual, în luna noiembrie sau decembrie;

□ atribuirea numelui Episcopului unei străzi din orașul Covasna;

□ realizarea bustului Episcopului Justinian Teculescu (autor sculptor Teodor Zamfirescu), dezvelit la data de 16 iunie 2002, în fața bisericii noi, cu hramul „Înălțarea Domnului” din Covasna;

□ tipărirea în parteneriat cu Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni și cu Centrul Eclichiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” din Sf. Gheorghe a volumelor: *Pentru neam și pentru lege. Cuvântări și predici*, de Justinian Teculescu, ediție îngrijită de Luminița Cornea, Editura „Angvstia”, 2006, 196 pagini; *Teculeștii din neam în neam*, de

Luminița Cornea, Constantin Catrina și Ioan Lăcătușu, Editura Angvstia, 2008, 364 pagini; *Personalități ale orașului Covasna*, de Ioan Lăcătușu, Luminița Cornea și Ioan Luca, Editura Eurocarpatica, 2009, 324 p.

□ alte proiecte realizate cu asociații culturale din zonă, cu sprijinul Consiliului județean și local Covasna.

În concordanță cu obiectivele fixate, Asociația Cultural-Creștină „Justinian Teculescu” a realizat parteneriate, pe baza unor proiecte, cu următoarele instituții:

- Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni;
- Școala Generală „Avram Iancu” din Voinești-Covasna;
- Muzeul Național de Istorie al Transilvaniei din Cluj Napoca;
- Muzeul de Istorie al Brăilei;
- Centrul Elezistic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, Sf. Gheorghe;

- Despărțământul ASTRA Covasna-Harghita;
- Fundația „Mihai Viteazul”, Sf. Gheorghe;
- Fundația „Miron Cristea”, Toplița;
- Parohia Ortodoxă din Voinești-Covasna;
- Asociația „Körösi Csoma Sándor”, Covasna;
- Consiliul Local Covasna și Consiliul Județean Covasna.

Prin toate activitățile desfășurate, adevărate evenimente ce constituie fapte de istorie, Asociația Cultural-Creștină „Justinian Teculescu” și-a câștigat un binemeritat prestigiu.

Toate aceste realizări s-au înfăptuit prin munca plină de dăruire a membrilor conducerii asociației, din rândul cărora amintim pe: Dumitru Furtună, Dorel Lungu - președinti, Ioan Luca - secretar, pr. Ioan Măciucă, Vasile Hulpoi, Horia Ciangă, Dumitru Șerban, Nicolae Olteanu, Ovidiu Costea, Georgeta Cosneanu ș.a.

(Buletinul Ligii... p.p. 49-50)

Asociația Culturală „Plai Întorsurean”

Gheorghe ZĂRNESCU

Activitatea culturală din zona Întorsura Buzăului s-a desfășurat întotdeauna la cote înalte. Din inițiativa unui grup de persoane cu dragoste de tradițiile locale românești, corul înființat în orașul Întorsura Buzăului își desfășoară o muncă deosebită încă din anul 1980, care este apreciată și astăzi atât pe plan local cât și peste hotare. Este de menționat faptul că participanții corului reprezintă toate categoriile socio-profesionale din zonă și activitatea este benevolă.

La sfârșitul anului 2007 membrii corului au hotărât a se constitui într-o asociație culturală în baza O.G. 26/2000, denumită „Plai Întorsurean”, asociație care își propune următoarele activități:

- organizarea și participarea la spectacole, festivaluri interne și internaționale, tabere de creație, excursii, editare de broșuri, CD-uri, participarea la emisiuni radio-tv etc;

- cooperare cu specialiști în domeniu, organizare de instruiți, culegeri de cântece și dansuri populare autentice punerea în scenă a acestora, prelucrări folclorice, culegere de noi cântece religioase etc;

- atragerea tinerilor de a participa la aceste activități.

De la înființarea sa, membrii corului, sub conducerea dirijoarei Tatiana Teacă și a președintelui asociației Gheorghe Zărnescu, au participat la următoarele manifestări: Festivalul de muzica religioasă organizat de Patriarhia Română, București, edițiile din anii 2006, 2007 și 2008; Festivalul coral Internațional „Pastorală”, Ediția a II-a., Focșani 2008; Festivalul coral Internațional „D.G. Kiriak” Pitești, mai 2008; Festivalul coral Internațional din orașul Topolca (Ungaria), oraș înfrățit cultural cu orașul Întorsura Buzăului, edițiile din anii 1999, 2001, 2003, 2005 și 2007; Festival coral din Republica Moldova, zona comunei Biești Orhei; Festivaluri de prelucrări folclorice, muzică populară, muzică ușoară din județele Covasna, Vaslui și Tulcea; Festivalul de colinde și obiceuri de iarnă organizat de Fundația „Mihai Viteazul” din Sf. Gheorghe, la mai multe ediții; Festivalul „Ciobănașul” din Întorsura Buzăului; Festivalurile de colinde organizate în Zona Buzaielor; Spectacolul festiv dedicat Zilei Naționale a României, Sf. Gheorghe, 1 Decembrie 2008; multe alte spectacole susținute în întreaga țară și peste hotare.

Asociația pentru Muzeul Etnografic Maria din Dobârlău

Dr. Ioan LĂCĂTUȘU

Asociația pentru Muzeul Maria este persoană juridică de drept privat cu scop nepatrimonial, independentă, constituită pe o perioadă nederminată, cu sediul în comuna Dobârlău nr. 305, județul Covasna. Membrii fondatori ai Asociației pentru Muzeul Maria: Luca Gheorghe, Luca Remus Răzvan și Luca Maria Ana s-au asociat „în scopul protejării și promovării valorilor personale adunate de către ei în Muzeul Maria, muzeul etnografic ce redă cultura populară, etnografia și tradițiile strămoșești din zona comunei Dobârlău și împrejurimi”.

Pentru realizarea acestui scop, asociația își propune realizarea următoarelor activități: protejarea și promovarea valorilor personale care formează patrimoniul Muzeului Maria; introducerea în circuitul național și internațional a Muzeului etnografic Maria; organizarea printr-un protocol cu inspectoratele școlare pentru efectuarea unor excursii de documentarea și informarea elevilor; organizarea unor manifestări științifice pe teme de istorie locală, etnografie și folclor, editare de cărți, publicații, pliante, afișe, broșuri și alte materiale promoționale; acordare de consultanță și consiliere persoanelor interesate de cunoașterea patrimoniului deținut de

Muzeul Maria; dezvoltarea de programe proprii și în regim de parteneriat cu asociații și instituții culturale și cu autorități publice din țară și străinătate; dezvoltare de activități economice proprii în vederea autofinanțării.

În fond, Asociația pentru Muzeul Maria, instituționalizează o realitate existentă de câțiva ani în comuna Dobârlău, județul Covasna, unde din inițiativa și prin munca unui colecționar pasionat, domnul Gheorghe Luca, în gospodăria proprie au fost achiziționate peste 3000 de obiecte cu valoare etnografică referitoare la inventarul gospodăriilor țărănești, practicarea unor îndeletniciri tradiționale, desfășurarea vieții cotidiane, a celei familiale, pe categorii de vârstă ș.a. Această bogăție de obiecte etnografice, achiziționate din fondurile proprii, cu trudă, mîgălă, consecvență și multă dragoste pentru tradițiile românești și a celor cu care românii au conviețuit și conviețuiesc în partea de sud-est a Transilvaniei (sași, maghiari și ȝigani) oferă o imagine reală despre istoria și cultura înaintașilor din această parte de țară. Valoarea patrimoniului Muzeului Maria este cu atât mai mare, cu cât o bună parte din aceste bunuri dacă nu-și găseau locul în acest muzeu, erau supuse unor pierderi iremediabile.

Muzeul Etnografic Maria din Dobârlău

- VI - PUBLICAȚII ȘTIINȚIFICE, CULTURALE ȘI DE SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Publicații în limba română din județele Covasna și Harghita

Dr. Ioan LĂCĂTUȘU

Până la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, comunitățile românești din fostele scaune secuiești, nu au avut publicații proprii în limba română. Aceasta nu înseamnă că problematica românilor din această zonă nu era racordată la viața națională a românilor ardeleni și a celor de peste munți. Ziarele și revistele tipărite la Sibiu, Brașov, Blaj, Arad, Pesta ș.a. - *Telegraful Român, Gazeta Transilvaniei, Tribuna, Luceafărul, Românul, Observatorul, Federațiunea* ș.a. - cuprindeau sistematic informații și reportaje de la românii din

secuime. De regulă, materialele erau semnate de preoții și învățătorii localnici, multe cu pseudonime, bucurându-se de o atenție deosebită, datorită sensibilității față de situația specifică din zonă, dar și prezenței în conducerea publicațiilor amintite a unor intelectuali născuți pe aceste meleaguri: Octavian Codru Tăslăuanu, Ghiță Popp, Romulus Cioflec, Nicolae Bogdan, Nicolae Colan ș.a.

În perioada 1921-2011, în județele Covasna și Harghita, au apărut peste 90 de publicații în limba română, după cum urmează:

1. 1921, martie, 15, Gheorgheni, județul Harghita: apare *Gazeta Ciucului*; redactor șef Teodor Chindea (1929-1940)
2. 1922, aprilie, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Gazeta oficială a județului Treiscaune*, între anii 1922-1926, ediție bilingvă româno-maghiară; în perioada 1926-1938, apare sub denumirea *Monitorul oficial al județului Treiscaune*; Redactor șef Pompeiu Pop.
3. 1922, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Anuarul Școlii Normale de Învățătoare „Regina Maria”* din Sf. Gheorghe, județul Treiscaune; director Blanche Ianculescu.
4. 1922, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Gazeta oficială a județului Ciuc* (1922-1940).
5. 1922, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Viața cercurilor culturale*, ediție bilingvă româno-maghiară.
6. 1923, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Buletinul*, respectiv *Gazeta oficială a județului Odorhei* (1923-1938).
7. 1924, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Gazeta oficială a Revizoratului Școlar a județului Odorhei* (1924-1940).
8. 1925, Gheorgheni, județul Harghita: apare *Școala și Familia*.
9. 1926, decembrie, 22. Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Dacia*, organ săptămânal de critică, social și cultural (român-maghiar), redactor Dr. Vinteliu Băruțiu. (1926-1928).
10. 1926, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Gazeta Odorheiului*, bilingvă româno-maghiară.
11. 1927, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Poșta*.
12. 1927, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Școala practică* (1927-1938).
13. 1929, noiembrie, Sf. Gheorghe, Covasna: apare *Buletinul ASTRA - Despărțământul Central al județului Treiscaune*, redactor Dr. Ioan Vintilă. Reapare între anii 1938-1940, având ca redactor șef pe Eugen Sibianu.
14. 1929, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Harghita* (1929-1939).

15. 1929, Toplița, județul Harghita: apare *Glasul Călimanilor*, redactor Petre Boțianu.
16. 1931, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Ținutul secuiesc*, parțial bilingvă româno-maghiară. Redactor șef ing. Nicolae Grigorescu, care era și președinte al Uniunii Generale a Micilor Industriași, filiala Miercurea-Ciuc, și secretar de redacție Mihail Munteanu, ziarist care a făcut parte mult timp din redacția ziarului Epoca și din alte redacții bucureștene.
17. 1931, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Justiția*.
18. 1931, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Secuimea*, girant responsabil Ghe. N. Gârnețiu (1931-1935).
19. 1932, noiembrie, 6, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *La Noi - în județul Treiscaune*, Foaie politică, economică, socială, apare săptămânal, director Dr. Vicențiu Rauca-Răuceanu.
20. 1932, ianuarie, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Școala noastră*, „organ de publicitate al Asociației Învățătorilor din județul Ciuc”, Comitetul de redacție: Petre Chircă - subvizor școlar, Vasile Chele - președinte, N. Năstrătescu - membru (1932-1936).
21. 1933, ianuarie, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Era Nouă*, revistă lunară editată de Asociația Învățătorilor din județul Treiscaune, redactori Ioan Stoenac, Nicolae Vleja, Niță Buzea ș.a.
22. 1933, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Viitorul Ciucului*, director Nicolae Vărgatu (1933-1934).
23. 1934, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Neamul nostru*, Foaie săptămânală pentru cultură, știință și artă, director fondator I.N. Țuțuianu, autorul lucrării Contribuțiuni la Organizarea Cooperăției Agricole din România. Din anul 1936, poartă subtitlul „Foaie săptămânală a românilor din Ținutul secuizat, pentru propagandă națională, cultură, știință și artă”, director I. Roșu.
24. 1934, Covasna: apare *Flux*. Mensual (lunar) literar și critic, ediției îngrijită de Ioan Ștefan
25. 1934, august, 19, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Astra Ciucului*, conducător Constantin Ștefan Vicol, (1934-1936).
26. 1934, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Ținuturi secuizate* (1934-1940).
27. 1934, Gheorgheni, județul Harghita: apare *Începuturi*, (1934-1935).
28. 1935, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Gând nou*.
29. 1935, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Gânduri*, revistă literară lunară.
30. 1935, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Glas românesc în regiunea secuizată*.
31. 1935, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *În regiunea secuizată*.
32. 1935, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Școala satului din Secuime*, (1938-1940).
33. 1935, decembrie, 1, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Oituzul*, „gazetă independentă de informație culturală, socială și politică”, cu apariție săptămânală, director fondator Dr. Valeriu Bidu, redactor P. Simoiu (1936-1938).
34. 1936, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Curierul grefelor*, organ informativ de susținere și îndrumare profesională a juriștilor. Apare bilunar, director fondator C.D. Enescu, redactor Ioan Ionescu, (1936-1937).
35. 1936, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Gazeta Odorheiului*, „organ independent de informații”, apare săptămânal. Director proprietar Ghe. N. Gârnețiu, (1936-1938).
36. 1944, septembrie. Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Dezrobirea*, „primul ziar românesc în Ardealul eliberat”, prim-redactor Valer Ceuca.
37. 1968, februarie, 22, Sf. Gheorghe: apare săptămânalul *Cuvântul Nou*. (1968-2009) Redactori șefi Aurel Pop, Constantin Timaru, Ioniță Cristea, Dumitru Manolăcescu, Gabriel Florescu. În perioada 2007-2009 a fost editat de Fundația Cuvântul Nou.
38. 1968, februarie, 23, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Informația Harghitei*. În perioada 1968-1989 redactori șefi au fost: Ion Moja, Dumitru Gota, Ioan Oancea și Teodor Vancu. Între anii 1990-2007 a apărut cu denumirea *Adevărul Harghitei*. Din 2007 revine la denumirea *Informația Harghitei*. Redactor șef Mihai Groza, redactor șef adjunct Gheorghe Chipser.
39. 1968, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Rădăcini*, revistă școlară editată de Liceul nr. 1 din localitate (bilingvă, româno-maghiară).
40. 1969, Tg. Secuiesc, județul Covasna: apare *Atomul*, revistă școlară editată de Liceul nr. 1 din localitate.

41. 1969, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Izvorul*, revistă școlară editată de Șc. Profesională textilă, Sf. Gheorghe.
42. 1969, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Reflector*, revistă școlară editată de Liceul agricol din oraș.
43. 1970, Baraolt, județul Covasna: apare *Busola*, revistă școlară editată de Liceul din localitate (și în limba maghiară).
44. 1970, Covasna: apare *Cavalul*, revistă școlară editată de Școala generală din Voinești-Covasna.
45. 1970, Odorheiu Secuiesc, județul Harghita: apare *Dumbrava minunată*, revistă școlară editată de Șc. Generală, Odorhei.
46. 1970, Tg. Secuiesc, județul Covasna: apare *Zorile*, revistă școlară editată de Liceul nr. 2 din oraș.
47. 1970, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Aluta*, anuarul Muzeului Județean Sf. Gheorghe, ediție bilingvă româno-maghiară, redactori Székely Zoltán, Árvany József, Jecza Tibor, Kovács Sándor.
48. 1972, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Harghita*, Supliment politic, social, cultural al ziarului *Informația Harghitei*.
49. 1972, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Anii de ucenicie*, revistă școlară editată de Liceul nr. 2 din localitate.
50. 1974, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Anuarul Muzeului din Cristuru Secuiesc*, redactori Nicolae Bucur și Molna Istvan.
51. 1977, mai, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Orizontul*, Supliment social-politic, de cultură și artă al ziarului *Cuvântul Nou*.
52. 1980, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Acta Harghitensia*, anuarul muzeelor din județul Harghita, redactor responsabil Nicolae Bucur.
53. 1989, decembrie, 26, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Înfrățirea*, Cotidian social-politic al județului Covasna. Au apărut numai patru numere bilingve. Paginile în limba maghiară cu titlul *Háromszék*. A fost continuat de *Cuvântul Nou*, serie nouă.
54. 1991, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Covasna As*, săptămânal, redactor șef Mihai Covaciu.
55. 1991, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Curierul Poliției*, publicație editată de Inspectoratul de Poliție al Județului Harghita, director fondator Mihai Sarca, redactor șef, Mircea Nicolae Costruț, redactor Ionel Simota ș.a.
56. 1992, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Oituzul*, „foaia de cuget și simțire românească”, lunar, în cuprinsul ziarului *Cuvântul nou*, redactor Ioan Lăcătușu.
57. 1992, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Poliția*, revista trimestrială editată de Inspectoratul de Poliție al Județului Covasna, director fondator Gheorghe Măgureanu, redactori Toma Roman, Mariana Orzea, Ivan Nicolae, Veronica Boancă.
58. 1994, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Focus*, „jurnal independent al elevilor Liceului Octavian Goga”, profesori coordonatori Nicu Vrabie, Doru Dobreanu, Nicoleta Grădinariu, redactor fondator Sorin Drăghici. Din noiembrie 1995, revista *Focus* este afiliată la L.T.J.R. (Liga Tinerilor Jurnaliști din România) fiind mai bine structurată pe domenii diverse.
59. 1994, octombrie, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Școala noastră*, revistă trimestrială editată de Asociația Cadrelor Didactice din județul Harghita. Serie nouă, continuând tradiția publicației cu aceeași denumire din anul 1932. Director Nicu Vrabie, redactori șefi Doina Baltă și Ion Nete.
60. 1995, Covasna: apare *Liceenii*, revistă școlară editată de Liceul „Körösi Csomo Sándor”, profesori coordonatori Cornel Posea, Rodica Băgu, Doina Ungureanu.
61. 1995, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Anuarul Liceului „Mihai Viteazul”*, redactor responsabil prof. Luminița Cornea.
62. 1995, decembrie, 6, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Zbor înalt*, revistă școlară editată de Școala generală „Nicolae Colan” din Sf. Gheorghe, profesori coordonatori Maria Solomon și Rodica Costache.
63. 1996, martie, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Stilou*, revista Liceului „Mikes Kelemen” din Sf. Gheorghe, prof. coordonator Iuliana Nemeș.
64. 1996, mai, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Ecou*, revista cu profil cultural-artistic a Colegiului Național „Mihai Viteazul” din Sf. Gheorghe, județul Covasna. Profesor coordonator Luminița Cornea, elevi redactori-șef: Andra Bordoiiu, Katalin Prunel, Tatiana Scurtu, Răzvan Sădean. O selecție din poeziile elevilor apărute în revistă, a constituit volumul *Cristale* (2001).

65. 1996, mai, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Protecția civilă din județul Covasna*, revistă editată de Statul Major de Protecție Civilă Județean.
66. 1996, septembrie, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Angvstia*, revista de arheologie, istorie, etnografie și sociologie, anuar al Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni și al Centrului Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, redactori responsabili Valeriu Cavruc și Ioan Lăcătușu, redactori Dan Lucian Buzea și Andrea Deak, secretar de redacție Marius Andrei Dănilă și Erich-Mihail Broanăr.
67. 1996, Subcetate, județul Harghita: apare *Lyceum – Foaie pentru minte, inimă și literatură* a elevilor de la Grupul Școlar Industrial „Miron Cristea”, profesor coordonator Doina Dobreau.
68. 1997, iulie, 1, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Bună ziua, Covasna*, redactori șefi și adjuncți Lucian Bitai, Narcis Iordan și Georgeta Dudaș. (1997-2000)
69. 1998, ianuarie, Vâlcele, județul Covasna: apare *Urcuș în zări*, buletin informativ trimestrial al Asociației Distroficilor Muscular din România, redactor șef Stelian Schipor, redactor Ioan Tămaș Delavâlcele.
70. 1998, ianuarie, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Șapca*, Revista copiilor șmecheri, Liceul „Mihai Viteazul” din Sf. Gheorghe.
71. 1998, martie, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Buletinul Ligii cultural-creștine „Andrei Șaguna”* - tribună a societății civile românești din Covasna și Harghita, redactor responsabil Ioan Lăcătușu, secretar de redacție Erich-Mihail Broanăr.
72. 1998, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Aletheia*, supliment cultural, în cuprinsul cotidianului *Adevărul Harghitei*, redactor responsabil Mihai Groza.
73. 1999, aprilie, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Grai Românesc*, foaia de spiritualitate ortodoxă a Episcopiei Covasnei și Harghitei, președinte fondator, PS Ioan Selejan, redactori Ioan Lăcătușu, Nicoleta Ploșnea, Sebastian Pârvu, Ciprian Staicu, Erich-Mihail Broanăr. ILCV.
74. 1999, decembrie, 12, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Monitorul de Covasna*, săptămânal, redactor șef Lucian Bitai.
75. 1999, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Predania*, foaia de atitudine creștin-ortodoxă, lunar, în cuprinsul ziarului Cuvântul nou, redactor Violeta Pătrunjel.
76. 1999, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Anuarul Colegiului Național „Octavian Goga”*, din Miercurea-Ciuc. Sloganul publicației: „Cultură, Cunoaștere, Descoperire, Știință”. Colectivul de redacție condus de profesorii Nicolina Kurcsakovszki și Doru Dobreanu.
77. 1999, mai, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Ecou*, revistă școlară editată de Grupul Școlar Economic „Johannes Caioni”, prof. coordonator Nicolae Bucur.
78. 2001, august, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Info Eurocarpatica*, buletin de informare al Centrului European de Studii Covasna-Harghita, redactori Violeta Pătrunjel, Daniela Soros, Tiberiu Popescu și Ioan Lăcătușu.
79. 2002, aprilie, Toplița, județul Harghita: apare *Glasul Călimanilor*, serie nouă; redactor – șef ing. Ilie Buzea.
80. 2002, iunie, 16, Covasna: apare *Plai Mioritic Covăsnean*, Foaie de cultură și spiritualitate editată de Asociația Cultural-Creștină „Justinian Teculescu”, redactor responsabil Dumitru Furtună, secretar de redacție Ioan Ovidiu Măciucă.
81. 2003, februarie, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Contrapunct*, revistă școlară editată de Grupul Școlar „Constantin Brâncuși” din Sf. Gheorghe, profesor coordonator Rodica Pârvan, redactori Lăcrămioara Apostu, Nicolae Diaconu și Gheorghe Costache. Din anul 2005 apare sub denumirea *Aventura cunoașterii*.
82. 2004, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Adolescent*, revistă editată la Colegiul Național „Mihai Viteazul” din Sf. Gheorghe, prof. coordonatori Adel Torok, Cristina Vișan, redactor șef Emil Pantelimon, redactor-șef adjunct Alexandru Ujvaroși.
83. 2005, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Observatorium Cultural*, revistă editată de Centrul Cultural Județean Harghita, apare trimestrial; redactori Nicolae Bucur, P. Buzogany Árpád.
84. 2006, decembrie, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Almanahul Grai Românesc / 2006*, al Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, redactor responsabil Ioan Lăcătușu, secretar de redacție Erich-Mihail Broanăr.

85. 2006, Miercurea-Ciuc: apare *Rebreriana 10*, editată de Școala Generală nr. 9 din Miercurea-Ciuc, profesori coordonatori Doina Baltă, Liliana Mihalache și Carmen Miron
86. 2006, aprilie, Miercurea-Ciuc, județul Harghita: apare *Realitatea transilvană*, redactor șef Vasile Braic, redactori Claudiu Sere, Ana Kovács.
87. 2006, decembrie, 1, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Adevărul Covasnei*. Începând din iulie 2007 denumirea publicației cu apariție săptămânală a devenit *Condeiu ardelean*. La început săptămânalul a fost editat de S.C. Tracia S.R.L., președinte prof. ing. Maria Peligrad, iar din 2007 de Asociația „Noi Români”, director executiv Ioan Mugur Topolnițchi. Director fondator Doru Decebal Feldiorean, director general Violeta Elena Cața.
88. 2007, iulie, Toplița, județul Harghita: apare *Sangidava*, anuarul Centrului Cultural și al Fundației Culturale „Miron Cristea” din Toplița, redactor responsabil Ilie Șandru, secretar de redacție Vasile Gotea.
89. 2008, februarie, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare cotidianul *Realitatea covăsneană*, redactor șef Alina Negoiaș.
90. 2009, octombrie, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare *Cuvântul nou*, „săptămânal pentru minte, inimă și spirit românesc”; director Mădălin Miron, redactor-șef Adrian Negulescu, redactori: Rusanda Pavel, Nicole Tudor, Cristina Andrei, Mihai Daniel.
91. 2009, noiembrie, 2, Sf. Gheorghe, județul Covasna: apare cotidianul *Mesagerul de Covasna*; director Maria Graur, redactori: Horia C. Deliu, Ana-Maria Chițu, Ana Alina Costache.

Publicațiile românești editate în cele două județe, între 1918-1940, își propun „să acopere golul reprezentat de lipsa publicațiilor românești”, „să lupte pentru afirmarea mai puternică a importanței și rolului elementului românesc”, dar și împotriva manifestărilor șovine și revizioniste maghiare. Aproape toate sunt publicații săptămânale, iar câteva bilunare, având format mijlociu. Toate se declară independente, aceasta și explică într-un fel aparițiile de scurtă durată și întreruperile din unele perioade. În redacțiile lor au lucrat un număr redus de ziariști profesioniști de valoare incontestabilă: Theodor Ghindea, Aurel Gociman, Theodor Atanasiu, Octavian Drobotă, I.N. Țuțuianu ș.a. Semnal frecvent în coloanele ziarelor amintite, principalele personalități ale vieții culturale românești și colaboratori din afara județului.

În același timp se remarcă abordarea frontală și demnă a celor mai presante probleme cu care se confruntau comunitățile românești din fostele județe Ciuc, Odorhei și Treiscaune: întărirea administrației românești și integrarea zonei în realitățile socio-economice, culturale, politice și administrative ale României Mari, consolidarea bisericii strămoșești, sprijinirea învățământului în limba română, revitalizarea tradițiilor românești, aducerea la matcă a românilor maghiarizați etc. În coloanele ziarelor amintite apăreau cu regularitate sinteze monografice, studii sociologice, etnografice și demografice, evocări, portrete, reportaje, știri, fotografii, toate foarte importante în reconstituirea vieții cotidiene și scrierea istoriei locale.

O privire generală asupra conținutului presei românești din fostele scaune secuiești, apă-

rută în perioada 1918-1940, permite formularea următoarei aprecieri. Deși inegale ca valoare, marcate de stângăciile de drum, de lipsa ziariștilor profesioniști, și nu arareori de politicianism și de discursul naționalist al vremii, toate publicațiile au ca numitor comun abordarea frontală a celor mai presante probleme cu care se confrunta populația românească din zonă, preocuparea pentru propășirea culturală, economică și socială a acesteia, creșterea încrederii în forțele proprii, revigorarea solidarității ș.a.

Dictatul de la Viena a condus și la încetarea apariției tuturor ziarelor și revistelor românești, odată cu expulzarea redactorilor. La Sfântu Gheorghe, primul oraș românesc din Ardealul de nord, eliberat în septembrie 1944, a apărut și primul ziar în limba română din Ardealul eliberat intitulat *Dezrobirea*.

Până la reorganizarea administrativ teritorială din 1968, în zona Covasna-Harghita, nu au apărut ziare în limba română (în afară de presa centrală, cele mai citite ziare erau cele regionale din Brașov și Tg. Mureș). În primăvara anului 1968, la Sf. Gheorghe și Miercurea-Ciuc au apărut ziarele *Cuvântul Nou* (redactori responsabili Timaru Constantin, Iosif Gajdo Petruț) și *Informația Harghitei* (redactori responsabili, Mihai Filimon, Nicolae Bucur). Reluând tradiția presei românești din perioada interbelică, în noul context socio-politic, cele două publicații românești au adus servicii deosebite limbii române și românității într-o zonă în care acestea au avut atât de mult de suferit, după Dictatul de la Viena. Exceptând „tributul” plătit ideologiei și practicii politice comuniste, o analiză atentă a

materialelor publicate în cele două ziare, pe parcursul a două decenii de apariție neîntreruptă, va reține informații perene, practic o cronică a localităților din arcul intracarpatic. Atât în ziarele la care ne referim, cât și în suplimentele social-politice și de cultură *Orizont* și *Harghita*, editate de aceleași colective redacționale - au apărut cu regularitate micromonografii folclorice, portrete de creatori populari și de oameni ce obțineau performanțe profesionale, pagini din istoria învățământului, culturii și economiei locale, aspecte ale convețuirii interetnice ș.a.

În climatul de libertate de după decembrie 1989 asistăm la o „explozie” a numărului de publicații cotidiene, culturale, științifice, școlare etc, în limba română și în limba maghiară. Din analiza conținutului acestora rezultă că, în cazul publicațiilor în limba română din zonă, cenzura

politică, de dinainte de 1989, a fost înlocuită de cenzura economică, iar la publicațiile maghiare, aceeași cenzură a fost înlocuită de cea etnică. Există o diferență foarte mare, în ceea ce privește asigurarea finanțării; în timp ce publicațiile maghiare beneficiază din plin de o consistentă susținere financiară, în calitatea lor de publicații ale unei minorități naționale, cele românești din zonă, nu au putut rezista rigorilor economiei de piață. În timp ce majoritatea publicațiilor maghiare au o puternică coloratură identitară, cele românești, cu câteva excepții, din nevoia de a păstra relații cordiale cu agenții de publicitate și, în speranța atragerii unei părți din publicul cititor de limbă maghiară, evită abordarea frontală a subiectelor care vizează păstrarea și afirmarea identității românești, în acest areal din centrul României.

Anuarul „ANGVSTIA”

În peisajul publicistic actual de factură științifică, revista *Angvstia* beneficiază de o configurație distinctă, reprezentând rodul unui parteneriat durabil dintre două instituții aflate cu sediul în Sfântu Gheorghe: Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, din cadrul Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei și Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, din subordinea Ministerului Culturii și Patrimoniului Național.

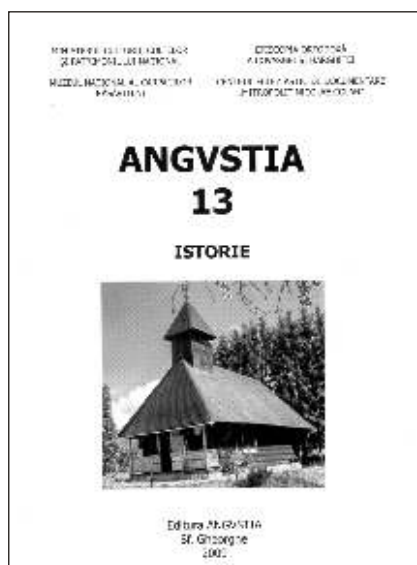
Editată sub formă de anuar, revista poartă numele unui castro roman din Brețcu - Angvstia - și se face purtătoarea unei continuități, a unui mesaj științific, cultural și de artă românească. Revista este și continuatoarea publicației *Aluta*, editată de fostul Muzeu Județean Covasna din Sfântu Gheorghe.

Într-o nouă formă și cu un nou mesaj, revista *Angvstia* și-a propus să cuprindă în paginile ei studii, articole din domeniul arheologiei, istoriei, sociologiei, etnografiei românești și educației muzeale, acordând prioritate cercetării realităților din sud-estul Transilvaniei. Un important reper în orientarea revistei îl reprezintă abordarea interdisciplinară și pluridisciplinară a

problematicii culturii și spiritualității românești din arcul intracarpatic, în decursul istoriei și în contemporaneitate.

Notabil de remarcat este faptul că majoritatea studiilor publicate în cuprinsul acestei reviste sunt prezentate în cadrul Sesiunii Naționale de Comunicări Științifice „Românii din sud-estul Transilvaniei. Istorie. Cultură. Civilizație”, manifestare științifică care a depășit nivelul local al județelor Covasna și Harghita, fiind un eveniment cultural cu valențe naționale și în programul Sesiunii Anuale de Comunicări Științifice a Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni.

În perioada 1996-2010, au apărut 15 numere din *Angvstia*, în ultimii ani, apărând numere disticte *Angvstia* – *Arheologie* – *Etnografie* – *Educație Muzeală* și *Angvstia Istorie*. Primele trei numere ale anuarului *Angvstia* au fost tipărite la Editura Carpatina din Cluj Napoca (cu generosul sprijin al dr. Gheorghe Lazarovici, dr. Viorica Crișan și prof. univ. dr. Justinian Petrescu); începând cu numărul 4, a apărut la Editura Carpaților Răsăriteni și apoi la editura *Angvstia* din Sf. Gheorghe, redactori responsabili fiind dr. Valeriu Cavruc și dr. Ioan Lăcătușu.

În *Angvstia* nr. 1-12, au apărut 507 de studii și articole, din care: arheologie 90, istorie 214, etnografie 53, sociologie 54, recenzii 70, alte articole (editoriale, note, discuții, cronica activității) 49. Autorii acestor articole provin din aproape 40 de orașe (25 de județe) din țară și din Republica Moldova, Ucraina și Serbia. După frecvența aparițiilor, 128 de articole sunt semnate de autori din Sf. Gheorghe și județul Covasna, 94 de autori din București, 73 din Cluj-Napoca, 61 din Miercurea-Ciuc și localități din județul Harghita, 47 din Tg. Mureș și județul

Mureș, 38 din Sibiu, 17 din Brașov, 15 din Buzău.

Simpla parcurgere a titlurilor articolelor publicate oferă imaginea unor sumare bogate și interesante, prin conținutul informativ și contribuția adusă la cunoașterea realităților din arealul Carpaților de curbură, în istorie și contemporaneitate. Numerele din anuarul „Angvstia”, completează în mod fericit problematica abordată în celelalte publicații de cultură românească și spiritualitate ortodoxă, reprezentând o modestă contribuție la scrierea istoriei locale, regionale și de ce nu a celei naționale.

(*O candelă în Carpați...* p.p. 806-814)

„Grai Românesc” - Foaie de spiritualitate ortodoxă a Episcopiei Covasnei și Harghitei

Primul număr al revistei *Grai Românesc* - Foaie de spiritualitate ortodoxă a Episcopiei Covasnei și Harghitei, a apărut în aprilie 1999. Articolul „Ceea ce vezi scrie”, purtând semnătura P.S. Ioan și editorialul „Credință ortodoxă și grai românesc în sud-estul Transilvaniei” - au constituit și constituie un adevărat program editorial al publicației, prin care s-a realizat și se realizează scopul și obiectivele acesteia. Așa cum sublinia Vlădica Ioan - președintele fondator al publicației - aceasta și-a propus să fie „o cronică despre trecutul și prezentul bisericilor din Covasna și Harghita și credincioșii lor. (...) Vom pune în pagină - grăia Vlădica Ioan, la apariția revistei - lacrimile și suspinele acestora care se mai aud și se văd pe obrazul lor însângerat. Pietrele și credincioșii ne vor spune despre vremuri peste care s-a așternut uitarea”.

Urmând îndemnul P.S. Ioan, cei care au publicat în paginile revistei *Grai Românesc*, prin pana lor, s-au străduit să aducă „bucurie, lumină și speranță în sufletele credincioșilor”, propunându-și „să lumineze, să mângâie și să întărească nădejdi de viitor și să aducă în casele credincioșilor Evanghelia lui Hristos și cuvintele Sfinților Părinți”. Printr-o temeinică înțelegere a „semnelor timpului”, prin materialele publicate, foaia a încercat și se străduiește să răspundă multiplelor întrebări „privind condiția și destinul de creștini ortodocși și de români trăitori în această parte

de țară, cu specificul său multietnic și pluriconfesional”.

Păstrând un echilibru între trecut și prezent, redacția revistei s-a preocupat să promoveze „linia șaguniană a presei bisericești ardeleno continuată strălucit în perioada interbelică de condeieri luminați, în rândul cărora s-au aflat și ierarhii - cărturari și publiciști laici erudiți, fiii ai acestor meleaguri: patriarhul Miron Cristea, mitropoliții Nicolae Colan și Alexandru Niculescu, episcopii Justinian Teculescu, Veniamin Nistor, Emilian Antal, protopopii Elie Câmpănu, Constantin Dimian, Dumitru Coltofeanu, Aurel Nistor, Ioan Rafiroiu, Nicodim Belea, precum și publiciștii Octavian Codru Tăslăuanu, Ghiță Popp, Romulus Cioflec, Aurel Gociman, Theodor Chindea, Octavian Dobrotă, Nicolae Bogdan ș.a.

Cu spiritul treaz la problemele vremii, sincronizându-se cu lumea dinamică în care trăim, foaia credincioșilor români ortodocși din Covasna și Harghita s-a preocupat să abordeze cu obiectivitate și echilibru problemele importante, dar și aspecte punctuale ale vieții cotidiene, religioase și culturale din Eparhia noastră, într-o îmbinare organică a perspectivei creștin - ortodoxe cu filonul specific tradiției românești.

Prin conținutul și mesajul articolelor sale, revista *Grai Românesc*, se adresează „intelectualului și omului simplu deopotrivă, stabilind un alt tip de comunicare, bazată pe credința ortodoxă și cultura sufletească. Așa cum ne-a

povăuit mitropolitul Nicolae Colan, redacția revistei a „propovăduit troița moștenirii noastre sfinte: iubirea de Lege, iubirea de limbă și iubirea de glie, militând pentru a face din revistă amvon și din casa credinciosului biserica”. Sub îndrumarea Vlădicului Ioan, tematica revistei a fost adaptată și înnoită permanent, pentru a răspunde așteptărilor unui public țină atât de divers. De menționat faptul că, între categoriile de cititori, un loc distinct îl ocupă copiii și tinerii, care au devenit printre cei mai activi și statornici colaboratori, în cadrul unor pagini rezervate în exclusivitate lor, pagini rezervate sub genericul „Ramuri de Brad... speranțe ale graiului românesc”.

Având menirea de foaie ziditoare de suflet, revista a tratat teme de bază ale învățăturii creștine. Articolele cu tematică creștină, în care s-au abordat probleme de bază ale teologiei ortodoxe, au fost semnate de P.S. Ioan - în numărul unul al publicației, din fiecare an s-a publicat pastorală la praznicul învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, iar în numărul patru pastorală cu prilejul nașterii Domnului. În cadrul unor rubrici permanente, revista a pus în valoare bogata moștenire a tradițiilor noastre strămoșești pe aceste meleaguri, aducând aminte generațiilor actuale de „mai marii noștri care ne-au grăit cuvântul lui Dumnezeu”, cei care au contribuit la dăinuirea ortodoxiei și românismului în localitățile arcului intracarpatic, de faptul că

Sfintele Altare cu Sfintele Taine ale Bisericii și Sfânta Liturghie au constituit căile și redevalele de „rezistență”, de împlinire spirituală și duhovnicească.

Printre prioritățile colectivului redacțional s-au aflat și problemele vizând afirmarea culturii românești în medii multietnice prezervarea tradițiilor populare, păstrarea și conservarea monumentelor istorice bisericești și laice, aspecte ale artei creștine, portrete ale unor personalități locale clerici și mireni ș.a. Un loc important în paginile revistei l-a ocupat și îl ocupă aspectele actuale ale relației Biserica – societate, Biserica – școală, Biserica ortodoxă și celelalte culte. Din îndemnul și prin pilda P.S. Ioan, redacția revistei *Grai Românesc*, a urmărit să-și aducă contribuția la instaurarea unui curs firesc al conviețuirii interetnice pașnice cu cei de altă etnie și confesiune. Stimulând dialogul și cunoașterea reciprocă, am căutat să împiedicăm vrajba și dușmănia care sunt și nefirești și necreștinești, căci modelul creștin de trăire este cel al echilibrului, al adevăratei comuniuni cu Dumnezeu și cu creația lui - omul. Prin aceasta ne facem părtași cu toții de prezența lui în această lume, descoperindu-ne deplin sensul istoriei, care pentru creștini nu este altul decât orientarea spre Împărăția iubirii și a Luminii.

Aplicând învățăturile bunilor și străbunilor noștri despre covârșitoarea importanță ce-o împlinește limba în păstrarea și dezvoltarea conștiinței de neam, precum și din binecuvântata lucrare, ce a săvârșit-o în această privință, Sfânta noastră Biserică, în paginile revistei, din îndemnul și cu implicarea nemijlocită a P.S. Ioan, redacția a acordat spațiul cuvenit „graiului românesc”. Pornind de la realitățile din județele Covasna și Harghita, în mai multe rânduri Vlădica Ioan, ne-a amintit trista realitate conform căreia „un om care și-a uitat și părăsit limba este aproape definitiv „desțărât” și, chiar dacă trăiește acasă la el devine străin sieși”. De aceea, cu sprijinul și colaborarea unor condeie de valoare din cele două județe și din întreaga țară, în foaia Episcopiei Covasnei și Harghitei, limba română a fost prezentă aici, la izvoarele Oltului și Mureșului, în hainele ei de duminică, iar spiritul românesc, în ceea ce are el mai frumos, sărbătoresc, sărbătoare văzută ca prezență și întâlnire mai accentuată cu Dumnezeu.

Într-o vreme când globalizarea tinde să devină o realitate palpabilă și, într-o lume secularizată, preocupată de problemele materiale,

agresată la tot pasul de nonvalori și nedreptăți la care, pentru credincioșii români din Episcopia Ortodoxă a Covasnei și Harghitei, se adaugă neliniștile și frustrările legate de păstrarea și afirmarea identității confesionale, lingvistice și culturale, revista „Grai românesc”, cu smerenie și responsabilitate, și-a propus să fie o cronică a vieții bisericești și culturale locale, dar și o punte de legătură a zonei cu țara și cu lumea, o gazdă primitoare a unor interesante dezbateri prilejuite de intrarea omenirii în mileniul trei.

Din paginile revistei nu au lipsit prezentarea cu regularitate a noilor apariții editoriale, în mod deosebit a lucrărilor purtând semnătura intelectualilor din județele Covasna și Harghita, punându-se astfel în evidență modesta contri-

buție a acestora la îmbogățirea patrimoniului cultural național, și reprezentând, în același timp un adevărat „testament pentru urmași”, pentru ca aceștia să vadă „că am fost și cum am fost” și să continue munca noastră pe ogorul limbii române și a credinței strămoșești, în localitățile Arcului intracarpatic.

Începând cu nr. 2/1999, în paginile revistei noastre apare rubrica „Știri din viața Eparhiei”, iar după anul 2000, „Din agenda Înaltpreasfințitului Ioan”. Din informațiile conținute în cuprinsul revistei *Grai Românesc*, și în mod deosebit în rubricile menționate, așa cum arăta Î.P.S. Ioan, „urmașii vor pune foaie peste foaie și vor reconstitui istoria trăită și înfăptuită de noi”.

(*O candelă în Carpați...* p.p. 801-805)

Editura Eurocarpatica – 10 ani în slujba culturii românești din Arcul Intracarpatic 2000-2010

**Dr. Ioan LĂCĂTUȘU,
Erich Mihail BROANĂR**

Editura „Eurocarpatica”, a Centrului European de Studii Covasna – Harghita, a fost înființată în anul 2000, în Sf. Gheorghe. Editura și-a propus să editeze cu prioritate lucrări privind istoria, cultura și spiritualitatea românească și conviețuirea interetnică din sud-estul Transilvaniei, indiferent de domiciliu autorilor, precum și volume ce poartă semnătura unor intelectuali din Arcul Intracarpatic, indiferent de tematica acestora. Împreună cu editurile partenere: „Grai Românesc” a Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, „Angvstia” a Muzeului Național al Carpaților

Răsăriteni, Arcuș a Centrului de Cultură Arcuș, „România pur și simplu” din București ș.a., în cei 10 ani de activitate, au văzut lumina tiparului peste 100 de volume și publicații de istorie laică și bisericească, teologie ortodoxă, etnografie, demografie, sociologie, pedagogie, management, matematică, memorialistică, volume de proză și poezie, monografii ș.a. Volumele apărute la Eurocarpatica și la editurile menționate, în acest prim deceniu de activitate, cu participarea nemijlocită a redactorilor acesteia și cu sprijinul unor generoși sponsori, în primul rând a Î.P.S. Părintele Arhiepiscop Ioan Selejan, poartă semnăturile unor distinse personalități, membri ai Academiei Române, cadre didactice universitare, cercetători, muzeografi, arhiviști, dar și a mai multor profesori, preoți și alți intelectuali din județele Covasna și Harghita.

Deoarece majoritatea volumelor editate au fost tipărite în tiraje mici și nu au fost incluse în rețelele naționale de distribuție a cărților, o bună parte dintre acestea pot fi consultate și pe Internet, pe site-ul Forumului Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș:

www.forumharghitacovasna.ro

**I. Volume apărute la Editura Eurocarpatica
a Centrului European de Studii Covasna-Harghita**

1. *Reflexii*, de Nicu Vrabie, Sf. Gheorghe, 2000;
2. Aurel Marc, *Contribuții la istoria Județului Harghita*, volum de studii și articole alcătuit și îngrijit de Ana Doboreanu și Ioan Lăcătușu, Sf. Gheorghe, 2000;
3. *Drama maghiarizării românilor din Covasna și Harghita*, de Maria Cobianu-Băcanu, Sf. Gheorghe, 2000;
4. *De veghe la izvoare*, de Nicolae Bucur, Sf. Gheorghe, 2001;
5. *Spiritualitate românească și conviețuire interetnică în Covasna și Harghita*, de Ioan Lăcătușu, Sf. Gheorghe, 2002;
6. *Binecuvântată a fost clipa...*, de Ilie Șandru, 2002;
7. *Casa cu salcâmi*, de Ionel Simota, 2002;
8. *Iașul copilăriei mele*, de Rodica Weidner-Ciurea, Sf. Gheorghe, 2002;
9. *Îngerul meu*, de Ionel Simota, Sf. Gheorghe, 2003;
10. *Structuri etnice și confesionale în județele Covasna și Harghita*, de Ioan Lăcătușu, (rezumatul tezei de doctorat), Sf. Gheorghe, 2003;
11. *Jurnal de front al unui cavalerist*, de Stelian Florescu, Sf. Gheorghe, 2003;
12. *Egalități și inegalități geometrice în triunghi*, de Minculete Nicușor, Sf. Gheorghe, 2003;
13. *Al cincilea anotimp*, de Anthonia Amatti, Sf. Gheorghe, 2004;
14. *Sub semnul eternității*, de Nicu Vrabie, Sf. Gheorghe, 2004;
15. *Cuvinte întrupate*, Asociația Cenaclului Literar „Buna Vestire”, Sf. Gheorghe, 2004;
16. *O stafie bântuie prin Ardeal*, de Ilie Șandru, Sf. Gheorghe, 2005;
17. *Triptic spiritual*, de Anthonia Amatti, Sf. Gheorghe, 2005;
18. *O victimă a extremismului maghiar. Așezământul „Sfântul Iosif” din Odorheiu Secuiesc*, de Ilie Șandru, Sf. Gheorghe, 2006;
19. *La poalele ochilor tăi*, de Ionel Simota, Sf. Gheorghe, 2006;
20. *Veșnicia trecerii*, de Ion Ciurea, Sf. Gheorghe, 2006;
21. *Turnul tăcerii: cele mai frumoase poezii*, de Ionel Simota, Sf. Gheorghe, 2006;
22. *Istorie și arhivistică în Arcul Intracarpatic*, de Dan Vasile Baicu, volum de studii și articole alcătuit și îngrijit de Adina Fofircă și Ioan Lăcătușu, Sf. Gheorghe, 2006;
23. *Românii în mass-media maghiară din Harghita și Covasna*, de Ioan Lăcătușu, 2006;
24. *Omagiu. Horia Colan la 80 de ani*, coordonator Ioan Lăcătușu, 2006;
25. *Requiem la moartea florilor de câmp*, de Ștefan Danciu, Sf. Gheorghe, 2007;
26. *Limba română. Exerciții, teste și rezolvări pentru bacalaureat și testarea națională*, de Cristina Vișan și Mioara Minculete, Sf. Gheorghe, 2007;
27. *Pelerinaj printre file*, de Anthonia Amatti, Sf. Gheorghe, 2007;
28. *Arhivele românești între tradiție și reformă*, de Diana Joița și Ioan Lăcătușu, Sf. Gheorghe, 2007;
29. *Senioria cuvântului*, de Nadia Cella Pop, Sf. Gheorghe, 2007;
30. *Teoreme și probleme specifice de geometrie*, de Nicușor Minculete, Sf. Gheorghe, 2007;
31. *A false „referendum” for gaining an already existing autonomy*, de Ioan Lăcătușu, Sf. Gheorghe, 2007;
32. *Un fals „referendum” pentru impunerea unei autonomii anacronice deja existente*, de Ioan Lăcătușu și Ioan Solomon, Sf. Gheorghe, 2007;
33. *Argumente împotriva autonomiei teritoriale pe criterii etnice a așa-zisului „Ținut secuiesc”*, de Ioan Lăcătușu, Sf. Gheorghe, 2008;
34. *Cinstirea părinților*, de preot Ioan Graure, ediție îngrijită și prefată de Luminița Cornea, Sf. Gheorghe, 2008;
35. *Standardele arhivistice ale Consiliului Internațional al Arhivelor (2008)*, *Seria Arhivistica*, de Federația Arhiviștilor din România, Sf. Gheorghe, 2008;
36. *Aripi de cenușă*, de Ionel Simota, Sf. Gheorghe, 2008;
37. *Arhivele covăsnene – 55 de ani de existență instituțională*, de Raluca Andronic și Ioan Lăcătușu, Sf. Gheorghe, 2008;
38. *Aeras Aurea. Fețele unui veac*, de Maria Stoica, Sf. Gheorghe, 2008;
39. *Știință, artă și comunicare din perspectivă transdisciplinară*, de Roman Brândușa și Rădița Palela, Sf. Gheorghe, 2008;
40. *Frunze, gânduri, stihuri*, antologie îngrijită de Ligia Ghinea și Maria Stoica, Sf. Gheorghe, 2009;
41. *Strategia managerială de remodelare a instituțiilor de stat*, de Ioan Cojocaru ș.a., Sf. Gheorghe, 2009;

42. *Muntele bălai*, de Mihai Constantinescu, Sf. Gheorghe, 2009;
43. *Ipostaze lirice, antologie îngrijită de Maria Stoica și Ligia Ghinea*, Sf. Gheorghe, 2009;
44. *Desculț printre cuvinte*, de Ionel Simota, Sf. Gheorghe, 2009;
45. *Floarea de iasomie*, de Ștefan Danciu, Sf. Gheorghe, 2009;
46. *Ultimul romantic*, de Baubec Izet, Sf. Gheorghe, 2009;
47. *Românii în mass-media maghiară din Harghita și Covasna. Volumul II (2006-2009)*, de Ioan Lăcătușu, Sf. Gheorghe, 2009;
48. *Despărțământul Central Județean Miercurea-Ciuc al Astrei. Despărțământul Covasna-Harghita al Astrei*, de Nicu Vrabie și Constantin Costea;
49. *Personalități ale orașului Covasna*, de Ioan Lăcătușu, Luminița Cornea și Ioan Luca, Sf. Gheorghe, 2009;
50. *Cuvinte de iubire și lumină*, de Pr. Ioan Tămaș Delavâlcele, Sf. Gheorghe, 2010;
51. *Poems of my soul / Poeme de suflet*, antologie îngrijită de Adriana Barabaș și Ligia Ghinea, Sf. Gheorghe, 2010;
52. *Din dor de casă și de tine*, de Tatiana Scurtu, Sf. Gheorghe, 2010;
53. *Paharul de vorbă*, de Micea Valer Stanciu, Sf. Gheorghe, 2010;
54. *România uitată*, de Constantin Mustață, Sf. Gheorghe, 2010;
55. *Muzeul „Asociațiunii” (1905-1950)*, de Ana Grama, Sf. Gheorghe, 2010;
56. *Români sudtransilvani în secolul al XIX-lea. Structuri socio-profesionale: Economii. Negustori*, de Ana Grama, prefață de Gelu Neamțu, Sf. Gheorghe, 2010;
57. *Ana Grama, cercetător etnomuzeograf și arhivist, la 70 de ani*, ediție îngrijită de Ioan Lăcătușu, prefață de Ligia Fulga, Sf. Gheorghe, 2010.

II. Publicații apărute la Editura Eurocarpatica a Centrului European de Studii Covasna-Harghita

1. *Buletinul Ligii Cultural-Creștine „Andrei Șaguna”*, vol. II, 2002;
2. *Buletinul Ligii Cultural-Creștine „Andrei Șaguna”*, vol. III, 2006;
3. *Buletinul Ligii Cultural-Creștine „Andrei Șaguna”*, vol. IV, 2009;
4. *Info Eurocarpatica*, Buletinul Centrului European de Studii Covasna-Harghita, nr. 1-5;
5. *Plai mioritic covăsnean*, 2002;
6. *Focus*, Revista Colegiului Național „Octavian Goga”, Miercurea-Ciuc, nr. 1 / 2009;
7. *Anuarul Colegiului Național „Octavian Goga”*, Miercurea-Ciuc, nr. 1 / 2009;
8. *The Albatross*, Sf. Gheorghe, nr. 1 / 2010.

III Volume și publicații apărute la edituri partenere cu implicarea Centrului European de Studii Covasna-Harghita și a Centrului Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”

A. Editura Grai românesc a Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei (coordonator Î.P.S. Ioan Selejan)

1. *Slujind biserica și neamul*, de Pr. Gheorghe Rățulea, Miercurea-Ciuc, 2002;
2. *Românii din Covasna și Harghita*, de Ioan Lăcătușu, Vasile Lechințan și Violeta Pătrunjel, Miercurea-Ciuc, 2003, volum apărut cu binecuvântarea, sprijinul și coordonarea P.S. Ioan Selejan;
3. *Patriarhul Miron Cristea*, de Ilie Șandru, Miercurea-Ciuc, 2008;
4. *Un monument reînviat*. Biserica Ortodoxă Sfinții Apostoli Petru, Pavel și Andrei, Emil Pop, Valeria Pop, 2009;
5. *O călătorie cu Maica Domnului*, de Varahil I. Jitaru, ediție îngrijită și completată de Ilie Șandru, 2009;
6. *O candelă în Carpați – 15 ani de la înființarea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei*, 2010, tipărită cu binecuvântarea, sprijinul și coordonarea IPS Ioan Selejan, îngrijitorii ediției Ioan Lăcătușu, Nicoleta Ploșnea, 2010;
7. *Grai Românesc*, Foaie de spiritualitate ortodoxă a Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei, nr. 1-46 / 1999-2010, redactor fondator P.S. Ioan, redactor Nicoleta Ploșnea, tehnoredactor Pr. Sebastian Pârvu;
8. *Almanahul Grai Românesc / 2006*, Miercurea-Ciuc, 2006, redactor responsabil Ioan Lăcătușu, tehnoredactor Erich-Mihail Broanăr.

B. Editurile „Carpații Răsăriteni” și „Angvstia” ale Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni, din Sf. Gheorghe (director Valeriu Cavruc):

1. *Angvstia*, nr. 1-13, anuarul Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni și al Centrului Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, 1996-2006, redactori responsabili: Dr. Valeriu Cavruc și Dr. Ioan Lăcătușu;
2. *O pagină din istoria Bisericii și a Neamului*, de Aurel Nistor, volum alcătuit și îngrijit de Ioan Lăcătușu, Sf. Gheorghe, 1999;
3. *Pentru neam și pentru lege*. Cuvântări și predici, de Justinian Teculescu, reeditare, ediție îngrijită de Luminița Cornea, Sf. Gheorghe, 2006;
4. *Teculeștii din neam în neam*, de Luminița Cornea, Constantin Catrina, Ioan Lăcătușu, Sf. Gheorghe, 2008, apărut cu binecuvântarea P.S. Ioan Selejan.

C. Editura „Arcuș” a Centrului de Cultură Arcuș (directori: Petre Străchinaru, Dan Manolăchescu, Kapacz Atilla):

1. *Familia etnic mixtă*. Județul Covasna, de Lily Rain, 2001;
2. *Români sudtransilvăni în secolul al XIX-lea*. Județul Covasna. Contribuții documentare, de Ana Grama Brescan, 2007;
3. *Romulus Cioflec – un ardelean pe drumurile lumii*, ediție îngrijită de Luminița Cornea, 2007;
4. *Mărturii despre oameni și locuri din Carpați*, de Nicu Moldovan, volum îngrijit de Dan Manolăchescu și Ioan Lăcătușu, 2008;
5. *Micromonografiile bisericilor ortodoxe din localitățile: Dobârlău, Tg. Secuiesc, Sf. Gheorghe, Brețcu, Întorsura Buzăului, Vâlcele, Valea Mare, Mărcuș, Chichiș, Covasna, Zagon editate în cadrul programului „Interculturalitatea transilvănească”, coordonatorii colecției Petre Străchinaru, Dan Manolăchescu și Atilla Kopocz.*

D. Editura „România pur și simplu”, din București (directori Cristian Ghica și Dorin Pârvu):

1. <i>Originea secuilor și secuizarea românilor</i>, de G. Popa-Lisseanu (reeditarea ediției din 1941), volum îngrijit și prefăcut de Ioan Lăcătușu și Vasile Lechințan, postfață de Dr. Ioan Ranca, 2003; 2. <i>Tendențe de enclavizare a unui spațiu românesc</i>. Covasna-Harghita, de Ioan Lăcătușu, 2004; 3. „<i>Chestiunea Transilvaniei</i>” versus „<i>Problema transilvănească</i>”, de Zeno Milea, 2004; 4. <i>Transilvania de Nord-Est. 1944-1952</i>, de Petre Țurlea, 2005; 5. <i>O Insulă a Șerpilor în centrul României –</i>	<i>despre soarta românilor din Harghita și Covasna</i>, de Ioan Longin Popescu, 2006; 6. <i>Românii la contactul dintre culturi</i>, Maria Cobianu-Băcanu, 2006; 7. <i>Românii din județul Ciuc în perioada interbelică</i>, de Costel-Cristian Lazăr, 2007; 8. <i>Dăinuire românească în Covasna și Harghita</i>, de Ioan Lăcătușu, București, 2007; 9. <i>Antiromânismul moderat și radical</i>, de Zeno Milea, București, 2007; 10. <i>Românii în fața provocărilor secolului XXI</i>, de Maria Cobianu-Băcanu, 2009; 11. <i>Nu, nu, niciodată</i>, de Gheorghe Olteanu, 2010.

E. Volume apărute la alte edituri cu sprijinul Editurii Eurocarpatica

1. <i>Poezii populare</i>, de Dimitrie Cioflec, ediție îngrijită și prefăcută de Luminița Graure-Cornea, postfață de Ioan Lăcătușu, redactor Petre Străchinaru, Sf. Gheorghe, 1994; 2. <i>Omagiul Mitropolitului Nicolae Colan (1893-1993)</i>, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Cluj-Napoca, 1995, volum îngrijit de Pr. prof. Alexandru Moraru; 3. <i>Identitate și cultură la românii din secuime</i>, de Ioan Lăcătușu, Editura Carpatica, Cluj-Napoca, 1995; 4. <i>Buletinul Ligii Cultural-Creștine „Andrei Șaguna”</i>, vol. I, 1998, Casa de Editură „Petru Maior”, Tg. Mureș;	5. <i>Personalități din Covasna și Harghita</i>, de Ioan Lăcătușu, Editura Carpatica, Cluj-Napoca, 1998; 6. <i>Un nume pentru istorie – Patriarhul Elie Miron Cristea</i>, de Ilie Șandru și Valentin Borda, Casa de Editură „Petru Maior”, Tg. Mureș, 1998 (colaboratori Ioan Lăcătușu și Dorel Marc); 7. <i>S.O.S – românii din Covasna și Harghita</i>, de Maria Cobianu Băcanu, Editura Petru Maior, Târgu Mureș, 1998 (postfață Ioan Lăcătușu); 8. <i>Ghiță Popp, un condamnat politic în arhivele serviciilor secrete</i>, de Șerban

- Madgearu, Editura Paideia, București, 1998;
9. *Românii și secuii, de Ioan I. Russu*, ediție în limba franceză, Cluj-Napoca, 1998;
 10. *Vidacutul sub aripa timpului* de Constantin Costea, Gheorgheni, 2002 (postfață Ioan Lăcătușu);
 11. *Toplița Română vatră de istorie, vatră de ortodoxie*, de Traian Dușa, Târgu Mureș, 2006 (referință Ioan Lăcătușu);
 12. *Comunități etnice și elite locale*, de Codrina Șandru, Editura Universității „Transilvania” din Brașov, 2007;
 13. *Structuri etnice și confesionale în județele Covasna și Harghita*, de Ioan Lăcătușu, Editura „Petru Maior”, Tg. Mureș, 2008,
 14. *Mitropoliți ai Ardealului. Andrei Șaguna (1808-1873)*. Biobibliografie, Seria Personală nr. 23, ediție îngrijită de Bogdan Andreescu, Biblioteca ASTRA, Sibiu, 2008;
 15. *Mitropoliți ai Ardealului. Nicolae Colan (1893-1967)*. Biobibliografie, Seria Personală nr. 25, ediție îngrijită de Bogdan Andreescu, Biblioteca ASTRA, Sibiu, 2009;
 16. *De meditat împreună*, de Pr. Ioan Tămaș, Editura ZAKA Edit, Sfântu Gheorghe, 2009 (Ioan Lăcătușu, În loc de Prefață);
 17. *Cartea satului Valea Mare*, de Ioan I. Răchițan, București, 2001 (postfață Ioan Lăcătușu);
 18. *Analele Școlii Generale cu clasele I-VIII „Nicolae Colan”* din Sf. Gheorghe, județul Covasna, coordonator profesor Vasile Stancu, Sf. Gheorghe, 2004 (colaborator Ioan Lăcătușu);
 19. *Însemnări de dincolo de hotarul pus între frați*, de Mihai Filimon, Tg. Mureș, 2004 (Postfață Ioan Lăcătușu);
 20. *Sangidava*, nr. 1/2007, 2/2008, 3/2009, anuarul Centrului de Cultură Toplița și a Fundației Culturale „Miron Cristea”.

O lucrare de excepție – *Românii din Covasna și Harghita*

Pr. prof. dr. Mircea PĂCURARIU,

Membru corespondent al Academiei Române

Incredibil, dar adevărat! Tânăra Episcopie a Covasnei și Harghitei, înființată în 1994, a reușit să dea la lumină cea mai bună monografie eparhială din toată Patriarhia Română! Este adevărat că în ultimele decenii aproape toate eparhiile au publicat monografii care urmăreau să evidențieze diverse aspecte referitoare la istoria, cultura și arta bisericească din eparhia respectivă.

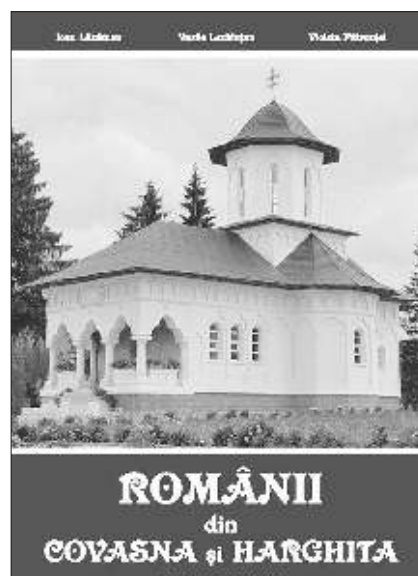
Monografia de la Miercurea-Ciuc se deosebește, însă, de acelea, în sensul că pe lângă câteva studii istorice consacrate zonei respective, semnate de renumiți istorici (între care aș menționa pe acad. Nicolae Edroiu, de la Universitatea din Cluj, fiu al județului Covasna), ea prezintă absolut toate parohiile ortodoxe românești din cele două județe, cu informații istorice despre fiecare, cu oamenii de cultură originari din parohia (localitatea) respectivă sau cei care au activat un număr de ani acolo. Dar lucrul cel mai remarcabil consider că este prezentarea evoluției demografice a fiecărei localități (inclusiv cătune), începând - la unele - din 1760, până azi, din care rezultă cum a decurs procesul de înstrăinare a credincioșilor români din actualele județe Covasna și Harghita.

Bisericile - mai ales cele declarate monumente istorice - sunt prezentate sub aspect istoric, arhitectonic și pictural. Din hărțile prezentate - ca și din text - aflăm că între anii 1940-1944 au fost distruse aproximativ 25 de biserici românești din zona respectivă.

Monografia eparhiei a apărut în condiții grafice de excepție, cu sute de fotografii (alb-negru sau color), cu hărți, cu o bibliografie impresionantă. Nu poate fi trecut sub tăcere faptul că autorii au făcut cercetări minuțioase pe teren, s-au cercetat arhive și protocoale parohiale, ca și periodicele care au apărut în cele două județe după 1918. Lucrarea se încheie cu rezumate în limbile engleză și franceză, dar și cu obișnuitul „Șematism” (specific eparhiilor ardelenice) al celor 60 de parohii și 3 mănăstiri din Covasna și 52 de parohii, cu 7 mănăstiri și schituri din Harghita.

O vorbă din bătrâni spune că „omul sfințește locul”. În cazul nostru, viața bisericească ortodoxă care pulsează în județele pomenite a fost „sfințită” prin munca neobosită și rodnică pe care o desfășoară acolo, de numai 9 ani, Prea

Sfințitul Ioan Selejan, adevărat „apostol între neamuri” și „ctitor” al atâtor biserici, așezăminte monahale și culturale în eparhia pe care o păstorește. Iar monografia de care ne ocupăm, apărută cu binecuvântarea Sa, este rezultatul muncii entuziaste pe care au desfășurat-o, ani de zile, cei trei autori și colaboratorii lor, în primul rând profesorul dr. Ioan Lăcătușu, adevărat „apostol” al culturii și istoriei românești pe acele meleaguri.

Prezentând această monumentală și temeinică monografie a Eparhiei Covasna și Harghita, cred că trebuie recomandată în primul rând centrelor eparhiale și marilor biblioteci din țară, poate chiar și unor parohii cu posibilități financiare mai bune.

Monografia patronată de vlădica Ioan de la Miercurea-Ciuc constituie un exemplu demn de urmat și pentru alți ierarhi, căci orice eparhie din patriarhia Română (și chiar din diaspora) are nevoie de o asemenea monografie detaliată - pe parohii - în vederea cunoașterii cât mai temeinice a trecutului fiecăruia. Dacă o eparhie nouă, cu personal puțin, cu posibilități financiare reduse, a putut realiza o asemenea operă, cu atât mai mult se cuvine ca celelalte eparhii - cu trecut mult mai îndelungat - cu Facultăți de Teologie la centrele eparhiale (deci cu un personal „calificat” pentru cercetări istorice) - să inițieze publicarea unor monografii eparhiale. Iar preoții parohii ar trebui obligați să-și întocmească propria monografie a parohiei (și filialelor) pe care le păstoresc.

*Recenzii asupra volumului
„Pe cărarea Raiului –
convorbiri duhovnicești cu
Înaltpreasfințitul Ioan”*

Dialog viu, folositor și binecuvântat

Stelian GOMBOȘ,
doctorand în teologie, București

Cartea *Pe cărarea Raiului - Convorbiri duhovnicești cu Înaltpreasfințitul Ioan* (autor: Luminița Cornea, Editura „Casa Cărții de Știință”, Cluj-Napoca, 2010, 97 de pagini), care cu adevărat zidește, a venit ca un dar duhovnicesc de Crăciun, din partea protagoniștilor ei, adică a Înaltpreasfințitului Părinte Ioan Selejan – Arhiepiscopul Covasnei și Harghitei și a doamnei profesoare de limbă, grai și cuget românesc Luminița Cornea – care a purtat un viu, folositor și binecuvântat dialog duhovnicesc cu Arhiereul, demn și destoinic ori pilduitor. (...)

Atașată fiind Bisericii, doamna profesoară Luminița Cornea încearcă în acest volum să-și lămurească anumite întrebări despre locul, rostul și menirea omului pe acest pământ. Căutarea unor răspunsuri la multele și variatele probleme care o preocupă și o frământă au determinat-o să se îndrepte și să se adreseze unui ales părinte duhovnicesc, în persoana Arhiepiscopului Ioan. Cu alte cuvinte, cartea de față este rezultatul acestor întrebări și căutări și, totodată, o mărturie vie că intelectualul roman, omul de cultură, dorește să se apropie din ce în ce mai mult de Dumnezeu și de Împărăția Sa Cea Sfântă și Veșnică. Aș mai adăuga că această lucrare recuperează și recapitulează o mărturisire de credință a cărturarului, având în vedere mediul în care au trăit, au crescut și s-au format generații întregi de intelectuali români înainte de anul 1990. Este și cazul autoarei volumului de față, în care dialogul cu un adevărat părinte duhovnic “lasă în suflet multă pace și lumină. Este lumina care ne călăuzește pe cărarea Raiului, dacă i-am pătruns înțelesul. Cu cât vom pricepe mai bine sem-

nificația, lumina va pune stăpânire pe sufletul nostru, înfrumusețându-l. Glasul ierarhului duhovnic reprezintă lumina care ne acoperă cu harul său. Sămânța aruncată va răsări și va supraviețui, dacă vom avea grijă să nu-i tăiem rădăcina – credința. Lumina străbate în întuneric. Văzând-o, ne entuziasmăm, ne înflăcăram, dar este necesar să luăm aminte asupra ei, să-i pătrundem înțelesul, semnificația. Cuvintele Înaltpreasfințitului Părinte Ioan – Arhiepiscop al Episcopiei Ortodoxe Române a Covasnei și Harghitei – sunt cuvinte pline de încărcătură duhovnicească, pe înțelesul tuturor, dar cu profunde semnificații. Înaltpreasfinția Sa este întruchiparea ierarhului adevărat, apropiat de popor, aflat mereu între enoriași. Are darul de a zidi pe fiecare om cu un cuvânt bun, conducându-l spre lumina cunoașterii adevărului, deoarece nu este om care să meargă prin întuneric și să nu dorească să-i apară în priviri lumina. Cum? Călea cea mai importantă este dialogul, convorbirea cu duhovnicul. O astfel de convorbire redă în cartea de față, prin dialogul cu Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Ioan al Covasnei și Harghitei, având în vedere subiecte și teme de larg și real interes, cum ar fi: „Să deschidem ușa sufletului nostru”, „Oamenii cinstitori de Dumnezeu și de aproapele”, „Nevoia rugăciunii – adânc săpată în inima omului”, „Cuvinte despre cinstirea icoanelor”, „Cinstirea Sfintei Cruci”, „Despre Sfânta Liturghie”, „Cinstirea Maicii Domnului”, „Învățăături la diverse pericope evanghelice”, „Despre sfinți”, „Tâlcuirea înțelesului unor pilde, legende, proverbe”... „Am pornit în a scrie rândurile de față de la dialogurile susținute de Î.P.S. Ioan cu reporteri ai mass-mediei românești. De fie-

care dată, ascultând cuvintele de învățătură ale Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Ioan, rostite cu diferite prilejuri și ocazii, mi-au rămas în suflet explicații deosebite în legătură cu diverse periscope din Sfintele Evanghelii ori sfaturi sau îndemnuri referitoare la diverse situații de natură duhovnicească și bisericească” – după cum afirmă autoarea, Doamna Profesoară Luminița Cornea, din municipiul Sfântul Gheorghe, județul Covasna – care este profesoară de grai și limbă românească, după cum îi place Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Ioan să-i numească pe profesorii de limbă și literatură română. Îndelungata și de succes carieră didactică și-a încununat-o cu publicarea tezei de doctorat, cu titlul: „Locuțiuni verbale în romanul istoric sadovenian – o abordare gramaticală, stilistică și poetică”. Preocupată fiind de cercetarea filologică și cea istorică, de literatura română

veche și de texte religioase, Doamna Profesoară Luminița Cornea a editat și a reeditat volume și scrieri ale unor vrednici preoți și ierarhi. Mă gândesc, în mod special, la cartea preotului Ioan Graure *Cinstirea părinților* și la reeditarea volumului *Pentru neam și pentru lege* al Episcopului Justinian Teculescu.

În încheiere vom afirma și susține cu toată convingerea că prin publicarea acestor convorbiri duhovnicești cu un cunoscut, recunoscut și renumit ierarh și slujitor al Bisericii noastre, strămoșești și dreptmăritoare – Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop Ioan Selejan – căruia îi dorim să aibă parte, în continuare, de mult spor și de multe împliniri duhovnicești, autoarea ne-a făcut un scump cadou sufletului și cugetului nostru, al cititorilor, pentru care îi mulțumim în mod deosebit, dorindu-i multă sănătate și mult succes, în continuare.

Veniți de luați lumină din lumină

Preot dr. Petru PINCA,
Blaj

Cartea *Pe cărarea Raiului*, deși abordează tematici teologice fundamentale, deci greoaie – care de-a lungul istoriei au solicitat intens cele mai luminate minți ale Bisericii (ierarhi, teologi, preoți, precum sfinții Nicolae, Atanasie, Spiridon ș.a.), ca să pomenim doar câteva nume de mare notorietate ale veacului al IV-lea, cu contribuții hotărâtoare la finalizarea lucrărilor primului Sinod Ecumenic de la Niceea (325) – în opinia mea trece cu notă maximă proba exigenței pe care orice autor și cartea sa o susțin în fața cititorului. Unele tematici comentate în prezenta carte, precum cele referitoare la Sfintele icoane, Sfânta Cruce, Maica Domnului, cu o pondere covârșitoare în cultul și doctrina bisericii noastre, au prilejuit de-a lungul istoriei nenumărate controverse.

Cartea nu este elaborată după documente stătute de arhivă, ci este un produs proaspăt, actual, conceput și elaborat în direct, la minut am putea spune, din inițiativa a doi foarte laborioși ostenitori în grădina Domnului și a Maicii Domnului. Este vorba despre Înaltpreasfințitul Ioan, Arhiepiscopul Covasnei și Harghitei și despre prof. dr. Luminița Cornea din Sfântu Gheorghe. Rezultatul respectivului dialog sau Convorbiri, se citește cu mare interes și se gustă cu multă

plăcere, asemenea unui fruct delicios, proaspăt cules din livadă.

Î.P.S. Arhiepiscop Ioan este unul din ierarhii de vârf ai bisericii și ai țării, un model de slujitor valoros, modest, apropiat de popor, care nu și-a lăsat mintea și ambițiile omenești călăuzite și euforizate de aburii succesului efemer și deșert, cuvântul fiindu-i întotdeauna în consonanță cu fapta, adică da ce este da și nu ce este nu. La rândul ei, doamna profesoară Luminița Cornea, doctor în filologie, născută și crescută în climatul de adâncă evlavie al unei familii preoțești – tatăl însuși fiind un foarte pasionat și talentat condeier – stăpânește cu ușurință și folosește cu abilitate terminologia religioasă și chiar teologică, înlesnind substanțial elaborarea cărții.

Parcurgând cuprinsul acestei cărți sau convorbirile dintre cei doi autori, ne apare în ochii minții imaginea de la Stejarul Mamvri și convorbirea pe care patriarhul Avraam a avut-o cu Dumnezeu, ascuns sub chipul celor Trei tineri. Cartea este extrem de atractivă prin ineditul ei, în sensul că fiecare idee scoate la lumină un lucru nou, sau altfel spus față de cum l-au spus alții. O carte de convorbiri emană direct din minte și din inimă, intervievatul exprimând gânduri și simțăminte în premieră. Între primele tematici abordate este cea a păcii, concret ilus-

trată de către Mântuitorul prin Fericirea a șaptea: „Ferițiți sunt făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema”(Mt.V,9).

Î.P.S.Sa afirmă că singura pace durabilă și adevărată este pacea în Hristos, deoarece între oameni „au fost încheiate atâtea tratate de pace de-a lungul istoriei, dar s-a văzut în timp că nu au fost altceva decât false tratate de pace”(p.9). Pacea mai poate fi realizată și prin mijloace caritative, adică prin practicarea milei trupești și sufletești, săvârșite cu fapta și cu cuvântul, prin susținerea materială și morală a omului de lângă noi. Această idee este ilustrată prin pilda Samaritanului milostiv și este atribuită calității de doctor a Sf. Evanghelist Luca, desigur, omul cel mai în măsură să înțeleagă și să simtă „cât de greu și cât de grav este să fii rănit și părăsit la o margine de drum”(pag.12). De la învățătorul de lege, care nu știa cine este aproapele, învățăm că atunci când nu știm ceva, să ne îndreptăm către Mântuitorul, Cel ce are răspuns la toate întrebările. Î.P.S.Sa strămută cu abilitate, din mers, pe „aproapele” de lângă noi, în noi înșine, chiar în inima noastră, după cuvântul Mântuitorului, care, după Înviere, nu li se adresează apostolilor cu cuvintele: „Rămân alături de voi, lângă voi”, ci le-a spus: „rămân cu voi și în voi”.

O altă tematică arzătoare dezbătută în cuprinsul cărții este rugăciunea, care ar trebui să ne fie tovarăș de călătorie pe întreg parcursul vieții, deoarece rugăciunea este pavăză și zid de apărare împotriva potrivnicilor, a primejdiilor și a necazurilor. Pornind de la textul: „căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și toate celelalte vi se vor adăuga vouă”, Î.P.S.Sa își dovedește capacitatea de a selecta prioritățile care ar trebui să ne preocupe și pe care ar trebui să le abordăm în viață, dând întâietate valorilor nemuritoare, fără a neglija însă grija față de trup, ci dimpotrivă realizând un paralelism perfect, armonios, echilibrat între grija față de trup și cea față de suflet, cele două componente ale întregului uman, spunând: „un trup năhrănit este un trup bolnav, un suflet fără rugăciune este și el slăbit”(pag.17).

Referitor la pomelnice, afirmă că prioritare sunt pomelnicele și rugăciunile făcute pentru cei ce nu pot merge la biserică. Într-o atare situație ne asemănăm celor patru care l-au dus pe paralizatul din Capernaum cu targa în fața lui Iisus. În acest caz pomelnicul ține loc de targă, iar Hristos din Sf. Cuminecătură este același din Capernaum. În ceea ce privește prezența icoanelor în școli, spitale, penitenciare, primării sau în alte instituții publice, Î.P.S.Ioan afirmă că România este țara lui Dumnezeu, țara icoanelor, în fiecare casă de român regăsindu-se o iconă

„pe peretele dinspre răsărit, fiind împodobită cu maramă, cu ștergarul foarte frumos țesut în război, gătită cu fir de busuioc”(p.29).

Despre Sf. Cruce afirmă că este „stindardul creștinilor. Părinții noștri nu au pus nici un alt semn pe turla bisericii decât Sf.Cruce”, ori se știe că biserica este asimilată corăbiei lui Noe, prin care seminția umană a fost trecută din viață, prin moartea potopului, la o nouă viață. Și în creștinism biserica se compară cu corabia lui Noe și este protejată de crucea suferințelor lui Iisus Hristos.

Spațiul alocat acestui material nu ne permite să despicăm firul în patru, nici măcar să facem referiri cât de cât asupra fiecărui subiect, dar după parcurgerea întregului material, avem credința și convingerea că prezenta carte este gândită și lucrată la un nivel foarte înalt, absolut profesionist, iar prin apariția ei devine izvor și document chiar pentru preoții ce doresc să-și lărgască orizontul profesional sau să-și aprofundeze cunoștințele în mai multe discipline teologice precum Dogmatica, Morala, Liturgica, Studiile biblice (N. și V.Testament), I.B.U., I.B.O.R. ș.a., din fondul doctrinar al fiecărei materii regăsindu-se citate elemente importante. Ori dacă pentru preoți și teologi este o carte de doctrină, pentru cititorul profan este o reconfortantă sursă de meditație și recreare spirituală. Fără să exagerăm, socotim că deși, de dimensiuni restrânse ca extensie sau volum, cartea este vastă prin varietatea conținutului și prin profunzimea ideilor cuprinse în răspunsurile date fiecărei întrebări.

Întreaga carte este ca o cale pavată cu nestemate de cea mai bună calitate, care ne poartă pașii spre împărăția lui Dumnezeu. La fiecare răscruce, sau nou subiect adus în discuție este așezat câte un indicator pe care scrie „către împărăția lui Dumnezeu”.Toate drumurile sau tematicile, indiferent din ce direcție vin, ne conduc spre poarta raiului, iar tâlcuirea dată fiecărui subiect este atât de lină și de netedă încât pașii călătorului sau a cititorului care o parcurge, străbat cu mult spor acest drum cu final fericit.

Cartea mai prilejuiește un încântător popas de recreare și de reflecție asupra trecutului vieții noastre, dar mai ales asupra a ceea ce avem de făcut în viitorul nu prea îndepărtat, când fiecăruia ne apare tot mai clar și tot mai aproape tabloul propriului nostru apus de soare. Obişnuiesc ca pe unele cărți pe care le citesc să-mi notez anumite observații chiar între rândurile care-mi inspiră respectiva observație sau pe marginea a filei. Le notez imediat ca să nu le uit (de regulă cu creionul ca să le pot șterge după

ce, pe cele mai interesante mi le notez într-un caiet) pentru folosirea lor într-un eventual material.

Pe lângă observațiile, absolut pozitive, făcute pe marginea acestei cărți, fiecare subiect parcurs l-am notat cu binecunoscutul calificativ academic: „Exceptional”, deși ar fi trebuit să mă potolesc și să nu notez nimic, deoarece întreaga carte e de reținut: nimic de elidat, nimic de

completat și chiar nimic de comentat, deci, fără cuvinte. În opinia noastră cartea este un izvor răcoritor și lin curgător de apă vie, ce astâmpără cu prisosință setea drumețului vlăguit de arșița ispitelor și de obstrucțiile vieții pe care o trăim, dar și o foarte hrănitoare vitamină pentru inimă și minte, ce se consumă cu plăcere, ca o pâine caldă, proaspăt scoasă din cuptor.

Merinde sufletească pentru drumul spre Rai

Dr. Ioan LĂCĂTUȘU

La sfârșitul anului 2010, la Editura Casa Cărții de Știință, din Cluj-Napoca, a apărut volumul *Pe cărarea Raiului*. Convorbiri duhovnicești cu Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Ioan al Covasnei și Harghitei, de Luminița Cornea. Pentru toți cei care îl cunosc și îl prețuiesc pe „Episcopul din Carpați” și pe distinsa autoare a volumului menționat, o asemenea carte beneficiază „din start” de un înalt nivel de așteptări și o curiozitate intelectuală pe măsură, iar lectura lucrării răsplătește pe deplin întreaga investiție de încredere făcută „avant la lettre”.

Este cunoscut faptul că, succesul unei cărți de interviuri este garantat de calitatea celor doi interlocutori implicați în dialogul purtat pe marginea temelor abordate; pe de o parte, claritatea, acuratețea și conținutul întrebărilor puse, iar pe de altă parte, de calitatea, profunzimea și mesajul răspunsurilor primite. Atunci când interviuatul este o mare personalitate, recunoscută pentru prestigiul și prestanța sa publică, autorul întrebărilor, trebuie să fie de asemenea o persoană foarte bună cunoscătoare a temelor abordate, un publicist cu experiență, sau un specialist în știința comunicării.

În cazul volumului *Pe cărarea Raiului*, convorbirile au loc cu un distins ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, cunoscut și recunoscut deopotrivă ca un luminat teolog, înțelept duhovnic și vrednic păstor de suflete, apărător al credinței ortodoxe, bun cunoscător al locurilor din Țara Sfântă unde a urmat cursurile doctorale dar, în același timp, ierarh cu o largă deschidere spre marile probleme ale contemporaneității și o statornică preocupare pentru soluționarea problemelor concrete cu care se confruntă comunitățile locale și oamenii trăitori în aceste vremuri tulburi. Autoarea întrebărilor este profesor

dr. Luminița Cornea, fiica preotului ortodox Ioan Graure, crescută „în tinda bisericii”, credincioasă practică, bună cunoscătoare a textelor biblice și a celor ale sfinților părinți, profesor de „grai românesc”, autoare de studii și lucrări de istorie bisericească, organizatoare a numeroase excursii și pelerinaje la principalele case memoriale și așezăminte mănăstirești din întreaga țară și din alte țări europene și, nu în ultimul rând, ascultătoare fidelă și avizată a predicilor și cuvintelor de învățătură rostite de Vlădicul Ioan, cu ocazia sfintelor liturghii sau la Radio Trinitas.

După Argumentul semnat de prof. Rădița Palela, problemele abordate în carte sunt grupate pe zece teme: să deschidem ușa sufletului nostru; oamenii cinstitori de Dumnezeu și de aproapele lor; nevoia rugăciunii – adânc săpată în inima omului; cuvinte despre cinstirea icoanelor; cinstirea Sfintei Cruci; despre Sfânta Liturghie; cinstirea Maicii Domnului; învățături la diverse pericope evanghelice; despre Sfinți; tâlcuirea înțelesului unor pilde, legende, proverbe. Din simpla redare a titlurilor capitolelor volumului, rezultă actualitatea și bogăția temelor convorbirilor duhovnicești purtate cu Înaltpreasfințitul Ioan, toate fiind subsumate deslușirii multiplelor ipostaze ale relației omului contemporan cu Dumnezeu, respectiv ale drumului lung și anevoios către poarta Raiului.

Cititorul va putea găsi răspunsuri la întrebări referitoare la problemele de fond ale credinței creștine și teologiei ortodoxe, dar și la cele care vizează sensul și semnificația, forma și fondul unor aspecte privind relația credincios - preot, respectiv comportarea credincioșilor în biserică. Unele întrebări sunt formulate concis și răspunsurile sunt date în aceeași manieră, altele, conțin introduceri cuprinzătoare și răspunsuri

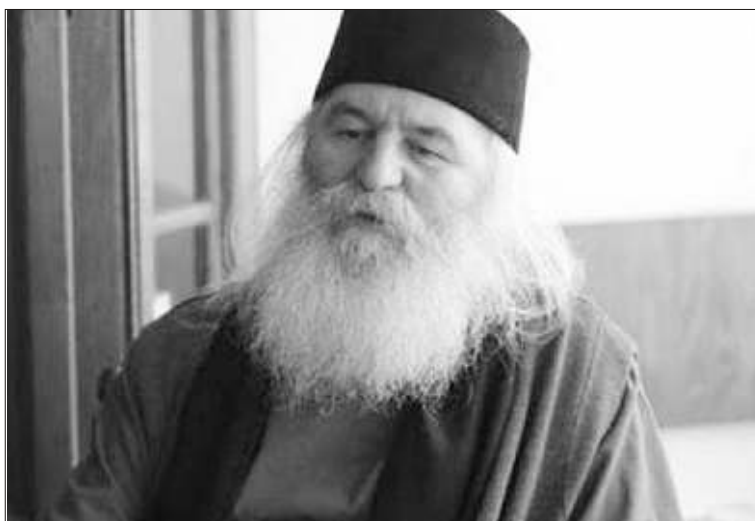
după același tipic, cu largi și necesare paranteze lămuritoare. Introducerile unor întrebări cuprind referiri la conținutul religios al unor texte literare aparținând unor scriitori clasici români: Mihai Eminescu, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu ș.a., dar și din creațiile populare.

Un merit al lucrării îl reprezintă faptul că, publicul țintă căruia i se adresează este format atât din credincioși statornici care au nevoie de clarificări, de aprofundarea unor aspecte care țin de învățătura și practica creștină ortodoxă dar, în același timp, este folosită și pentru cei aflați în căutarea răspunsurilor la problemele referitoare la sensul vieții pământești și la mântuirea sufletelor.

Răspunsurile Înaltpreasfințitului Ioan la întrebările formulate conțin deslușiri profunde ale textelor biblice, referiri extinse la locurile sfinte, atât de bine cunoscute de Sfinția Sa, incursiuni de substanță în istoria Bisericii Ortodoxe și în iconografia creștină, în viețile sfinților, cuvinte de învățătură formulate concis și

sugestiv, în stilul cunoscutelor Sale metafore și într-o frumoasă limbă românească, „dulce ca un fagure de miere”. Cuvintele sunt exprimate cu înțelepciune, claritate și echilibru. Mesajul este dătător de speranță, smerit dar viguros și vertical „din pământ până în cer”, precum copacii din pădurea carpatină, cu coroanele înălțate spre albastrul cerului, pădure care atât de sugestiv ilustrează coperta volumului.

Cu asemenea merinde sufletească necesară pentru drumul spre Rai, credincioșii vor putea desluși mai bine conținutul și mesajul cărților religioase lecturate și cel al predicilor și cuvintelor de învățătură ascultate în lăcașurile de cult, sau prin intermediul mass-media. Recomandăm cu căldură, o carte frumoasă, o carte valoroasă, un adevărat îndreptar și sprijin pentru gestionarea numeroaselor provocări cu care se confruntă credincioșii ortodocși români, într-o societate democratică, dar bântuită tot mai mult de consecințele negative ale globalizării și secularizării.

ÎPS IOAN

*„Dăruit nouă de Bunul Dumnezeu să ne binecuvânteze...
a ajuns să fie el însuși o binecuvântare!” (Dr. T. Ardelean)*

- VII - MONUMENTE ȘI CIMITIRE ALE EROILOR NEAMULUI

Monumente de for public din județele Covasna și Harghita

Dr. Ioan LĂCĂTUȘU

După evenimentele din decembrie 1989, adepții separatismului și ai enclavizării pe criterii etnice a județelor Covasna, Harghita și parțial Mureș, au elaborat o strategie de ocupare simbolică a spațiului public din aceste județe, un loc distinct ocupându-l proliferarea monumentelor de for public, majoritatea cu mesaj nostalgic și neorevizionist. În acest timp, din inițiativa societății civile românești din zonă, cu sprijinul Î.P.S. Ioan Selejan, Episcopul Covasnei și Harghitei și a unor instituții ale administrației publice centrale și locale, au fost înălțate și sfințite o serie de monumente întru cinstirea unor personalități ale istorie, culturii și spiritualității românești și în memoria ostașilor români căzuți pentru apărarea patriei, după cum urmează:

► *Statuia mitropolitului Andrei Șaguna*, Sf. Gheorghe, sculptor Paul Vasilescu, din București. Locul și piatra de temelie au fost sfințite de vrednicul de pomenire Mitropolit Antonie Plămădeală în ziua de 4 iulie 1993. Statuia a fost dezvelită și sfințită de către IPS Ioan Selejan, în

data de 23 septembrie 1995, în prezența a numeroși intelectuali și credincioși din municipiul Sf. Gheorghe și din țară.

► *Bustul Mitropolitului Nicolae Colan*, opera sculptorului bistrițean Mircea Mocanu, este amplasat în incinta Școlii Generale „Nicolae Colan” din Sf. Gheorghe. Bustul a fost dezvelit și sfințit în ziua de 7 decembrie 1996 de către ÎPS Antonie Plămădeală și ÎPS Ioan Selejan, cu participarea unei numeroase asistențe.

► *Grupul statuar Mihai Viteazul*, amplasat în piața centrală din Sf. Gheorghe, inaugurat în anul 1985. Realizat din bronz, monumentul este alcătuit din statuia ecvestră a Domnitorului Primei Uniri din anul 1600, cu o înălțime de

Statuia mitropolitului Andrei Șaguna

Grupul statuar Mihai Viteazul

4,60 m, și înconjurată de alte cinci statui, reprezentând: un ostaș muntean, unul ardelean și unul moldovean, un căpitan de oaste secu și un stegar din oastea viteazului domn. Compoziția aparține sculptorului George Rădulescu Gir. Pe frontispiciul pedestalului este gravat numele domnitorului Mihai Viteazul.

► *Monumentul Ostașului Român* este amplasat cartierul Gării, din Sf. Gheorghe, ridicat în anul 1974. Este turnat în bronz, având înălțimea de cca. 4 m, reprezentând un ostaș român. Monumentul este amplasat pe o platformă circulară având lateral două arce de zid, prevăzute a fi decorate cu basoreliefuri. Pe soclu se află inscripția: „Glorie eternă eroilor armatei române”. Autorul statuii este sculptorul Balogh Peter.

► *Monumentul Ostașului Român Eliberator* amplasat în parcul central din municipiul Miercurea-Ciuc, ridicat în anul 1974. Statuia din bronz de 4 metri înălțime înfățișează un soldat într-o atitudine victorioasă ținând în mâna dreaptă o armă și în stânga un steag. Soclul din marmură roșie are o placă din inox pe care este înscris următorul text: „Glorie eternă ostașilor români care și-au jertfit viața pentru eliberarea patriei”. Autorul monumentului este Marius Butunoiu.

► *Monumentul Ostașului Român*, amplasat în fața bisericii ortodoxe din orașul Covasna. În perioada interbelică s-a ridicat și inaugurat Monumentul Eroilor căzuți în războiul pentru întregirea neamului. În anii ocupației ungare,

armatei române”. Autorul lucrării este sculptorul Th. Ionescu

► *Bustul domnitorului Mihai Viteazul*, amplasat în fața Primăriei din Brețcu., dezvelit și sfințit: de P.S. Serafim Făgărășanu (azi, IPS Serafim Joantă, Mitropolitul românilor din Germania), în 20 iulie 1991. Figura voievodului este realizată din bronz, operă a sculptorului Teodor Zamfirescu, din București. La baza inferioară a postamentului se află o placă memorială cu inscripția: „Mihai Viteazul 1593-1601. Domnul Țării Românești, al Ardealului și al Moldovei.

► *Bustul episcopului Justinian Teculescu*, situat în fața bisericii „Înălțarea Domnului” din Covasna, dezvelit și sfințit de ÎPS Ioan Selejan, în 16 iunie 2002. Realizarea bustului a fost încredințată artistului plastic Teodor Zamfirescu din cadrul Ministerului Apărării Naționale, din București.

► *Bustul domnitorului Mihai Viteazul*, în curtea Colegiului Național „Mihai Viteazul” din Sf. Gheorghe, sculptor Pompiliu Pleșa.

► *Bustul sculptorului Constantin Brâncuși*, în curtea Grupului Școlar „Constantin Brâncuși” din Sf. Gheorghe, sculptor Pompiliu Pleșa, din Sf. Gheorghe.

► *Bustul revoluționarilor Nicolae Bălcescu și Avram Iancu*, în curtea bisericii din Vâlcele, sculptor Pompiliu Pleșa, din Sf. Gheorghe.

► *Bustul lui Nicolae Bălcescu*, în parcul central din Toplița, autor Paul Vasilescu, 1976.

*Monumentul Ostașului Român
din orașul Covasna*

*Bustul Patriarhului Miron Cristea,
Toplița*

monumentul a fost dărâmat. Pe locul acestuia, la 9 mai 1973 s-a inaugurat actualul monument, care reprezintă un ostaș român care ține în mâna stângă ridicată o ramură de stejar. Statuia este din bronz, iar soclul din piatră. Pe o placă de marmură se află inscripția „Glorie eternă eroilor

► *Bustul Patriarhului Miron Cristea*, în parcul din central din Toplița, autor Lucian Condurache, 1993.

► *Bustul poetului Mihai Eminescu*, în parcul din central din Toplița, autor Ada Medrea, 1980.

► *Bustul Patriarhului Miron Cristea*, în incinta mănăstirii Sf. Proroc Ilie, din Toplița, autor Jorgay (artist amator din Reghin), 1987.

► *Bustul Patriarhului Miron Cristea*, în curtea Liceului „Miron Cristea” din Subcetate.

► *Bustul scriitorului Octavian Codru Tăslăuanu*, în fața bisericii din Bilbor, autor I. Cherendi, din Tg. Mureș, 2008.

► *Busturile revoluționarilor Nicolae Bălcescu și Kossuth Lajos*, în parcul din fața Școlii generale nr. 7, str. Romulus Cioflec, Sf. Gheorghe.

► *Bustul episcopului Emilian Antal*, holul Casei de Cultură din Toplița, sculptor Dumitru Antal, 2010.

► *Bustul scriitorului Grigore Vieru*, parcul central din municipiul Toplița, sculptor Dumitru Antal, sfințit de ÎPS Ioan Selejan, cu ocazia Zilelor „Miron Cristea”, 19 iulie 2011.

► *Bustul generalului Grigore Bălan*, holul Cercului Militar din Sf. Gheorghe.

► *Monumentul ASTRA*, din Sf. Gheorghe este amplasat în fața fostului sediu al filialei locale a Băncii Naționale a României, pe locul clădirii care a aparținut și în care a funcționat, în perioada interbelică, Despărțământul Central Treiscaune al ASTREI. Sfințirea locului și punerea pietrei de temelie s-a făcut de către IPS Ioan Selejan în prezența participanților la cea de a 93 Adunare Generală a Asociațiunii ASTRA, din 19-20 octombrie 1997. Monumentul reprezintă o carte deschisă străpunsă de cuie. Lucrarea a fost realizată în bronz de trei valoroși artiști contemporani: Simona Tănăsescu, Caius Rotaru și George Tănase din București.

► *Monumentul Lupa Capitolina*, Toplița, 2010.

*Lupa capitolina,
în centrul municipiului Toplița, Harghita*

► *Monumentul deportaților și refugiaților din Vâlcele*, în cimitirul din localitate.

► *Monumentul eroilor jandarmi din Aita Mare*, arhitect Virgil Florea, dezvelit și sfințit în 8 iunie 2000. Pe placa monumentului scrie: „În memoria eroilor jandarmi plt. Tatu Ioan și sg. Grindeanu Ioan, căzuți la datorie în anul 1921”.

► *Monumentul eroilor polițiști*, din Sf. Gheorghe, amplasat în curtea Inspectoratului de Poliție a Județului Covasna

► *Monumentul eroilor polițiști*, din Miercurea-Ciuc, amplasat în curtea Inspectoratului de Poliție a Județului Harghita

► *Monumente și cimitire ale eroilor*, amplasate în localitățile: Sf. Gheorghe, Barcani, Sita Buzăului, Dobârlău, Zagon, Păpăuți, Araci, Dobolii de Jos, Brețcu, Aita Seacă – județul Covasna și în localitățile: Miercurea-Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Izvoru Mureșului, Voșlobeni, Bilbor, Gălăușas, Subcetate, Sărmaș, Bilbor, Corbu, Tulgheș – județul Harghita.

► *Troițe* ridicate, în majoritatea localităților în care trăiesc români ortodocși. Menționăm că valului de intoleranță care s-a manifestat împotriva tuturor valorilor și simbolurilor românești, în anii ce au urmat Diktatului de la Viena, din 30 august 1940, împreună cu cele peste 20 de biserici ortodoxe și greco-catolice dărmate samavolnic, i-au căzut pradă toate troițele și clopotnițele dăruite comunităților românești din fostele județe Ciuc, Mureș, Odorhei și Treiscaune, de către școlile normale din majoritatea județelor României Mari, în cadrul unei superbe acțiuni de solidaritate națională, prin care aceste școli patronau câte o școală în limba română din aceste județe.

Monumentul eroilor, Barcani, Covasna

Monumentul-mausoleu de la Gura Secu

Prof. Ilie ȘANDRU

La intrarea în orașul Toplița, dinspre Borsec, pe DN 15 km (Km 8), în dreapta șoselei, se găsește un impunător Monument-mausoleu, înălțat în anul 1925 în memoria celor 771 de ostași români-eroi care și-au dat viața în luptele pentru redobândirea Ardealului. A fost edificat prin grija întâiului Patriarh al României, dr. Elie Miron Cristea, în anul 1939, ierarhul care a și semnat textul săpat în bronz, așezat pe frontispiciul monumentului:

„Ostași români din vechiul regat!

Binecuvântată a fost clipa în care ați trecut în Ardealul fraților voștri, dezrobindu-i prin jertfa voastră de mucenici. Recunoștința tuturor v-a așezat spre vecinică odihnă în acest loc de cinste, drept neuitată pildă ale iubirii de neam și de țară, pentru cei de azi și din viitor. Ardealul vi se închină!

Miron, Patriarhul României”.

În august 1916, ostașii români din Regimentele de Infanterie 16, 55 și 56 au fost primiți cu entuziasm de către locuitorii din Toplița, una din primele localități eliberate de Armata Română. În acest loc, la confluența dintre Valea Topliței cu pârâul Secu, s-au dat, în zilele de

23/24 august 1916, cele mai grele lupte pentru eliberarea Topliței, socotită „cheia apărării Văii Mureșului de Sus”. Ele au fost purtate de către ostașii români din Regimentele sus amintite și cei din Regimentul 3 Grăniceri și Regimentul 24 Artilerie, care făceau parte din „Grupul Bistrița”. Sângele sutelor de eroi români au înroșit pietrele muntelui Runcu Mare, pe care se aflau pozițiile întărite ale inamicului. În semn de omagiere a jertfei lor pentru edificarea României Mari, s-a ridicat ulterior Monumentul-mausoleu de la Gura Secului.

În aceste lupte date au căzut eroic căpitani: Vasile Gotcu, Dionisie Zaharescu și Gheorghe Scarat; locotenentul Dumitru Grigoraș, caporalul Gheorghe Neamțu, soldații Gheorghe Astanei, Ioan Cazacu, Gheorghe Vasile și alți peste 760 de eroi.

În anii care au urmat Diktatului de la Viena, monumentul a fost profanat iar placa de bronz de pe frontispiciul monumentului a fost furată. Cele mai ample lucrări de restaurare au fost realizate în anul 1965, la împlinirea a 50 de ani de la luptele de la Mărășești, din inițiativa prof. Ilie Șandru și în anul 2011, prin grija Primăriei locale.

La acest Monument-mausoleu, de ziua Înălțării Domnului, care este și Ziua Eroilor, se adună an de an mii de oameni din Toplița și împrejurimi, pentru a cinsti memoria eroilor ostași.

Astfel, la 20 mai 1999, a fost oficiat un parastas pentru Eroii Neamului de către un sobor de preoți, în frunte cu I.P.S. Ioan Selejan, episcopul Covasnei și Harghitei. Au fost depuse aproape o sută de coroane de flori, s-a primit defilarea gărzii de onoare și s-a prezentat un spectacol folcloric de către Ansamblul „Rapsodia Călimanilor” și cel al Clubului Elevilor din Toplița.

Monumentul ostașilor români martiri de la Aita Seacă

Dr. Ioan LĂCĂTUȘU

In contextul evenimentelor petrecute în toamna anului 1944, respectiv începerea luptelor armatei române pentru eliberarea Ardealului de Nord, în ziua de 3 septembrie 1944, subunități și formații ale Corpului de Munte aflate în dispozitiv de luptă la nord de localitatea Aita Seacă, au fost obligate, sub puternica presiune a unor forțe inamice dotate cu tancuri grele, să-și abandoneze poziția și să se retragă spre sud și spre est.

Din documentele de arhivă, rezultă că pe 4 septembrie, militari români izolați, aflați în retragere dezorganizată, au fost interceptați de etnici maghiari din Aita Seacă, luați ostateci, torturați și omorâți. Numărul militarilor români asasinați în această localitate, până în prezent, nu a fost stabilit cu precizie. Declarațiile martorilor au fost contradictorii, indicând numărul victimelor între 13 și 100. În urma investigațiilor făcute în arhivele militare, în anul 2003, au fost identificați 13 militari decedați și înhumați în Aita Seacă, în septembrie 1944, făcându-se însă precizarea „că nu există certitudinea că sunt aceiași cu cei uciși de localnici, mai ales că în listă nu este nici un ofițer”.

Sâmbătă, 4 septembrie 2004, în curtea bisericii ortodoxe din Aita Seacă, au fost reînhumate cu ritual creștin osemintele ostașilor români uciși în urmă cu 60 de ani la Aita Seacă. Inițiativa și organizarea acestui „act necesar și reparatoriu” aparține Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei prin Protopopiatul Ortodox din Sf. Gheorghe și Centrului Ecclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”, cu sprijinul Garnizoanei militare Sf. Gheorghe, a autorităților publice și a societății civile românești din județul Covasna.

Pe crucea de lemn așezată la căpătâiul martirilor – până la ridicarea actualului monument – era scris „Ostași români martiri, căzuți la datorie, în septembrie 1944 în Aita Seacă”.

„Ne cerem iertare întâi lui Dumnezeu și acestor ostași că nu am venit mai devreme, i-am lăsat uitați acolo în câmp timp de 60 de ani...” avea să spună în cuvântul său Înalț Preasfințitul Ioan Selejan, Episcopul Covasnei și Harghitei,

care a sprijinit atât inițiativa din septembrie 2004 de a fi așezată o modestă cruce de lemn la căpătâiul ostașilor români, căzuți la datorie, în septembrie 1944, în Aita-Seacă, și reînhumați, după 60 de ani, în curtea Bisericii Ortodoxe din localitate cât și cea din luna iunie 2008 de a fi ridicată o cruce din marmură în memoria și spre veșnica cinstire a jertfei acestora, pe care stă scris: „În memoria ostașilor români căzuți la Aita-Seacă în septembrie 1944” și „Tot aici sunt așezate rămășițele pământești ale unui ostaș german”.

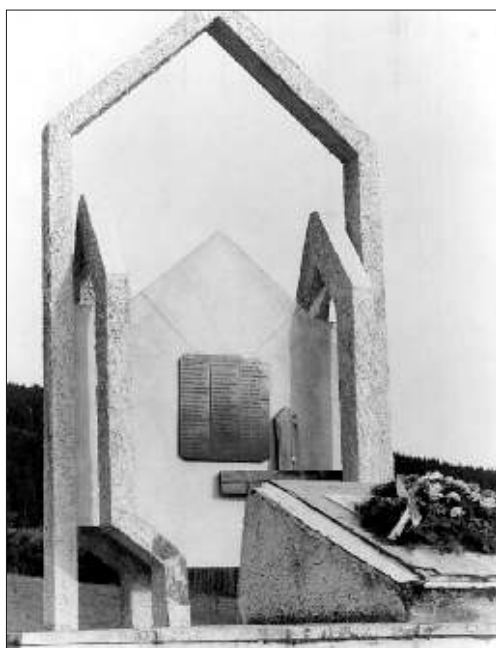
Sfințirea crucii de marmură precedată de o slujbă de pomenire a ostașilor români din Aita-Seacă, a avut loc, duminică, 13 iulie 2008, de către Înalț Preasfințitul Părinte Ioan, în prezența reprezentanților administrației publice locale, armatei, poliției, jandarmeriei, ai unor instituții deconcentrate, ai partidelor politice și ai societății civile.

„Iată că a răsărit soarele și în curtea bisericii românești de aici”, spunea ÎPS Ioan, semn că toate acum au intrat în rânduiala morală a firii pe care a pus-o de la început Dumnezeu. „Această rază de soare de astăzi a venit să mângâie întâi rămășițele pământești a celor care-și dorm somnul de veci, demult pe aceste meleaguri, al acestor ostași români și germani care nu au mai ajuns niciodată la casele lor. Sunt re-

cunoscător celor care au dus la îndeplinire actul de deshumare și săvârșire a slujbei de pomenire creștinească pentru acești ostași, fie și după 60 de ani.

Acest binemeritat și creștinesc demers s-a realizat cu sprijinul filialelor locale ale asociațiilor Veteranilor de război, Cultul Eroilor și a Cadrelor Militare în Rezervă și Retrageră din județul Covasna, dar și cu contribuția militarilor

din Garnizoana Sf. Gheorghe și a personalului din cadrul Inspectoratului de Poliție al Județului Covasna, Inspectoratului Județean Covasna pentru Situații de Urgență, Secției Județene Covasna a Serviciului Român de Informații, Inspectoratului de Jandarmi al Județului Covasna, Instituției Prefectului județului Covasna și a altor persoane publice din județ.

Monumentul eroilor din Bilbor, județul Harghita

Monumentul ostașului român din Miercurea-Ciuc, Harghita

Monumentul eroilor - Sita Buzăului, județul Covasna

Monumentul eroilor - Mărtănuș, județul Covasna

VIII ASPECTE ACTUALE ALE CONVICȚIILOR INTERETNICE ROMÂNNO-MAGHIARE ÎN JUDEȚELE COVASNA, HARGHITA ȘI MUREȘ

Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș

Forumul Civic al Românilor din Harghita și Covasna (FCRCH) s-a constituit în 27 mai 2005 având ca membri fondatori 12 asociații din județele Covasna și Harghita și Fundația Națională a Românilor de Pretutindeni, din București. În perioada 2005-2006, în fruntea Consiliului Director format din 17 membri, s-au aflat: Î.P.S. Ioan Selejan, președinte de onoare, jr. Dumitru Codrin Munteanu, președinte executiv, av. Ioan Solomon și prof. Doru Dobrean, vicepreședinți.

După Adunarea reprezentanților românilor din județele Covasna, Harghita și Mureș, manifestare care a avut loc pe data de 18 noiembrie 2006, la Complexul Sportiv Național din Izvoru Mureșului, conducerea operativă a FCRHC a fost asigurată de: Av. Ioan Solomon, președinte executiv, dr. Ioan Lăcătușu și prof. Doru Dobrean, vicepreședinți.

Adunarea Generală a Forumului Civic al Românilor din Harghita și Covasna, care a avut loc în ziua de 20 martie 2010, în localul Primăriei Municipiului Toplița, județul Harghita, înaintea desfășurării marii adunări populare a românilor din județele Covasna, Harghita și Mureș a aprobat aderarea la Forum a încă 17 aso-

ciații și fundații din județele Covasna, Harghita și Mureș, modificarea Actului constitutiv, a denumirii și a Statutului Forumului și-a ales noul Consiliul Director al Forumului Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș, în frunte cu președintele de onoare IPS Părintele Arhiepiscop, Ioan Selejan. Conducerea operativă a Forumului a fost asigurată de: Dr. Ioan Lăcătușu – Președinte executiv, Av. Ioan Solomon, Prof. Doru Dobrean și publicistul Lazăr Lădăriu – vicepreședinți și Av. Ioan Roman – Secretar general.

Consiliul Director al Forumului Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș, întrunit în ședința de la Tg.Mureș din 15 mai 2010, în urma dezbaterii problemelor aflate pe ordinea de zi, în scopul asigurării unui management performant, a hotărât alegerea președintelui executiv al Forumului, pe o perioadă de un an, prin rotație din cele trei județe, din rândul membrilor Consiliului Director.

Adunarea Generală a Forumului Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș, întrunită la dată de 9 iunie 2011 în municipiul Toplița, județul Harghita, a aprobat noua componență Consiliului Director al Forumului Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș, formată din 31 de membrii, conducerea operativă fiind asigurată de: ÎPS Ioan Selejan – Președinte de onoare, Dorin Suciu – Președinte executiv, Prof. univ. dr. av. Ioan Sabău Pop – Vicepreședinte, Prof. Drd Costel Cristian Lazăr – Vicepreședinte, Doru Decebal Feldiorean – Vicepreședinte, Prof. Ligia Ghinea – Secretar general.

Potrivit Statului, Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș are ca scop

asigurarea coordonării și unității de acțiune a societății civile românești din județele Covasna și Harghita, în vederea păstrării și dezvoltării identității naționale a românilor din cele două județe și asigurării unei conviețuiri interetnice normale cu ceilalți locuitori ai acestei zone, în interesul bunăstării generale și a binelui public, în contextul integrării României în structurile europene.

Dintre obiectivele pe care Forumul și le propune să le realizeze amintim:

- Promovarea și apărarea prin toate mijloacele legale a identității naționale, a drepturilor și libertăților cetățenești ale românilor din județele Covasna, Harghita și Mureș, în condițiile specifice conferite în această zonă de ponderea lor numeric scăzută;

- Stimularea constituirii și funcționării unor asociații comunitare locale, ca forme legale de auto-organizare a comunităților românești, care să reprezinte interesele specifice ale acestora în vederea soluționării problematicei cu care se confruntă;

- Reprezentarea intereselor comunităților românești din județele Covasna, Harghita și Mureș în raporturile cu autoritățile publice locale și centrale, precum și cu diferitele organisme internaționale;

- Obținerea statutului de participant, ca parte direct interesată, în consultările și negocierile purtate pe plan local, regional, național și internațional premergătoare adoptării unor decizii, hotărâri sau acte normative ale căror efecte vizează interesele românilor din Covasna, Harghita și Mureș;

- Demersuri pentru inițierea și susținerea unui dialog constructiv cu societatea civilă a comunităților maghiare din cele două județe, în vederea conviețuirii în spiritul cunoașterii și aprecierii valorilor specifice și comune, al înțelegerii și conlucrării în interes general, pentru eliminarea oricăror forme de discriminare pe motiv de etnie sau confesiune și pentru crearea unui model european de conviețuire interetnică.

Înființarea Forumului Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș, în anul 2005, reprezintă un pas mic pentru românii din Arcul Intracarpatic, dar în același timp, un pas mare prin semnificația și implicațiile sale pe termen mediu și lung. Deși cu întârziere, constituirea Forumului se înscrie în trendul general de evo-

luție a României în această perioadă premergătoare integrării în Uniunea Europeană, când sunt încurajate procesele de descentralizare, de stimulare a diversității etnoculturale și a parteneriatului public-privat, de încurajare a dialogului interetnic și eliminarea oricăror forme de intoleranță.

Forumul reprezintă cadrul instituțional adecvat pentru asigurarea suportului ideatic necesar afirmării identității naționale. Forumul este o formă modernă de auto-organizare comunitară care, păstrând și respectând independența fiecărei asociații fondatoare, asigură unirea energiei acestora pentru realizarea unor dezeritate comune vitale pentru destinul românilor din această parte de țară. Cu alte cuvinte, Forumul oferă cadrul adecvat aplicării principiului „prin noi înșine”, dar în același timp și șansa de a instituționaliza diverse forme de solidaritate cu frații întru credință și neam din întreaga țară și din afara fruntariilor. Forumul nu este îndreptat împotriva nimănui, ci dimpotrivă reprezintă un partener legitim, reprezentativ și credibil în relația cu reprezentanții asociațiilor civice ale populației maghiare din zonă.

Pe baza prerogativelor statutare și a strategiei de acțiune adoptată de adunarea generală, Consiliul Director al FCRCHM a urmărit realizarea obiectivelor prioritare ale Forumului.

Forumul a monitorizat permanent atât cazurile de discriminare a românilor de către autoritățile locale, cât și manifestările anticonstituționale vizând obținerea autonomiei pe criterii etnice și enclavizarea așa-zisului „Ținut Secuiesc”, luând de fiecare dată poziție publică de dezaprobare și condamnare a acestor acțiuni și de conștientizare a opiniei publice și autorităților statale asupra pericolozității și a consecințelor acestora, contribuind astfel la contracararea lor.

Forumul acționează pentru întreținerea și multiplicarea legăturilor cu românii din românităatea apropiată și din diasporă și pentru implicarea unor personalități românești de peste hotare în problematica păstrării identității naționale a românilor din Covasna și Harghita.

Conducerea Forumului a sprijinit cercetările întreprinse de Centrul European de Studii în Probleme Etnice al Academiei Române referitoare la conviețuirea interetnică în localități din județele Covasna, Harghita și Mureș.

Adunarea Forumului Civic al Românilor din județele Covasna, Harghita și Mureș, întrunită în 20 martie 2010, la Toplița, județul Harghita, a adresat autorităților Statului Român: Parlamentului, Președinției și Guvernului României, precum și întregii societății românești prezentul

Memorandum

Ne adresăm autorităților statului și clasei politice românești care decid prezentul și viitorul țării să-și îndrepte atenția și energia spre problemele reale ale țării și ale poporului român.

Noi, românii din Covasna, Harghita și Mureș, din inima țării, pe lângă problemele cu care se confruntă toți frații noștri de pe cuprinsul patriei, la peste 90 de ani de la Marea Unire, încă ducem cu greu povara luptei pentru păstrarea identității și a ființei noastre naționale.

Dorim să se înțeleagă că în aceste trei județe trăim peste 400.000 de români. Suntem urmașii celor care secole de-a rândul au înfruntat „cele mai aspre mijloace cu scopul de a ne desființa și maghiariza”, cum a afirmat cel ce a fost întâiul patriarh al României, Miron Cristea, fiu al Topliței Române.

În județele Covasna, Harghita și parțial Mureș din mijlocul României – pământ natal al poporului român – cu cea mai mare densitate de cetăți dacice și castre romane după Țara Hațegului – se produce un fenomen antieuropean de enclavizare nemai-întâlnit în Europa. Comunitatea maghiară se transformă într-o masă etnică închisă, blocată între propriile frontiere mentale, obsesiv segregacioniste.

An de an, cu pași mărunți dar hotărâți, fără opreliști, s-a ajuns la crearea de facto a unui stat în stat, cu imn, cu drapel, cu stemă. Numai orbii nu văd și răuvoitorii nu înțeleg direcția în care se merge. Opinia publică românească trebuie să înțeleagă faptul că probleme precum separatismul, izolarea, a doua limbă oficială, discriminarea românilor pe meleagurile natale nu sunt doar probleme ale românilor din Arcul Intra-carpatic, ele vizează întreaga țară.

Nesocotindu-se spiritul conciliant al românilor, o parte a liderilor și formatorilor de opinie maghiari reiterează continuu sloganuri și practici iredentiste, anacronice și medievale.

Protestăm împotriva modului în care populația românească din zonă este nesocotită, marginalizată și tratată ca o populație aservită, neexistând egalitate de șanse la obținerea unui loc de muncă și nici un comportament civic prietenesc și colaborare, ci doar unul de intoleranță și exclusivism.

În mentalul colectiv al comunităților românești din Arcul Intracarpatic sunt încă prezente crimele și nelegiuirile comise împotriva românilor sub stăpânire maghiară, doar pentru vina că erau români, deportările și înrolările în detașamentele de muncă forțată, dărâmarea samavolnică a lăcașurilor de cult ortodoxe și greco-catolice, distrugerea a tot ceea ce au fost monumente și simboluri românești, în anii ce au urmat Dictatului de la Viena și cazurile de intoleranță și discriminare de care au avut parte în timpul Regiunii Autonome Maghiare.

Mult trâmbițata autonomie secuiască, în toate timpurile, a însemnat pentru românii din zonă asuprire, umilințe, intoleranță, și în cele din urmă asimilare. Sunt toate acestea argumente pentru care nu vom putea rămâne indiferenți la aceste incitări periculoase, și nu vom fi niciodată de acord cu proiectul ce vizează autonomia pe criterii etnice a așa-zisului „ținut secuiesc”.

Demersurile liderilor maghiari pentru obținerea autonomiei teritoriale sunt întreprinse cu ignorarea totală a comunității românești, fapte care în fond reprezintă acte de nepermisă aroganță și sfidare la adresa locuitorilor care nu aparțin etniei maghiare din județele Covasna, Harghita și Mureș – și totodată un atac la adresa unității naționale.

Majoritatea discursurilor liderilor maghiari sunt astfel concepute ca și când istoria acestor meleaguri ar începe doar odată cu așezarea secuilor aici, ar fi fost făcută doar de aceștia, o istorie în care românii nici nu ar fi fost și nici nu ar mai avea ce să caute.

Românii din această parte de țară nu dispun de instrumente legale și pârgii eficiente pentru a contracara prin forțe proprii efectele negative ale descentralizării, în raporturile cu autoritățile administrației publice locale aflate sub autoritatea perpetuă a formațiunilor etnice maghiare.

De aceea solicităm autorităților statului: Parlamentului României, Președinției, Guvernului, precum și întregii societăți românești, Patriarhiei, Academiei, mass-media, societății civile – să ia atitudine și să-și exprime, public și neechivoc, o poziție tranșantă referitor la acțiunile iredentiste, revizioniste și separatiste, care atentează fățiș la unitatea și suveranitatea statului și națiunii române și la existența noastră pe aceste locuri.

Ne îngrijorează ușurința cu care s-a adoptat tacit de Senatul României legea promovată de UDMR cu privire la regionalizarea României, lege prin care se dorește refacerea formulei staliniste, de tristă amintire, a Regiunii Autonome Maghiare, și a regiunii de nord-est a Transilvaniei, ruptă din trupul țării, prin Dictatul de la Viena.

Cerem ca în perspectiva reorganizării regiunilor de dezvoltare social-economică și a unităților administrativ-teritoriale ale țării, în concordanță cu cerințele Uniunii Europene, în configurarea acestora să nu prevaleze criteriul etnic, care s-a dovedit generator de disfuncționalități, discriminări și subdezvoltare.

Solicităm Camerei Deputaților și Președintelui României să nu adopte și să nu promulge Legea Statutului minorităților naționale, inițiată de UDMR și însușită de Guvern, act normativ prin care se urmărește legiferarea bazei autonomiei teritoriale pe criterii etnice, sub formula autonomiei culturale.

Cerem Guvernului și Parlamentului să adopte cadrul legislativ care să asigure respectarea statutului limbii române ca singură limbă oficială în activitatea instituțiilor administrației publice locale. Se impune adoptarea unor norme legale clare, imperative și lipsite de echivoc care să garanteze, sub sancțiune, înlăturarea abuzurilor autorităților locale comise în aplicarea legii pe principiul că „ceea ce nu este interzis de lege înseamnă că este permis”. În baza acestui principiu limba română este pusă în plan secund, sau chiar exclusă.

Solicităm înființarea unei comisii parlamentare care să ancheteze toate abuzurile și discriminările la care sunt supuși românii din cele trei județe de către administrația locală.

Cerem ca prin lege să fie stabilite garanții în procesul de descentralizare, care să evite abuzurile și discriminările românilor de către autoritățile locale, precum și cele privind asigurarea cadrului legal de reprezentare a populației românești din zonă în structurile decizionale legislative și administrative locale și centrale.

Deoarece autorităților administrației publice din județele Harghita și Covasna și parțial Mureș, persistă cu bună știință în condiționarea participării la concursul pentru ocuparea unor posturi din administrația publică, de cunoașterea limbii maghiare, solicităm identificarea și sancționarea persoanelor vinovate, precum și prevenirea perpetuării acestei practici discriminatorii în activitatea autorităților administrației publice locale.

Cerem organelor în drept să interzică activitatea unor organizații separatiste care, deși sunt în afara legii, nefiind înregistrate legal, fac propagandă pentru scoaterea unei părți a teritoriului național de sub autoritatea statului român și acționează fățiș și

nestingherit pentru enclavizarea zonei Covasna, Harghita și parțial Mureș, prin realizarea autonomiei teritoriale pe criterii etnice a așa-zisului „ținut secuiesc”.

Solicităm organelor în drept să cerceteze și să ia măsurile de rigoare împotriva activității clandestine și ilegale a organizațiilor paramilitare de tip fascisto-horthyst de pe teritoriul României.

Și de această dată chemăm din nou pe concetățenii de etnie maghiară la conlucrare, considerând că singura soluție de conviețuire este buna înțelegere, bazată pe respectul reciproc, în spiritul valorilor creștine și europene, și nu separatismul și enclavizarea. România a dovedit că este și rămâne patria comună a tuturor fiilor ei, pe care îi ocrotește deopotrivă, indiferent de etnia, naționalitatea ori confesiunea lor, modelul interetnic românesc fiind apreciat pe plan internațional.

Adunarea Forumului Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș nu este îndreptată împotriva maghiarilor, ci atrage atenția autorităților centrale asupra necesității unei viziuni și strategii coerente administrativ-legislative, a unui plan de dezvoltare economică a zonei, deoarece sărăcia este una din cauzele frecvente ale unor situații conflictuale pe fond etnic.

Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș dorește să se manifeste în termenii contextului european, în care viitorul se construiește pe respect reciproc pentru identitate și o construcție economico-socială comună.

(Sursa: www.forumharghitacovasna.ro.)

Nr. 34 din 18 iunie 2011

Apel

al reprezentanților românilor din județele Covasna, Harghita și Mureș adresat Parlamentului României

Dezideratul politic de separatism pe criterii etnice care a debutat în anii 1990 prin separatismul școlar și alungarea a sute de profesori și elevi romani din școlile din județele Covasna, Harghita și nu numai a căpătat în ultimii ani o consistență care a ajuns să pună în pericol însuși caracterul de stat suveran, unitar, național și indivizibil.

Sub masca promovării drepturilor minorităților naționale, satisfăcute de România în acord cu standardele actelor juridice internaționale și peste standardele majorității statelor europene, se urmărește crearea de facto a unui stat în stat, cu imn, cu drapel, cu stemă, sub denumirea lipsită de orice fundament istoric de „syekelyfold”, în traducere exactă „pământul secuiesc”. Aceasta în județele Covasna și Harghita și parțial Mureș din mijlocul României, pământ natal al poporului român cu cea mai mare densitate de cetăți dacice și castru romane după Țara Hațegului.

Ultimele evoluții, precum: deschiderea la Bruxelles a unei „reprezentanțe a Ținutului Secuiesc”, acceptarea la manifestații și evenimente publice și uneori finanțarea de către autoritățile locale a brigăzilor de tineri, exponenți ai extremismului și neofascismului, aplicarea unei strategii care urmărește înfăptuirea autonomiei teritoriale pe criterii etnice, sub forma colaborării dintre „autoguvernările locale” dintre județele Covasna, Harghita și Mureș, exportarea radicalismului în alte județe din Transilvania în cadrul proiectului „Diaspora” dar și în județe din Moldova unde se forțează înregimentarea ceangăilor în minoritatea maghiară, afișarea ostentativă a comportamentului de „stat în stat”, inițierea și organizarea de către autoritățile locale de evenimente publice culturale sau de altă natură exclusiv pentru minoritatea maghiară, inversarea raportului constituțional dintre limba română și limba maghiară în

inscripțiile publice, sunt certitudini care vin să consacre un statut de facto așa zisului ținut secuiesc și care, în anii următori, sub presiunea maghiară și pe fondul slăbiciunii autorităților române urmează să devină de jure o entitate distinctă față de Statul Român.

Prin activitatea comună a europarlamentarilor de etnie maghiară din România și a celor din Ungaria, mai ales după alegerea ca vicepreședinte al Parlamentului European a pastorului Tökés László, se urmărește înscrierea pe ordinea de zi instanțelor europene a problemelor autonomiei teritoriale a „ținutului secuiesc” și salvarea de la dispariție a minorității formată din „ceangăii maghiari”.

Adoptarea de către Parlamentul Ungariei a legilor referitoare la declararea zilei de 4 iunie – ziua încheierii Tratatului de la Trianon – ca zi a solidarității maghiarilor de pretutindeni și la acordarea dublei cetățenii maghiarilor de peste graniță, a impulsionat și intensificat manifestările iredentiste și separatiste ale liderilor maghiari din România.

În scopul elaborării unui act normativ la nivel comunitar privind autodeterminarea minorităților, Consiliul Național Secuiesc a inițiat o acțiune de strângere a 1 milion de semnături, în țările membre ale Uniunii Europene, având la bază metodologia de aplicare a articolului 11 din Tratatul de la Lisabona.

În planul discursurilor și demersurilor publice postdecembriste, obiectivul principal, al liderilor maghiari, atât al celor „radicali”, cât și al „democraților”, îl reprezintă obținerea autonomiei teritoriale pe criteriu etnic a așa-zisului „Ținutul Secuiesc”.

Un fenomen alarmant este constituirea de organizații de extremă dreapta care par a avea din ce în ce mai mulți adepți.

Din multitudinea aspectelor vizând nerespectarea legilor și a prevederilor Constituției, discriminarea, marginalizarea și asimilarea populației românești în județele Covasna, Harghita și parțial Mureș, redăm următoarele cazuri punctuale:

- În județele Covasna și Harghita, continuă practica condiționării ocupării posturilor în administrația publică, altele decât cele prevăzute de lege, (practică generalizată și la unele societăți comerciale) de cunoașterea limbii maghiare;

- Sub pretextul menținerii unui echilibru privind structura etnică a funcționarilor publici din instituțiile deconcentrate și cei din instituțiile administrației publice locale, în majoritatea primăriilor, caselor de cultură, bibliotecilor, centrelor de cultură ș.a., din județele Covasna și Harghita, nu este încadrat niciun funcționar român (ex. bibliotecile județene, casele municipale de cultură, primăriile municipale, orașenești și comunale ș.a.). Instituțiile publice de cultură nu sunt preocupate de istoria și cultura românilor din cele două județe. Monografiile locale, albumele de prezentare a patrimoniului cultural local, pliantele turistice ș.a. prezintă caracterul monoetnic al județelor respective, făcând abstracție de istoria, cultura și patrimoniul creat de populația românească din zonă. Volumele de istorie locală, albumele și pliantele turistice au un conținut nostalgic și promovează separatismul și autonomia teritorială a așa zisului „Ținut secuiesc”

- Nu sunt respectate, în majoritatea cazurilor, prevederile legale privind numirea de directori sau directori adjuncți români în școlile mixte;

- Nu sunt aplicate prevederile legale privind respectarea limbii române ca limbă națională; site-urile majorității primăriilor și a unor instituții publice sunt redactate numai în limba maghiară; inscripționarea străzilor și a denumirii unor instituții și societăți este făcută, mai întâi în limba maghiară, cu litere mari, și apoi în limba română cu litere mici; afișele și programele unor manifestări culturale, științifice și civice, finanțate din fonduri publice, sunt redactate numai în limba maghiară; se extinde modalitatea de întocmire a documentelor și a corespondenței oficiale între autorități și instituții publice în limba maghiară;

- Este continuată practica discriminărilor față de finanțarea proiectelor asociațiilor culturale românești de către consiliile județene Covasna și Harghita și de către majoritatea consiliilor locale din cele două județe;

- Aplicând cu consecvență strategia de ocupare simbolică a spațiului public din

județele Covasna, Harghita și parțial Mureș, strategie concepută în laboratoarele adeptilor separatismului maghiar, personalitățile istoriei și culturii românești nu se mai regăsesc în nomenclatorul denumirii străzilor și instituțiilor publice din județele Covasna, Harghita și Mureș. Astfel, continuă adoptarea unor hotărâri ale consiliilor municipale și orășenești de schimbare a denumirii ultimelor străzi care mai poartă numele unor personalități ale istoriei și culturii naționale;

- ▶ Autoritățile publice locale, controlate de UDMR și PCM, formațiuni politice constituite pe criteriu etnic, aflate perpetuu la guvernarea locală, de peste 20 de ani, refuză în continuare să includă în cuprinsul stemelor celor două județe și ale localităților cu populație etnic mixtă, însemne heraldice reprezentând cultura și spiritualitatea românească;

- ▶ Drapelul Republicii Ungare și mai nou așa zisul drapel secuiesc este arborat de mai toate primăriile.

- ▶ Există peste 8 hotărâri ale Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării care constată discriminarea în masă a românilor din cele două județe.

În legătură cu folosirea sintagmei „ținutul secuiesc”, Consiliul Director al FCRCHM, consideră că promovarea acestei denumiri este un demers eminamente politic de sorginte revizionistă, prin care se urmărește legitimarea artificială a unei entități administrativ-teritoriale ce se dorește a avea statut de autonomie teritorială pe criteriul etnic. Această entitate nu are un fundament istoric și nu corespunde realităților demografice actuale, excluzând, la nivel simbolic, aproape 40% din totalul populației actuale a județelor Covasna, Harghita și Mureș.

La argumentele privind structura etnică și confesională actuală a populației din județele Covasna, Harghita și Mureș, trebuie adăugate cele de ordin istoric, conform cărora, până la 1 Decembrie 1918, în așa-zisul „Ținut Secuiesc”, românii nu au beneficiat de drepturi politice și civice, fiind supuși unei acțiuni sistematice de deznaționalizare.

Românii din această parte de țară nu dispun de instrumente legale și pârgחii eficiente pentru a contracara prin forțe proprii efectele negative ale descentralizării, în raporturile cu autoritățile administrației publice locale aflate sub autoritatea perpetuă a UDMR.

De aceea solicităm autorităților statului: Parlamentului României, Președinției, Guvernului, precum și întregii societăți românești, Patriarhiei, Academiei, mass-media, societății civile – să ia atitudine și să-și exprime, public și neechivoc, o poziție tranșantă referitor la acțiunile iredentiste, revizioniste și separatiste, care atentează fățiș la unitatea și suveranitatea statului și națiunii române.

Cerem ca prin lege, să fie stabilite garanții în procesul de descentralizare, care să evite abuzurile și discriminările românilor numeric inferiori de către autoritățile locale.

Solicităm Camerei Deputaților să nu adopte Legea statutului minorităților naționale, act normativ care urmărește în fapt reglementarea drepturilor colective, teritorialitatea ca element fundamental al exercitării drepturilor colective și definirea Statutului Român ca stat multinațional.

Solicităm Parlamentului să respingă legea privind regionalizarea României, în forma propusă de UDMR.

Solicităm instituțiilor abilitate ale Statului Român să ia măsurile ce se impun pentru respectarea Constituției României și legilor țării referitoare la respectarea limbii române ca limbă națională, respectarea simbolurilor și valorilor românești, combaterea tuturor manifestărilor neorevizioniste, a celor cu caracter fascist, rasist sau xenofob, inclusiv a celor care exprimă dispreț pentru însemnele României

Cerem organelor în drept să interzică activitatea unor organizații extremist - separatiste care deși nu sunt înregistrate legal, fac propagandă pentru scoaterea unei părți a teritoriului național de sub autoritatea statului român și acționează fățiș și nestingherit pentru enclavizarea etnică a zonei Covasna, Harghita și parțial Mureș, sub denumirea așa-zisului „ținut secuiesc”.

Opinia publică românească trebuie să înțeleagă faptul că probleme precum separatismul, izolarea, a două limbă oficială, discriminarea românilor pe meleagurile natale nu sunt doar probleme ale românilor din Arcul Intracarpatic, ele vizează întreaga țară.

Președinte executiv: Dr. Ioan Lăcătușu

(Sursa: Arhiva FCRCHM)

Nr. 34 din 18 iunie 2011

Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș (FCRCHM), împreună cu Asociațiunea ASTRA, luând act de pericolul inversării cursului istoric vechi de 2000 de ani, de formare și consolidare a Statutului Român național unitar indivizibil și independent, prin eventuala acceptare a inițiativelor legislative propuse de grupările politice maghiare privind regionalizarea și Statutului minorităților naționale, lansează către toate partidele politice parlamentare prezentul

Apel

prin care solicităm punerea intereselor naționale înaintea intereselor politice conjuncturale prin respingerea în Parlamentul României:

a) a prevederilor din proiectul de lege privind Statutul minorităților naționale care transformă România, stat în care populația de naționalitate română este de peste 90%, în stat multinațional; a prevederilor referitoare la impunerea limbii minorităților naționale, în special a limbii maghiare, ca limbă oficială și a celor privind acordarea de „drepturi colective” și de autonomie cultural - politică care presupun diluarea suveranității României prin faptul că autoritățile sale nu mai pot lua decizii fără acordul minorităților naționale.

b) a proiectului de lege inițiat de UDMR privind Statutul de autonomie a Ținutului Secuiesc aflat în dezbateră Camerei Deputaților din anul 2005;

c) a proiectului de lege inițiat de UDMR privind reorganizarea regiunilor de dezvoltare prin reconstituirea virtuală a granițelor impuse României în anul 1940 de către Hitler, Mussolini și Horthy prin Diktatul de la Viena;

d) a oricărui proiect de lege privind reorganizarea administrativ - teritorială a României prin enclavizarea etnică a județelor Covasna, Harghita și Mureș, sub denumirea de „ținutul secuiesc”.

Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș și Asociațiunea ASTRA reamintește că în județele Covasna, Harghita și Mureș populația de naționalitate română este de 400.000 de persoane, respectiv 42% din totalul populației. Populația de naționalitate maghiară reprezintă sub 50% din totalul locuitorilor având în vedere că celor 42% procente de români li se adaugă cetățeni de etnie romă sau de altă etnie. În acest context, reamintim că o pondere însemnată a maghiarilor și secuilor de astăzi sunt în fapt urmașii românilor deznăționalizați, de-a lungul timpului, unii pe cale pașnică, cei mai mulți în mod opresiv, prin politica perseverentă de maghiarizare dusă de către administrația ungară în perioada dualismului austro-ungar și cea care a urmat Diktatului de la Viena. Despre existența acestor români maghiarizați, mai amintesc astăzi doar documentele istorice, bisericile ortodoxe rămase fără credincioși și rădăcina numelor unor actuali maghiari și secui. Pietrele mormintelor din cimitire vorbesc și ele: Álbuly, Ráduly, Dáncsu, Sztupár, Bogdán, Vákár, Buzdugán, Oláh, Bágyá, Krojitor, Pitrián, Pujá, Neáksuy, Kolombán, Vász, Urszuly, Kurká, Thodor, Nedélko, Borbáth, Sorbán, Ruszuly, Váncsa, Vojku, Ficsor, Goczman, Boér, Bokor, Pászka, Dinuy, Oprá,

Borcsá, Neáguly, Mircsé, Drégics, Nysztor, Kosztin, Bérszán, Bács, Lunguly, Szávuly, Kimpián, Pakulár, Zsunku, Parkaláb, Komány, Báricz ș.a.m.d.

Astfel, nu doar în context istoric, politic, administrativ și de interes național, dar și în contextul demografic, solicitările organizațiilor separatiste maghiare și imixtiunea Ungariei în problemele interne ale României apar ca aberante și neconforme cu voința a peste 50% din totalul locuitorilor celor trei județe.

Acceptarea de către Parlamentul României a solicitărilor de mai sus parte a proiectului hungarist va reface situația din Evul Mediu în care structurile politico - administrative maghiare și secuiești conduceau din postura de minoritari privilegiați teritorii și populații majoritare.

Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș și Asociațiunea ASTRA fac un apel la responsabilitate către toate forțele politice românești, pentru respingerea reconstrucției hegemoniei maghiare și secuiești medievale pe teritoriul României Europene, la începutul secolului XXI. Dorim să trăim cu demnitate în propria țară și în bună înțelegere cu toți concetățenii noștri de alte etnii. Puneți capăt proceselor de separare, enclavizare și de epurarea etnică care au loc de peste 20 de ani împotriva românilor din cele trei județe din centrul României

**Forumul Civic al Românilor
din Covasna, Harghita și Mureș
și Asociațiunea ASTRA**

(Sursa: Arhiva FCRCHM)

Un document aproape uitat:

Raportul Harghita-Covasna

Petre ȚURLEA

FAMILIA ROMÂNĂ | ROMÂNII DIN COVASNA ȘI HARGHITA

Din inițiativa PUNR, la 31 octombrie 1990 Senatul, prin hotărârea nr. 28 și la 3 noiembrie 1990 Adunarea Deputaților, prin Hotărârea nr. 29, înființează Comisia Parlamentară de audiere a persoanelor care, după 22 decembrie 1989, au fost nevoite să-și părăsească locul de muncă și domiciliul din județele Harghita și Covasna. Pe scurt, s-a numit Comisia Harghita-Covasna; îl avea ca președinte pe Mihai Teodorescu. Concomitent cu audieri de la București - ale celor care se adresau cu plângeri Comisiei - două subcomisii (conduse de Marin Bivolaru și Marcel Chirișescu) au mers în zonele vizate, Harghita, Mureș, Covasna. Audieri ale celor alungați au mai avut loc și la Brașov, Focșani, Bacău, Ploiești. S-au strâns declarații de la toți aceia care au vrut să depună mărturie în fața Comisiei, inclusiv maghiari; s-au luat informări de la instituțiile Statului din zonă. Sarcina alcătuirii proiectului de raport, având la bază 250 de dosare masive de documente și câteva zeci de casete audio cu înregistrarea depozițiilor, a fost încredințată deputatului de Prahova, Petre Țurlea; apoi, textul alcătuit de acesta a fost aprobat, fiecare pagină în parte, de plenul Comisiei, care a mai adăugat aproximativ 50 pagini. În total, Raportul va avea 137 pagini, adăugându-se și anexe totalizând alte 91 pagini. A fost aprobat, la 11 septembrie 1991, de 23 din cei 25 membri ai Comisiei (inclusiv reprezentantul Grupului Minorităților Naționale, dr. Nicolau). Cei doi reprezentanți ai UDMR au refuzat chiar și discutarea documentului în Comisie și au înaintat o opinie separată, negând toate afirmațiile și toate concluziile documentului; de asemenea, Comisia era condamnată pentru că ceruse traducerea Raportului în limbi de circulație mondială și răspândirea lui în Occident.

Mai multe evenimente din vara și toamna lui 1991 au pregătit opinia publică românească pentru receptarea justă a Raportului Harghita-Covasna, înlăturând orice îndoieli asupra țelurilor antistatale ale UDMR. La 6 iulie 1991,

conducerea UDMR a aprobat, la Cluj-Napoca, trei documente: Hotărârile Consiliului unional al delegaților; Propunere în problema minorităților din România; Apel către Conferința OSCE privind minoritățile. În preambulul primului document se scria: „UDMR își exprimă convingerea că istoria europeană a ajuns într-un stadiu în care pactele Marilor Puteri [...] nu mai pot să aibă rol”. Așadar, Tratatul de la Trianon din 4 iunie 1920, între Ungaria și Marile Puteri Aliate, care a recunoscut frontierele hotărâte de către popoarele Iugoslaviei, Cehoslovaciei și României, nu mai era considerat valabil. Iar în Apelul către Conferința OSCE se contesta dreptul Guvernului României de a-i reprezenta pe plan internațional pe toți cetățenii Țării, inclusiv pe minoritari; maghiarii trebuiau reprezentați numai de către UDMR. Și, se făceau aluzii transparente la începutul dizolvării Iugoslaviei. În toamna lui 1991, o parte a UDMR, în frunte cu Katona Ádám, a lansat ideea proclamării unei „Țări a secuilor”, în cadrul ceremoniilor ce urmau să aibă loc la Lutița pe 19 octombrie. Faptul a alertat opinia publică românească. Ca urmare, Televiziunea Română a solicitat explicații din partea UDMR, pe 13 octombrie; reprezentantul Uniunii, deputatul Csapó Iosif, a anunțat doar că partidul său „se delimitează” de cei care au lansat ideea „Țării Secuilor”; Daniela Gămulescu, crainica din acea seară a „Actualităților” a întrebat: „Ce înțelegeți prin delimitare?” Csapó Iosif a răspuns că nu are mandat să spună mai mult, răspuns în doi peri care a lămurit pe mulți asupra duplicității UDMR. (Peste șase ani, însuși Csapó Iosif va fi autorul Statutului Țării Secuilor.) Alerta opiniei publice românești a fost amplificată de postul de radio „Europa Liberă”, care, la 9 octombrie 1991, ora 18, a prezentat un Apel al Departamentului de Stat al SUA către cetățenii americani din România, care erau îndemnați la prudență în deplasările lor, deoarece vor avea loc manifestații violente, mai ales în provincie. Toa-

tă lumea a făcut legătura între Apel și proiectata adunare de la Lutița. A urmat, în Camera Deputaților, pe 14 octombrie, o amplă dezbatere pe marginea propusei Țări a secuilor, dezbatere inaugurată printr-o declarație a Grupului Parlamentar al FSN, grup majoritar, citită de șeful acestuia Marian Enache. Se foloseau expresii tranșante: ideea „Țării Secuilor” este expresia unui „spirit de naționalism exacerbat și radical, dăunător, menit să învrăjbească și să semene ură în rândul populației Țării”; asemenea manifestatii reprezintă „un grav atentat la unitatea, demnitatea și istoria Țării, un act profund ilegal [...], o ignorare flagrantă a realităților istorice”. Reprezentanții tuturor partidelor au condamnat aspru politica liderilor UDMR; foarte vehement s-a arătat Ioan Bogdan (PUNR, viitor președinte al Curții de Conturi), Vasile Gionea (PNȚCD, viitor președinte al Curții Constituționale), Constantin Andreescu (PNL, preot), Ștefan Cazimir (FSN). La sfârșit, Petre Țurlea atrăgea atenția asupra existenței unui plan general în care sunt înglobate toate acțiunile antiromânești; purificarea etnică, rebeliunea antistatală, autonomizarea unor regiuni, introducerea celei de-a doua limbi oficiale, federalizarea și, în final, ruperea unei părți din trupul Țării; plan ce trebuie combătut în ansamblul său. („Monitorul Oficial”, partea a II-a, an II, nr. 238 din 15 octombrie 1991). Venit la tribuna Camerei Deputaților, reprezentantul UDMR, Tokay György a încercat să calmeze spiritele, afirmând că partidul său nu poate „nici măcar să accepte ideea ca cineva să atenteze la integritatea și unitatea României”, iar Katona Ádám era caracterizat ca „descreierat”. Acțiunile ulterioare ale UDMR nu vor fi deloc în conformitate cu discursul lui Tokay. Atunci, însă, cuvântarea sa mieroasă a făcut ca Declarația adoptată a doua zi de Cameră, în problema respectivă, să fie foarte blândă în comparație cu discursurile deputaților: „Adunarea Deputaților a luat cunoștință cu îngrijorare și adâncă preocupare de intențiile declarate ale unui grup de cetățeni români de naționalitate maghiară din județele Covasna și Harghita, autointitulat «Grupul politic al UDMR din Ținutul Secuiesc», de a trece la declanșarea unor acțiuni având ca scop proclamarea autonomiei teritoriale a aceluia ținut. Așa cum este firesc, aceste intenții au generat nemulțumiri și sentimente de indignare în opinia publică din țara noastră, în rândurile poporului român, întrucât vizează direct suveranitatea

statului nostru. Examinând natura și consecințele unei asemenea intenții, deputații au condamnat însăși ideea punerii în cauză a unității teritoriale a României, socotind că aceasta reprezintă un grav precedent ce ar putea declanșa, în actualul context internațional, alte acțiuni de atentare la ființa Statului român. Totodată, Adunarea Deputaților a luat act de poziția exprimată de reprezentanți ai Grupului Parlamentar al UDMR, care au arătat că formațiunea lor politică, precum și imensa masă a minorității maghiare din Țara noastră, condamnă orice încercare de atentat la unitatea și integritatea teritorială a României. Declarându-se fideli acestei Țări, pe care o consideră drept patrie firească, ei au apreciat că numai în unitate și strânsă conlucrare cu populația română majoritară și cu celelalte minorități naționale, într-o Românie democratizată și înnoită profund, vor putea fi asigurate drepturile și libertățile lor fundamentale. Adunarea Deputaților consideră că, oricât de grav este gestul Grupului menționat mai sus, el nu exprimă atitudinea majorității cetățenilor români de naționalitate maghiară. De aceea socotim că - în interesul democratizării României, al statornicirii unor relații inter-etnice democratice și cu adevărat umane - nu se poate admite ca la manifestările extremiste ale unui grup restrâns din rândul minorității maghiare să se răspundă cu poziții similare, extremiste, de oriunde ar veni ele, ceea ce ar duce la înveninarea conviețuirii poporului român cu minoritățile naționale, la deteriorarea imaginii României în lume. Membrii Adunării Deputaților adresează tuturor cetățenilor Patriei chemarea de a nu se lăsa provocați de asemenea acțiuni, de a dovedi discernământ și răspundere civică, de a conlucra, prin înțelegere și toleranță reciprocă, în vederea asigurării unui climat de stabilitate politică și socială în Țară, a condițiilor necesare pentru continuarea și adâncirea procesului de democratizare și de transformări structurale inaugurate de Revoluția din decembrie 1989. [...] „Așadar în locul unui text simplu de condamnare a atentatului la adresa Statului național român, se adoptase un text stufos, în care răzbătea vechiul limbaj de lemn (autorul principal era Dan Marțian), care în plus, pentru a da satisfacție UDMR-ului, consemna presupusa existență a unui extremism românesc. (Șase deputați prahoveni - Petre Țurlea, Corneliu Ruse, Marcel Chirișescu, Ioan Mihuț, Adrian Pitca, Ilie Nica vor da o declarație comună de presă, condam-

nând lipsa de consistență a Declarației adoptate în Cameră, încercarea de a arunca vina conflictelor inter-etnice din Transilvania și asupra românilor, faptul că nu se cerea nici o măsură de întărire, de apărare a Statului. Va apare în *Curierul Național* din 16 octombrie 1991, sub titlul *Noi, am votat împotriva*). Aceasta a fost atmosfera în care s-a ajuns ca, la 17 octombrie 1991, să se prezinte în Parlament Raportul Harghita-Covasna. Tokay György, același care în urmă cu trei zile se arătase atât de doritor al bunei conlucrări româno-maghiare, cerea, printr-o intervenție violentă, sistarea prezentării Raportului, și, în primul rând, a transmisiei directe la radio și televiziune, întrucât „transmisia este echivalentă cu condamnarea unei minorități fără judecată”. În prealabil, apelase, pentru aceleași lucruri la Consiliul consultativ pentru problemele minorităților naționale, la Guvern, la președintele României, la președintele Camerei Deputaților. Refuzați, parlamentarii UDMR vor părăsi sala. (Ședința trebuia să înceapă la ora 9, dar s-a amânat cu patru ore din cauza revotării, la Senat, a listei noului Guvern, timp în care s-au primit la Parlament, Radio și Televiziune, nemănumerate telefoane din Țară de la cei care credeau că UDMR-ul reușise să blocheze dezbaterea). Tokay avusese dreptate: transmisia directă a Raportului a stârnit un interes uriaș, mai ales în Transilvania - pentru prima dată se spuneau lucrurilor pe nume și era înfierat public șovinismul maghiar. De teama unor reacții violente românești la dezvăluirile din Raport, înainte de încheierea ședinței Parlamentului, conducerea FSN, întrunită de urgență în biroul vicepreședintelui Camerei, Marian Enache, a hotărât ca să se citească, după lectura Raportului, un apel la calm, transmis prin Televiziune: „În numele Grupului parlamentar al FSN, ne adresăm cetățenilor Țării, îndeosebi populației Ardealului, să dea dovadă de calm, rațiune și înțelepciune, fiind asigurați că aleșii lor în Parlamentul României vor stabili realitățile în mod corect, în spiritul adevărului, al principiilor democrației și justiției, al respectului conviețuirii pașnice dintre minoritatea maghiară și populația românească. Orice manifestare nechibzuită, indiferent din partea cui ar veni, ar putea avea în condițiile prezente consecințe nefaste asupra stabilității ce se înfiripează timid, dar sigur în Țară, ar putea degenera în situații tensionate și ar putea aduce atingere imaginii României.” (Pe 21 octombrie, Comisia Harghita-Covasna a fost

solicitată la o întâlnire cu un reprezentant al ONU pentru drepturile omului. Din felul cum s-a purtat, reieșea că fusese chemat de UDMR, dar ajunsese prea târziu, Raportul fiind deja prezentat. Atunci s-a înțeles de ce insistaseră cu disperare parlamentarii maghiari să se amâne, măcar cu o săptămână, prezentarea). Dezbateră Raportului s-a făcut în mai multe ședințe comune ale celor două Camere, cu transmisie directă la Televiziune, cu intervențiile directe a 84 parlamentari. Pe 4 noiembrie vor urca la tribună și reprezentanții UDMR; acuzau pe toată lumea - Guvernul, Parlamentul, Președinția, Televiziunea - prin Bárányi Francisc, Hosszú Zoltán, Pillich Ladislau, ultimul aruncând chiar invective întregii săli; deputatul Dumitru Pop, din Târgu Mureș, a ripostat: „De ce ați dat foc la biserici? Criminalilor!” Mai era puțin ca să se ajungă la violență fizică. Dan Marțian, care prezida, a reușit, însă, să calmeze spiritele, încheind repede ședința. Astfel, Hotărârea care trebuia adoptată în urma dezbaterii a fost amânată, abia la 20 decembrie prezentându-se o primă variantă de text. Între timp a fost un adevărat pelerinaj pe la București al diverselor delegații occidentale, toate responsabile cu drepturile omului în lume și toate alarmate de situația tragică a maghiarilor din România; intensă campanie denigratoare dusă de UDMR în presa occidentală avusese efect. (Avusese corespondent și în Țară, unde, la tribuna Camerei Deputaților, Tokay György afirmase că „Poporul român este suprasaturat de ură”, iar Szöcs Géza scrisese în *România Liberă* despre „Pogromul și linșajul împotriva maghiarilor”.) Cea mai impunătoare delegație venea de la Consiliul Europei, între cei șapte membri ai săi fiind și László Kovács. Și, ca un corolar, a apărut la București și o delegație a Guvernului de la Budapesta, care a cerut imperativ o întâlnire cu Comisia Harghita-Covasna. Și, cu înconștiență, s-a acceptat. Nu caracterul arogant al întrebărilor puse de Gyula Horn era important în întâlnirea respectivă, ci faptul că se recunoștea, prin acceptarea întâlnirii cu Comisia, dreptul Ungariei de a se amesteca într-o problemă internă românească.

Votul final al Parlamentului asupra Hotărârii pe marginea Raportului Harghita-Covasna se va da abia pe 12 februarie 1992. Amânarea de patru luni fusese folosită pentru adoptarea unui text neutru. Nici măcar nu s-a acceptat formula normală „Parlamentul aprobă Raportul Harghita-Covasna”, ci s-a folosit for-

mula „Parlamentul ia act”; dar, putea să ia act și fără să fie de acord cu conținutul, deși în timpul dezbaterilor toți l-au apreciat. În particular, deputaților din majoritatea parlamentară (FSN) li se spusese că o condamnare deschisă a UDMR, chiar dacă ar fi fost normală, ar periclita șansele României de a intra în Consiliul Europei, și mulți crezuseră. Exista și o explicație: În acel moment, atât în fruntea UDMR, cât și în fruntea FSN se aflau foști lideri ai PCR, tovarășia de decenii nefiind uitată. Cu toată încercarea PUNR de a schimba textul, nu s-a reușit. După vot, parlamentarii UDMR zâmbeau triumfător iar senatorul Dumitrașcu (FSN) declara: „Domnilor, o să avem soarta pe care o merităm! Unde nu-i șira spinării nimic nu e!” Astfel, după o muncă intensă de un an - cum nici o altă comisie nu mai

făcuse - rezultatul a fost departe de cel scontat și normal. Nici un român alungat nu a fost sprijinit să revină în Harghita și Covasna; situația generală a populației românești din cele două județe a continuat să se înrăutățească; UDMR-ul a putut să-și continue nestingherit politica de maghiarizare forțată. Peste interesul național își dăduseră mâna unii dintre foștii mari lideri comuniști. Cu toate acestea, prin evidențierea publică, făcută chiar de către Parlament, a fărădelegilor patronate de UDMR și a amestecului Ungariei în România, Raportul a avut un efect pozitiv. A demonstrat existența pericolului revizionismului maghiar, a demonstrat miopia sau reaua credință a celor care-i negau existența; i-a solidarizat pe majoritatea românilor în jurul ideii apărării Statului național unitar.

Cuprins

Harghita și Covasna – temple de credință și spații de ființare românească / Dr. Teodor ARDELEAN . . .	3
Întru dăinuire / † IOAN Arhiepiscopul din Carpați	5
I EPISCOPIA ORTODOXĂ A COVASNEI ȘI HARGHITEI - O CANDELĂ ÎN CARPAȚI	
Episcopia Covasnei și Harghitei - 15 ani de hărnicie și jertfelnicie 1994-2009	7
Înaltpreasfințitul Ioan - Crâmpeie biografice	15
Biserici vechi românești, din Episcopia Covasnei și Harghitei.	23
Biserici românești distruse și dispărute în timpul ocupației fasciste ungare și a regimului comunist .	29
Mănăstirea Doamnei din Moglănești	34
Mănăstirea „Sf. Prooroc Ilie” din Toplița.	35
Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Izvoru Mureșului	38
Mănăstirea Făgețel.	41
Mănăstirea Mărcuș.	43
Mănăstirea „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul” de la Valea Mare	44
Mănăstirea „Schimbarea la Față” de la Sita Buzăului.	47
Mănăstirea „Sfântul Nicolae” Miercurea-Ciuc.	48
Schitul Dumbrăvioara.	48
Schitul Gura Izvorului, Secu.	48
II ISTORIE ȘI CULTURĂ ROMÂNEASCĂ ÎN SUD-ESTUL TRANSILVANIEI	
Personalități românești din Arcul Intracarpatic. Elite locale și de valoare națională / Dr. Ioan LĂCĂTUȘU.	49
Ierarhi români născuți pe meleagurile Covasnei și Harghitei	52
Genealogia familiei Colan / Dr. Ioan LĂCĂTUȘU	57
Familiile Teculescu și Cioflec	59
Scriitori și publiciști de la izvoarele Oltului și Mureșului / Prof. dr. Luminița CORNEA, Dr. Ioan LĂCĂTUȘU	68
Dimensiuni ale procesului de deznaționalizare și asimilare a românilor din județele Covasna și Harghita	71
Interferențe etno-culturale româno-maghiare în sud-estul Transilvaniei / Dr. Ioan LĂCĂTUȘU . .	73
III INSTITUȚII DE CULTURĂ ROMÂNEASCĂ	
Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni.	75
Punctul muzeal „Prima Școală Românească” din Sfântu Gheorghe	77
Casa memorială Romulus Cioflec	79
Expoziția de arheologie - Așezarea preistorică Păuleni-Ciuc „Dâmbul Cetății”	81
Teatrul „Andrei Mureșanu” din Sfântu Gheorghe / Liviu MIHAIU	84
Centrul Cultural Toplița / Prof. Zorel SUCIU	85
Biblioteca Municipală „George Sbârcea”, Toplița / Viorica LAZĂR	86
Centrul Eclesastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” - Lăcaș de știință și cultură în slujba Bisericii și a Neamului.	88
Centrul cultural „Patriarh Miron Cristea”, un colț de rai în „țara icoanelor”	90
Muzeul Mănăstirii „Sfântul Prooroc Ilie” din Toplița	92
Muzeul Spiritualității Românești de la Catedrala Ortodoxă din Sf. Gheorghe	94
IV MANIFESTĂRI CULTURAL-ȘTIINȚIFICE ȘI DE SPIRITUALITATE ORTODOXĂ	
Sesiunea Națională de Comunicări Științifice, Românii din sud-estul Transilvaniei. Istorie, cultură, civilizație.	96

Zilele „Andrei Șaguna”	97
Zilele „Miron Cristea”	98
Zilele „Nicolae Colan”	99
Festivalul de colinde și obiceiuri de iarnă „Crăciunul la români” / Prof. ing. Maria PELIGRAD ..	100
V ASOCIAȚII CULTURALE ROMÂNEȘTI	
Liga cultural-creștină „Andrei Șaguna”	101
Fundația Culturală „Miron Cristea”	102
Fundația „Mihai Viteazul” / Prof. ing. Maria PELIGRAD	103
Despărțământul ASTRA Covasna-Harghita / Prof. dr. Luminița CORNEA, Dr. Ioan LĂCĂTUȘU	104
Centrul European de Studii Covasna - Harghita.	107
Grupul de cercetare „I.I. Russu” pentru studiul sud-estului Transilvaniei / Dr. Ioan LĂCĂTUȘU	109
Asociația cultural-creștină „Justinian Teculescu”	111
Asociația Culturală „Plai Întorsurean” / Gheorghe ZĂRNESCU	112
Asociația pentru Muzeul Etnografic Maria din Dobârlău / Dr. Ioan LĂCĂTUȘU	113
VI PUBLICAȚII ȘTIINȚIFICE, CULTURALE ȘI DE SPIRITUALITATE ORTODOXĂ	
Publicații în limba română din județele Covasna și Harghita / Dr. Ioan LĂCĂTUȘU	114
Anuarul „ANGVSTIA”	119
<i>Grai Românesc</i> - Foaie de spiritualitate ortodoxă a Episcopiei Covasnei și Harghitei	120
Editura Eurocarpatica – 10 ani în slujba culturii românești din Arcul Intracarpatic / Dr. Ioan LĂCĂTUȘU, Erich Mihail BROANĂR	122
O lucrare de excepție – Românii din Covasna și Harghita / Pr. prof. dr. Mircea PĂCURARIU	127
Dialog viu, folositor și binecuvântat / Stelian GOMBOȘ	128
Veniți de luați lumină din lumină / Preot dr. Petru PINCA	129
Merinde sufletească pentru drumul spre Rai / Dr. Ioan LĂCĂTUȘU	131
VII MONUMENTE ȘI CIMITIRE ALE EROILOR NEAMULUI	
Monumente de for public din județele Covasna și Harghita / Dr. Ioan LĂCĂTUȘU	133
Monumentul-mausoleu de la Gura Secu / Prof. Ilie ȘANDRU	136
Monumentul ostașilor români martiri de la Aita Seacă / Dr. Ioan LĂCĂTUȘU	137
VIII ASPECTE ACTUALE ALE CONVIETUIRII INTERETNICE ROMÂNNO-MAGHIARE ÎN JUDEȚELE COVASNA, HARGHITA ȘI MUREȘ	
Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș	139
Memorandum adoptat de participanții la Adunarea Forumului Civic al Românilor din județele Covasna, Harghita și Mureș, în 20 martie 2010, la Toplița, județul Harghita	141
Apel al reprezentanților românilor din județele Covasna, Harghita și Mureș adresat Parlamentului României	143
Apelul Forumului Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș și al Asociațiunii ASTRA adresat partidele politice parlamentare	146
Un document aproape uitat: RAPORTUL HARGHITA-COVASNA / Petre ȚURLEA	148

Românii din Covasna și Harghita

